

PRIRUČNIK ZA PROVOĐENJE ISTRAGA U PREDMETIMA TRGOVINE LJUDIMA

prevencija
sklonište
podrška
saradnja

posebne istražne radnje
analiza prikupljenih dokaza
zaštita svjedoka

optužnica
istraga
krivično gonjenje

finansijska istraga
oduzimanje imovine
imovinskopravni zahtjev

žrtva
vještačenje
procjena rizika
radnja-način-svrha

Priručnik za provođenje istraga u predmetima trgovine ljudima

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini

Sarajevo, 2020

Sadržaj

PREDGOVOR	6
UVOD	7
SVRHA I METODOLOGIJA PRIRUČNIKA	8
1. MEĐUNARODNI I NACIONALNI PRAVNI OKVIR	10
1.1. Pozitivna obaveza države da istraži trgovinu ljudima	12
1.2. Pravni okvir u Bosni i Hercegovini	13
1.3. Komparativni pregled elemenata krivičnog djela u krivičnim zakonima u Bosni i Hercegovini	17
2. ELEMENTI I DOKAZIVANJE KRIVIČNOG DJELA TRGOVINE LJUDIMA	19
2.1. Radnje učinjenja krivičnog djela	20
2.1.1. Vrbovanje	20
2.1.2. Prijevoz	21
2.1.3. Predaja	22
2.1.4. Skrivanje	22
2.1.5. Primanje	23
2.2. Sredstva/način učinjenja krivičnog djela	24
2.2.1. Upotreba sile, prijetnja upotrebom sile i drugi oblici prinude	24
2.2.2. Prijetnje	26
2.2.3. Prevara ili obmana	29
2.2.4. Otmica	31
2.2.5. Zloupotreba ovlasti ili položaja bespomoćnosti	31
2.2.6. Davanje novca ili drugih koristi osobi kako bi se privoljela osoba koja ima kontrolu nad drugom osobom	33
2.3. Svrha	37
3. SPECIFIČNOSTI VOĐENJA ISTRAGA U PREDMETIMA TRGOVINE LJUDIMA	38
3.1. Opće napomene o istragama i ovlastima organa krivičnoga gonjenja	38
3.1.1. Planiranje istrage	41
3.1.2. Saradnja tužioca i ovlaštenih službenih osoba tokom provođenja istrage	42
3.2. Specifične okolnosti vezane za istrage u predmetima trgovine ljudima	45
3.3. Postupanje sa žrtvom krivičnog djela trgovine ljudima	46
3.3.1. Procjena prijetnji i analiza rizika	47
3.4. Postupanje prema svjedoku/žrtvi trgovine ljudima u istrazi	48
3.4.1. Osiguranje podrške žrtvi i svjedoku	50
4. DOKAZIVANJE KRIVIČNOG DJELA	51
4.1. Uviđaj	51
4.1.1. Rukovođenje uviđajem mjesta učinjenja krivičnog djela trgovine ljudima	52
4.2. Iskaz žrtve trgovine ljudima prema PEACE modelu	53
4.2.1. Planiranje	53
4.2.2. Angažiranje i objašnjenje	54
4.2.3. Opis	55
4.2.3.3. Otvorena pitanja	56
4.2.4. Pitanja bitna za istragu	57

4.2.5. Zatvaranje	58
4.2.6. Evaluacija	58
4.3. Posebne istražne radnje	61
4.3.1. Pravni okvir za posebne istražne radnje	61
4.3.2. Vrste posebnih istražnih radnji i njihova primjena	62
4.3.3. Korištenje prikriivenih istražitelja i korištenje informatora	64
4.3.4. Obaveze po prestanku provođenja posebnih istražnih radnji	65
4.4. Finansijske istrage	65
4.5. Kvalitet optužnica i presuda u predmetima trgovine ljudima	67
4.5.1. Preciznost činjeničnog opisa djela	68
5. DOKAZI KORIŠTENI U PREDMETIMA TRGOVINE LJUDIMA	69
5.1. Iskaz žrtve trgovine ljudima	69
5.2. Drugi dokazi od značaja za dokazivanje trgovine ljudima	73
REFERENTNI MATERIJAL	77
LITERATURA	78
Aneksi	80
Prilog 1: Optužnica	81
(trgovina ljudima u svrhu iskorištavanja prostitucije drugih- stranih državljaniki- sa prijedlozima za oduzimanje sredstava izvršenja i imovinske koristi pribavljenje izvršenjem krivičnog djela)	81
Prilog 2: Naredba o provođenju istrage	87
(trgovina ljudima u svrhu prisilnog rada i služenja)	87
Prilog 3: Optužnica	89
(trgovina ljudima u svrhu prisilnog rada i služenja)	89
Prilog 4: Izmjena optužnice	93
(trgovina ljudima u svrhu prisilnog rada i služenja)	93
Prilog 5 Naredba o provođenju istrage	94
(trgovina ljudima u svrhu prisilnog prosjačenja i radne eksploatacije)	94
Prilog 6: Optužnica	96
(trgovina ljudima u svrhu prisilnog prosjačenja i radne eksploatacije)	96
Prilog 7. Sporazum o priznanju krivnje	112
(trgovina ljudima u svrhu prisilnog prosjačenja i radne eksploatacije)	112
Prilog 8. Optužnica	115
sa prijedlogom za određivanje mjere osiguaranja imovinske koristi	115
Prilog 9: Naredba o provođenju istrage	122
(trgovina ljudima u svrhu prinudnog braka i služenja)	122
Prilog 10: Optužnica	124
(trgovina ljudima u svrhu prinudnog braka i služenja)	124
Prilog 12: Optužnica	130
(trgovina ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja)	130
Prilog 13: Optužnica	136
(trgovina maloljetnim licima u svrhu seksualnog iskorištavanja)	136
Prilog 14:Naredba za finansijsko vještačenje	147
Prilog 15 : Prijedlog za ostvarivanje imovinsko pravnog zahtjeva	149
Prilog 16: Odluka o imovinskopravnom zahtjevu u krivičnom postupku	153
Prilog 16: Obrazac za planiranje i vođenje istrage u složenim predmetima	154

SKRAĆENICE

BD – Brčko distrikt Bosne i Hercegovine

BiH – Bosna i Hercegovina

ESLJP – Evropski sud za ljudska prava

EU – Evropska unija

FBiH – Federacija Bosne i Hercegovine

ICMPD – Međunarodni centar za razvoj migracijskih politika (engl. *International Centre for Migration Policy Development*)

KZ – Krivični zakon/zakonik

KZBiH - Krivični zakon Bosne i Hercegovine

KZBDBiH - Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine

KZFBiH – Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine

KZRS - Krivični zakonik Republike Srpske

OSCE – Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (engl. *Organization for Security and Co-operation in Europe*)

RS – Republika Srpska

SIDA - Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju (engl. *Swedish International Development Cooperation Agency*)

UN – Ujedinjene nacije

UNODC – Ured Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal (engl. *United Nations Office on Drugs and Crime*)

VE – Vijeće Evrope

VSTV BiH - Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine

ZKP – Zakon o krivičnom postupku

ZKPBih - Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

ZKPFBiH - Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

ZKPRS - Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske

ZKPBDBiH - Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine

Predgovor

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini (Misija) aktivno podržava napore u borbi protiv trgovine ljudima, te u tom smislu saraduje sa lokalnim partnerima i institucijama kako bi se osigurala veća zaštita i podrška žrtvama ovog teškog krivičnog djela i kako bi se osiguralo da postoje odgovarajući institucionalni i zakonodavni instrumenti.

Složenost zakonskog bića krivičnog djela trgovine ljudima, sa jedne strane, te, teškoće u njegovom otkrivanju i dokazivanju, sa druge strane, zahtijevaju kontinuirano nastojanje svih aktera uključenih u borbu protiv ove pojave da se olakša i učini efikasnom istraga ovog krivičnog djela.

U nastojanju da osigura postojanje praktičnog alata koji će pomoći agencijama za provođenje zakona i tužilaštvima da vode efikasne istrage u predmetima trgovine ljudima, s posebnim fokusom na zaštitu žrtava, Misija je podržala izradu ovog Priručnika.

Prvi nacrt Priručnika je izradila Lejla Kablar Sarajlić, oslanjajući se prvenstveno na izvore navedene u Poglavlju 6 ovog Priručnika. Nacrt Priručnika je zatim razmatran na sastanku Udarne grupe za borbu protiv trgovine ljudima i organizirane ilegalne migracije (Udarne grupa), koji je, uz podršku Misije, održan 3. i 4. decembra 2018. godine u Sarajevu. Članovi Udarne grupe, a naročito Gordana Tadić, rukovoditeljica Udarne grupe i glavna tužiteljica Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Svetlanka Bijelić, republička javna tužiteljica u Posebnom odjeljenju za suzbijanje korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednoga kriminala Republičkog javnog tužilaštva Republike Srpske, Sadika Fatić, zamjenica glavnog tužioca Tužilaštva Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Merisa Nurkić, tužiteljica Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Mladen Milovanović, kriminalistički inspektor u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, Suzana Lubura, načelnica Odjeljenja za operativnu podršku u upravi za organizovani i teški kriminalitet Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, Mustafa Aleta i Izudin Pobrić, inspektori Policije Brčko distrikta BiH, Eldin Smailagić, inspektor za istrage u Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine, Irhan Džambić, istražitelj za borbu protiv trgovine ljudima Ministarstva unutrašnjih poslova Federacije BiH, dali su korisne komentare na nacrt Priručnika. Misija se svim članovima Udarne grupe ovim putem posebno zahvaljuje. Njihovi komentari i stručna usmjeravanja unaprijedili su praktični i stručni značaj ovog Priručnika.

Naročita zahvalnost pripada i prof. dr. Ivanki Marković, redovnoj profesorici Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, i dr. sc. Ljiljani Filipović, sutkinji Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, koje su kao recenzentice dale izuzetan doprinos izradi ovog priručnika. Konačno, Misija duguje posebnu zahvalnost Hajriji Hadžiomerović Muftić, edukatoru Centra za edukaciju sudija i tužilaca i dugogodišnjem članu Udarne grupe, koja je prikupila i odabrala akte uvrštene u Aneks ovog Priručnika.

Priručnik je prvenstveno namijenjen tužiocima i policijskim službenicima, ali svakako može biti od koristi i svim drugim osobama uključenim u borbu protiv trgovine ljudima.

Uvod

Trgovina ljudima predstavlja kompleksan fenomen, koji se javlja u različitim pojavnim oblicima, sa različitim sredstvima i načinima učinjenja, što je imalo utjecaja i na definiciju ovog krivičnog djela. Upravo zbog toga, dokazivanje ovog krivičnog djela zahtijeva multidisciplinarni pristup zasnovan na poštivanju ljudskih prava svih učesnika u krivičnom postupku.

S tim u vezi, Bosna i Hercegovina (BiH) je razvila niz zakonodavnih, institucionalnih i koordinacijskih mehanizama. Na zakonodavnom nivou, sva četiri krivična zakona predviđaju krivično djelo trgovine ljudima. Uspostavljen je i sistem upućivanja žrtava trgovine ljudima u cilju bolje zaštite i omogućavanja ostvarivanja prava koja su žrtvama garantovana podzakonskim aktima/pravilima. Pored toga, zakoni o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka omogućavaju zaštitu žrtava krivičnih djela, uključujući tu i žrtve trgovine ljudima u toku krivičnog postupka.

Složena pravna priroda krivičnog djela trgovine ljudima ima utjecaja na kompleksnost istrage, odnosno istražnih metoda koje se koriste za prikupljanje dokaza. Specifičnost istraga u predmetima trgovine ljudima se ogleda u činjenici da često postoji poseban odnos između žrtve i učinitelja, u pojedinim slučajevima čak i bliske porodične veze, što može rezultirati oklijevanjem žrtve da prijavi krivično djelo, a svoje nablize imenuje kao izvršioce. Kako se većina istraga temelji na iskazu žrtve, poseban izazov je osigurati konzistentan iskaz pred nadležnim organima. Sa druge strane, trgovina ljudima, za razliku od mnogih drugih krivičnih djela, nije statičan, jedan "događaj", već se bolje može opisati kao proces.¹ Ovaj proces često uključuje više učinitelja i mjesta učinjenja krivičnog djela te više načina iskorištavanja žrtve. Upravo zbog ovih karakteristika, strategija i struktura krivičnih istraga su kompleksne te se značajno razlikuju od strategija koje se koriste prilikom istraga u drugim krivičnim djelima. Stoga je izuzetno važno da tužioc i ovlaštene službene osobe posjeduju dovoljno kapaciteta za provođenje efikasnih istraga u predmetima trgovine ljudima.

S tim u vezi, ovaj Priručnik ima za cilj da bude praktičan alat koji će pomoći agencijama za provođenje zakona i tužilaštvima da vode sveobuhvatne istrage u predmetima trgovine ljudima s posebnim fokusom na zaštitu žrtava, čime se osigurava kvalitet iskaza žrtve, koji je u većini slučajeva ključan za uspješno procesuiranje trgovaca ljudima. Priručnik u relevantnim dijelovima sadrži napomene o korištenim istražnim tehnikama u slučajevima trgovine ljudima te identificira izazove u dokazivanju pojedinih elemenata krivičnog djela kroz ilustraciju slučajeva iz domaće i strane sudske prakse.

U **Poglavlju 1** daje se pregled međunarodnog i nacionalnog pravnog okvira u dijelu koji je relevantan za procesuiranje krivičnog djela trgovine ljudima. Posebno su naglašene pozitivne obaveze države u pogledu provođenja efikasnih istraga u predmetu trgovine ljudima, a kako proizlazi iz prakse Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP).

U **Poglavlju 2** su detaljno obrađeni elementi krivičnog djela te dat prikaz dostupne sudske prakse koja može predstavljati svojevrsne upute za istražne organe u smislu

¹ Verhoeven, M. & Van Gestel, B, 2011, Human trafficking and criminal investigation strategies in the Amsterdam red-light district, Trends in Organized Crime, 14, 148–164. dostupno na: <https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/42577540/chapter+4+Investigation+Strategies.pdf>

dokazivanja pojedinih elemenata krivičnog djela. Pri tome se, kroz prikaz nacionalne i međunarodne sudske prakse, posebno naglašavaju izazovi u pogledu dokazivanja i razumijevanja elemenata ovog krivičnog djela.

Poglavlje 3 prikazuje specifičnosti vođenja istraga u predmetima trgovine ljudima te daju napomene o važnosti planiranja i praćenja vođenja istrage u predmetima trgovine ljudima. Također se daju osnovne napomene u pogledu specifičnosti istražnih metoda u odnosu na trgovinu ljudima s posebnim naglaskom na prava žrtava te senzibilizaciju učesnika u krivičnom postupku u odnosu na žrtve krivičnog djela u cilju osiguranja dokaza.

Poglavlje 4 je posvećeno dokazivanju trgovine ljudima. U okviru ovog poglavlja posebno se obrađuju istražne metode koje se koriste u dokazivanju krivičnog djela trgovine ljudima.

U okviru **Poglavlja 5** predstavljena je analiza dostupnih optužnica i presuda u predmetima trgovine ljudima i srodnim djelima kako bi se utvrdili dokazi koji se koriste, kao i istražne tehnike prikupljanja dokaza. Poglavlje također ilustruje dobre prakse u istraživanju djela trgovine ljudima u BiH te koristi međunarodnu i nacionalnu praksu u ilustraciji korištenja prikupljenih dokaza.

Najznačajniji referentni materijal naveden je u **Poglavlju 6**, dok **Aneks** sadrži primjere naredbi, optužnica, presuda i drugih relevantnih odluka koji korisnicima Priručnika mogu biti od pomoći. Navedene akte je potrebno posmatrati u svjetlu komentara navedenih u ovom Priručniku.

Svrha i metodologija Priručnika

Osnovni cilj Priručnika je da bude praktičan alat koji će pomoći agencijama za provođenje zakona i tužilaštvima da fokusiraju istragu na dokazivanje bitnih obilježja krivičnog djela trgovine ljudima u cilju efikasnog krivičnog gonjenja.

S obzirom na kompleksnost i potrebu da se svaki slučaj cijeni u skladu sa mozaikom dokaza koji su dostupni, ovaj Priručnik nema za cilj da daje upute kako voditi istragu u svakom slučaju trgovine ljudima niti predstavlja operativni priručnik za provođenje istražnih radnji. Priručnik kroz identifikaciju čestih poteškoća u dokazivanju krivičnog djela daje pregled dostupnih istražnih metoda koje se mogu koristiti kako bi se prevazišle ove poteškoće. Pored toga, Priručnik nudi pregled međunarodne prakse i prakse sudova u BiH, koja ima za cilj da olakša istražnim organima da svoje aktivnosti provedu u najboljem interesu žrtve.

Potrebno je istaknuti da postoji potreba podizanja svijesti istražnih organa o mozaiku dokaza u predmetima trgovine ljudima te o potrebi kontinuiranog i sveobuhvatnog sagledavanja svih utvrđenih okolnosti u konkretnom predmetu. Posebno je važno istaknuti da pojedine okolnosti koje na početku istrage mogu izgledati kao slabost u istrazi, pažljivom procjenom mogu postati prednost. Ilustraciju ove tvrdnje nalazimo u slučajevima kada žrtva, odnosno oštećeni, nije iskoristila mogućnost bijega iako je postojala prilika. Ova okolnost se često cijeni kao slabost u smislu dokazivanja načina učinjenja jer se tumači kao izraz slobodne volje za ostankom, dok pažljivom procjenom odnosa žrtva – učinitelj ista okolnost može ukazivati na veći stepen kontrole koju ima učinitelj.

Također se iskaz žrtve u većini istraga sagledava kao slabost u istrazi jer su takvi iskazi često nekonzistentni, a posebno je rizik u istrazi kada je to jedini izvor saznanja o učinjenom krivičnom djelu. Međutim, pažljivom analizom svih okolnosti, uključujući i utjecaj traume na žrtvu, nekonzistentan iskaz se može sagledati na način da nije instruiran, već da se radi o iskrenom iskazu. Isto tako, prijetnja kao način učinjenja može se činiti neracionalnom iako može biti veoma stvarna ako se sagleda u kontekstu subjektivnog svijeta i doživljaja prijetnje od strane žrtve.

Ove su situacije posebno naglašene u Priručniku kako bi se agencijama za provođenje zakona i nadležnim tužilaštvima olakšalo da planiraju i provode istrage u ovim predmetima sagledavajući specifičnost krivičnog djela trgovine ljudima i moguće izazove u smislu dokazivanja elemenata ovog djela te da ih ne gledaju izolirano već u njihovoj interakciji.

Krucijalno pravilo u istraživanju krivičnih djela, prema kojem nadležni organi moraju sagledati ukupnost okolnosti kako bi ocijenili pojedinačne dokaze, naročito je važno naglasiti kod istraživanja krivičnog djela trgovine ljudima.

Sveobuhvatan pristup istraživanju trgovine ljudima zahtijeva posvećenost, metodičnost u radu te poznavanje elemenata krivičnog djela. Dodatni izazov u istraživanju trgovine ljudima je postupanje sa žrtvom te pružanje potrebne pomoći i podrške kako bi se osiguralo da iskaz žrtve, koji je u većini predmeta trgovine ljudima ključni dokaz, bude što vjerodostojniji.

Priručnik za provođenje istraga u predmetima trgovine ljudima temelji se na analizi relevantnih izvora na međunarodnom i nacionalnom nivou. Za potrebe ovog Priručnika analiziran je 21 predmet trgovine ljudima i srodnih djela² koji su pravomoćno okončani pred sudovima u Bosni i Hercegovini. Optužnice su analizirane sa aspekta istražnih metoda koje su korištene u prikupljanju dokaza, dok su presude analizirane sa aspekta standarda dokazivanja bitnih obilježja krivičnog djela. U Priručniku nisu predstavljeni svi analizirani predmeti, već se metodom selekcije izdvojio određeni ilustrativni broj predmeta u skladu s prethodno zadanim kriterijima. Kao ključan izvor informacija o procesuiranju krivičnih djela trgovine ljudima, korišteni su rezultati OSCE-ovog Programa praćenja slučajeva trgovine ljudima pred sudovima u BiH.

² Predmet analize su bile dostupne optužnice, prvostepene i drugostepene presude te manji broj naredbi o neprovođenju istrage, odnosno o obustavi istrage.

1. MEĐUNARODNI I NACIONALNI PRAVNI OKVIR

Bosna i Hercegovina (BiH) je obavezna da poštuje relevantne međunarodne konvencije o borbi protiv trgovine ljudima.³ BiH je također izrazila namjeru da uskladi svoju politiku i zakone sa standardima EU u oblasti trgovine ljudima, i to: *Direktivom EU o sprečavanju i borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti njenih žrtava 2011/36/EU*.

BiH je država članica *Konvencije Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima*,⁴ koja predstavlja sveobuhvatan međunarodni instrument u borbi protiv trgovine ljudima i koja sadrži odredbe kako o krivičnom gonjenju tako i o zaštiti žrtava trgovine ljudima te, kao takav, predstavlja pomak na evropskom nivou, jer je prvi put definiran niz obaveznih pravila koja se odnose na zaštitu žrtava trgovine ljudima (Poglavlje III). Definicija trgovine ljudima propisana je članom 4. Konvencije Vijeća Evrope. Konvencija jasno propisuje da se trgovina ljudima odnosi i na "unutrašnju trgovinu ljudima", odnosno trgovinu ljudima na teritoriji samo jedne države, gdje se kao žrtve pojavljuju građani te zemlje (član 2). Ova Konvencija također izričito predviđa da trgovina ljudima ne mora biti vezana za organizirani kriminal (član 2). Konvencija Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima sadrži odredbe kojima se nastoji ojačati položaj žrtve trgovine ljudima u krivičnom postupku, bez povrede prava osumnjičenog (Poglavlje V). Istovremeno, Konvencija predviđa odredbe kojima bi se unaprijedila međunarodna saradnja u istrazi krivičnih djela trgovine ljudima.

U odnosu na obaveze države opći je zahtjev da svaka istraga o povredi ljudskih prava mora biti efikasna. S tim u vezi, Konvencija ističe potrebu za efikasnom saradnjom između tužilaca i policijskih agencija, kao i između različitih policijskih agencija.⁵ Konvencija (član 27) traži od država članica da svi oni koji su nadležni za provođenje zakona budu specijalizirani u ovoj oblasti, te da se sistem koordinira. Ova obaveza ne podrazumijeva da svaki sud, tužilaštvo i lokalna policija moraju posjedovati neophodno stručno znanje u ovoj oblasti, već da zapravo treba, prema potrebi, preduzimati određene mjere za specijalizaciju, kako bi se trgovina ljudima efikasno procesuirala.

Kako ćemo pokazati u nastavku ovog Priručnika, istragu bi trebalo voditi uz posebno razumijevanje traume s kojom se žrtva suočava jer praksa u BiH, kao i u drugim državama, pokazuje da pretjerano oslanjanje na sposobnost ili spremnost žrtve da svjedoči može ugroziti rezultate krivične istrage i sudskog postupka. Zbog toga se članom 27. stav 1. Konvencije nalaže državama da:

³ Među najznačajnijim izdvajaju se: Konvencija UN-a protiv transnacionalnog organiziranoga kriminala i dopunski Protokol o sprečavanju, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudima, posebno ženama i djecom (Palermo protokol), Konvencija UN-a o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, Konvencija UN-a o pravima djeteta i njen Opcioni protokol o prodaji djece, dječijoj prostituciji i dječijoj pornografiji, Konvencija Međunarodne organizacije rada o prisilnom ili obaveznom radu (br. 29), Konvencija o ukidanju prinudnog rada (br. 105), Konvencija Međunarodne organizacije rada o najgorim oblicima dječijeg rada (br. 182), Konvencija UN-a o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica. BiH je ratificirala i Konvenciju Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualne eksploatacije i seksualnog zlostavljanja (Lanzarote konvencija).

⁴ Konvencija Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima [CETS No. 197] dostupna je na: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008371d> "Službeni glasnik BiH", Međunarodni ugovori, broj 14/07.

⁵ Vidjeti: Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, 2009, Trgovina ljudima i odgovor domaćeg pravnog sistema – Kritički pregled zakona i prakse u Bosni i Hercegovini u svjetlu ključnih međunarodnih standarda, str. 48, dostupno na: <https://www.osce.org/bs/bih/110140?download=true>.

...osiguraju da istrage ili krivično gonjenje za krivična djela iz ove Konvencije ne ovise o iskazu ili optužbi žrtve, barem u onim slučajevima u kojima je krivično djelo u cijelosti ili djelimično izvršeno na njenom teritoriju.

Definicija trgovine ljudima (Konvencija Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima, član 4, Protokol UN-a o sprečavanju, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudima, posebno žena i djece, član 3)

Trgovina ljudima znači vrbovanje, prijevoz, premještaj, skrivanje ili primanje osoba, uz primjenu prijetnje ili sile ili drugih oblika prinude, otmice, prevare, obmane, zloupotrebe ovlasti ili položaja bespomoćnosti ili nuđenje ili primanje novca ili druge koristi radi dobijanja pristanka osobe koja ima kontrolu nad drugom osobom u svrhu iskorištavanja. Iskorištavanje, u najmanju ruku, podrazumijeva iskorištavanje prostitucijom drugih osoba ili druge oblike seksualnog iskorištavanja, prisilni rad ili pružanje usluga, ropstvo ili postupke slične ropstvu, služenje ili odstranjivanje ljudskih organa;

b) Pristanak žrtve "trgovine ljudima" na namjeravano iskorištavanje, kao što je navedeno u alineji (a) ovog člana, nema značaja ni u jednom slučaju kada su upotrijebljena sredstva iz alineje (a);

c) Vrbovanje, prijevoz, premještaj, skrivanje ili primanje djece radi iskorištavanja smatraju se "trgovinom ljudima" čak i ako ne uključuju sredstva prisile navedena u alineji (a) ovog člana;

d) "Dijete" znači svaka osoba koja nije navršila 18 godina;

e) "Žrtva" znači svaka fizička osoba koja je primorana na trgovinu ljudima, kao što je navedeno u ovom članu."

Krivično djelo trgovine ljudima je svršeno djelo i prije stvarnog iskorištavanja osobe, kako je to predviđeno Konvencijom.⁶ Dakle, da bi postojala trgovina ljudima, dovoljno je da je prema osobi upotrijebljena neka od navedenih radnji učinjenja korištenjem nekih od navedenih sredstava "u svrhu" iskorištavanja. Trgovina ljudima je stoga učinjena prije nego što je nastupilo iskorištavanje, bilo da se radi o seksualnom iskorištavanju, prinudnom radu ili odstranjivanju organa.

Iz definicije trgovine ljudima proizlazi da je element sredstava irelevantan kada je žrtva krivičnog djela mlađa od 18 godina. Prema Konvenciji, smatra se da su djeca automatski ugrožena u odnosu na učinitelja zbog svoje dobi te se time odražava stav Asocijacije za međunarodno pravo da se *ne može prihvatiti da ijedno dijete daje pristanak na iskorištavanje.*⁷

⁶ Izvještaj sa obrazloženjima uz Konvenciju Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima [Explanatory report – CEST 197 – Action against Trafficking in Human Beings] (u daljnjem tekstu: Izvještaj sa obrazloženjima uz Konvenciju Vijeća Evrope), stav 87, dostupno na: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d3812>

⁷ Annette Lansik, Rapportuer, 2004, Committee on Feminism and International Law, International Law Association, Interim Report on Women and Migration, str. 15.

1.1. Pozitivna obaveza države da istraži trgovinu ljudima

Prema međunarodnim normama o ljudskim pravima, države su u obavezi da svaku povredu ljudskih prava istraže na efikasan način.⁸ Prema Rezoluciji Generalne skupštine UN-a,⁹ *države imaju pravnu obavezu da preduzmu **razumne mjere** u cilju sprečavanja, vođenja istrage i kažnjavanja počinitelja djela trgovine ljudima, kao i da se spase žrtve i pruži im se zaštita.* Razumne mjere¹⁰ predstavljaju donošenje odgovarajućeg zakonodavnog i administrativnog okvira, kojim će se zabraniti i kazniti trgovina ljudima, prisilni rad, ropstvo i služenje i omogućiti provođenje istrage i efikasno krivično gonjenje, osigurati praktična i efikasna zaštita žrtava i omogućiti sprečavanje trgovine ljudima i iskorištavanje ljudi.

Razumne mjere podrazumijevaju preduzimanje operativnih mjera za zaštitu žrtava te istragu bez obzira na prijavu žrtve [procesna obaveza]. Kada su državni organi znali, ili su trebali znati, za okolnosti koje su dovele do osnova sumnje da je osoba bila ili se nalazi u direktnom riziku da postane žrtva trgovine potrebno je hitno djelovati, ako je moguće, kako bi se osoba udaljila iz opasne situacije.¹¹ U slučajevima kada su žrtve **djeca** (osobe mlađe od 18 godina), nadležni organi će osigurati da se svim radnjama i odlukama uzima u obzir **najbolji interes djeteta** te da postoje posebne procedure koje su namijenjene djeci. U slučaju sumnje da je dijete iskorištavano ili u opasnosti od iskorištavanja, takvo dijete će odmah biti upućeno drugim organima radi posebne zaštite djeteta. U slučaju da postoji mogućnost nestanka djeteta, nadležni organi će osigurati da se preduzimaju sve radnje kojima će se spriječiti nestanak djeteta.

Nadležni organi će osigurati:¹²

- ako postoji sumnja, da se sa osobom postupa kao sa djetetom i da joj se pruži posebna zaštita sve do procjene dobi te osobe.
- imenovanje neovisnog i obučenog zakonskog staratelja odmah nakon identificiranja djeteta bez pratnje
- preduzimanje mjera radi utvrđivanja identiteta djeteta i lociranja njegove porodice kada je to u najboljem interesu djeteta

U predmetu **Chowdury i dr. protiv Grčke**¹³, Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da država nije ispoštovala svoje obaveze da spriječi trgovinu ljudima, da zaštiti žrtve, da provede efikasnu istragu i da kazni krivično odgovorne osobe.¹⁴ U ovom predmetu aplikaciju

⁸ Vidjeti: Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, 2009, Trgovina ljudima i odgovor domaćeg pravnog sistema – Kritički pregled zakona i prakse u Bosni i Hercegovini u svjetlu ključnih međunarodnih standarda, str. 48.

⁹ A 63/156 od 30. januara 2009, dostupno na: <https://www.astra.rs/wp-content/uploads/2017/11/Rezolucija-Generalne-skupstine-UN-o-trgovini-zenama-i-decom.pdf>

¹⁰ Evropski sud za ljudska prava, Rantsev protiv Kipra i Rusije, predstavka broj 25965/04, stavovi 284-285, Chowdury i drugi protiv Grčke, predstavka broj 21884/15, stavovi 86-89, 103-104.

¹¹ Evropski sud za ljudska prava, Rantsev protiv Kipra i Rusije, stavovi 286-287, C. N. protiv Ujedinjenoga Kraljevstva, stavovi 67-68.

¹² Konvencija UN-a o pravima djeteta, član 3, Konvencija Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima, član 10, Direktiva EU o sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima, Preambula, član 13. stavovi 8. i 22.

¹³ Evropski sud za ljudska prava, Chowdury i drugi protiv Grčke, predstavka br. 21884/15, presuda od 30. 3. 2017. godine.

¹⁴ Chowdury i drugi protiv Grčke, stav 128.

Evropskom sudu za ljudska prava podnijela su 42 državljanina Bangladeša koji su radili na jednoj plantaži gdje su uzgajane jagode. Njima je obećano da će biti plaćeni 22 eura po sedmosatnom radnom danu, kao i da će za svaki prekovremeni sat biti plaćeni 3 eura. Međutim, aplikanti nikad nisu bili plaćeni onako kako im je obećano i zbog toga su nekoliko puta stupali u štrajk. Pored toga, oni su nastavili da rade iz straha da nikad neće biti plaćeni. Pred sudom su tvrdili da su žrtve trgovine ljudima te da je njihov rad na plantažama jagoda predstavljao prinudni ili obavezni rad, a također su tvrdili da je država propustila da izvrši svoju pozitivnu obavezu da spriječi njihovo podvrgavanje trgovini ljudima, kao i da kazni njihove poslodavce. Sud je naglasio da obaveza pružanja zaštite žrtvi obuhvata identifikaciju žrtava i pružanje pomoći žrtvama.¹⁵ Sud je također naglasio da pored usvajanja preventivnih mjera, zaštite žrtava i istrage, pozitivne obaveze uključuju kriminalizaciju i efikasno kažnjavanje bilo kojeg ponašanja usmjerenog na držanje osobe u takvim situacijama.¹⁶ Sud je utvrdio obavezu uspostavljanja pravnog i regulatornog okvira, provođenja operativnih mjera za zaštitu žrtava ili potencijalnih žrtava te obavezu provođenja efikasne istrage i sudskih postupaka. Iako je našao da je Grčka uspostavila pravni i regulatorni okvir, zaključio je da u konkretnom slučaju nadležni organi nisu preduzeli potrebne operativne mjere niti su proveli efikasnu istragu.¹⁷

1.2. Pravni okvir u Bosni i Hercegovini

BiH ima kompleksno ustavno, institucionalno i zakonodavno ustrojstvo, koje rezultira multipliciranjem nadležnosti i institucija nadležnih za postupanje u predmetima trgovine ljudima na državnom, entitetskom, kantonalnom nivou i na nivou Brčko distrikta. Ovo ustrojstvo predstavlja poseban izazov kada se radi o složenom krivičnom djelu kao što je trgovina ljudima, koje zahtijeva sveobuhvatan, multidisciplinarni i koordiniran pristup. Nadležnost za krivično zakonodavstvo i krivičnopravni sistem je podijeljena između države, entiteta i Distrikta. Krivični zakon BiH¹⁸ propisuje međunarodnu trgovinu ljudima (član 186), čime je nadležnost Tužilaštva BiH, odnosno Suda BiH, u suštini, ograničena isključivo na predmete trgovine ljudima koji sadrže međunarodni element, odnosno trgovine osobom u zemlji u kojoj ta osoba nema stalni boravak niti je njen državljanin. Istom odredbom predviđeno je kažnjavanje korištenja usluga žrtve trgovine ljudima kaznom zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina (član 186, stav 5). Također, Krivični zakon BiH predviđa odredbe o nekažnjavanju za učinjenje krivičnih djela koja su žrtve trgovine bile prisiljene učiniti kao direktan rezultat situacije kojoj su žrtve bile podvrgnute kao posljedica trgovine ljudima.¹⁹ Krivičnim zakonom BiH kriminalizirana je i organizirana međunarodna trgovina ljudima (član 186a), kao i međunarodno navođenje na prostituciju (član 187).

Na entitetskom nivou, Krivični zakonik RS-a²⁰ propisuje trgovinu ljudima (član 145), trgovinu djecom (član 146) u svrhu raznih vidova iskorištavanja, uključujući i prisiljavanje

¹⁵ Chowdury i drugi protiv Grčke, stav 110.

¹⁶ Chowdury i drugi protiv Grčke, stavovi 86–89.

¹⁷ Vidjeti Chowdury i drugi protiv Grčke, stav 128.

¹⁸ "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br: 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18.

¹⁹ Član 186. stav 10. KZBiH predviđa da se "protiv žrtve međunarodne trgovine ljudima koju je počinitelj krivičnog djela prisilio da učestvuje u izvršenju drugog krivičnog djela neće (se) voditi krivični postupak ako je takvo njeno postupanje bilo neposredna posljedica njenog statusa žrtve međunarodne trgovine ljudima". Istovrsna odredba je sadržana i u članu 145. stav 9. i članu 146. stav 10. KZRS-a, članu 207a). stav 9. KZBDBiH, i članu 210a). stav 10. KZFBiH.

²⁰ "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 64/17 i 104/18, odluka Ustavnog suda.

žrtava trgovine na učinjenje krivičnih djela, prisilno sklapanje braka i nezakonito usvajanje. Krivičnim zakonikom RS-a također je kriminalizirano i udruživanje radi vršenja krivičnih djela trgovine ljudima i djecom (član 147) i propisuje se kao krivično djelo korištenje usluga žrtve kada osoba koja koristi usluge žrtve zna da je ta osoba žrtva trgovine.

Krivičnim zakonom Federacije BiH²¹ trgovina ljudima i trgovina osobama koje nisu navršile 18 godina kriminalizirana je u članu 210a. Trgovina ljudima je kriminalizirana i na nivou Brčko distrikta (član 207a (Trgovina ljudima) i član 207b (Organizovana trgovina ljudima)). I ovim Krivičnim zakonom kriminalizirano je korištenje usluga žrtava trgovine ljudima i donesene su odredbe prema kojima se protiv žrtve trgovine ljudima koja je od strane učinitelja krivičnog djela bila prisiljena učestvovati u učinjenju drugog krivičnog djela neće voditi krivični postupak.²²

Pravila krivičnog postupka prema kojima su dužni postupati učesnici u krivičnom postupku kada postupaju u krivičnim stvarima, kao što su krivična djela trgovine ljudima, propisana su zakonima o krivičnom postupku, i to: Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine²³ (u daljnjem tekstu: ZKPBiH), Zakonom o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine²⁴ (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH), Zakonom o krivičnom postupku Republike Srpske²⁵ (u daljnjem tekstu: ZKPRS) i Zakonom o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine²⁶ (u daljnjem tekstu: ZKPBDBiH). O primjeni pojedinih odredaba tih zakona u krivičnim postupcima zbog krivičnih djela trgovine ljudima bit će kasnije više riječi u odgovarajućim dijelovima ovog priručnika.

Zakoni o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku²⁷ sadrže materijalnopravne, procesnopravne i izvršne odredbe koje se primjenjuje na maloljetne učinitelje krivičnih djela. Oni, također, sadrže određene odredbe o krivičnom postupku protiv učinitelja određenih krivičnih djela, propisanih krivičnim zakonom, kada se u krivičnom postupku kao oštećeni pojavljuje dijete, odnosno osoba mlađa od 18 godina.²⁸

Za procesuiranje krivičnih djela trgovine ljudima značajni su **zakoni o zaštiti svjedoka**

²¹ "Službene novine Federacije BiH", br: 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16, 75/17.

²² Za detaljniji pregled krivičnopravnih odredaba koje se odnose na trgovinu ljudima i srodna krivična djela te sugestije za njihovo razgraničavanje vidjeti: Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, 2018, Trgovina ljudima: Priručnik za obuku sudija i tužitelja, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, dostupno na: <https://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/376708?download=true> (u daljnjem tekstu: OSCE, Priručnik za obuku sudija i tužitelja), potpoglavlje 1.3. Kompleksnost krivičnog djela trgovine ljudima i srodnih krivičnih djela.

²³ "Službeni glasnik BiH", br: 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13 i 65/18.

²⁴ "Službene novine FBiH", br: 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10,

8/13, 59/14.

²⁵ "Službeni glasnik RS-a", br. 53/12 i 91/17.

²⁶ "Službeni glasnik BDBiH", br. 33/13 i 27/14.

²⁷ "Službene novine FBiH", broj 7/14, "Službeni glasnik RS-a", br. 13/10 i 61/13, i "Službeni glasnik

BDBiH", broj 44/11.

²⁸ Odredbe ovih zakona se primjenjuju na sva krivična djela učinjena na štetu djece. Za detaljnija objašnjenja povodom ovih zakona vidjeti: Jasmina Kosović, 2018, Komentar Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, str. 344–364.

pod prijetnjom i ugroženih svjedoka na nivou BiH²⁹, FBiH³⁰ i BDBiH³¹. U RS-u je ta materija regulirana Zakonom o zaštiti svjedoka u krivičnom postupku.³² Tim zakonima su uređene mjere koje osiguravaju zaštitu svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka u postupcima koji se vode pred sudovima i tužilaštvima u BiH. O njima će biti nešto više riječi u dijelu Priručnika koji se odnosi na krivični postupak zbog krivičnih djela trgovine ljudima.

Za položaj žrtava trgovine ljudima (stranaca) značajan je i **Zakon o strancima**,³³ koji omogućava odobrenje privremenog boravka po osnovu humanitarnih razloga žrtvi trgovine ljudima sa ciljem pružanja zaštite i pomoći u oporavku i povratku u zemlju porijekla ili zemlju uobičajenog boravka ili u zemlju koja ga prihvata ili radi pružanja zaštite i pomoći ako je njihov boravak potreban zbog saradnje sa nadležnim organima radi istrage u otkrivanju i procesuiranju krivičnog djela trgovine ljudima. Prema ovom zakonu (član 60), Ministarstvo sigurnosti BiH je odgovorno za osiguranje posebne zaštite i pomoći strancima žrtvama trgovine ljudima tokom njihovog prihvata i boravka u centrima za smještaj žrtava trgovine ljudima. U skladu s članom 60. stavom 1. Zakona, stranac za koga postoje osnovi sumnje da je žrtva trgovine ljudima od dana smještaja u centar za smještaj žrtava trgovine ljudima stječe status zaštićene osobe na period od 30 dana, što se smatra vremenom oporavka i razmišljanja o odluci hoće li sarađivati sa nadležnim tijelima u BiH radi istrage u otkrivanju i procesuiranju krivičnog djela trgovine ljudima.

Ministarstvo je obavezno da podzakonskim propisom uredi pravila i standarde u postupanju, kao i druga pitanja u vezi s prihvatom žrtava trgovine ljudima, njihovog oporavka i povratka (repatrijacije). U skladu s članom 142. stavom 2. tačkom d) u vezi s članom 60. stavom 1. Zakona o strancima, Ministarstvo sigurnosti BiH donijelo je **Pravilnik o zaštiti stranaca žrtava trgovine ljudima**,³⁴ kojim su utvrđena pravila i standardi u postupanju, kao i druga pitanja u vezi s prihvatom, oporavkom i povratkom stranca žrtve trgovine ljudima. Ovim pravilnikom se propisuju prava na: odgovarajući i siguran smještaj, pristup hitnoj medicinskoj zaštiti, psihološku pomoć, informiranje o pravnom statusu, pravnu pomoć u postupku ostvarivanja statusnih pitanja, pristup tržištu rada pod uslovima koji se primjenjuju prema strancu, kao i pristup profesionalnoj obuci i edukaciji, a dijete koje ima odobren privremeni boravak kao žrtva trgovine ljudima ima pristup obrazovanju.

Za položaj žrtava trgovine ljudima (državljana BiH) značajna su **Pravila o zaštiti žrtava i svjedoka žrtava trgovine ljudima državljana Bosne i Hercegovine**³⁵ (u daljnjem tekstu: Pravila). Njima su utvrđena načela i zajednički standardi rada koji se odnose na postupak identifikacije, organizaciju zaštite i pomoći, primarnu i sekundarnu prevenciju i ostale aktivnosti u vezi sa zaštitom i pružanjem pomoći žrtvama trgovine ljudima i svjedocima žrtvama trgovine ljudima državljana BiH, a koje su obavezna provoditi nadležne institucije u BiH i ovlaštene organizacije. Među nadležnim institucijama su organi unutarnjih poslova, tužilaštva i sudovi.

Institucionalni okvir za borbu protiv trgovine ljudima obuhvata mehanizme

²⁹ "Službeni glasnik BiH", br: 3/03, 21/03, 61/04, 55/05.

³⁰ "Službene novine FBiH", broj 36/03.

³¹ "Službeni glasnik BDBiH", br. 10/03, 8/07 i 19/07.

³² "Službeni glasnik RS-a", broj 48/03.

³³ "Službeni glasnik BiH", broj 88/15.

³⁴ "Službeni glasnik BiH", broj 79/16.

³⁵ "Službeni glasnik BiH", broj 66/07.

koordinacije, koje čine: **državni koordinator** za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije³⁶, Udarna grupa za borbu protiv trgovine ljudima i organizirane ilegalne migracije³⁷ i regionalni monitoring timovi³⁸ kao multidisciplinarni timovi čija je primarna djelatnost fokusirana na zaštitu žrtava trgovine ljudima.

Na osnovu Pravila i Pravilnika utvrđen je i državni referalni mehanizam. Posebne procedure postupanja nadležnih institucija detaljno su određene **Smjernicama za postupanje regionalnih monitoring timova za borbu protiv trgovine ljudima u BiH**³⁹. **Smjernice** daju detaljna uputstva za organe vlasti i nevladine organizacije koje su uključene u rad monitoring timova te uključuju proces identifikacije, obavljanje razgovora sa žrtvom trgovine ljudima, procjenjivanje slučaja, prijavljivanje, saradnju nadležnih institucija, planiranje i organiziranje zaštite i zbrinjavanja.

³⁶ U julu 2003. godine, Vijeće ministara je donijelo Odluku o procedurama i načinu koordinacije aktivnosti na sprečavanju trgovine ljudima i ilegalne imigracije u BiH i uspostavljanju funkcije državnoga koordinatora za BiH.

³⁷ Odlukom Vijeća ministara ("Službeni glasnik BiH", br. 3/04) formirana je Udarna grupa za borbu protiv trgovine ljudima i organizirane ilegalne imigracije, kao oblika organiziranoga kriminala. Udarna grupa sastavljena je od predstavnika Tužilaštva BiH, Tužilaštva RS-a, Tužilaštva Brčko distrikta BiH, Granične policije, Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA), Ministarstva unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, Policije Brčko distrikta, Porezne uprave FBiH i Porezne uprave RS-a. Udarnom grupom predsjedava glavni tužilac BiH, a sastaje se jednom mjesečno kako bi se diskutiralo o istragama u pojedinačnim predmetima.

³⁸ Regionalni monitoring timovi su uspostavljeni na osnovu člana 22. Pravila o zaštiti žrtava i svjedoka žrtava trgovine ljudima državljana BiH. Potrebno je naglasiti da je u toku reorganizacija regionalnih monitoring timova. Vidjeti više u Ministarstvo sigurnosti BiH, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima. Polugogodišnji bilten str. 2, Reorganizacija monitoring timova, <http://msb.gov.ba/PDF/181020194.pdf>

³⁹ Dostupno na: <https://bih.iom.int/sites/default/files/TRAFIC/SMJERNICE%20ZA%20POSTUPANJEREGIONALNIH%20MONITORING%20TIMOVA%20ZA%20BORBU%20PROTIVTRGOVINE%20LJUDIMA%20U%20BOSNI%20I%20HERCEGOVINI.pdf>

1.3. Komparativni pregled elemenata krivičnog djela u krivičnim zakonima u Bosni i Hercegovini

Tabela 1: Trgovina ljudima (odrasli, osobe starije od 18 godina), pregled relevantnih odredaba krivičnih zakona

Radnja učinjenja	Način učinjenja	Svrha	
<p>BiH/FBiH/BD/RS: vrbovanje, prijevoz, predaja, skrivanje ili primanje osoba</p> <p>Dodatno u KZRS: prebacivanje, prodaja, kupovina, posredovanje u prodaji, držanje</p>	<p>BiH/FBiH/BD/RS: upotreba sile ili prijetnja upotrebom sile, drugi oblici prinude, otmica, prevara ili obmana, zloupotreba ovlasti ili utjecaja ili položaja bespomoćnosti ili davanjem ili primanjem isplata ili drugih koristi kako bi se privoljela osoba koja ima kontrolu nad drugom osobom</p> <p>Dodatno u KZRS: zloupotreba odnosa povjerenja, ovisnosti ili bespomoćnosti, teških prilika druge osobe</p>	<p>BiH/FBiH/BD/RS: prostitucija druge osobe ili drugi oblici seksualnog iskorištavanja, prisilni rad ili usluge,⁴⁰ ropstvo ili njemu sličan odnos, služenje, odstranjivanje dijelova ljudskog tijela⁴¹ ili kakvo drugo iskorištavanje</p> <p>Dodatno u KZFBiH: prisilno prosjačenje</p> <p>Dodatno u KZRS: iskorištavanje rada, vršenje krivičnog djela, korištenje u pornografske svrhe, prisilni brak, prisilne sterilizacije, oduzimanje organa ili dijelova tijela, korištenje u oružanim snagama</p>	Trgovina ljudima (punoljetne osobe)

⁴⁰ KZRS ne navodi posebno ovu svrhu iskorištavanja.

⁴¹ KZRS ne sadržava ovu formulaciju, nego koristi sljedeću: "oduzimanje organa ili dijelova tijela".

Tabela 2: Trgovina ljudima (maloljetna osoba, osobe mlađe od 18 godina), pregled relevantnih odredaba krivičnih zakona

Radnja učinjenja	Svrha	Trgovina ljudima (osobe mlađe od 18 godina)
<p>BiH/FBiH/BD/RS: vrbovanje, navođenje, prijevoz, predaja, skrivanje ili primanje osoba</p> <p>Dodatno u KZRS: prebacivanje, prodaja, kupovina, posredovanje u prodaji, držanje</p> <p>KZRS ne predviđa navođenje kao radnju učinjenja</p>	<p>BiH/FBiH/BD/RS: prostitucija druge osobe ili drugi oblici seksualnog iskorištavanja, prisilni rad ili usluge,⁴² ropstvo ili njemu sličan odnos, služenje, odstranjivanje dijelova ljudskog tijela⁴³ ili kakvo drugo iskorištavanje</p> <p>Dodatno u KZFBiH: prisilno prosjačenje</p> <p>Dodatno u KZRS: iskorištavanje rada, vršenje krivičnog djela, korištenje u pornografske svrhe, prisilni brak, prisilne sterilizacije, nezakonito usvojenje ili njemu sličan odnos, oduzimanje organa ili dijelova tijela, korištenje u oružanim snagama</p>	

⁴² KZRS ne navodi posebno ovu svrhu iskorištavanja.

⁴³ KZRS ne sadržava ovu formulaciju, nego koristi sljedeću: "oduzimanje organa ili dijelova tijela".

2. ELEMENTI I DOKAZIVANJE KRIVIČNOG DJELA TRGOVINE LJUDIMA

Kako je navedeno u prethodnom poglavlju, definicija krivičnog djela trgovine ljudima je kompleksna. U nastavku se daje pregled i definicija pojedinih elemenata krivičnog djela u krivičnom zakonodavstvu u BiH kako bi se unaprijedilo razumijevanje sadržaja pojmova koji čine bitne elemente krivičnog djela trgovine ljudima. Prilikom opisa definicija radnje, načina ili iskorištavanja, posebna napomena je stavljena na mjestu gdje su, prema relevantnim odredbama krivičnih zakona, radnja, način ili iskorištavanje alternativno postavljeni. Prilikom definiranja pojedinih elemenata korišteni su sekundarni izvori, i to: *Priručnik za obuku sudija i tužitelja*⁴⁴ kao i *Sažet prikaz sudske prakse u slučajevima trgovine ljudima*.⁴⁵

Ovaj dio priručnika ima za cilj da pomogne istražnim organima da prodube svoje znanje o značenju pojedinih elemenata krivičnog djela kako bi na efikasniji način usmjerili istragu, odnosno krivično gonjenje učinitelja na dokazivanje bitnih elemenata krivičnog djela trgovine ljudima. U relevantnom dijelu ispod svakog elementa su prikazani slučajevi iz međunarodne prakse, kao i iz prakse pred sudovima u BiH.

Poteškoće prilikom izrade ovog dijela Priručnika su identificirane u analizi optužnica i presuda koje su služile kao osnov Priručnika, a u kojima je nedovoljno precizan opis pojedinih elemenata krivičnog djela. Primijećeno je da se optužnice i presude u većoj mjeri fokusiraju na utvrđivanje i obrazlaganje opisa iskorištavanja, pri čemu izostaje jasnoća i preciznost u definiranju radnje učinjenja, pa i sredstava (načina) učinjenja.

Prije detaljne obrade pojedinih elemenata krivičnog djela bitno je napomenuti da je trgovina ljudima kompleksno krivično djelo te istražni organi uvijek trebaju imati na umu **mozaik dokaza**⁴⁶:

Trgovina ljudima je kompleksno djelo i zahtijeva procjenu postojanja raznih okolnosti. Te okolnosti mogu podrazumijevati dokaze o nasilju, prijetnje, ograničavanje slobode, izolaciju, neisplaćivanje plaće itd. Iako niti jedna takva okolnost nije dovoljna za postojanje djela trgovine ljudima, svaka može doprinijeti njegovom postojanju.

UNODC Case Digest, str. 53

⁴⁴ Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, 2018, Trgovina ljudima: Priručnik za obuku sudija i tužitelja, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, dostupno na: <https://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/376708?download=true>

⁴⁵ Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Sažet prikaz sudske prakse u slučajevima trgovine ljudima, 2016, dostupno na: <https://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/218191?download=true> (u daljnjem tekstu: OSCE, Sažet prikaz sudske prakse).

⁴⁶ UNODC Case Digest: Evidential Issues in Trafficking in Persons Cases (Zbornik sudske prakse: Pitanja dokazivanja u predmetima trgovine ljudima), 2017, str. 53, dostupno na: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2017/Case_Digest_Evidential_Issues_in_Trafficking.pdf (u daljnjem tekstu: UNODC Case Digest). U navedenoj publikaciji ističe se da se upotrebom koncepta "mozaik dokaza" nastoji pojasniti kako uspješno "izgraditi" slučaj trgovine ljudima. Slikovito se objašnjava da se koncept "mozaik dokaza" može uporediti sa mnoštvom građevinskog materijala koji, sa drugima, doprinosi izgradnji kuće. Iako pojedini građevinski materijali imaju različit, neki manji a neki veći značaj, oni svi doprinose stabilnosti i sigurnosti građevine.

2.1. Radnje učinjenja krivičnog djela

Radnje učinjenja krivičnog djela, kako su predviđene odredbama krivičnih zakona u BiH, prikazane su u tabeli:

Tabela 3: Pregled radnji učinjenja u krivičnim zakonima u BiH

Radnja učinjenja	KZBiH	KZFBiH	KZRS	KZBD
Vrbovanje	X	X	X	X
Prijevoz	X	X	X	X
Predaja	X	X	X	X
Skrivanje	X	X	X	X
Primanje	X	X	X	X
Prebacivanje			X	
Prodaja - posredovanje			X	
Kupovina			X	
Držanje			X	

2.1.1. Vrbovanje

Vrbovanje u pravilu može biti učinjeno lično, usmeno, putem agencije, preko novina ili interneta.⁴⁷ Vrbovanje u najširem smislu podrazumijeva radnje kod kojih se kod druge osobe stvara ili učvršćuje odluka da nešto učini ili ne učini.⁴⁸ Obuhvata sve radnje, činjenje i nečinjenje. Vrbovanje se može ostvariti isticanjem navodnih dobrih strana prebacivanja u drugu zemlju i bavljenja prostitucijom ili navođenjem na druge radnje koje će određenu osobu dovesti do toga da postane pasivni subjekt krivičnog djela.⁴⁹

Navođenje podrazumijeva utjecanje na drugoga da preuzme neko činjenje ili nečinjenje, tako da je odluka o činjenju ili nečinjenju kod onoga ko je predmet navođenja, stvorena ili učvršćena upravo zbog te radnje učinitelja. **Navođenje** kao radnja učinjenja je predviđena odredbom člana 210a). KZFBiH, koja se odnosi na trgovinu ljudima osobama mlađim od 18 godina.

Vrbovanje se u sudskoj praksi u BiH javlja kao najčešća radnja učinjenja krivičnog djela trgovine ljudima. Dokazi koje tužiocima najčešće koriste su iskaz žrtve trgovine ljudima u relevantnom dijelu koji se odnosi na početak procesa trgovine ljudima. Ilustrativan je primjer specifičnosti radnje vrbovanja u predmetima trgovine ljudima iz sudske prakse:

U presudi Suda BiH broj: K-71/05 od 25. 4. 2006. godine utvrđeno je da je optuženi **vrbovao** više osoba ženskog pola, a zasigurno: maloljetnu E. Ć. na način da je u toku 2002. godine zavođenjem kod E. pobudio snažne osjećaje: ljubav, povjerenje i sugirnost, usljed kojih

⁴⁷ U izvještaju sa obrazloženjima uz Konvenciju Vijeća Evrope, u stavu 79. napominje se da vrbovanje u definiciji trgovine ljudima podrazumijeva vrbovanje bilo kojim putem: usmenim, putem štampe ili preko interneta.

⁴⁸ OSCE, Sažet prikaz sudske prakse, str. 12.

⁴⁹ Đurić, LJ. i Stojanović, E., 2011, Krivično djelo trgovine ljudima u KZ Republike Srbije, str. 7, (<http://wp2008.ius.bg.ac.rs/klinika01/files/2012/12/Krivicno-delo-trgovine-ljudima-u-KZ-Republike-Srbije-i-praksa-sudova.pdf>, 25.11.2019).

je E. sa njim stupila u ljubavnu vezu i seksualne odnose ubijedena u iskrenu ljubav optuženog, nakon čega je optuženi iskoristio njenu zaljubljenost te je i prijetnjom da će njoj i njenoj porodici nanijeti zlo naveo E. da za njega pruža seksualne usluge za novac...

2.1.2. Prijevoz

Prijevoz se može vršiti unutar zemlje, preko državne granice više zemalja te može biti legalan ili ilegalan. Prevoženje predstavlja premještanje pasivnog subjekta određenim prijevoznim sredstvom sa jednog na drugo prostorno udaljeno mjesto. **Prebacivanje**⁵⁰ podrazumijeva omogućavanje ili osiguranje ilegalnog ulaska u neku zemlju ili izlazak iz neke zemlje, odnosno ilegalno prelaženje državne granice. U skladu s Konvencijom Vijeća Evrope, ako se radi o transnacionalnoj trgovini ljudima, irelevantno je da li žrtve trgovine ljudima ulaze u zemlju legalno ili ilegalno, odnosno bitno je da se vrši prijevoz osoba u cilju njihove eksploatacije.⁵¹ Odgovoran će biti i registrirani prijevoznik koji formalnoppravno ispunjava uslove za prijevoz, ukoliko su ispunjeni i drugi bitni elementi krivičnog djela.

Postoji određeni broj predmeta u kojima je ova radnja učinjenja posebno naznačena kao radnja učinjenja u optužnom aktu, odnosno presudi. Ipak, u jednom predmetu pred Osnovnim sudom u Brčko distriktu,⁵² pitanje dokazivanja ove radnje učinjenja predstavljalo je izazov. Prema navodima Tužilaštva, optuženi je **prevezio lica radi iskorištavanja u vidu prisilnog rada i prijetnjom upotrebe sile vrbovao lica u svrhu prisilnog rada**. Sud u primjeru koji slijedi ističe zahtjev da zakonom određena radnja učinjenja bude preduzeta na neki od zakonom određenih načina učinjenja:

*Što se tiče radnji izvršenja prevoza oštećenih lica na destinacije prosjačenja, **neophodno je da je ono lice koje vrši prevoz taj prevoz vršilo pod prinudom ili prijetnjom**. Sud nije mogao zaključiti da je optuženi, ukoliko je eventualno i vršio prevoz, to činio uz istovremenu upotrebu prijetnje ili prinude. Iz gore navedenih iskaza svjedoka proizlazi čak da su i optuženi i njegova majka išli da prose te da su sav novac (zajedno sa oštećenim) predavali M.*

Dokazi koji se najčešće koriste u predmetima pred sudovima u BiH su iskazi svjedoka u vezi sa okolnostima prevoženja. Iako su u jednom broju predmeta⁵³ korištene posebne istražne radnje kako bi se dokazivala radnja učinjenja prevoženjem, sud nije zauzimao posebno pravno tumačenje s obzirom na to da su predmeti okončani prihvatanjem sporazuma o priznanju krivnje.⁵⁴ Potrebno je ipak naglasiti prednost korištenja posebnih istražnih radnji prilikom dokazivanja krivičnog djela trgovine ljudima, naročito ukoliko drugi dokazi ne otkrivaju sve okolnosti datog predmeta. Stoga je, uvažavajući sva ograničenja korištenja posebnih istražnih radnji te ocjenu rizika njihovog korištenja u kontekstu poštivanja ljudskih prava, izuzetno važno da tužilac procijeni svrsishodnost korištenja posebnih istražnih radnji u što ranijoj fazi istrage.

⁵⁰ Vidjeti Škulić, M., Organizovani kriminalitet, Pojam, oblici, krivična dela i krivični postupak, str. 298–299, Službeni glasnik, Beograd, 2015. Prebacivanje kao radnja učinjenja je posebno propisano KZRS.

⁵¹ OSCE, Sažet prikaz sudske prakse, str. 16.

⁵² Presuda broj 96 0 K 078903 14 K od 22. 5. 2015. godine.

⁵³ Vidjeti, npr. Optužnicu Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona broj: T03 0 KT 0064969 17 od 23. 8. 2017. godine.

⁵⁴ Vidjeti, npr. presudu Kantonalnog suda u Tuzli broj K03 0 K016017 K od 16. 11. 2017.

2.1.3. Predaja

Predaja predstavlja preduzimanje određenih aktivnosti kojima se omogućava stavljanje pasivnog subjekta na raspolaganje nekoj drugoj osobi. Predaja se sastoji u prenošenju kontrole nad osobom kojom se trguje drugoj osobi, a predaja se ne mora uvijek sastojati u fizičkoj isporuci osobe koja je predmet trgovine ljudima, nego je predaju moguće izvršiti i prenošenjem sredstava kontrole nad takvim osobama drugoj osobi.

Predaja kao radnja učinjenja u sudskoj praksi je ilustrirana u predmetu⁵⁵ u kojem je sud naveo:

*Da su optuženi oštećenu **predavali** drugim licima radi vršenja prostitucije, vijeće je našlo utvrđenim prihvatajući iskaze oštećene, kao i iskaze svjedoka, koji su bili konzumenti seksualnih usluga oštećene i koji su plaćali za seksualni odnos sa oštećenom, a koje je u vezu sa oštećenom najčešće dovodila putem telefona optužena, kojoj je oštećena po završenom odnosu predavala sav dobijeni iznos novca, a, kako sama oštećena navodi, jednom je novac predala (40,00 KM) i optuženom. Do mjesta sastanka, gdje su se sa "klijentima" dogovorili, optuženi su dovozili zajedno oštećenu M. kolima, nakon što bi je prethodno pozvali mobilnim telefonom da se spremi i čeka ih, o čemu svjedoče svjedoci i dr.), a onda bi je obično sačekali u blizini i vraćali kući (očigledno su nekad imali ubrzo i drugo lice u izgledu, jer su oštećenu požurivali nazivajući je telefonom dok bi bila sa jednim od muškaraca). Pretresali su oštećenu, kako bi se uvjerali da nije kod sebe zadržala nešto novca. Sve su ovo radnje koje ukazuju da su optuženi zajedno djelovali, da su htjeli zajedno da zarade novac izrabljivanjem oštećene, kao i da su smišljeno i perfidno izabirali metode prijetnji i mučenja oštećene, znajući tačno šta će po nju imati najpogubniji efekat (prijetnja oduzimanjem djeteta, potčinjavanje zatvaranjem u kokošinjac, prijetnja strujom, skidanje do gola radi većeg poniženja kada su je tukli i sl.).*

Kao što se vidi iz navedenog, Tužilaštvo je ovu radnju učinjenja prvenstveno dokazivalo putem iskaza oštećene ali i drugih svjedoka, uključujući i konzumente seksualnih usluga.

2.1.4. Skrivanje

Skrivanje predstavlja držanje osobe na određenoj lokaciji u toku trgovanja tom osobom. Valja naglasiti da bi držanje predstavljalo i skrivanje, mjesto držanja treba da je poznato učinitelju i eventualno užem krugu osoba, ali nikad nije poznato većem broju osoba pa iz toga proizlazi da je u pitanju skrivanje kao vid tajnog držanja. Držanje pasivnog subjekta postoji kada postoji i njegovo skrivanje. Također, ukoliko je lokacija držanja poznata ili vidljiva drugima, radnja skrivanja će se sastojati od akata kojima se osigurava da prisustvo osobe kojom se trguje ostane neprimijećeno.⁵⁶

⁵⁵ Okružni sud u Doboju, presuda broj 13 0 K 003360 15 K od 18. 6. 2015. godine.

⁵⁶ OSCE, Priručnik za obuku sudija i tužitelja, str. 14.

2.1.5. Primanje

Primanje je radnja učinjenja kojom se preuzima žrtva trgovine ljudima od druge osobe, odnosno kojom se preuzima kontrola nad žrtvom trgovine ljudima od druge osobe a u cilju iskorištavanja.⁵⁷ Radnje kupoprodajnoga karaktera u odnosu na pasivne subjekte su predaja osobe kojom se trguje, prodaja osobe kojom se trguje, kupovina osoba i posredovanje u prodaji osoba kojima se trguje.

U praksi sudova u BiH⁵⁸ ilustrativno je da je prvostepeni sud radnju učinjenja označio kao vrbovanje, dok je drugostepeni sud istakao sljedeće: *Naime, kako je u izreci prvostepene presude opisano, optuženi su organizovali seksualno iskorištavanje za novac oštećenih, na način da su ih držali pod kontrolom i stalnim nadzorom, svjesno zloupotrebljavajući položaj njihove bespomoćnosti – duševne nemoći. [...] ili kako je, po ocjeni ovog vijeća u konkretnom slučaju učinjeno, primi lice u svrhu iskorištavanja prostitucijom. Naime, iz izvedenih dokaza, van razumne sumnje se može izvesti zaključak da su optuženi primili oštećene, da su ih držali pod kontrolom i nadzorom, kako je to već opisano, u stanovima koje je optuženi prethodno iznajmio, svjesno iskorištavajući položaj bespomoćnosti – duševne nemoći oštećenih djevojaka, iskorištavajući ih za pružanje seksualnih usluga za novac.*

Krivični zakonik Republike Srpske sadrži drugačije određenje radnji učinjenja u smislu da posebno propisuje kao radnje učinjenja još i: **prebacivanje,⁵⁹ prodaju, kupovinu,⁶⁰ posredovanje u kupovini i držanje druge osobe.⁶¹**

Prema OSCE-ovom Priručniku za obuku sudija i tužitelja, sve te radnje, po svojoj sadržini, mogu se podvesti pod radnje učinjenja propisane drugim krivičnim zakonima. Držanje neke osobe je sastavni dio radnji prijema, predaje ili sakrivanja druge osobe. Prebacivanje u pravilu sadrži predaju ili prijem te osobe, a u nekim slučajevima i prijevoz. Prodaja, kupovina i posredovanje u kupovini podrazumijevaju i određeni način učinjenja – davanje ili primanje isplata ili drugih koristi kako bi se privoljela osoba koja ima kontrolu nad drugom osobom radi predaje te kontrole.⁶²

Prodaja predstavlja otuđenje pasivnog subjekta uz dobijanje određene naknade, koja može biti novčana ili robna, odnosno kombinirana. Kupovina predstavlja stjecanje prava svojine na pasivnom subjektu, do čega dolazi kada učinitelj prihvati ponudu i plati cijenu, ali uslovno, sa stanovišta učesnika u nedozvoljenom prometu jer, sa stanovišta pravnog sistema, niko ne može imati pravo svojine na drugom čovjeku. **Posredovanje u prodaji**

⁵⁷ OSCE, *Sažet prikaz sudske prakse*, str. 21.

⁵⁸ Sud BiH, drugostepena presuda broj X-KŽ-09/850 od 24. 11. 2010. godine.

⁵⁹ Nije sasvim jasna razlika između pojmova prijevoz i prebacivanje jer se oni, po pravilu, mogu smatrati sinonimima. Ipak se precizira da se pod prebacivanjem treba podrazumijevati prelazak preko državne granice, odnosno omogućavanje ili potpomaganje ilegalnog ulaska u neku zemlju, što podrazumijeva napuštanje teritorije druge države (prema Škulić, M, *Organizovani kriminalitet, Pojam, oblici, krivična dela i krivični postupak*, str. 298–299, Službeni glasnik, Beograd, 2015).

⁶⁰ Kupovina se određuje kao stjecanje prava svojine na pasivnom subjektu, do čega dolazi kada učinitelj plati cijenu, ali se ističe da isto važi samo uslovno, sa stanovišta učesnika u ovakvom nedozvoljenom pravnom prometu, jer, sa stanovišta pravnog sistema, niko ne može imati pravo svojine na drugom čovjeku. *Ibid.*

⁶¹ Držanje, po svojoj suštini, predstavlja protivpravno lišenje slobode i kad se pasivni subjekt trgovine ljudima drži, onda, po osnovu specijaliteta, ne može postojati sticaj s krivičnim djelom protivpravnog lišenja slobode. *Ibid.*

⁶² OSCE, *Priručnik za obuku sudija i tužitelja*, str. 23.

podrazumijeva omogućavanje ostvarivanja veze između osoba koje su na neki način uključene u predaju ili prodaju pasivnog subjekta.

Držanje ne mora biti bukvalno, ali je potrebno da je osoba dostupna učinitelju, koji je može premješati na drugo mjesto. Po svojoj suštini, držanje predstavlja protivpravno lišenje slobode, odnosno oduzimanje slobode kretanja pasivnom subjektu, koje se svodi na njegovo sprečavanje da promijeni mjesto na kojem se nalazi. Kada se pasivni subjekt drži, onda po osnovu specijaliteta ne postoji sticaj s krivičnim djelom protivpravnog lišenja slobode.

Iz analize dostupnih optužnica i presuda, evidentno je postojanje određenih poteškoća u prepoznavanju specifične radnje učinjenja ovog krivičnog djela. U određenom broju premeta izostaje detaljan opis radnji učinjenja, dok poseban problem predstavlja opis radnji u slučaju kada je krivično djelo učinjeno sa više radnji učinjenja (npr. vrbovanje i prijevoz pasivnog subjekta), u kojim situacijama se tužilac, odnosno sud zadržava na utvrđivanju, odnosno ocjeni dokazanosti samo jedne radnje učinjenja. Stoga je važno da tužioci, odnosno ovlaštene službene osobe planiraju i usmjeravaju istrage u predmetima trgovine ljudima na dokazivanje pojedinih elemenata krivičnog djela s produbljenim razumijevanjem pojedinih radnji učinjenja.

2.2. Sredstva/način učinjenja krivičnog djela

Sredstva, odnosno način učinjenja krivičnog djela, kako su predviđeni odredbama krivičnih zakona u BiH, prikazani su u tabeli:

Tabela 4: Prikaz sredstava učinjenja u krivičnim zakonima u BiH

Sredstva/način učinjenja	BiH	FBiH	RS	BD
Sila, prijetnja ili drugi oblici prinude	X	X	X	X
Otmica	X	X	X	X
Prevara ili obmana	X	X	X	X
Zloupotreba ovlasti ili utjecaja ili bespomoćnosti	X	X	X	X
Zloupotreba povjerenja, ovisnosti ili teških prilika druge osobe			X	
Davanje ili primanje novca ili druge koristi <u>kako bi se privoljela osoba koja ima kontrolu nad drugom osobom</u>	X	X	X	X

2.2.1. Upotreba sile, prijetnja upotrebom sile i drugi oblici prinude

Pod **silom** se podrazumijeva upotreba fizičke ili mehaničke snage prema nekoj osobi kako bi se od nje iznudilo neko ponašanje. Sila postoji i onda kada ne postoji neposredno fizičko djelovanje na prinuđenog, ali su preduzete takve radnje da utječu na njega jednako kao fizička prinuda.

Prijetnja predstavlja stavljanje u izgled nekog zla subjektu i treba biti stvarna i ozbiljna. Veoma je bitno da je osoba kojoj se prijeti shvata ozbiljno, odnosno važan je subjektivni efekat ozbiljnosti prijetnje. Bez značaja je da li je onaj koji prijeti zaista i spreman ostvariti prijetnju.

Pod **drugim oblicima prinude** treba podrazumijevati sve radnje i postupke kojima se isključuje sloboda odlučivanja, odnosno kojima se utječe na pasivnog subjekta da postupa u skladu sa zahtjevima učinitelja krivičnog djela, kao što je, npr. oduzimanje dokumenata ili prijetnja najbližim srodnicima žrtve.⁶³

Sredstva, odnosno načini učinjenja se koriste i kao metod održavanja žrtve u stanju ovisnosti tokom procesa trgovine ljudima, odnosno prilikom vrbovanja ili prevoženja žrtve, kao i prilikom vršenja nekog oblika eksploatacije. Prilikom procjene ozbiljnosti prijetnje, potrebno je izvršiti procjenu svih okolnosti vezanih za žrtvu.

U slučajevima trgovine ljudima, korištenje **fizičkog nasilja** nije neuobičajeno i obično neće predstavljati poseban izazov u dokazivanju. Dakle, upotreba fizičkog nasilja dokazuje postojanje sile. Fizičko nasilje u predmetima trgovine ljudima se koristi prema žrtvi kako bi se utjecalo na njenu volju. Sa druge strane, fizička sila se može koristiti prema drugoj osobi kako bi se stvorila atmosfera straha (kod žrtve) te kao način kažnjavanja žrtava.⁶⁴ Fizičko nasilje ima svoje pojavne oblike, ali nije ograničeno na: udaranje, prisiljavanje žrtve da jede hranu koja može biti opasna, elektrošokove, probadanje, davljenje te seksualno nasilje koje uključuje i silovanje.

Pored upotrebe fizičkog nasilja, u predmetima trgovine ljudima javljaju se i pojavni oblici emocionalnog, odnosno psihičkog nasilja. Prilikom vođenja istrage, odnosno optuženja, tužilac mora pažljivo procijeniti i druge oblike nasilja koji bi mogli predstavljati ovaj način učinjenja. Kao primjeri dobre prakse navode se predmeti u praksi pojedinih država kao što je predmet **Urizar** (Kanada),⁶⁵ u kojem je Apelacioni sud u Kvebeku naglasio postupnost u korištenju metoda kontrole nad žrtvama te njihovu raznolikost – od ljubaznosti i poklona do fizičkog nasilja, ograničavanja slobode, izolacije i prijetnje. Kao rezultat ove progresije, žrtva je voljela optuženog, te joj je bilo teže napustiti ga. Isto tako, neprestano verbalno nasilje može se smatrati psihičkim nasiljem, što je i zabilježeno u predmetu **Pipkins** (SAD).⁶⁶ U sudskoj praksi u BiH, ilustrativan je predmet⁶⁷ u kojem je sud utvrdio postojanje sile/prijetnje, ali i naglasio različite metode koje su optuženi koristili:

U konkretnom slučaju, sredstva prinude su svakako bila u domenu kako apsolutne tako i kompulzivne sile. Sve su ovo radnje koje su očigledno psihički i fizički slomile otpor oštećene i ona se povinivala svakom pozivu optuženih da se nađe sa klijentima, kako se ona izražava, što je u konačnici kod optužene počelo stvarati i psihičke probleme i suicidalne ideje (o čemu svjedoče ne samo oštećena i njena majka, nego i majka optužene).“ Također, sud je naglasio: “Sve su ovo radnje koje ukazuju da su optuženi zajedno djelovali, da su htjeli zajedno da zarade novac izrabljivanjem oštećene, kao i da su smišljeno

⁶³ OSCE, Priručnik za obuku sudija i tužitelja, str. 15.

⁶⁴ UNODC, Case Digest, str. 56.

⁶⁵ R. v. Urizar, predmet broj 505-1-084654-090, L-017.10, Sud Kvebeka, Okrug Longueuil, Krivično odjeljenje (J.C.Q.), (2010-08-13), 13. august 2010, i Urizar v. R., No. 500-10-004763-106, Apelacioni sud Kvebeka, 16. 1. 2013, Kanada.

⁶⁶ Žalbeni sud SAD-a za 11. okrug, broj 02-14306, odluka od 2. 8. 2004. godine.

⁶⁷ Okružni sud Doboje, presuda broj 13 0 K 003360 15 K od 18. 6. 2015. godine.

i perfidno izabirali metode prijetnji i mučenja oštećene, znajući tačno šta će po nju imati najpogubniji efekat (prijetnja oduzimanjem djeteta, potčinjavanje zatvaranjem u kokošinjac, prijetnja strujom, skidanje do gola radi većeg poniženja kada su je tukli i sl.).

Veoma je važno istaknuti da u pojedinim slučajevima nije jednostavno utvrditi razliku između direktne i suptilne prisile. U nekim slučajevima, trgovci koriste obje vrste sile te se postepeno kreću od ugodnog ponašanja smišljenog kako bi se žrtve "zavele" do direktnih oblika prinude, nasilja ograničavanja slobode kretanja i direktnih prijetnji. U predmetu **Campbell** (SAD),⁶⁸ optuženi je prvo "primamio" žene da se priključe njegovoj porodici nudeći im udoban smještaj i mjesto za život i poslove u masažnim centrima bez očekivanja da pružaju seksualne usluge. U trenutku kada je zadobio njihovo povjerenje, zahtijevao je od njih da prekinu sve veze i kontakte s porodicom i prijateljima te je oduzeo njihove identifikacijske, migracijske dokumente i novac. Nakon toga im je dao druga imena, tetovirao ih, zlostavljao i prisiljavao da se bave prostitucijom u njegovu korist.

I u praksi sudova u BiH mogu se pronaći ovakvi predmeti u kojima je optuženi prvo vrbovao žrtve obmanjujući ih u pogledu uslova ili putem ljubavne veze da bi se sila, odnosno prijetnja primijenila u trenutku kada je zadobio njihovo povjerenje.⁶⁹

2.2.2. Prijetnje

Prijetnje mogu imati različite forme koje mogu biti suptilnije od prijetnje upotrebom sile, kao što su prijetnje prijavi imigracijskim vlastima ili policiji u slučaju napuštanja lokacije. Prijetnje mogu biti povezane sa radnjama trgovca ili drugih osoba (policija, imigracijske službe). Vrste prijetnji koje se koriste u predmetima trgovine ljudima uključuju prijetnje smrću, fizičkim ili psihičkim nasiljem prema žrtvi, deportacijom ili hapšenjem, finansijskom štetom prema žrtvi ili porodici, kao i religijske kletve ili čini. Prijetnje mogu biti realne ili nerealne, direktne ili indirektno, radnjama preduzetim od strane optuženog ili drugih, suptilne ili direktne. Prijetnje mogu biti upućene direktno žrtvi ili članovima porodice ili bliskim osobama.

2.2.2.1. Prijetnja silom

Upotreba prijetnji i korištenje nasilja su često povezani u predmetima trgovine ljudima. Prema analizi UNODC-a, većina predmeta u kojima je nasilje korišteno podrazumijevala je i upotrebu prijetnje silom.⁷⁰ Ilustracije radi, u predmetu **Farrell** (SAD)⁷¹ radnicima su prijetili da će ih poslati kući u malim kutijama na Filipine ukoliko ne vrate dug. Sud je napomenuo da je ova činjenica nesumnjiv dokaz prijetnje fizičkom silom.⁷² Isto tako, u predmetu seksualne eksploatacije **Grigore** (Njemačka)⁷³ optuženi je rekao žrtvi da će se nešto loše desiti njenom djetetu ili njenoj porodici ukoliko pobjegne.

⁶⁸ Žalbeni sud SAD-a za sedmi okrug, broj 12-3724, odluka od 21. 10. 2014. godine.

⁶⁹ Vidjeti, npr. Presudu Suda BiH broj S1 2 K 025666 17 od 10. 7. 2017. godine, te presudu Kantonalnog suda u Travniku broj 06 0 K 006325 14 K od 3. 4. 2015. godine.

⁷⁰ UNODC, Case Digest, str. 58.

⁷¹ Žalbeni sud SAD-a za osmi okrug, broj 08-1559, 08-1561, odluka od 17. 4. 2009. godine, navedeno u UNODC, Case Digest, str. 58.

⁷² UNODC, Case Digest, str. 58.

⁷³ Viši Okružni sud u Berlinu, odluka broj Az. 528 Qs 105/13 (255 Js 783/13, od 23. 9. 2013, navedeno u UNODC, Case Digest, str. 58.

U predmetu **Chen** (Ujedinjeno Kraljevstvo)⁷⁴ optužena je trgovala državljanima Kine u Ujedinjeno Kraljevstvo i iskorištavala ih u svrhu prostitucije. Žrtve su svjedočile da im je optužena prijetila na način da je govorila da je njen momak pripadnik moćne bande te da zbog njihovog iregularnog imigracijskog statusa ne mogu nigdje ići i da će ih, ukoliko odu, ona ubiti. Sud je prihvatio ovaj opis kao dokaz primjene prijetnje silom koju je optužena koristila prema žrtvama. Osuđena je po svim tačkama optužnice uključujući i trgovinu ljudima.

I u praksi sudova u BiH postavilo se pitanje ozbiljnosti i vjerovatnosti prijetnje koja je upućena oštećenoj. U jednom predmetu u BiH⁷⁵ odbrana je tvrdila da optuženi oštećenoj nisu mogli oduzeti dijete, da bi se **to uopšte moglo smatrati prijetnjom**. Sud je, ne prihvatajući tezu odbrane, i utvrđujući postojanje prijetnje, a temeljeći svoj sud na iskazu oštećene, naveo: *U konkretnom slučaju, sredstva prinude su svakako bila u domenu kako apsolutne tako i kompulzivne sile. Naime, prema iskazu oštećene, optuženi su joj stavljali u izgled šta bi moglo da se dogodi ukoliko se ne bude povinivala njihovim zahtjevima da za novac pruža seksualne usluge licima koje bi joj oni pronalazili, pa tako i da će mučiti nju lično (da će biti izložena mučenju i zlostavljanju – fizičkom nasilju, zatvaranju u kokošinjac sa zmijama i pčelama, da će joj odsjeći prst, da će je pržiti električnom strujom i sl.), kao i stavljajući joj u izgled da će je prijaviti Centru za socijalni rad da joj oduzmu maloljetno dijete starosti od 1,5 godine i isto daju u dom. Ovo posljednje, zato što je kćerka oštećene već povjerena majci oštećene na staranje, nakon što je u prethodnom periodu oštećena bila pritvorena i protiv nje se vodi krivični postupak.*

Kao što je navedeno u prethodnom dijelu i prikazano u međunarodnoj praksi, sila i prijetnja mogu biti korištene naizmjenično te služiti kako kao sredstvo za vrbovanje tako i kao sredstvo za održavanje kontrole, što je ilustrirano i u prethodno citiranom pred jednim sudom u BiH.⁷⁶

*Takođe, prilikom bilo kakvog neposluha ili kad bi optuženi posumnjali da je oštećena nekom ispričala šta joj se događa, primjenjivali su **direktno i fizičku silu, tukli su oštećenu**, o čemu pored oštećene svjedoči i njen maloljetni brat, majka, koja je vidjela modrice, a vještak sudske medicine je, na osnovu pomenute medicinske dokumentacije, dozvolio mogućnost da su evidentirane povrede mogle nastati na način i u vrijeme kako je to oštećena opisala.*

U drugom predmetu⁷⁷ naglašeno je da su optuženi *fizički maltretirali radnike, na način da su ih tukli i zatvarali u prostoriju koja je bila namjenski za tu svrhu korištena na gradilištu, a kontrola nezadovoljstva radnika navedenim uslovima rada i smještaja vršena je iskorištavanjem, kako objektivne, tako i od strane osumnjičenih kreirane situacije da su se radnici nalazili u dalekoj i njima nepoznatoj državi čiji jezik stanovnika ne poznaju, da su se u toj zemlji nalazili bez putnih isprava i neizvjesnog statusa boravka, da su u toj zemlji bili bez novčanih sredstava koja im nisu isplaćivana kako im je obećano, da su zbog svega navedenog u potpunosti egzistencijalno zavisili od osumnjičenih, te da je pod krinkom uspostavljanja radne discipline vršena represija prema radnicima i stvaranje atmosfere straha, što je sve u konačnici rezultiralo time da su radnici faktički bili na prisilnom radu i predmetom radneeksploatacije.*⁷⁸

⁷⁴ Krunski sud u Belfastu, broj NICC 26, odluka od 6. 7. 2012. godine.

⁷⁵ Vrhovni sud RS-a, presuda broj 13 0 K 003360 15 Kž 5 od 14. 9. 2015. godine.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Vidj eti, presudu Suda BiH broj S1 2 K 025666 17 od 10. 7. 2017. godine.

⁷⁸ Presuda Suda BiH broj S1 2 K 025666 17 od 10. 7. 2017. godine.

Kao što je navedeno, u predmetima u kojima je korištena direktna sila/nasilje, odnosno prijetnja silom to neće predstavljati poseban izazov u pogledu dokazivanja. Sa druge strane, suptilna sredstva prinude bi mogla predstavljati poseban izazov u pogledu dokazivanja. Trgovci ljudima često koriste razne metode kako bi ostvarili kontrolu nad žrtvom. S tim u vezi, ilustrativni su i stavovi Evropskog suda za ljudska prava u pogledu suptilnih sredstava prinude u odnosu na slobodu kretanja: *Žrtvi, koja se bojala da će je policija uhapsiti, nije ni u jednom slučaju bilo dozvoljeno da napusti kuću, osim kad bi vodila djecu u školu ili na određene aktivnosti. Stoga, ona nije uživala slobodu kretanja i nije imala slobodnog vremena.*⁷⁹

Isto tako, u predmetima trgovine ljudima vrijedi se osvrnuti na poseban oblik prijetnje, i to prijetnje **finansijskom štetom**. Predmet **Calimlim** (SAD)⁸⁰ je u tom smislu ilustrativan, a odnosi se na služenje u domaćinstvu. Žalbeni sud je našao da prijetnja prestankom isplate žrtvi, koje bi imalo utjecaja na izdržavanje porodice, predstavlja ozbiljnu prijetnju finansijskom štetom, što je dovelo i do utvrđivanja postojanja eksploatacije žrtve u vidu prinudnog rada i osude učinitelja.

Prijetnje protjerivanjem iz zemlje su jedan od čestih oblika prijetnje u slučajevima kada se kao žrtva identificira osoba koja ima nereguliran status u zemlji tranzita ili odredišta. Tako je u predmetu **Wei Tang** (Australija)⁸¹ utvrđeno da su žrtve s Tajlanda prodate zbog korištenja seksualnih usluga te im je prijećeno da će ih imigracijske službe deportirati ukoliko izađu iz određenih objekata.

Isto tako, kao poseban oblik prijetnje u slučajevima trgovine ljudima može se pojaviti prijetnja **sramoćenjem**, odnosno obznanjivanjem činjenica kao što je seksualni odnos ukoliko žrtve pokušaju pobjeći. Ilustrativan je predmet **Kovacs** (Australija),⁸² u kojem je žrtva ostajala u situaciji eksploatacije iako nije bila zaključana u sobi, nije bila spriječena da izlazi iz trgovine ili kuće, imala je pristup telefonu, primala i slala pisma, te bila svjesna da je novac uplaćivan članovima njene porodice, iako sama nije primala plaću. Sud je ipak našao da je ovakva "sloboda" ustvari "iluzorna ili nepostojeća" jer su korištena suptilna sredstva prinude, a kao objašnjenje ovog stava sud je istakao da bi u filipinskom društvu ovakva informacija bila sramota za nju i njenu majku.

Također, u predmetu **LB-2012-63028** (Norveška)⁸³, sud je eksplicitno spomenuo prijetnju sramoćenjem u obrazloženju i utvrđivanju činjenica. U ovom predmetu optuženi su intervjuirali približno 50 ženskih osoba sa Filipina za usluge čuvanja djece u Norveškoj te su razmijenili s njima elektronske poruke i razgovore dok su još boravile na Filipinima. U daljnjim razgovorima i razmjenom poruka postajalo je jasno od strane jednog optuženog da će se obavljati i seksualne usluge. Bez obzira na ovo, žrtve su pristale doći u Norvešku. Prva žrtva je stigla u Norvešku šest mjeseci prije druge žrtve te je od nje zahtijevano da pruža seksualne usluge optuženom. Žrtva je svjedočila da, iako je znala da se to može desiti, ipak se nadala da se to neće desiti. U početku je oklijevala, ali je optuženi podsjetio na šta je pristala. Optuženi nisu primjenjivali nasilje niti su ograničavali kretanje žrtvama (u smislu

⁷⁹ Siliadin protiv Francuske, predstavka br. 73316/01, Evropski sud za ljudska prava, 26. 7. 2005., (stav 127).

⁸⁰ Žalbeni sud SAD-a za sedmi okrug, broj F.3d 706 (2008), odluka od 9. 6. 2009. godine, navedeno u UNODC, Case Digest, str. 59.

⁸¹ Vrhovni sud Viktorije, broj VSCA 134, UNODC, Case Digest, str. 59.

⁸² Žalbeni sud Kvinslenda, broj 2Qd r 51, odluka od 23. 12. 2008, UNODC, Case Digest, str. 59–60.

⁸³ Žalbeni sud Osla, LB-2012-63028, presuda od 2. 4. 2013, UNODC, Case Digest, str. 60.

da su ih zaključavali). Utvrđeno je postojanje suptilne prijetnje da će se na Filipinima saznati čime se bavi ukoliko ne bi pristala na pružanje seksualnih usluga.

2.2.2.2. Razlikovanje suptilne prijetnje i nevinih upozorenja

U slučajevima koji uključuju suptilnu prijetnju, kao što je upozorenje žrtvama na moguću deportaciju, optuženi mogu tvrditi da je ova izjava utemeljena u stvarnosti i realna mogućnost, te da je u najboljem interesu žrtve. Korisno je upoznati se sa razlozima za razlikovanje nevinih upozorenja od prijetnje u uporednoj sudskoj praksi. Tako, naprimjer, u već spomenutom predmetu **Calimlim** (SAD) optuženi su osuđeni za prinudni rad, na koju presudu su uložili žalbu, u kojoj su naveli da nikad nisu prijetili žrtvama te da su njihova upozorenja o potencijalnim povredama migracijskih pravila ustvari bila u najboljem interesu žrtve. Sud je odbacio ovaj argument navodeći da je ključno u razlikovanju prijetnje i upozorenja u dijelu koji nisu rekli, a to je da znaju način na koji se pokreće postupak koji bi mogao rezultirati reguliranjem statusa, odnosno dobijanjem zelene karte.⁸⁴

2.2.2.3. Očigledno nerazumne/nevjerovatne prijetnje

Prema komparativnoj sudskoj praksi, prijetnje ne moraju biti objektivno uvjerljive sve dok ispunjavaju uslove propisane zakonom. Stoga je dovoljno da je osoba kojoj su upućene prijetnje iste shvatila kao ozbiljne i vjerovatne.⁸⁵ U pojedinim slučajevima iz međunarodne prakse, nevjerovatna prijetnja nije bila osnov za oslobađanje od krivice. To se posebno odnosi na slučajeve u kojima žrtve nisu upoznate s pravnim sistemom ili pravilima koja reguliraju postupanje policijskih službenika u zemljama u kojima su iskorištavane, a prijećeno im je da će biti ubijene, mučene ili deportirane od strane snaga reda ukoliko napuste određena mjesta. Sama prijetnja, ma koliko iracionalna/nevjerovatna bila bilo kome ko je iole upoznat s pravnim sistemom i policijskim ovlastima u pojedinim zemljama, kao što su SAD i Njemačka, ocijenjena je kao relevantna u konkretnim slučajevima.⁸⁶

Tako su u predmetu **Alzanki** (SAD)⁸⁷ optuženi prijetili žrtvi koja je sa Šri Lanke da će je policija upucati na mjestu ukoliko napusti kuću. Sud je uprkos "na prvi pogled" neracionalnoj prijetnji, ocijenio iskaz svjedokinje kao kredibilan uključujući i njen doživljaj prijetnje.

U drugom predmetu **(215) 3 St Js 723/05 (20/07)** (Njemačka)⁸⁸ žrtvi iz Etiopije koju su radno iskorištavali kao kuhara u njemačkom restoranu rečeno je da su njemačke vlasti rasisti i da će je deportirati ili mučiti ili ubiti ukoliko bude tražila pomoć. U presudi je utvrđeno da je ovo korišteno kao sredstvo prinude koju su koristili optuženi.

2.2.3. Prevara ili obmana

Dovođenje u zabludu predstavlja stvaranje pogrešne predstave kod pasivnog subjekta u odnosu na postojanje ili nepostojanje određenih činjenica koje su relevantne u

⁸⁴ UNODC, Case Digest, str. 59.

⁸⁵ UNODC, Case Digest, str. 60.

⁸⁶ UNODC, Case Digest, str. 61.

⁸⁷ Žalbeni sud SAD-a za prvi okrug, broj 94-1645, odluka od 1. 6. 1995. godine, UNODC, Case Digest, str. 61.

⁸⁸ Okružni sud Tiergarten, Berlin, presuda od 20. 2. 2008. godine, UNODC, Case Digest, str. 61.

odnosu na radnju učinjenja. Kod održavanja u zabludi, pasivni subjekt je već imao određenu pogrešnu predstavu o postojanju ili nepostojanju određenih činjenica, a učinitelj mu onda tu pogrešnu predstavu svojom aktivnošću dodatno potkrepljuje. Obmana ili prevara se može odnositi na bilo koju činjenicu kao što je priroda ponude, uslovi pod kojima se obavlja rad ili moć/ovlast koju trgovac ima. Može se odnositi direktno na žrtvu ili indirektno na članove porodice, naročito ukoliko je riječ o maloljetniku. Postupci mogu biti različiti, a njihov značaj se procjenjuje u odnosu na žrtvu, a ne u odnosu na neku prosječnu osobu i mogućnost realnog ostvarivanja datih obećanja.⁸⁹

Prevara se u predmetima trgovine ljudima često veže za:

- prirodu posla (prostitucija, ponuda posla)
- uslove rada (radno vrijeme, odmori)
- plaću (odbijanja od plaće/neisplaćivanje/niska plaća)
- uslove života
- obećanje braka

Prevara se odnosi na žrtvu direktno ili na članove porodice, naročito u slučajevima kada je žrtva maloljetna. S tim u vezi, ilustrativni su predmeti u međunarodnoj praksi. Tako je u predmetu **K.P.4/05** (Srbija)⁹⁰ žrtvama, koje su bile dvije žene iz Ukrajine, obećan posao u Njemačkoj. U početku im se ponuda nije činila uvjerljivom te su pitale da li je uključena prostitucija. Međutim, opušteni su ih uvjerali da se radi samo o egzotičnom plesu i čuvanju djece. Čineći to, optuženi su ih uspješno obmanuli kako bi ih doveli u Srbiju. Optuženi su dalje planirali da ih odvedu u Italiju te da ih prodaju zbog prostitucije. Žrtve su spašene u Srbiji prije nego što je iskorištavanje počelo, a optuženi su osuđeni za trgovinu ljudima.

Također, u predmetu **Grigore** (Njemačka)⁹¹, žrtve nisu u početku vjerovale ponudi da dođu u Berlin da se brinu o starim ljudima od strane optuženog, koji je njihov rođak, zbog toga što je žrtva prethodno bila prevarena na sličan način. Nakon što je ujak uvjerio da je ponuda korektna i istinita, pristala je. Međutim, nakon dolaska u Njemačku, žrtva je prisiljena da se bavi prostitucijom.⁹²

I u praksi sudova u BiH, naročito u vremenu kada je postojao veći broj žrtava stranaca, možemo identificirati predmet u kojem su se žrtve vrbovale obmanom i prevarom.⁹³ Žrtvama (strane državljanke) su obećavani poslovi, čime su ih namamili da napuste prebivalište u svojim državama radi zaposlenja u državama u kojima nemaju državljanstvo i u kojima nemaju stalno prebivalište i koje su vrbovali da pružaju seksualne usluge za novac, za novac su kupovali osobe ženskog spola, osiguravali ilegalno prebacivanje tih osoba u BiH i zakonit boravak tim osobama na području BiH. Također, obmana i prevara se u ovom predmetu ogleda kroz obećanje dobijanja radne dozvole i zaposlenja i obećanje stjecanja azila i trajnog zakonitog boravka u BiH.

⁸⁹ Uporedi OSCE, Sažet prikaz sudske prakse, str. 21.

⁹⁰ Okružni sud u Beogradu, presuda od 31. 3. 2006, UNODC, Case Digest, str. 63.

⁹¹ Viši okružni sud u Berlinu (Landgericht Berlin), broj Az. 528 Qs 105/13 (255 Js 783/13), presuda od 23. 9. 2013. godine.

⁹² UNODC, Case Digest, str. 64 i 79.

⁹³ Vidjeti npr. presudu Suda BiH broj X-K-06/181 od 21. 9. 2007. godine.

Isto tako, u jednom predmetu⁹⁴ radnike iz BiH (dijelom iz Srbije i Sjeverne Makedonije) su vrbovali pri tome ih obmanjujući u vezi sa uslovima rada, smještaja i boravka u stranoj zemlji te naknada koje će primati, a zatim bi radnike koji bi pristajali na ponudu rada obmanuti takvim obećanjima upućivali u stranu zemlju, gdje su ih dočekale druge optužene osobe koje su od radnika oduzimale putne isprave, obmanjujući ih da je to u svrhu reguliranja boravka i zbog opasnosti od gubljenja putnih isprava, koje su predavale određenoj osobi, a ta ih je osoba čuvala u svom uredu. Putne isprave radnici nisu mogli dobiti kada bi to zatražili.

2.2.4. Otmica

Otmica postoji kada se upotrebom sile, prijetnje ili obmane ili na neki drugi način neka osoba odvede ili zadrži u namjeri da se od nje ili od druge osobe iznudi novac ili kakva druga imovinska korist ili da nju ili koga drugog prinudi da nešto učini, ne učini ili trpi. S tim u vezi, potrebno je naglasiti da Komentar Konvencije Vijeća Evrope predviđa da je trgovina ljudima kombinacija elemenata koji čine samostalno krivično djelo, a ne izolirano posmatrani elementi. Stoga Konvencija *ne nameće nikakvu obavezu da se **otmica**, obmana, prijetnje, prinudni rad, ropstvo ili eksploatacija prostitucije drugih tretiraju odvojeno.*⁹⁵

2.2.5. Zloupotreba ovlasti ili položaja bespomoćnosti

Zloupotreba **ovlasti** predstavlja upotrebu nekih ovlasti koje učinitelj inače ima, na način, u smjeru ili obimu koji ne odgovara njihovoj svrsi, a što se čini sa ciljem pri izvršenju neke od alternativno određenih radnji učinjenja.

KZRS posebno dodatno propisuje **zloupotrebu odnosa povjerenja, ovisnosti ili teških prilika druge osobe**. Zloupotreba **povjerenja** se sastoji u korištenju nekog posebnog odnosa između učinitelja i pasivnog subjekta, koji, zahvaljujući kvalitetu i značaju tog odnosa pa i prethodnog iskustva, ima povjerenje u učinitelja, koji to stečeno povjerenje koristi, odnosno zloupotrebljava radi ostvarenja radnje učinjenja (*lover boy*).

Zloupotreba **odnosa ovisnosti** postoji kada učinitelj "koristi stanje pasivnog subjekta uslijed kojeg on ne može da se stara o sebi, te zavisi od drugih lica, ili od samog učinioca".⁹⁶ Takva ovisnost može biti "fizička, psihička, materijalna ili kombinovana".⁹⁷

Zloupotreba ovlasti ili utjecaja ili položaja bespomoćnosti može se vršiti na različite načine. U pitanju su postupci kojima se koristi "ranjivost" žrtve, njen osjećaj bespomoćnosti uzrokovan nekom objektivnom okolnošću, odnosno postupci kojima se zloupotrebljava bilo koja situacija u kojoj konkretna osoba nema nikakvu drugu stvarnu ili prihvatljivu mogućnost, nego da se prepusti iskorištavanju. Irelevantno je kako je žrtva došla u takvu situaciju.⁹⁸ Obuhvata svaki vid bespomoćnosti, i to fizički, psihološki, emocionalni, porodični, socijalni ili ekonomski.

⁹⁴ Presuda Suda BiH broj S1 2 K 025666 17 od 10. 7. 2017. godine.

⁹⁵ Izvještaj sa objašnjenjem uz Konvenciju Vijeća Evrope, stav 224.

⁹⁶ Đurić, LJ. i Stojanović, E., 2011, Krivično djelo trgovine ljudima u KZ Republike Srbije, str. 9-10.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Vidjeti član 2. stav 2. Direktive 2011/36/EU Evropske unije, kao i travaux préparatoires uz član 3. Palermo protokola (93). Smjernice o "zloupotrebi položaja bespomoćnosti" UNODC-a iz oktobra 2012. godine također se odnose na situacije u kojima je trgovac namjerno zloupotrijebio lične, situacijske ranjivosti žrtve (94). https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/study_on_case-law_on_trafficking_for_the_purpose_of_labour_exploitation_2.pdf.

UNODC predlaže test iz dva dijela da bi se utvrdilo postojanje ovog načina učinjenja, i to:

- (1) postojanje bespomoćnosti
- (2) zloupotreba bespomoćnosti od strane trgovca ljudima

U sudskoj praksi u BiH u predmetima trgovine ljudima kao vidovi bespomoćnosti pojavljuju se: nereguliran imigracijski status, ekonomske okolnosti, trudnoća, ovisnost o drogama i alkoholu, nepoznavanje jezika ili kulture, fizičke ili mentalne poteškoće, porodični istorijat, spol, rod, neobrazovanost ili nizak stepen obrazovanosti, kao i druge teške živote okolnosti. Iako su ove okolnosti u pojedinim predmetima kvalificirane kao zloupotreba položaja bespomoćnosti, u drugim predmetima ove okolnosti nalazimo kod opisa okolnosti pod kojima je vršeno iskorištavanje bez formalne kvalifikacije ovog načina učinjenja.

U praksi sudova u BiH identificirane su određene poteškoće kod dokazivanja **položaja bespomoćnosti**. U praksi su identificirani slučajevi u kojima je sud utvrdio da je optuženi *koristeći tešku materijalnu i socijalnu situaciju maloljetne M. I. te njenu nedovoljnu duševnu razvijenost uslijed koje nije mogla da pravilno shvati značaj svojih radnji i postupaka [...], pri čemu je optuženi C. koristeći navedenu situaciju maloljetne M. I. istu iskoristio u pronalaženju i vrbovanju njenih prijateljica [...]*. Pojam "teška materijalna i socijalna situacija" u konkretnom predmetu nije pobliže opisan.⁹⁹

Sa druge strane, u predmetu KŽK-1/07, Sud BiH je našao: *[...] da su optuženi bili svjesni teškog stanja u kojem su živjele navedene ženske osobe, da su imale malu, a neke od njih i teško bolesnu djecu, koju nisu mogle same izdržavati i liječiti, što su optuženi svjesno koristili i zloupotrebjavajući njihovo stanje, iste vrbovali u svrhu iskorištavanja njihove prostitucije, a u cilju ostvarivanja imovinske koristi. [...]* Prema tome, za postojanje ovog krivičnog djela u obliku zloupotrebe ili iskorištavanja položaja ugroženosti ili bespomoćnosti neke osobe kako bi se ona vrbovala za prostituciju, nije ni nužno da je upotrijebljena sila ili prijetnja silom, već je dovoljno da su optuženi već opisanu tešku situaciju navedenih ženskih osoba zloupotrijebili u svrhu njihovog seksualnog izrabljivanja, što je nesumnjivo utvrđeno.

U drugom predmetu, Sud BiH¹⁰⁰ navodi: *Radnja vrbovanja nije počinjena uz upotrebu sile, prijetnje ili bilo kojim drugim sredstvom prinude, s obzirom na uticaj koji su na oštećene imali optuženi, a posebno imajući u vidu stanje bespomoćnosti oštećenih prouzrokovanu njihovim stanjem – mentalnom retardacijom, zbog čega oštećene nisu mogle znati i shvatiti namjere optuženih da iskorištavaju njihovu prostituciju niti su bile intelektualno kognitivno ni emocionalno sposobne da shvate značaj i posljedice odluka o stupanju u seksualne odnose sa drugim osobama, za novac.*

Također, u praksi sudova u BiH postoje i predmeti u kojima sud nije našao dokazanim postojanje položaja bespomoćnosti postavljajući standard dokazivanja. U jednom predmetu¹⁰¹ Sud obrazlaže da će se se jedna osoba nalaziti u položaju bespomoćnosti ako je riječ o osobi **koja nema drugu realnu ili prihvatljivu alternativu u vezi mjesta stanovanja, pribavljanja sredstava za život u vidu osnovnih životnih potreba i sl**, te navodi kako su svi

⁹⁹ Presuda Suda BiH broj S1 3 K 005873 1 KžL od 27. 10. 2011. godine.

¹⁰⁰ Presuda Suda BiH, broj X-KŽ-09/850 od 24. 11. 2010. godine.

¹⁰¹ Presuda Osnovnog suda Brčko distrikta BiH broj 96 0 K 091113 15 K od 2. 8. 2016. godine.

svjedoci potvrdili da je Z.B. *samoinicijativno .. otišao živjeti kod optuženog. Majka je potvrdila i činjenicu da je on i ranije lutao i vraćao se kući. Opisuje ga kao lice koja je sposobno da zaradi za život, odnosno da se samostalno izdržava. Slijedom navedenog, Sud nije mogao zaključiti da je optuženi zloupotrebom položaja bespomoćnosti B. Z. primio istog kod sebe (u svoje porodično domaćinstvo) jer B. nije bio u takvom položaju, pa samim tim takav položaj optuženi nije mogao ni zloupotrijebiti niti se ijedna radnja optuženog koju su opisivali svjedoci u toku postupka može opisati kao zloupotreba. Da Z. B. nije bio u stanju bespomoćnosti, ukazuje i činjenica da se on nakon odlaska optuženog s porodicom u Njemačku vratio u porodičnu kuću, što ukazuje na to da je B. **imao alternative** povratka kući cjelokupan period boravka kod optuženog, a on to nije učinio. Čak ni činjenice koje je iznijela mlđb. T. M. a koje se odnose na tačku 1. optužnice se ne mogu podvesti pod radnju izvršenja (primanje lica) niti način izvršenja (zloupotreba položaja bespomoćnosti).*

Dakle, u kontekstu dokazivanja ovog elementa krivičnog djela od izuzetne je važnosti činjenica da tužilaštvo, odnosno policija prikuplja sve dokaze koji mogu ukazivati na postojanje položaja bespomoćnosti te da se u kontekstu istrage cijeni "mozaik dokaza", naročito u slučajevima u kojima nije bilo nasilja, prijetnji te se slučaj temelji na teže uočljivim faktorima.

2.2.6. Davanje novca ili drugih koristi osobi kako bi se privoljela osoba koja ima kontrolu nad drugom osobom

U praksi sudova u BiH ovaj način učinjenja se najčešće dokazivao kod trgovine maloljetnim osobama, i to kod identificiranog učešća članova porodice (roditelja, staratelja). Ovaj način učinjenja se pojavljuje i kod davanja isplata osobi koja već ima kontrolu nad žrtvom i vrši njeno iskorištavanje kako bi, se u cilju iskorištavanja, preuzela kontrola nad tom osobom.

(Napomena: prema definiciji trgovine ljudima u svim krivičnim zakonima, za postojanje krivičnog djela trgovine maloljetnim osobama nije neophodno dokazivati način učinjenja)

Ovdje je, dakle, bitno razgraničiti da li i u kojim okolnostima je potrebno dokazivati ovaj način učinjenja da bi postojalo krivično djelo te napomenuti problem kod dokazivanja trgovine ljudima u slučajevima kada članovi porodice učestvuju u trgovini ljudima.

2.2.6.1. Učešće članova porodice u trgovini ljudima

U određenim slučajevima članovi porodice žrtve učestvuju svjesno i voljno u trgovini ljudima. Isto tako, postoje slučajevi u kojima članovi porodice nisu svjesni da pomažu u trgovini ljudima zbog toga što vjeruju u način na koji im je proces predstavljen od strane trgovca i da će se situacija unaprijediti. U međunarodnoj praksi, prisutni su predmeti u kojima je sud osudio članove porodice za svjesno učestvovanje u trgovini ljudima. U narednim slučajevima iz komparativne sudske prakse sudovi su oglasili odgovornim članove porodice za učešće u trgovini ljudima.

U predmetu **Grigore** (Njemačka)¹⁰², žrtvin rođak i ujak su, obmanuvši je ponudom posla koji bi se sastojao u staranju o starim osobama u Berlinu, istu naveli da dođe u Njemačku i kasnije je prisilili na bavljenje prostitucijom. U ovom slučaju rođak i ujak su osuđeni za trgovinu ljudima. U predmetu **Okafor** (Nigerija)¹⁰³, optužena je bila biološka majka jedne od žrtava koja je svojim položajem doprinijela nevoljkosti žrtve da svjedoči. Optužena je osuđena za pokušaj organiziranja putovanja u inostranstvo u svrhu prostitucije. U predmetu **ECLI:NL:RBZLY:2012:BX2627** (Nizozemska),¹⁰⁴ suprug je osuđen za trgovinu ljudima i nasilje u porodici. Optuženi je koristio svoju suprugu u svrhu prostitucije te je u više navrata fizički napadao udarajući je pivskim bocama te stavljajući joj glavu pod vodu. U predmetu **ECLI:NL:RBMNE:2013:2679** (Nizozemska)¹⁰⁵, djed je tjerao unuku da krade po supermarketima. Sud ga je osudio za trgovinu ljudima.¹⁰⁶

Učešće članova porodice može kreirati poteškoće u dokazivanju, i to naročito kada postoji:

- tendencija žrtve da vjeruje članovima svoje porodice te na taj način dopusti da bude uvedena u lanac trgovine ljudima, čak i u slučajevima kada sumnja u istinitost inicijalne ponude
- nesvjesnost žrtve da je iskorištavana
- nevoljkost žrtve da svjedoči protiv članova porodice, odnosno njen izbor da koristi blagodati nesvjedočenja
- poteškoća u dokazivanju namjere članova porodice (vjerovanje u prevaru trgovca)

Slučajevi u kojima se članovi porodice pojavljuju kao osumnjičeni/optuženi zahtijevaju poseban tretman, i to posebno u pogledu: naročito pažljivog odnosa prema žrtvi od strane suda/policije/tužilaštva; postojanja razumijevanja od strane suda/policije/tužilaštva o utjecaju žrtvinog svjedočenja na porodične veze; posebno postavljenih pitanja od strane tužioca/suda; podnošenja/prikupljanja dokaza koji se ne oslanjaju isključivo na iskaz žrtve.¹⁰⁷

2.2.6.2. Problemi u dokazivanju u odnosu na načine uspostavljanja/zadržavanja kontrole

Uspješno dokazivanje slučajeva trgovine ljudima često podrazumijeva dokazivanje činjenice kontrole nad žrtvom od strane trgovca ljudima. Dokazivanje činjenice uspostavljanja i zadržavanja kontrole nad žrtvom dokazuje se postojanjem pojedinih elemenata krivičnog djela kao što je, npr. vrbovanje.

Uspješno vrbovanje ima za neposrednu posljedicu ne samo pridobijanje ili pribavljanje osobe za namjeravano iskorištavanje nego i uspostavu kontrole nad vrbovanom osobom. Ta **kontrola podrazumijeva** značajna ograničenja njenih sloboda (kretanja, odlučivanja i/ili djelovanja). **Načini uspostavljanja kontrole** nad vrbovanom osobom su različiti. U pravilu, vrbovatelj kontrolu uspostavlja oduzimanjem od vrbovane osobe njenih

¹⁰² Viši okružni sud u Berlinu (Landgericht Berlin), broj Az. 528 Qs 105/13 (255 Js 783/13), presuda od 23. 9. 2013.

¹⁰³ Viši sud države Anambra, Nigerija, broj A/12C/06, presuda od 23. 5. 2007. godine.

¹⁰⁴ Okružni sud Zwolle-Lelystad, presuda od 27. 3. 2012. godine.

¹⁰⁵ Okružni sud Utrecht, presuda od 9. 7. 2013. godine.

¹⁰⁶ UNODC, Case Digest, str. 79.

¹⁰⁷ UNODC, Case Digest, str. 112.

identifikacionih ili putnih isprava ali i obavezivanjem žrtve da vrbovatelju vrati novac koji je on potrošio kako bi joj obezbijedio potrebne isprave, platio njen prijevoz i troškove u vezi s njom tokom prijevoza (troškove ishrane, smještaja). U dug koji žrtva ima prema vrbovatelju često ulazi i provizija vrbovatelja za pronalaženje posla osobi koja je vrbovana.

Kontrola nad žrtvom trgovine ljudima uspostavlja se i izolacijom žrtve, prijetnjama da će zbog neregularnog statusa ili nelegalnog rada koji obavlja biti kažnjena i deportovana ukoliko pomoć potraži u policiji ili na nekom drugom mjestu, prijetnjama da će ozbiljno zlo biti nanijeto članovima njene porodice ako se ne povinuje zahtjevima trgovaca, fizičkom prinudom (premlaćivanjem i seksualnim zlostavljanjem), ali i održavanjem žrtve u zabludi u pogledu prirode posla koji će obavljati ili uslova pod kojima će ga obavljati i pravih namjera onih kojima se povjerila.

OSCE, *Priručnik za obuku sudija i tužitelja*, str. 14.

Dokazivanje činjenice kontrole nad žrtvom, shodno gore navedenom, može uključivati i dokazivanje sljedećih činjenica: ograničavanja slobode kretanja (zaključavanje, oduzimanje pasoša i drugih ličnih dokumenata, kontinuirani nadzor, suptilne restrikcije koje uključuju utjerivanje straha, žrtva nema gdje otići, finansijska ovisnost, izostanak slobodnog vremena, izolacija) i stvaranja klime straha.¹⁰⁸

Sloboda kretanja, odnosno njeno ograničavanje, može biti važan element u dokazivanju slučaja trgovine ljudima. Poteškoće kod dokazivanja načina učinjenja vežu se za mogućnost slobodnog kretanja žrtve ili za situacije u kojima žrtva želi na taj način predstaviti situaciju. Pored klasičnog zaključavanja, oduzimanja putnih i drugih dokumenata i konstantnog nadzora, u predmetima trgovine ljudima naročito su prisutne i metode suptilnog ograničavanja slobode. One se mogu ogledati kroz nekoliko pojavnih oblika (koji su u međunarodnoj praksi rezultirali osuđujućim presudama), i to: utjerivanje straha (od napuštanja mjesta), nepostojanje mjesta gdje žrtva može otići, finansijska ovisnost, nepostojanje slobodnog vremena.

Uvidom u uporednu sudsku praksu, može se uočiti tendencija da se ograničenja slobode kretanja posmatraju u širem smislu te da se ne ograničavaju na fizičko zaključavanje. Sudovi će cijeliti ukupnost okolnosti te neće cijeliti samo fizičko zaključavanje nego i suptilne metode kontrole. U međunarodnoj praksi, ovakvi slučajevi su rezultirali osuđujućim presudama za krivično djelo trgovine ljudima. U predmetu **Liu Li Rong** (Tonga),¹⁰⁹ odbrana je tvrdila da su se žrtve mogle obratiti policiji jer su bile slobodne da se kreću te da su imale pristup mobilnim telefonima. Uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, sud je osudio optužene bez obzira na ovu tvrdnju a naročito uzimajući u obzir da je bila uključena prisilna prostitucija, prijetnje i oduzimanje putnih isprava. U predmetu **Not. Nr. 1214/07** (Belgija),¹¹⁰ sud je osudio trgovca ljudima iako je žrtva koja je bila mornar na brodu i koja je radno iskorištavana pristala na uslove te je mogla otići ili doći kad god je htjela.

¹⁰⁸ Dokazivanjem navedenih činjenica utvrđuje se ne samo postojanje kontrole nad žrtvom nego i prinuda kao jedan od načina učinjenja krivičnog djela. Vidjeti: OSCE, *Priručnik za obuku sudija i tužitelja*, str. 15.

¹⁰⁹ Slučaj CR117/10 & AC 13/11, Tonga, UNODC, Case Digest, str. 105.

¹¹⁰ Apelacioni sud Genta, presuda od 25. 1. 2010. godine, UNODC, Case Digest, str. 105.

U slučajevima kada su korištene suptilne metode osiguranja kontrole sudovi su smatrali da sljedeće okolnosti efektivno ograničavaju žrtve:

- *odnos ovisnosti između trgovca i žrtve*
- *trgovac razvija strah od nadležnih organa*
- *žrtva nema gdje otići, zajedno sa radnjama optuženog*
- *žrtva je finansijski ovisna iako fizički može otići*
- *žrtva nema slobodnog vremena/mogućnost dolaska ili odlaska*
- *trgovac je oduzeo žrtvin pasoš ili druge lične dokumente*¹¹¹

Određena ponašanja žrtve mogu oslabiti slučaj pred sudom:

- *nije iskoristio/la priliku da pobjegne ili da traži pomoć*
- *vraćanje poslodavcu*
- *prethodna dobrovoljna prostitucija*
- *ispoljavanje naivnosti ili nemarnog odnosa*
- *činjenje krivičnih djela u lancu trgovine ljudima*
- *drugačije ponašanje od drugih žrtava*
- *naoko iracionalna vjerovanja*¹¹²

Iako navedena ponašanja mogu predstavljati prepreke u procesu dokazivanja trgovine ljudima, brojni su načini kada se ove prepreke mogu predstaviti kao prednosti u procesu dokazivanja. Neiskorištavanje mogućnosti bijega može zapravo potkrijepiti uvjerenje da je iskorištavanje prisutno te da je žrtva zapravo bespomoćna ili toliko ovisna o učinitelju da je paralizirana da djeluje. Određeno ponašanje može biti obrazloženo kulturološkom pozadinom: npr. žrtva može biti osramočena ukoliko prijavi djelo ili može biti pod utjecajem kodeksa časti ili vjerovanja. Drugi argumenti, kao što je prethodno bavljenje prostitucijom, mogu biti irelevantni pred sudom i gledati se kao argument odbrane kojim se pokušava umanjiti iskorištavanje koje je nastalo u procesu trgovine ljudima.

Ponižavanje žrtava u smislu održavanja kontrole: Ponašanje koje uzrokuje osjećaj ponižavanja kod žrtava može pomoći trgovcima ljudima u smislu ostvarivanja/održavanja kontrole. U predmetu **Veerapol** (SAD)¹¹³, optuženi je prisiljavao žrtvu da prekovremeno radi kućanske poslove te da se brine o djetetu. Sud je uzeo u obzir i činjenicu da je žrtva morala klečati na jednom koljenu kada je posluživala hranu gostima. U predmetu **Kaufman** (SAD)¹¹⁴ optuženi su upravljali domom za mentalno bolesne osobe i pacijentima su govorili da golotinja ima terapeutsko djelovanje te su zahtijevali od njih da rad obavljaju bez odjeće. Također, oduzimali su im odjeću kao način kažnjavanja. Isto tako, žrtve su bile prisiljene seksualno općiti jedne sa drugima dok su optuženi to snimali. U predmetu radnog iskorištavanja **Connors** (UK),¹¹⁵ u dijelu činjeničnog utvrđenja, sud je utvrdio da su žrtve bile prisiljene da obriju glavu kao vid kontrole i označavanja žrtava.

¹¹¹ UNODC, Case Digest, str. 87.

¹¹² Ibid, str. 124.

¹¹³ U.S. v. Veerapol, 312 F.3d 1128, Žalbeni sud SAD-a za deveti okrug, 2002, UNODC, Case Digest, str. 68.

¹¹⁴ U.S. v. Kaufman, 546 F.3d 1242, Žalbeni sud SAD-a za deveti okrug, 2008, UNODC, Case Digest, str. 68.

¹¹⁵ R v Connors and others, EWCA, Crim 324, Žalbeni sud Ujedinjenoga Kraljevstva, presuda od 26. 3. 2013.

2.3. Svrha

Svrha učinjenja krivičnog djela, kako je predviđena odredbama krivičnih zakona u BiH, prikazana je u tabeli:

Tabela 5. Svrha iskorištavanja u krivičnim zakonima u BiH

Svrha	BiH	FBiH	BD	RS
Prostitucija ili drugi oblik seksualnog iskorištavanja	X	X	X	Prostitucija
Prisilni rad ili usluge	X	X	X	Iskorištavanje rada
Ropstvo ili njemu sličan odnos	X	X	X	X
Služenje	X	X	X	
Odstranjivanje dijelova ljudskog tijela	X	X	X	Oduzimanje organa ili dijelova tijela
Drugi oblici iskorištavanja	X	X	X	X
Prisilno prosjačenje		X		
Vršenje krivičnog djela				X
Korištenje u pornografske svrhe				X
Prisilni brak				X
Prisilna sterilizacija				X
Korištenje u oružanim snagama				X

Krivični zakoni u BiH ne daju definiciju pojma “iskorištavanje” niti taksativno nabrajaju oblike iskorištavanja. Iskorištavanje, naime, podrazumijeva iskorištavanje prostitucije drugih ili druge oblike seksualnog iskorištavanja, prisilni rad ili usluge, ropstvo ili njemu sličan odnos, služenje, odstranjivanje dijelova ljudskog tijela ili kakvo drugo iskorištavanje. Identificirane su razlike u opsegu pojmova u krivičnim zakonima pa je tako u Krivičnom zakonu FBiH izričito navedeno i prisilno prosjačenje kao oblik iskorištavanja. Iako je korišten termin prisilno, a uzimajući u obzir da je ovaj oblik iskorištavanja propisan kod odredbe koja se odnosi na maloljetne osobe žrtve trgovine ljudima, nije neophodno utvrđenje da su radnje učinjenja preduzete uz upotrebu sredstava ili načina navedenih kod osnovnog oblika krivičnog djela.¹¹⁶

KZRS kao oblike iskorištavanja određuje: iskorištavanje ili eksploataciju rada žrtve, vršenje krivičnog djela, prostituciju, korištenje u pornografske svrhe, uspostavljanje ropkog ili nekog sličnog odnosa, prisilni brak,¹¹⁷ prisilnu sterilizaciju, oduzimanje organa ili dijelova tijela, korištenje u oružanim snagama ili druge oblike iskorištavanja. KZRS ne predviđa izričito prisilni rad ili usluge te služenje.

Za postojanje krivičnog djela dovoljno je dokazati postojanje namjere za učinjenje jednog od navedenih oblika iskorištavanja (“u svrhu iskorištavanja”). Djelo se smatra učinjenim i u slučajevima da nije nastupilo iskorištavanje.

¹¹⁶ OSCE, Priručnik za obuku sudija i tužitelja, str. 22.

¹¹⁷ Izvještaj sa obrazloženjima uz Konvenciju Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i porodičnog nasilja, stav 196.

U predmetima trgovine ljudima, posebno kod dokazivanja svrhe iskorištavanja, dokazivanje ili utvrđivanje određenih okolnosti mogu doprinijeti izgradnji slučaja trgovine ljudima. To su: niska plaća ili neisplaćivanje plaće, teški uslovi rada ili smještaja, izostanak zdravstvene zaštite i pristupa, kao i dužnički rad [engl. *debt bondage*]. Kod utvrđivanja visine isplata, teških uslova rada ili izostanka pristupa zdravstvenoj zaštiti, bitno je naglasiti da utvrđivanje samo jedne okolnosti, kao što je neisplaćivanje plaće ili neredovno isplaćivanje samo po sebi ne mora značiti da je ostvarena svrha iskorištavanja. I praksa međunarodnih sudova ukazuje na to da su sudovi razvili niz kriterija kako bi se utvrdilo postojanje svrhe iskorištavanja.¹¹⁸ Ilustracije radi, Vrhovni sud Nizozemske naveo je faktore koji se trebaju uzeti u obzir prilikom ocjene svakog oblika iskorištavanja, uključujući i prirodu i trajanje rada, ograničenja koja rad nameće osobi, ekonomsku dobit poslodavca, i naveo: *Polazište u ocjeni ovih i drugih relevantnih faktora trebaju biti preovladavajući društveni standardi u Nizozemskoj. Nije neophodno da budu prisutni svi faktori. Na kraju je neophodno odvagati značaj svakog faktora u odnosu na druge; neki će imati veću težinu od drugih u nekim predmetima, dok će drugi faktori imati veću težinu u drugim predmetima.*¹¹⁹

3. SPECIFIČNOSTI VOĐENJA ISTRAGA U PREDMETIMA TRGOVINE LJUDIMA

Svaka istraga u predmetu trgovine ljudima mora biti usmjerena na žrtve trgovine ljudima, uz puno poštivanje ljudskih prava kako osumnjičenog tako i žrtve krivičnog djela u svim fazama postupka. Međunarodni dokumenti ohrabruju zemlje da pronađu alternativne strategije koje bi omogućile žrtvama svjedočenje, te korištenje naprednih istražnih metoda kako bi se slučajevi trgovine ljudima istraživali bez prekomjernog oslanjanja na iskaz žrtve.¹²⁰ Istražitelji trebaju imati na umu da se nijedna istražna aktivnost ne smije preduzimati na način koji bi ugrozio žrtvu, zbog čega je potrebno preduzimati radnje na prikupljanju i drugih dokaza osim saslušanja žrtve kao svjedoka. Efikasna istraga u predmetima trgovine ljudima podrazumijeva i osiguranje adekvatne i sveobuhvatne podrške i zaštite žrtava i svjedoka.

3.1. Opće napomene o istragama i ovlastima organa krivičnoga gonjenja

Prema zakonima o krivičnom postupku, istraga se pokreće kada postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično djelo, bez obzira na to da li je poznat učinitelj krivičnog djela.¹²¹ U toku istrage tužilac može preduzeti sve istražne radnje, uključujući ispitivanje osumnjičenog i saslušanje oštećenog i svjedoka, vršenje uviđaja i rekonstrukcije događaja, preduzimanje posebnih mjera koje osiguravaju sigurnost svjedoka i informacija i naređivanje potrebnih vještačenja.¹²² Mjere i radnje na otkrivanju i rasvjetljavanju krivičnog djela, te pronalasku učinitelja, pored tužioca, preduzimaju i ovlaštene službene osobe.

¹¹⁸ Esser and Dettmeijer-Vermeulen, 2016, The prominent role of national judges in interpreting the International definition of Human trafficking, *Anti-Trafficking Review*, https://www.nationaalrapporteur.nl/binaries/The%20prominent%20role%20of%20national%20judges%20_tcm23-58279_tcm23-75624.pdf

¹¹⁹ Vrhovni sud Nizozemske, broj S 08/03895, presuda od 27. 10. 2009. godine.

¹²⁰ Vidjeti npr. The OSCE Action Plan 2003, OSCE, Ministerial Council Decision No. 2/03, *Combating Trafficking in Human Beings*, Annex, MC.DEC/2/0.

¹²¹ Član 216. stav 1. ZKPBiH i ZKPBD, član 231. stav 1. ZKPFBiH i član 224. stav 1. ZKPRS.

¹²² Član 217. ZKPBiH i ZKPBD, član 232. ZKPFBiH i član 225. ZKPRS.

Nadzor tužioca nad radom ovlaštenih službenih osoba ostvaruje se kroz dvije moguće situacije. Ako postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet godina, ovlaštena službena osoba je dužna odmah obavijestiti tužioca i pod njegovim nadzorom preduzeti potrebne mjere na otkrivanju krivičnog djela i njegovog učinitelja, sprečavanju bjekstva ili skrivanja osumnjičenog ili saučesnika, otkrivanju dokaza i prikupljanju informacija koje mogu biti korisne u krivičnom postupku. Ako postoje osnovi sumnje da je učinjeno lakše krivično djelo, o svim preduzetim radnjama i mjerama tužilac se mora obavijestiti u roku od sedam dana od dana saznanja o postojanju osnova sumnje da je krivično djelo učinjeno.¹²³

Nadzor tužioca nad radom ovlaštenih službenih osoba uklapa se u okvir njegovih općih prava i dužnosti. Tužilac ima pravo i dužan je da odmah po saznanju da postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično djelo preduzme potrebne mjere sa ciljem njegovog otkrivanja, pronalaženja osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom.¹²⁴

Istraga¹²⁵ obuhvata istraživačku djelatnost u smislu pronalaženja osumnjičenog, prikupljanje izjava i drugih dokaza, koje tužilac i ovlaštene službene osobe, nakon prijavljivanja krivičnog djela ili saznanja o krivičnom djelu na neki drugi način, preduzimaju.

Tužilac naređuje provođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično djelo, **preduzima** istražne radnje i potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i identificiranja osumnjičenog, **rukovođenja i nadzora** nad istragom, kao i radi **upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba** vezanih za pronalaženje osumnjičenog i prikupljanje izjava i dokaza. Prilikom provođenja istrage i preduzimanja *radnji dokazivanja*, tužilac mora, u slučajevima kada je to propisano zakonom, prije preduzimanja istražnih radnji, prethodno pribaviti naredbu sudije za prethodni postupak. Tužilac ima pravo i dužnost da utvrđuje činjenice potrebne za odlučivanje o *imovinskopravnom zahtjevu* i *oduzimanju imovinske koristi* pribavljene krivičnim djelom, daje imunitet u skladu sa zakonom, zahtijeva dostavljanje informacija od državnih organa, preduzeća, pravnih i fizičkih osoba, izdaje pozive i naredbe i predlaže izdavanje poziva i naredbi u skladu sa zakonom, naređuje ovlaštenoj službenoj osobi da izvrši naredbu izdatu od suda u skladu sa zakonom te obavlja i druge poslove određene zakonom. Dakle, tužilac vrši funkciju krivičnoga gonjenja, kao i istraživanja krivičnog djela, pri čemu od samog početka odlučuje o istražnoj strategiji i određuje smjernice u istraživanju krivičnog djela.

Ovlaštene službene osobe, na zahtjev tužioca ili po službenoj dužnosti, preduzimaju radnje na otkrivanju, istraživanju i dokazivanju krivičnog djela. Ovlaštena službena osoba djeluje samostalno uvijek kada se pojavi mogućnost da je učinjeno krivično djelo. S obzirom na specifičnosti i pravne posljedice, radnje i mjere koje preduzimaju ovlaštene službene osobe mogu se označiti kao operativno-taktičke (neformalne) radnje i istražne (formalne) radnje. Ove radnje moraju se preduzimati u skladu s krivičnim procesnim zakonima uz poštovanje prava i sloboda osoba prema kojima se preduzimaju takve radnje.

¹²³ Član 218. ZKPBiH i odgovarajuće odredbe entitetskih zakona.

¹²⁴ Član 35. ZKPBiH i BD, član 45. ZKPFBiH, član 43. ZKPRS.

¹²⁵ Prema odredbi člana 20. tačka j) ZKPBiH, istraga predstavlja aktivnost koju preduzimaju tužilac i ovlaštene službene osobe u skladu sa zakonom o krivičnom postupku, uključujući prikupljanje i čuvanje izjava i dokaza.

Rezultati **operativno-taktičkih radnji** nisu dokazi u krivičnom postupku i ne mogu se koristiti prilikom donošenja presude, dok su rezultati **istražnih radnji**, pod uslovom da su te radnje zakonite, dokazi na kojima sud može zasnivati svoju presudu. Dakle, ključna razlika između operativno-taktičkih i istražnih radnji je u tome što se prvima otkrivaju i prikupljaju podaci o krivičnom djelu i njegovom učinitelju a drugim se dokazuje postojanje krivičnog djela i njegovog učinitelja. Rezultate operativno-taktičkih radnji ovlaštene službene osobe unose u službenu zabilješku, dok se o činjenicama i okolnostima koje su utvrđene pri preduzimanju istražnih radnji sastavlja zapisnik.¹²⁶

Operativno-taktičke aktivnosti se provode prema pravilima kriminalističke struke i prema okolnostima konkretnog krivičnog djela; to su dokazi u spoznajnom smislu i oni su od koristi tužiocu prilikom donošenja naredbe o provođenju istrage i samom provođenju istrage. Zakoni o krivičnom postupku predviđaju neke od ovih radnji: prikupljanje potrebnih izjava od osoba, obavljanje potrebnog pregleda prijevoznih sredstava, putnika i prtljage, ograničenje kretanja na određenom prostoru za vrijeme potrebno da se obavi određena radnja, preduzimanje potrebnih mjera u vezi sa utvrđivanjem identiteta osoba i predmeta, raspisivanje potrage za osobom i stvarima za kojima se traga, pretraga određenog objekta i prostorija državnih organa, javnih preduzeća i ustanova, kao i uvid u određenu dokumentaciju.¹²⁷

Radnje dokazivanja koje su propisane zakonima o krivičnom postupku a koje provode ovlaštene službene osobe su: uviđaj i određivanje potrebnih vještačenja, osim obdukcije i ekshumacije leša,¹²⁸ pretresanje stana, prostorija, pokretnih stvari i osoba,¹²⁹ privremeno oduzimanje predmeta i imovine sa ili bez sudske naredbe.¹³⁰

Ovlaštena službena osoba može preduzimati mjere i radnje zbog utvrđivanja identiteta osoba, naročito osumnjičenih, pa u tom smislu može fotografirati i uzimati otiske prstiju osobe za koju postoje osnovi sumnje da je učinila krivično djelo, a ako to doprinosi efikasnosti postupka, može po odobrenju tužioca i javno objaviti tu fotografiju.¹³¹ Ovlaštena službena osoba ima pravo da osobe zatečene na mjestu učinjenja krivičnog djela zadrži i da liši slobode osobu zatečenu na mjestu učinjenja djela a radi prikupljanja izjava ako te osobe mogu dati obavještenja važna za krivični postupak. O zadržavanju se mora obavijestiti tužilac. Policijski organ može lišiti slobode osobu ako postoje osnovi sumnje da je učinila krivično djelo i ako postoji koji razlog za određivanje pritvora.¹³²

Sud u istrazi preduzima samo one aktivnosti koje su vezane za radnje kojima se ograničavaju međunarodnim i ustavnim dokumentima garantirana osnovna prava i slobode čovjeka te, pod zakonskim uslovima i kad je to u interesu pravde, preduzima radnje na sudskom osiguranju dokaza.

¹²⁶ Vidjeti Hajrija Sijerčić-Čolić, H, 2018, Osvrt: Uočene slabosti u procesuiranju korupcije u Bosni i Hercegovini – procesnopravni i organizacionopravni aspekti, dostupno na: <http://www.analitika.ba/sites/default/files/publikacije/Slabosti%20u%20suzbijanju%20korupcije%20-%20osvrt%20Hajra.pdf>

¹²⁷ Član 219. ZKPBiH i odgovarajuće odredbe entitetskih zakona.

¹²⁸ Član 221. ZKPBiH i odgovarajuće odredbe entitetskih zakona.

¹²⁹ Članovi 53. i 64. ZKPBiH i odgovarajuće odredbe entitetskih zakona.

¹³⁰ Članovi 65. i 66. ZKPBiH i odgovarajuće odredbe entitetskih zakona.

¹³¹ Član 220. stav 2. ZKPBiH i odgovarajuće odredbe entitetskih zakona.

¹³² Član 139. ZKPBiH i odgovarajuće odredbe entitetskih zakona.

3.1.1. Planiranje istrage

Kako je prethodno navedeno, krivično djelo trgovine ljudima je kompleksno krivično djelo, koje često predstavlja i oblik organiziranoga kriminala. Mjesto preduzimanja radnje učinjenja može se razlikovati od mjesta gdje se eksploatacija preduzima. Proces trgovine ljudima često prelazi međunarodne granice, ali isto tako i entitetske i kantonalne granice. Iz navedenih razloga, istragu trgovine ljudima je potrebno pažljivo planirati, uzimajući u obzir prava i dužnosti tužilaca, kao i ovlaštenih službenih osoba te prava osoba za koje se smatra da su trgovane. To uključuje razmatranje pitanja nadležnosti tužilaštva i policijskih agencija, dostupnost skloništa ili drugih specijaliziranih institucija ili nevladinih organizacija koje pružaju podršku žrtvama, osiguranje prevodilaca, odlučivanje o informacijama koje se trebaju dostaviti medijima, a sve to u cilju zaštite najboljeg interesa žrtve.¹³³

Udarna grupa za borbu protiv trgovine ljudima i organizirane ilegalne migracije, kao tijelo sastavljeno od predstavnika tužilaštava i policijskih agencija, predstavlja mehanizam putem kojeg se planiranje istrage može vršiti na najefikasniji način. Naime, Udarna grupa je nadležna ne samo da prikuplja podatke i informacije o otkrivenim slučajevima trgovine ljudima, nego i da osigura saradnju i koordinaciju rada između nadležnih organa koji učestvuju u borbi protiv trgovine ljudima.

Za efikasno provođenje istrage predmeta trgovine ljudima moguće je da se identificira potreba za izdvajanjem dodatnih sredstava za provođenje istrage, međunarodnu saradnju i sl. Predmet se mora kontinuirano razmatrati i odlučivati o mogućim opcijama ukoliko se okolnosti izmijene, naročito u odnosu na žrtvu.¹³⁴

Sveobuhvatan plan istrage podrazumijeva nekoliko pretpostavki:¹³⁵

- *Plan istrage bi trebao biti u pisanoj formi, koju priprema nadležni tužilac u saradnji sa ovlaštenom službenom osobom.*
- *Potrebno je napraviti plan istrage što prije moguće po prijemu prijave ili po saznanju o učinjenom krivičnom djelu. Također bi bilo potrebno naznačiti procjenu trenutka završetka istrage uzimajući u obzir resurse koji su na raspolaganju.*
- *U planu istrage bi trebalo naznačiti koje je istražne radnje potrebno preduzeti i po kojem redoslijedu te ko je zadužen da ih provede.*
- *Plan istrage je dinamičan dokument koji treba revidirati, ažurirati, ispravljati i prilagoditi razvoju istrage u tom predmetu.*

Instruktivno je koristiti i *Obrazac za planiranje i vođenje istraga u kompleksnim predmetima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH* (VSTV BiH) donesen 2016. godine, koji je podijeljen u tri odjeljka (prethodne provjere, plan istrage i operativna faza).

¹³³ Vidjeti OSCE Resource Police Training Guide: Trafficking in Human Beings, dostupno na: http://www.osce.org/secretariat/109935?download=true_str.

¹³⁴ Law Review, vol. VII, issue 1, January-June 2017, International Criminal Law, Some Aspects of Criminal Law and Forensic Science regarding Human Trafficking, dostupno na: http://www.internationallawreview.eu/fisiere/pdf/04_Law-review_no_1-2017_PAGINAT_BT_A-C_Moise.pdf, (17.10.2019).

¹³⁵ Pettersen, L. C., Tracking the Trafficker – A Qualitative Study of the Investigation of Trafficking in Human Beings in Norway, dostupno na: https://www.mensenhandelweb.nl/system/files/documents/01%20sep%202015/master_Pettersen_2015_1.pdf (18. 10. 2019), str. 70.

PRETHODNE PROVJERE se odnose na pretpostavke za gonjenje (nadležnost, ostale pretpostavke za vođenje postupka, osnovi sumnje, identifikacija učesnika i stranaka u postupku, osumnjičena/e osoba/e, oštećene osobe, podnosilac prijave, svjedoci, vještaci, treće osobe, napomene) i mjere koje ne trpe odlaganja (dovođenje, pretres objekata, pribavljanje izvoda iz relevantnih institucija i organa, blokada imovine, posebne istražne radnje, osiguranje prava na odbranu osumnjičene osobe, osiguranje prava na sudskog tumača, ostale napomene). **PLAN ISTRAGE** sadrži sljedeća poglavlja: analiza činjeničnog stanja i dokaza s pogledom na moguća krivična djela, definiranje posebnih problema, utvrđivanje prioriteta djelovanja, procjena rizika, koncept informiranja, upravljanje aktima, procjena potrebnih resursa i napomene.

OPERATIVNA FAZA (ISTRAGA) podrazumijeva formiranje istražnog tima, provođenje finansijske istrage, osiguranje prisustva osumnjičene osobe, osiguranje dokaza (pretres objekata, naredba za oduzimanje predmeta, privremene mjere osiguranja, privremeno oduzimanje i upravljanje imovinom), posebne istražne radnje, prikupljanje dodatne dokumentacije, molbu za pravnu pomoć i službenu saradnju, naredbe za vještačenje, saslušanje/ispitivanje, osumnjičene osobe, svjedoke, analizu prikupljenih dokaza, procjenu potrebe dodjeljivanja statusa zaštićenog svjedoka, sastavljanje nacрта tužilačke odluke, završnu kontrolu. Preciziranje istražnih radnji i rokova je poseban dio obrasca koji se služi pitanjima ko, šta i do kada?

3.1.2. Saradnja tužioca i ovlaštenih službenih osoba tokom provođenja istrage

Uzimajući u obzir relevantne odredbe krivičnih zakona i zakona o krivičnom postupku, tužilac ima ključnu ulogu u vođenju istraga u predmetima trgovine ljudima u smislu rukovođenja i nadzora nad vođenjem istrage od strane policijskih agencija. Tužilac mora osigurati zakonitost prikupljenih dokaza te se truditi da osigura sveobuhvatnu istragu i minimizira oslanjanje na iskaz žrtve.

U provođenju kompleksnih istraga, nužno je zajedničko djelovanje tužilaštva i ovlaštenih službenih osoba. Do ove saradnje može doći i prije donošenja naredbe za provođenje istrage, u cilju provjere postojanja osnova sumnje da je učinjeno krivično djelo, tokom istrage pa sve do donošenja pravomoćne presude.¹³⁶

*Uputstvo o postupanju i saradnji ovlaštenih službenih osoba i tužioca u provođenju radnji dokazivanja u toku istrage*¹³⁷ predviđa mogućnost formiranja istražnog *ad hoc* tima te određuje da, nakon obavještenja dežurnog tužioca o postojanju osnova sumnje da je učinjeno krivično djelo za koje je propisana kazna teža od deset godina ili kada se radi o

¹³⁶ Vranješević H. i Hadžimahmutović A, Modul istraživanje i istraživačke sposobnosti, Projekt jačanja tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa, dostupno na: https://pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet;jsessionid=b9dd5ff27ef7a4625a2f38a061cf474d955187b8bdca4d25e6eab916ba8d1d9a.e34TbxyRbNiRb40Pbx4LaxeTa3n0?p_id_doc=20567 u daljnjem tekstu: Modul istraživanje), str. 19.

¹³⁷ Potpisivanje Sporazuma o usvajanju i primjeni Uputstva o postupanju i saradnji ovlaštenih službenih osoba i tužioca u provođenju radnji dokazivanja tokom istrage između predstavnika tužilaštava i policijskih tijela u Bosni i Hercegovini obavljeno je 27. 9. 2013. Tekst Uputstva glavnog federalnog tužioca je dostupan na sljedećem linku: https://ft-fbih.pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet;jsessionid=22ab1656ccf55f8e115d79a769dd9b932ece3dcdffab81c14f9d5bcd522dd2ae.e34TbxyRbNiRb40Lc3uPcheKchiNe0?p_id_doc=7186.

složenim i kompleksnim krivičnim djelima, bez obzira na zaprijećenu kaznu, tužilac može formirati istražni tim u saradnji sa agencijama za provođenje zakona. Ukoliko se isti formira, tužilac i članovi istražnog tima će sačiniti zajednički plan provođenja istražnih radnji sa ciljem prikupljanja dokaza. Planom provođenja istražnih radnji detaljno će biti razrađene mjere i aktivnosti, dinamika njihovog preduzimanja, kao i zaduženja nosilaca tih aktivnosti i rokovi izvršenja.

Ova saradnja i nadzor nad radom ovlaštenih službenih osoba vidljiva je posebno kod preduzimanja radnji kao što je izvršavanje naredbi za pretres i oduzimanje predmeta. Kod ove radnje, kroz praksu se pokazalo veoma korisnim da tužilac bude u komunikaciji sa ovlaštenim službenim osobama koje će izvršavati naredbu za pretres kako bi osigurao dosljedno poštivanje svih odredaba zakona o krivičnim postupcima i kako bi svi dokazi pronađeni i oduzeti tokom pretresa bili zakoniti. Ova komunikacija je nužna ako se tokom pretresa pronađu predmeti koji nisu u vezi s krivičnim djelom, ali upućuju na učinjenje nekog drugog krivičnog djela, kada su ovlaštene službene osobe dužne i ove predmete oduzeti uz izdavanje potvrde, o čemu odmah moraju obavijestiti tužioca.¹³⁸

Također, saradnja tužioca i ovlaštenih službenih osoba od izuzetne je važnosti kod preduzimanja posebnih istražnih radnji, *“a presudan značaj za dobre rezultate rada ima način komunikacije između ovlaštenog službenog lica [...] i tužioca”*, što podrazumijeva postojanje visokog stepena povjerenja između tužioca i ovlaštene službene osobe.¹³⁹ Kod preduzimanja uviđaja, odnosno određivanja potrebnih vještačenja, odredbama krivičnih procesnih zakona data je ovlast ovlaštenim službenim osobama za postupanje nakon obavještavanja tužioca¹⁴⁰ pa je od presudnog značaja uključivanje tužioca u ranim fazama istraživanja krivičnog djela, a naročito kad postoji potreba za preduzimanjem uviđaja. Potreba hitnog donošenja naredbe za vještačenje postoji naročito kod predmeta vještačenja koji zbog svojih svojstava imaju kratak vijek postojanja (krv, izlučevine), te u takvim situacijama tužilac bez odlaganja treba izdati naredbu za vještačenje, u cilju osiguranja ovih dokaza.¹⁴¹

Organizacijska struktura organa krivičnog pravosuđa, posebno tužilaštava i policijskih agencija, može se smatrati izazovom u kontekstu vođenja krivične istrage u predmetima trgovine ljudima. Složenost odnosa u organizaciji policijskih tijela i njihova međusobna saradnja dodatno dolazi do izražaja u Federaciji BiH.¹⁴² Federacija ima decentraliziranu policiju, sa elementima koordinacije. Kantoni, sa druge strane, imaju svojih deset kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova, unutar kojih djeluje deset kantonalnih uprava policije. Kantonalne policijske agencije nisu hijerarhijski podređene niti jednom drugom policijskom tijelu i u potpunosti su neovisne u svom radu. U Republici Srpskoj Ministarstvo unutrašnjih

¹³⁸ Član 62. stav 2. ZKPBih i ZKPBD, član 76. stav 2. ZKPFBiH i član 126. stav 2. ZKPRS (Modul).

¹³⁹ Modul istraživanje, str. 23.

¹⁴⁰ Član 221. ZKPBih i ZKPBD, član 236. ZKPFBiH i član 229. ZKPRS (ili izuzetno, nakon obavještavanja tužioca).

¹⁴¹ Modul istraživanje, str. 23.

¹⁴² Zakonom o unutrašnjim poslovima Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 81/14) propisani su zadaci i odgovornosti Ministarstva unutrašnjih poslova Federacije BiH, unutar kojeg djeluje Federalna uprava policije. Federalna uprava policije je nadležna da postupa u slučajevima međukantonalnoga kriminaliteta (krivična djela učinjena u dva ili više kantona) i kada je krivično djelo učinjeno na području jednog kantona kada ta djela potpadaju pod njenu nadležnost. Ostala krivična djela istražuju kantonalna policijska tijela <http://www.analitika.ba/sites/default/files/publikacije/Slabosti%20u%20suzbijanju%20korupcije%20-%20osvrt%20Hajra.pdf>, str. 22.

poslova¹⁴³ (MUP RS) upravlja radom deset policijskih uprava, što ukazuje na centraliziranu organizacijsku strukturu, sa jasnim procedurama koje se odnose na koordinaciju i subordinaciju.

Recentna istraživanja o međusobnim odnosima tužilaca i ovlaštenih službenih osoba u otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela¹⁴⁴ ukazuju na to da je u provođenju krivičnog postupka prisutno više prepreka: neadekvatne istraživačke sposobnosti organa krivičnog postupka, neadekvatne usklađene specijalizacije u tužilaštvima i policijskim agencijama i značajni strukturalni problemi. U istom istraživanju je istaknuto da postoje česte neadekvatne subjektivne i psihološke karakteristike ovlaštenih službenih osoba i tužilaca, koje igraju važnu ulogu u organizaciji procesa rada na otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela. Također, ističu se izazovi u pogledu nedovoljnog planiranja zajedničkih istražnih aktivnosti, neadekvatne aktivnosti i neobavještanja službenih osoba o rezultatima istrage. Ovi izazovi su posebno prisutni kod otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela trgovine ljudima i srodnih djela.

Pored toga, naročit izazov u procesuiranju krivičnih djela trgovine ljudima ogleda se i u sličnosti pojedinih prekršaja i pojava oblika trgovine ljudima. Naime, u određenim situacijama ista se radnja može kvalificirati i kao krivično djelo i kao prekršaj protiv javnog reda i mira, kao, naprimjer, u slučajevima koji se odnose na navođenje ili posredovanje u prosjačenju. Kako bi se omogućilo adekvatno a izbjeglo dvostruko kažnjavanje, policijski službenici i tužioci moraju postupati u skladu sa **uputstvima za postupanje u krivičnim i prekršajnim predmetima u situacijama kad postoji mogućnost povrede principa *ne bis in idem***¹⁴⁵ donesenim u sklopu izvršenja presude Evropskog suda za ljudska prava, ***Muslija protiv Bosne i Hercegovine***.¹⁴⁶

U skladu sa ovim uputstvima, ukoliko jedan događaj ima obilježja i krivičnog djela i prekršaja, policijski službenici dužni su odmah obavijestiti tužioca u cilju donošenja naredbe o provođenju istrage ili naredbe o neprovođenju istrage i neće pokretati postupak do donošenja naredbe tužioca. Tužilac je dužan naredbu donijeti u što kraćem roku, a najkasnije u roku od šest mjeseci od dana kada je učinjen prekršaj/krivično djelo – ukoliko se radi o složenim slučajevima. Ovim uputstvima se također reguliraju i situacije u kojima tužilac, u toku procesuiranja prijavljenog krivičnog djela za koje je propisana novčana kazna, ustanovi da se povodom istog događaja vodi prekršajni postupak te koje vrste tužilačkih odluka može donijeti. Pored toga, regulirane su i situacije koje se odnose na naknadno utvrđivanje da događaj, povodom kojeg se vodi prekršajni postupak, ima obilježja krivičnog djela. U tom slučaju, ovlaštena službena osoba je dužna da, prije okončanja prekršajnog postupka, o tome obavijesti tužioca i sud u cilju odgađanja prekršajnog postupka.¹⁴⁷

¹⁴³ Zakon o policiji i unutrašnjim poslovima ("Službeni glasnik RS-a", br. 57/16 i 110/16).

¹⁴⁴ Istraživanje o primjeni krivičnoprocesnih zakona u BiH u pogledu međusobnih odnosa tužilaca i ovlaštenih službenih osoba dostupno na: https://europa.ba/wp-content/uploads/2015/05/delegacijaEU_2014041609151718bos.pdf

¹⁴⁵ Vidjeti npr. Uputstvo broj A-253/16 od 18. 8. 2016. godine doneseno od strane glavnog republičkog javnog tužioca na osnovu člana 20. Zakona o tužilaštvima u Republici Srpskoj, a na osnovu pravnog shvatanja izraženog u presudi ESLJP-a u predmetu Muslija protiv BiH AP-32042/14 od 14. 1. 2014. godine i u cilju izbjegavanja povrede člana 4. Protokola broj 7 uz EKLJP te Uputstvo broj A-473/16 od 8. 9. 2016. godine doneseno od strane glavnog federalnog tužioca na osnovu člana 20. stav 1. Zakona o federalnom tužilaštvu ("Službene novine FBiH", br. 19/03) u cilju realizacije obaveza utvrđenih Akcionim planom, a imajući u vidu potrebu izbjegavanja povrede člana 4. Protokola broj 7 uz EKLJP. Uputstva nisu objavljena u službenim glasilima.

¹⁴⁶ Evropski sud za ljudska prava, Muslija protiv Bosne i Hercegovine, predstavka broj 32042/11, presuda od 14. 1.2014. godine.

¹⁴⁷ Vidjeti: Azra Adžajlić-Dedović *et al*, 2018, *Priručnik za postupanje u slučajevima rodnozasnovanog*

3.2. Specifične okolnosti vezane za istrage u predmetima trgovine ljudima

Pored ovih generalnih napomena o važnosti planiranja istrage u predmetima trgovine ljudima, bitno je napomenuti i nekoliko specifičnih okolnosti koje je potrebno uzeti u obzir prilikom vođenja istrage za krivična djela trgovine ljudima. Razumijevanje ponašanja žrtve i njenog društvenog konteksta je ključno u razumijevanju prepreka s kojima se žrtve suočavaju u kontaktu s krivičnopравnim sistemom.

Ovo je posebno važno istaknuti u kontekstu bosanskohercegovačkog sistema, u kojem žrtva nema formalnopravni status u krivičnom postupku. Ona, istina, uživa određena ograničena prava kao oštećeni u krivičnom postupku, ali, uzimajući u obzir važnost konzistentnog i istinitog iskaza te principe vođenja istrage uz puno poštivanje ljudskih prava, senzibilizacija svih aktera se postavlja kao imperativ svake uspješne istrage u predmetu trgovine ljudima.

Tužiocima su u pravilu naviknuti da rade sa oštećenim, odnosno žrtvama u krivičnom postupku koje žele saradivati. Međutim, žrtva trgovine ljudima ne mora se ponašati kao žrtva drugih krivičnih djela te tužiocima to od njih ne bi trebali ni očekivati. Žrtve trgovine ljudima su najčešće žrtve nasilja koje je nad njima učinila bliska osoba, partner ili, pak, njima nepoznate ili strane osobe. Žrtve mogu biti neprijateljski raspoložene, nespremne na saradnju, pa čak i neuvjerljive. Žrtvino oklijevanje, odnosno ovakvo ponašanje može pogrešno upućivati tužiocima na to da njima nije stalo do krivične istrage. Ukoliko žrtva daje nekonzistentne izjave ili minimizira šta se desilo, to tužiocima može značiti da ona laže ili im se može učiniti kao nepouzdan svjedok na čijoj izjavi ne mogu temeljiti istragu.

Postoji nekoliko glavnih faktora koji mogu utjecati na ovakvo ponašanje, kao što su strah od osвете ili nastavka nasilnog ponašanja, ponašanje učinioca, nepovjerenje ili strah od krivičnopравnog sistema, strah od stigmatizacije ili pritiska zajednice.¹⁴⁸

Kako bi se osigurao kvalitetan iskaz žrtve, tužilac, odnosno ovlaštena službena osoba, mora imati na umu sljedeće opće principe potreba žrtava:

- Žrtve trgovine ljudima se prije svega moraju posmatrati i tretirati kao žrtve krivičnog djela.
- S njima se ne smije postupati kao s kriminalcima.
- S njima se ne smije postupati samo kao sa izvorom dokaza.¹⁴⁹

Nepravilan pristup i tretman žrtava trgovine ljudima često obuhvata sljedeće:

- zauzimanje stava da se osobe "samo prostituišu", što zapravo predstavlja ilustraciju predrasuda u odnosu na radnike u seksualnoj industriji te

i seksualnog nasilja nad ženama i djecom: za policiju, tužitelje i sudije, dostupno na: https://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/docservlet?p_id_doc=48586

¹⁴⁸ UNODC, Handbook on effective prosecution responses to violence against women and girls, dostupno na: http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/V1402565-HB_on_effective_prosecution_responses_to_violence_against_women_and_girls.pdf, str. 41-47.

¹⁴⁹ ICMPD Human Trafficking – How to Investigate It: Training Manual for Law Enforcement Officers (u daljnjem tekstu: ICMPD, Priručnik za istrage trgovine ljudima), dostupno na: https://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/ICMPD_General/Publications/2015/Human_Trafficking_-_How_to_investigate_it.pdf str. 11.

- zanemarivanje svih indikatora za prepoznavanje žrtava trgovine ljudima
- prijava radne eksploatacije predstavlja samo spor oko ugovora o radu
- vjerovanje da su osobe koje se nalaze u toj situaciji “ološ”, “pijanice”, “ovisnici”, a ne ranjive osobe koje se iskorištavaju
- postupanje sa osobama jednostavno, kao sa neregularnim migrantima, bez provođenja istrage o okolnostima njihovog prisustva na određenoj lokaciji.¹⁵⁰

Žrtve ne tretirati kao učinitelje krivičnih djela: Mnoge žrtve trgovine ljudima su učinile nezakonite radnje u procesu trgovine ljudima. Tu se može raditi o posljedici nelegalnog prelaska granice, rada bez potrebnih dokumenata ili direktne eksploatacije tih osoba kroz nezakonite aktivnosti, kao što su prosjačenje ili sitne krađe. S obzirom na to da krivični zakoni u BiH predviđaju odredbe o nekažnjavanju za učinjenje krivičnih djela koja su žrtve trgovine bile prisiljene učiniti kao direktan rezultat situacije kojoj su žrtve bile podvrgnute kao posljedica trgovine ljudima, protiv žrtava trgovine ljudima ne vodi se krivični postupak.

Žrtve nisu samo izvor dokaza: Jasno je da su žrtve trgovine ljudima bitan izvor dokaza. Uistinu, možda su i najvažniji izvor. Ako s njima ne postupate kao s ljudskim bićima i ako ne vodite računa o njihovim osnovnim potrebama, vjerovatno nećete dugo imati te izvore dokaza. Razlog je taj što će vjerovatno prestati saradivati u istrazi i/ili odbiti da svjedoče na sudu. Tužiocima imaju ključnu ulogu u osiguranju sveobuhvatnih zaštitnih mjera koje će garantirati sigurnost, zaštitu privatnosti i digniteta žrtve i njene porodice u svim fazama krivičnog postupka. Žrtvina sigurnost mora biti vodilja svake odluke koju donosi tužilac. Stoga bi tužilac kod istraga u predmetima trgovine ljudima trebao imati na umu sljedeće: **a)** Prilikom saslušanja svjedoka, a posebno žrtve, prethodno se treba upoznati s činjenicama pomoću kojih će prilagoditi izvođenje ove radnje dokazivanja okolnostima krivičnog djela i samim žrtvama. U tom smislu, tužiocima trebaju ustanoviti, naprimjer, da li žrtva ima poteškoće u mentalnom razvoju, da li je bila pod utjecajem opojnih droga ili alkohola. Također, tužilac se, u saradnji sa stručnim osobama, treba upoznati s tim na koji je način trauma utjecala na mogućnost davanja iskaza; **b)** u slučajevima u kojima žrtva nije u mogućnosti da identificira učinitelja, da li postoji mogućnost analize DNK tragova; **c)** tužilac mora razumjeti elemente krivičnog djela koje dokazuje kako bi radio sa agencijama za provođenje zakona u prikupljanju dokaza za svaki pojedini element krivičnog djela.¹⁵¹

3.3. Postupanje sa žrtvom krivičnog djela trgovine ljudima

Žrtve trgovine ljudima su u pravilu i žrtve traume, te s njima treba naročito oprezno postupati prilikom saslušanja. Stoga i ova radnja dokazivanja mora biti prilagođena specifičnostima krivičnog djela trgovine ljudima, što podrazumijeva prikupljanje podataka koji omogućavaju procjenu rizika za svjedoka žrtvu u krivičnom postupku. Svjedok žrtva treba biti poučen o pravima koja im pružaju zakoni o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka. Tužilac treba razmotriti primjenu nekih od mjera propisanih tim zakonima.¹⁵² Tužilac je dužan svjedoka poučiti i o pravima koja im daju *Pravila o zaštiti žrtava i svjedoka žrtava trgovine ljudima državljana Bosne i Hercegovine*,¹⁵³ odnosno *Pravilnik o zaštiti stranaca žrtava trgovine ljudima*.¹⁵⁴

¹⁵⁰ ICMPD, Priručnik za istrage trgovine ljudima, str. 11.

¹⁵¹ ICMPD, Priručnik za istrage trgovine ljudima, str. 12.

¹⁵² OSCE, Priručnik za obuku sudija i tužitelja, str. 43.

¹⁵³ “Službeni glasnik BiH”, broj 66/07.

¹⁵⁴ “Službeni glasnik BiH”, broj 79/16.

3.3.1. Procjena prijetnji i analiza rizika

U skladu sa relevantnim odredbama procesnih zakona, tužiocima naročitu pažnju trebaju posvetiti preduzimanju posebnih mjera koje osiguravaju sigurnost svjedoka, a naročito ako se kao svjedok saslušava žrtva. U kontekstu trgovine ljudima, ovo postupanje je neophodno jer je žrtva koja se osjeća sigurnije u mogućnosti pružiti kvalitetniji iskaz. Preduzimanje ovih mjera kojima se osigurava sigurnost svjedoka i informacija ne veže se isključivo za status ugroženog svjedoka, svjedoka pod prijetnjom ili zaštićenog svjedoka. S tim u vezi, bitno je napomenuti da je važno da se procjena rizika provodi dinamično, u svjetlu novih informacija i događaja, a naročito uzimajući u obzir da se okolnosti u vezi s trgovinom ljudima brzo mijenjaju.

Plan mjera osiguranja sigurnosti žrtve

Tužiocima moraju osigurati da oni, policija i zastupnik oštećene ili organizacije koje pružaju asistenciju imaju razvijen plan mjera sigurnosti sa žrtvom kako bi se identificirale opcije i resursi koji su dostupni te kako bi se žrtvi pružile informacije o načinima na koje će zaštititi sebe i njoj bliske osobe u različitim situacijama i okolnostima.

Procjena rizika u istražnoj fazi

- Procijenite rizik po žrtvu od početka; nastavite provoditi procjenu rizika tokom vašeg cjelokupnog postupanja sa žrtvom.
- Procijenite fizičko i psihičko zdravlje osobe za koju sumnjate da je žrtva i osigurajte joj odgovarajući tretman, što prije možete.
- Govorite jasnim, jednostavnim jezikom i provjeravajte da li vas žrtva razumije.
- Objasnite ko ste i koja je vaša uloga; to uradite i za svaku drugu osobu koja je uključena u postupak.
- Objasnite im prava koja imaju prema važećim propisima. Naprimjer, pravo na privremeni boravak, pravo na podršku socijalnog radnika i organiziranje smještaja.
- Kada god možete, objasnite šta se dešava i zašto.
- Nemojte obećavati ono što ne možete ispuniti.
- Radite zajedno sa stručnim osobama iz drugih oblasti na planiranju sveobuhvatnog i multidisciplinarnog pristupa.
- Koristite odgovarajuće tehnike prilikom ispitivanja ugroženih žrtava.
- Uvijek imajte na umu princip neprocesuiranja i nekažnjavanja nakon što se utvrdi da je osoba učinila djelo u sklopu procesa trgovine ljudima radi eksploatacije.
- Žrtvi i (kada to odgovara) njenoj porodici pružite zaštitu putem mjera kao što su: osiguranje skloništa, tretiranje svih informacija o lokaciji skloništa kao tajne, izrada plana za urgentno pružanje pomoći itd.

Postupak prije i u toku suđenja

- Nastavite raditi procjenu rizika.
- I dalje objašnjavajte šta se događa i zbog čega i uvijek ih obavještavajte o vremenu i datumu zakazanih ročišta, objasnite im postupak pred sudom (uključujući i, naprimjer, zaštitne mjere, kao što su svjedočenje iza paravana i putem uređaja za prijenos slike i zvuka), recite im ko će biti na ročištu itd.

- Vodite računa o tome da su “kanali” komunikacije uvijek otvoreni prije suđenja i u toku postupka suđenja.
- Uz podršku relevantnih profesionalnih osoba pratite fizičko i psihičko stanje žrtve.
- Nastavite sarađivati s praktičarima iz drugih disciplina radi identifikacije posebnih potreba svake žrtve.
- Možda vam je na raspolaganju formalni proces pružanja socijalne i praktične podrške žrtvama trgovine ljudima; u suprotnom, razmislite kako biste ga mogli osigurati.¹⁵⁵
- Osigurajte smještaj koji odgovara rizicima s kojima se žrtve suočavaju.
- Ako razmatrate povratak žrtve u mjesto njenog porijekla, uradite procjenu rizika i utvrdite koji je vid podrške moguće pružiti žrtvi prije nego što donesete odluku o njenom povratku.
- Vodite računa o osnovnim stvarima, kao, naprimjer, kako će žrtva doći do suda.
- U situacijama kada žrtve mogu odbiti da svjedoče (privilegirani svjedoci), njihovu odluku treba poštovati. Kada imaju zakonsku obavezu da svjedoče, vrlo je bitno da im to objasnite i da im pružite svu moguću podršku.

Postupak nakon suđenja

- Zapamtite da se potreba za podrškom žrtvama nastavlja i nakon okončanja sudskog postupka.
- Pronađite organizacije koje pružaju odgovarajuće usluge reintegracije i rehabilitacije i sarađujte s njima.
- Ponudite “kanal” komunikacije kako biste žrtvama omogućili da prijave sve što ih zabrinjava ili sve prijetnje njihovoj sigurnosti.

Preuzeto iz: ICMPD, *Human Trafficking – How to Investigate It: Training Manual for Law Enforcement Officers*, dostupno na: https://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/ICMPD_General/Publications/2015/Human_Trafficking_-_How_to_investigate_it.pdf

3.4. Postupanje prema svjedoku/žrtvi trgovine ljudima u istrazi

*Svaki prikupljeni dokaz ima svoje određeno mjesto u skupu svih dokaza koji će se izvesti na glavnom pretresu pred sudom. Tokom istrage, svaki od prikupljenih dokaza se treba analizirati i iz aspekta njegovog budućeg izvođenja tokom dokaznog postupka, i to kako iz aspekta činjenice koja se dokazuje tako i tehnike samog izvođenja.*¹⁵⁶

Planiranje redoslijeda izvođenja dokaza, kao i njihovu međusobnu povezanost potrebno je kontinuirano raditi. Već prilikom saslušanja svjedoka u istrazi tačno treba odrediti njegovo mjesto i važnost kao dokaza na glavnom pretresu, a u vezi sa svim ostalim dokazima koji će se izvoditi. Dobre prakse pokazuju da je priprema za saslušanje svjedoka ključna, naročito ukoliko je prošlo izvjesno vrijeme od uzimanja iskaza u istrazi do svjedočenja na glavnom pretresu. Čak i u najboljoj situaciji, svjedočenje može biti zastrašujuće iskustvo. Većina žrtava nije upoznata sa radom suda te ova neupućenost može izazvati strah ili nervozu od samog postupka. Za žrtve seksualnog nasilja osjećaj ranjivosti može biti dodatno naglašen

¹⁵⁵ Konsultirajte Smjernice za postupanje regionalnih monitoring timova za borbu protiv trgovine ljudima.

¹⁵⁶ Modul istraživanje, str. 71.

i traumatičan. Žrtve koje se saslušavaju moraju biti pripremljene. U tom smislu, korisno je primijeniti sljedeće mjere:

1. Obavjestiti žrtvu o datumu početka suđenja te uspostaviti kontakt sa žrtvom u svrhu pripreme svjedočenja. Žrtva bi trebala poznavati tužioca koji će je ispitivati na suđenju.
2. Objasniti osnovne principe krivičnog postupka te ulogu tužioca. Žrtva bi trebala biti upoznata sa sudnicom, sudskim osobljem, svim aspektima sudskog postupka te ulogama različitih aktera u postupku.
3. Objasniti ulogu i prava žrtve.
4. Razmotriti sigurnosne rizike ili strahove. Ukoliko žrtva pokazuje zabrinutost za svoju sigurnost, osigurajte, u saradnji sa nadležnim policijskim agencijama, plan zaštite. U ovom trenutku je moguća procjena upućivanja prijedloga za zaštitne mjere.
5. Objasniti važnost istinitog iskaza. Objasniti da ne postoji ispravan odgovor te ukoliko žrtva ne razumije pitanje, objasniti joj da može tražiti da se ono pojasni ili ponovi. Objasniti joj da pitanja mogu biti uznemirujuća.
6. Objasniti postupak direktnog i unakrsnog ispitivanja.
7. Objasniti osnovne logističke podatke (u koje vrijeme treba doći na sud i gdje trebaju sačekati).

Preuzeto iz: UNODC, *Handbook on effective prosecution responses to violence against women and girls*, dostupno na:

http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/V1402565-HB_on_effective_prosecution_responses_to_violence_against_women_and_girls.pdf.

Bez obzira na to da li tužilac nadzire ili provodi istragu, dužan je osigurati da prikupljanje dokaza uzima u obzir jedinstvene potrebe i perspektive žrtve u odnosu na nasilje, te osigurati poštovanje njihovog digniteta i integriteta. Tužiocima moraju raditi zajedno sa istražiteljima kako bi osigurali prikupljanje što većeg broja dokaza te identificirali sve potencijalne svjedoke, kao i načine uspostavljanja kontakta s njima ili trećim stranama koje će ostati u kontaktu s njima.

Nekoliko napomena u vezi sa ocjenom dokaza u istrazi:

- Tužiocima obično obustavljaju istragu na temelju procjene uspješnosti dokazivanja. Iako su pravni osnovi za obustavu istrage propisani, recentna istraživanja pokazuju da tužiocima prilikom donošenja naredbe o obustavi istrage ili neprovođenju istrage u obzir uzimaju i činjenice irelevantne za obustavu istrage a koje su vezane za karakteristike učinitelja, odnosno žrtve (npr. romski običaj). Tužiočeva subjektivna procjena karaktera i kredibiliteta žrtve je često faktor koji se uzima u obzir.
- Istraživanja pokazuju da je veća vjerovatnoća provođenja istrage u slučajevima kada je tužilac uvjeren u jačinu dokaza (npr. u slučajevima postojanja fizičkih tragova), da je osumnjičeni kriv (postojanje prethodne krivične osude) a žrtva se ne može kriviti (ne postoje sumnje u žrtvin karakter ili ponašanje u vrijeme incidenta). U slučajevima trgovine ljudima, kada je iskaz žrtve često jedini dokaz, ovi faktori na strani tužioca mogu imati utjecaja na uspješnost vođenja sudskog postupka.
- Tužiocima moraju biti svjesni načina na koji prosuđuju žrtvin karakter, ponašanje i kredibilitet te osigurati da njihova procjena nije temeljena na stereotipima "prave žrtve" ili "prikladnog ponašanja".

Stoga tužioci moraju obratiti posebnu pažnju na:

- **Odnos učinitelj – žrtva:** Da li se gleda drugačije na krivično djelo učinjeno od strane stranca ili od strane članova porodice? Da li se karakteristike žrtve posmatraju drugačije u odnosu na to ko je učinio djelo?
- **Karakteristike žrtve:** Ova procjena uključuje faktore kao što su spol, godine, kao i "okrivljavanje i uvjerljivost", koje mogu dovesti do procjene da je žrtva kriva za to ponašanje ili da joj se zbog prethodnog ponašanja ne može vjerovati. Da li tužioci više vjeruju žrtvi koja je pružila fizički otpor ili je odmah prijavila incident policiji? Da li tužioci vjeruju da je žrtva manje kredibilna ukoliko je prethodno bila uključena u rizično ponašanje (npr. zloupotreba droga ili alkohola, prethodno prostituiranje) ili ako su njene moralne vrijednosti u pitanju.
- **Karakteristike učinitelja:** Ovi faktori uključuju spol, godine, prethodnu krivičnu osudu, te odnos prema žrtvi (npr. direktor škole, nastavnik, biološki otac/majka).
- **Karakteristike predmeta:** Ovi faktori uključuju ozbiljnost djela i jačinu prikupljenih dokaza. Da li tužioci smatraju da je slučaj ozbiljniji ukoliko je korišteno vatreno oružje ili je žrtva imala vidljive povrede? Da li ocjenjuju uspješnost istrage prema postojanju drugih fizičkih dokaza?

Istraživanja pokazuju da što duže vremena tužioci provode sa žrtvama u pripremi slučaja, to je veća uspješnost krivičnoga gonjenja. Postojanje velikog opterećenja tužilaca velikim brojem slučajeva imalo je negativan efekat na uspješnost krivičnoga gonjenja. Ova istraživanja potvrđuju tezu da je tužiočeva posvećenost ključna u osiguranju uspjeha istrage. Činjenica da je dostupan veliki broj fizičkih dokaza (fotografija, listing poziva, medicinske dokumentacije i vještačenja) nije garant uspješnosti sudskog postupka, što zapravo dovodi do zaključka da je veća vjerovatnoća da će tužioci odustati od krivičnoga gonjenja, nego što će sud osloboditi učinitelje.

Preuzeto iz: UNODC, *Handbook on effective prosecution responses to violence against women and girls*, dostupno na:

https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Handbook_on_effective_prosecution_responses_to_violence_against_women_and_girls.pdf

3.4.1. Osiguranje podrške žrtvi i svjedoku

Kako je prethodno naglašeno, bez obzira na to da li tužilac nadzire ili provodi istragu, dužan je osigurati da prikupljanje dokaza uzima u obzir jedinstvene potrebe i perspektive žrtve, te osigurati poštovanje njihovog digniteta i integriteta. Asistencija žrtvama krivičnog djela može se pružiti u skloništima i izvan njih. Detaljnija uputstva o zaštiti i podršci žrtvama trgovine ljudima sadržana su u dva dokumenta: **Pravilnik o zaštiti stranaca žrtava trgovine ljudima**¹⁵⁷ (u daljnjem tekstu: Pravilnik) i **Pravila o zaštiti žrtava i svjedoka žrtava trgovine ljudima državljana Bosne i Hercegovine**¹⁵⁸ (u daljnjem tekstu: Pravila). Pravilnikom se utvrđuju pravila i standardi u postupanju, kao i druga pitanja u vezi s prihvatom, oporavkom i povratkom stranca žrtve trgovine ljudima. Pravila utvrđuju načela i zajedničke standarde rada koji se odnose na postupak identifikacije, organizaciju zaštite i pomoći, primarnu i sekundarnu prevenciju i ostale aktivnosti u vezi sa zaštitom i pružanjem pomoći žrtvama trgovine ljudima i svjedocima žrtvama trgovine ljudima državljana BiH, a koja su obavezna

¹⁵⁷ "Službeni glasnik BiH", broj 79/16.

¹⁵⁸ "Službeni glasnik BiH", broj 66/07.

provoditi nadležne institucije u BiH i ovlaštene organizacije. Među nadležnim institucijama su: organi unutrašnjih poslova, tužilaštva i sudovi.

Susret s krivičnopравnim sistemom te davanje iskaza često za osobe koje su svjedoci krivičnog djela predstavlja vrlo neprijatno, a nerijetko i traumatično iskustvo. Susret s krivičnopравnim sistemom žrtve trgovine ljudima za žrtvu može predstavljati sekundarnu viktimizaciju. Također, ponašanje osoba koje su preživjele trgovinu ljudima može predstavljati izazov u istragama krivičnog djela trgovine ljudima. Žrtve mogu osjećati nepovjerenje ili, čak, neprijateljstvo prema ovlaštenim službenim osobama ili tužiocima. Zbog njihove traumatiziranosti ili zabrinutosti za vlastitu sigurnost mogu odbijati saradnju ili odbiti da daju sve potrebne informacije.¹⁵⁹

Stoga je vrlo važno da tužioci i ovlaštene službene osobe, u okviru svojih nadležnosti i u saradnji sa drugim institucijama definiranim Pravilnikom i Pravilima, osiguraju da je žrtvama trgovine ljudima pružena stručna i profesionalna podrška, i to u toku istrage, te tokom i nakon krivičnog postupka.

4. DOKAZIVANJE KRIVIČNOG DJELA

Pri preduzimanju radnji dokazivanja, bez obzira na to da li ih provode tužilac ili ovlaštene službene osobe po nalogu tužioca, prije svega se mora osigurati zakonitost postupanja te procijeniti eventualna opasnost od odlaganja preduzimanja neke radnje dokazivanja u hitnim slučajevima. Dakle, istraživačke sposobnosti nosilaca istrage prvenstveno dolaze do izražaja pri izboru redoslijeda preduzimanja radnji dokazivanja iz aspekta opasnosti od odlaganja, odnosno prioriternog preduzimanja radnji čije je izvršenje hitno, te stalnog analiziranja i primjene odredbi zakona kojima se osigurava zakonitost pribavljanja dokaza tokom provođenja pojedinih radnji dokazivanja.¹⁶⁰

U nastavku se daju napomene o pojedinim radnjama dokazivanja koje su od posebne važnosti za provođenje istrage u predmetima trgovine ljudima.¹⁶¹

4.1. Uviđaj

Uviđaj u istragama krivičnog djela trgovine ljudima predstavlja ključnu komponentu istražnog procesa. Međutim, zbog određenih kompleksnosti samog fenomena trgovine ljudima i nedovoljnog razumijevanja tog krivičnog djela i njegovih obilježja, uviđaj se možda ne vrši uvijek onoliko efikasno koliko ta radnja dokazivanja inače može biti efikasna. Jedna od ključnih prednosti pravilno preduzetog uviđaja, u istragama krivičnog djela trgovine ljudima, jeste da se tom radnjom smanjuje oslanjanje na iskaz i svjedočenje žrtava. Uviđaj na mjestu događaja je tehničko-naučni pristup pregledu i pretraživanju mjesta zbog sumnje da se na njima čine ili su se učinila krivična djela a da bi se locirali i izuzeli dokazi iz svih prisutnih fizičkih tragova.

¹⁵⁹ ICMPD, *Priručnik za naprednu obuku kriminalističke policije u BiH*, 2015, str. 99–103.

¹⁶⁰ Modul istraživanje, str. 27.

¹⁶¹ Ovaj dio priručnika je baziran na odgovarajućim dijelovima ICMPD-ove publikacije Human Trafficking – How to Investigate It: Training Manual for Law Enforcement Officers, dostupno na: <https://www.icmpd.org/news-centre/news-detail/law-enforcement-training-manual-provides-experts-with-tool-for-investigating-human-trafficking/>

Tragovi na licu mjesta uključuju biološke tragove, otiske s površine ljudskog tijela, vlakna i druge mikrotragove. Kod izuzimanja tragova, potrebno je imati na umu da postoji mogućnost uništenja dokaza putem kontaminacije dokaza.¹⁶²

4.1.1. Rukovođenje uviđajem mjesta učinjenja krivičnog djela trgovine ljudima

Mjesta učinjenja krivičnog djela trgovine ljudima, svakako, mogu imati veliki broj osnovnih sličnosti sa mjestima učinjenja drugih krivičnih djela. Međutim, postoje i neke razlike. Najveći izazov između brojnih oblika kriminala i trgovine ljudima je broj potencijalnih tragova na određenoj lokaciji, odnosno na ljudskom tijelu kao što je to npr. u slučaju seksualnog iskorištavanja od strane većeg broja osoba. U svakom slučaju, sve radnje trebaju biti usmjerene na ono što je razumno moguće postići s obzirom na okolnosti i resurse kojima se raspolaže.

Osobe koje rukovode uviđajem trebaju imati na umu:

- osiguranje mjesta događaja
- fotografiranje/snimanje mjesta događaja
- fotografiranje/snimanje, propisno izuzimanje, obilježavanje, pakiranje i čuvanje materijalnih dokaza te evidentiranje predaje izuzetog materijalnog dokaza drugom službeniku

U odnosu na pregled osoba, ovdje je potrebno napomenuti relevantne odredbe koje se odnose na tjelesni pregled i druge radnje,¹⁶³ gdje je propisano da se tjelesni pregled može preduzeti i bez pristanka osumnjičenog, odnosno optuženog ako je potrebno da se utvrde činjenice važne za krivični postupak. Tjelesni pregled drugih osoba može se preduzeti bez pristanka samo onda ako se mora utvrditi da li se na njihovom tijelu nalazi određeni trag ili posljedica krivičnog djela. Uzimanje krvi i druge ljekarske radnje koje se, po pravilima medicinske struke, preduzimaju radi analize i utvrđivanja drugih važnih činjenica za krivični postupak, mogu se preduzeti i bez pristanka osobe koja se pregleda ako zbog toga ne bi nastupila kakva šteta po njeno zdravlje. Preduzimanje pregleda optuženog i druge radnje u vezi s tim naređuje sud, a ako prijeti opasnost od odlaganja, tužilac.

Vještačenje se određuje kada za utvrđivanje ili ocjenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje osoba koje raspolažu potrebnim stručnim znanjem. Ako naučno, tehničko ili druga stručna znanja mogu pomoći sudu da ocijeni dokaze ili razjasni sporne činjenice, vještak kao posebna vrsta svjedoka može svjedočiti davanjem nalaza o činjenicama i mišljenja koje sadrži ocjenu o činjenicama.¹⁶⁴

Posebno je propisano vještačenje tjelesnih povreda, koje se, u pravilu, vrše pregledom povrijeđenog,¹⁶⁵ a ako to nije moguće ili nije potrebno na osnovu medicinske dokumentacije ili drugih podataka u spisu. Pošto tačno opiše povrede, vještak će dati mišljenje, naročito o vrsti i težini svake pojedine povrede i njihovom ukupnom djelovanju s obzirom na njihovu

¹⁶² ICMPD, *Priručnik za istrage trgovine ljudima*, str. 10.

¹⁶³ Član 109. ZKPBiH i odgovarajući članovi entitetskih zakona.

¹⁶⁴ Član 95. ZKPBiH i odgovarajući članovi entitetskih zakona.

¹⁶⁵ Član 108. ZKPBiH i odgovarajući članovi entitetskih zakona.

prirodu ili posebne okolnosti slučaja – kakvo djelovanje te povrede obično proizvode, a kakvo su u konkretnom slučaju proizvele, čime su povrede nanesene i na koji način.¹⁶⁶

4.2. Iskaz žrtve trgovine ljudima prema PEACE modelu

Aktivna faza istrage započinje po saznanju o učinjenom krivičnom djelu. Pri tome treba imati na umu da je prilikom prvog kontakta s potencijalnom žrtvom trgovine ljudima moguće obaviti informativni razgovor u cilju prikupljanja saznanja (operativno-taktička aktivnost) koji ne mora imati karakter dokaznog sredstva.

Iskustva pokazuju da je takav razgovor najbolje voditi na strukturiran način pri tome koristeći principe sadržane u PEACE modelu.¹⁶⁷ PEACE model podrazumijeva pet faza vođenja razgovora, i to:

- **Priprema i planiranje** – Ova faza se odnosi, naprimjer, na planiranje mjesta na kojem će se održati razgovor, ko će voditi razgovor i koja će pitanja postavljati.
- **Angažiranje i objašnjavanje** – To je izgradnja odnosa ili povjerenja sa ispitivanom osobom, određivanje službenika koji će voditi razgovor i objašnjenje razloga za razgovor.
- **Opis** – Predstavlja glavni dio razgovora u kojem ispitivana osoba daje svoj opis onoga što se desilo. Ispitivane osobe se potiču na slobodno prisjećanje događaja (bez prekidanja). Nakon toga se slika upotpunjuje pitanjima raznih vrsta.
- **Zatvaranje** – U ovoj fazi ovlaštena službena osoba koja vodi razgovor provjerava da li ispitivana osoba želi nešto dodati, objašnjava joj šta slijedi nakon razgovora i zahvaljuje svim osobama na razgovoru.
- **Evaluacija** – To je analiza izjava i donošenje odluke o potrebnim mjerama, kao što su dodatni razgovori ili preduzimanje istražnih radnji.

Za detaljna uputstva o postupanju sa djecom žrtvama krivičnog djela vidjeti *Priručnik za postupanje sa djecom žrtvama i svjedocima krivičnog djela*, realiziran u okviru UNICEF-ovog projekta "Pravda za svako dijete", uz podršku Vlade Švicarske i Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju (SIDA). Priručnik je dostupan na:

<https://j4c.ba/wp-content/uploads/2018/02/Prirucnik-za-postupanje-s-djecom-zrtvama-i-svjedocima.pdf>

Cilj razgovora nije da se dođe do iskaza ili opisa događaja koji će se uklopiti u druge dokaze, niti da se potvrde predrasude ili stereotipi službenika koji vodi razgovor.

4.2.1. Planiranje

Sve faze ispitivanja bi se trebale planirati (što je više moguće). Planiranje obuhvata identifikaciju već postojećih saznanja i utvrđivanje okolnosti, događaja i osoba od interesa, praktična pitanja kao što su oprema, način postupanja sa ispitivanom osobom i opće i specifične teme, koje su adekvatne i/ili su neophodne. Dosadašnja saznanja mogu doći iz

¹⁶⁶ Član 108. stav 2. ZKPBiH i odgovarajući članovi entitetskih zakona.

¹⁶⁷ Objašnjenja za PEACE model uzimanja iskaza žrtve preuzeta su iz ICMPD-ovog *Priručnika za istrage trgovine ljudima*, str. 9–20.

nekoliko izvora, uključujući i okolnosti pod kojima su osobe pronađene, u kojim uslovima te šta su eventualno rekly kada su pronađene. Primarni cilj razgovora je da se dobije što iskreniji iskaz. Također je dobra praksa identificirati sva "pitanja koja su bitna za istragu", kao što su pitanja potrebna za dokazivanje, pitanja potrebna da bi se razjasnile nejasnoće kojih ste već svjesni ili pitanja putem kojih je moguće doći do informacija o kretanju ključnih osoba.

Osnovni minimalni uslovi za lokaciju razgovora trebaju biti sljedeći:

- da je lokacija što čistija i ugodnija
- da je opremljena sa dovoljno stolova, stolica itd.
- da je što je više moguće zaštićena od uznemiravanja
- da je opremljena potrebnom radnom opremom na osnovu smjernica, zakonskih propisa itd.

Preporučuje se da razgovor obave barem dva službenika koji su obučeni za obavljanje razgovora s potencijalnom žrtvom trgovine ljudima. Potrebno je obratiti pažnju i na spol službenika u odnosu na žrtvu, naročito ako će se raditi o pitanjima koja se tiču seksualne eksploatacije. Preporučuje se da razgovor počne općim temama te da se na početku razgovora provjeri da li se ispitivana osoba osjeća ugodno, da li je gladna ili žedna. Potrebno je predstaviti službenika koji obavlja razgovor i druge prisutne osobe. Svrha i struktura razgovora trebaju biti ukratko opisani. Potrebno je objasniti svu tehničku opremu koja će se koristiti, kao naprimjer, oprema za snimanje slike i zvuka (video i audiooprema).

4.2.2. Angažiranje i objašnjenje

Nekoliko je generalnih napomena vezanih za ovu fazu:

- **Slušajte i iskažite poštovanje** – vodite računa o tome da je svako iskustvo jedinstveno za datu osobu. Aktivno slušajte i budite otvoreni.
- **Prvo postavite općenita pitanja** – koristite normalan stil razgovora; možda neće biti odgovarajući u svakom slučaju, ali vam često pomaže da se približite osobi s kojom razgovarate.
- **Koristite otvoreni govor tijela** – nasmiješite se ili koristite druge kulturološki odgovarajuće znakove kojima ćete pokazati da ne predstavljate prijetnju i da samo želite razgovarati. Čak i ako ne razumijete kulturu osobe s kojom razgovarate, uradite ono što možete.
- **Pratite** osobu s kojom razgovarate kako biste uočili znakove opuštanja tokom razgovora, kao što su smijeh i otvoreni govor tijela. Pokušajte prepoznati šta je ispitivanu osobu opustilo i koristite iste metode u daljnjem toku razgovora.

Ova faza podrazumijeva angažiranje osobe za razgovor o općim temama te prelazak na konkretne teme. U ovoj fazi se uvodi precizno prisjećanje, detaljan opis i prijenos kontrole nad razgovorom. Bitno je napomenuti da precizno prisjećanje zahtijeva fokusiranu pažnju i koncentraciju. Bitno je da ovlaštena službena osoba osigura da se, što je manje moguće, odvraća pažnja. Ispitivana osoba možda neće samoinicijativno dati puno informacija. Razlozi mogu biti stvarni ili pretpostavljeni kao što je pretpostavka ispitivane osobe da službenik već zna dosta stvari (ovakvo mišljenje može biti pojačano nevještim postupanjem službenika koji obavlja razgovor). Također, razlog može biti i "uljepšavanje" opisa od strane ispitivane osobe da bi dala "pouzdan" te stoga uvjerljiv opis. Vjervanje u ono o čemu se govori ne

podrazumijeva obavezno i tačnost, iako se često misli da podrazumijeva.

Stoga službenik koji obavlja razgovor napominje ispitivanoj osobi da *treba detaljno iznijeti sve što joj je poznato*, drugim riječima, da ništa ne ispusti. Međutim, ako se jednostavno kaže: "Molim Vas da nam date detaljan opis", to vjerovatno neće biti dovoljno, posebno kada pred sobom imate ranjivu žrtvu/svjedoka. Kompletna sredina – okolina, način na koji postupaju službenici koji obavljaju razgovor, njihova neverbalna komunikacija itd. – treba opustiti ispitivanu osobu i dati joj najbolju šansu da pruži što je više moguće informacija.

Vjerovatno će ispitivana osoba očekivati niz pitanja od strane službenika koji obavlja razgovor. Razlog može biti percepcija o službeniku kao autoritetu i/ili način na koji mediji prikazuju razgovore s policijom – kao razgovore kojim dominira policija. Uloga službenika koji obavlja kognitivni razgovor je uloga facilitatora. Drugim riječima, on/ona omogućava ispitivanoj osobi da pruži precizan opis događaja. Ovo zahtijeva da službenik kontrolu prenese na ispitivanu osobu, a kontrola se treba prenijeti eksplicitno.

4.2.3. Opis

Često je teško definirati kada tačno ispitivanje prelazi iz faze "angažiranja i objašnjenja" u fazu "opisivanja". Osoba s kojom se obavlja razgovor može dobrovoljno otkriti činjenice u toku faze "angažiranja i objašnjenja". Otpočinjanje faze opisivanja ne znači da postoji potreba da se završi s fazom "angažiranja i objašnjavanja". Kako razgovor bude odmicao, službenik koji obavlja razgovor će možda morati pojačati neke gore opisane koncepte, naprimjer, onaj sa "detaljnim opisom". Struktura razgovora nije rigidna, niti se treba po svaku cijenu slijediti. To je okvir koji pomaže službenicima koji obavljaju razgovor da dobiju najtačniji mogući opis događaja.

4.2.3.1. Struktura opisa

Počinje se od općenitog, a onda se fokus sužava. To je opći pristup. Ovaj ciklus može trajati tokom cijelog razgovora ili je moguća serija ciklusa "od općeg do konkretnog" u toku razgovora. Faze razgovora su generalno sljedeće:

- slobodno prisjećanje
- otvorena pitanja
- konkretna zatvorena pitanja
- ovisno o okolnostima, eventualni povratak na slobodno prisjećanje itd.

4.2.3.2. Slobodno prisjećanje

Slobodno prisjećanje je opis koji daje osoba, a da je pri tome službenik koji obavlja razgovor ne prekida i ne postavlja pitanja. Ispitivanim osobama je potrebno reći da trebaju opisati događaj svojim riječima i da trebaju dati što više detalja, to jeste, da trebaju dati "detaljan opis svega što se dogodilo". Slobodno prisjećanje vjerovatno neće pružiti sve informacije pa je potrebno da se službenik vraća na opis događaja i proširi ga pitanjima.

Idealno bi bilo da razgovor obavljaju dva službenika. Jedan od njih može postavljati pitanja, a drugi bilježiti odgovore. Čak i kada se razgovor snima audio ili vizuelnim sredstvima, bilježenje odgovora je dobra praksa zato što omogućava službeniku da zabilježi sve ono na šta želi detaljnije obratiti pažnju u toku razgovora.

4.2.3.3. Otvorena pitanja

Otvorena pitanja su najčešće pitanja koja počinju upitnim zamjenicama: ko, šta, gdje, kada, zašto, kako. Izuzetak u razgovorima sa žrtvama trgovine ljudima je taj što se "zašto" pitanja uglavnom ne koriste, s obzirom na to da se mogu shvatiti kao implikacija krivice na strani žrtve.

Otvorena pitanja se trebaju postavljati radi podsticanja slobodnog prisjećanja. Ona se preferiraju zato što omogućavaju osobama da daju odgovor koji žele, čime se povećavaju šanse da je ono što su izjavile istinito, a u toku sudskog postupka odbrana neće imati argumenata za opovrgavanje iskaza.

Primjeri otvorenih pitanja:

"Kažite mi šta se desilo."

"Možete li mi nešto više reći o tome?"

4.2.3.4. Konkretna zatvorena pitanja

Zatvorena pitanja su pitanja na koja postoje samo dva moguća odgovora – "da" i "ne". Upotreba zatvorenih pitanja je opasna zbog kompleksnosti odnosa žrtve sa učiniteljem, te ispitivane osobe mogu dati odgovor za koji smatraju da ga službenik koji obavlja razgovor želi čuti. "Da li Vas je udario?", naprimjer; ako ispitivana osoba odgovori sa "da", teško je znati da li ju je ta osoba uistinu udarila ili ispitivana osoba samo želi dati odgovor za koji vjeruje da ga službenik želi čuti.

Međutim, postoje okolnosti u kojima se mogu postavljati konkretna zatvorena pitanja. To su situacije u kojima ispitivana osoba ne razumije ili ne može odgovoriti na otvoreno pitanje. Naprimjer, ako nema odgovora na pitanje: "Kolika je bila soba?", pitanje se može preformulirati: "Da li je bila veća od ove prostorije?"

4.2.3.5. Neodgovarajuća pitanja

Postoji više stilova neodgovarajućih pitanja. **Prisilni izbor** postoji kada se postavlja pitanje u kojem službenik koji obavlja razgovor postavlja parametre, naprimjer: "Da li je vozilo bilo žuto ili zeleno?". Vozilo je možda bilo smeđe ili bilo koje druge boje, ali druge boje nisu ponuđene kao opcija. Ispitivana osoba može odgovoriti: "Ni žuto ni zeleno, bilo je .... boje", ali opet treba imati na umu efekat odnosa moći i eventualnu želju ispitivane osobe da službenik bude zadovoljan odgovorom. S obzirom na posljedice trgovine ljudima po žrtve, ispitivane osobe nisu u stanju dovesti u pitanje nešto što je sasvim jasno pogrešno. Kod **višestrukih pitanja** postavlja se nekoliko pitanja u okviru jednog pitanja, naprimjer: "Ko je bio u vozilu? Gdje je bio? Kada?". Ovim se na ispitivanu osobu stavlja nepotreban teret. Ona možda neće ispravno čuti pitanje, može se fokusirati na posljednji dio pitanja ili dok je odgovorila na prvi dio pitanja, možda je već zaboravila druga pitanja.

Sugestivno pitanje je pitanje koje sugerira određeni odgovor. "J. Vas je udario?" je primjer koji je, ustvari, konstatacija koja može zvučati i kao zapovijed. Varijacija sugestivnog pitanja je **zavaravajuće pitanje**. Naprimjer, "Znači, vidjeli ste crveni auto?". Možda nije bilo nikakvog auta, a ako je i bilo, možda nije bio crvene boje. Sugestivna/zavaravajuća pitanja

se mogu namjerno postavljati da bi se došlo do određenog odgovora ili postaviti slučajno kao prečica ili se mogu postaviti na osnovu pogrešnih informacija za koje službenik misli da su istinite.

Kod pitanja koja uključuju **varirajući vremenski redoslijed događaja**, od ispitivane osobe se traži da se prisjeti događaja hronološkim redom, a zatim da se događaja prisjeti obrnutim hronološkim redom, to jeste, da se vrati u prošlost. Naprimjer, "Šta ste radili prije toga?", a nakon što se dobije odgovor "A šta ste radili prije toga?". Prema drugačijoj logici ovog pristupa, to je pokušaj da se generira novo prisjećanje kod ispitivane osobe i da se ispita da li je opis iskren ili "naučen". Radi se o kontroverznom pristupu s obzirom na to da je mnogim osobama vrlo teško prisjetiti se događaja obrnutim hronološkim redom. I kod pitanja koja uključuju **promjene perspektive** (u ovom slučaju primjer bi bio: "Kažete da ste sjedili na stolici kada ste vidjeli tog muškarca. Zamislite da stojite na vratima. Opišite šta vidite.") generira se novo prisjećanje te se radi o kontroverznom pristupu.

Izričito se preporučuje da se ne koriste ovi pristupi tokom ispitivanja žrtava trgovine ljudima. Usljed posljedica traumatizacije, vjerovatno će u svakom slučaju biti zbunjene vremenskim redoslijedom događanja i kada se od njih traži da obrnu redoslijed, to će kod njih stvoriti konfuziju i može stvoriti pogrešne kontradikcije, koje će u toku sudskog postupka iskoristiti odbrana.

4.2.4. Pitanja bitna za istragu

Pitanja bitna za istragu su pitanja koja su od posebnog značaja za predmet. Ona se postavljaju u ispitivanjima svjedoka i osumnjičenih osoba. To su pitanja za koja ovlaštene službene osobe ili tužioci znaju da su bitna zbog dokazivanja elemenata krivičnog djela, dosadašnjih saznanja u istrazi ili zbog iskustva u vođenju istraga u sličnim predmetima. Mnoge ispitivane osobe ne znaju šta je bitno za istragu. Druge osobe mogu znati da je nešto bitno, ali usljed nelagode ili straha (u slučaju žrtava svjedoka) ili želje da ne okrive same sebe (u slučaju osumnjičene osobe), one to ne spominju tokom razgovora, osim ukoliko nisu potaknute na to.

Jednostavan primjer, u slučaju razgovora sa svjedokom, mogao bi biti komentar koji je ispitivana osoba dala u "slobodnom prisjećanju", u kojem je izjavila da ju je osumnjičeni "nazvao na telefon". Da bi se optimizirala vrijednost ovog komentara, ne bi se smjelo stati na tome, nego bi se trebalo ići dublje. U ovom slučaju bi se pitanja bitna za istragu odnosila na telefon na koji je primljen poziv, vrijeme u koje je poziv upućen, dužinu telefonskog razgovora, šta je precizno rečeno itd.

U fazi planiranja će postojati mogućnost identificiranja barem nekih pitanja koja su bitna za istragu; naprimjer, ako prvi navodi ukazuju na silovanje, treba utvrditi činjenice prema zakonski prihvatljivom standardu. Odgovori ispitivane osobe će u toku razgovora vjerovatno pokrenuti druga pitanja bitna za istragu.

4.2.5. Zatvaranje

Zatvaranje je prilika da se pojasni sve što je pogrešno shvaćeno i da se, koliko god je to moguće, pomogne ispitivanoj osobi da ode s pozitivnim dojmom. Ovo je bitno s psihološkog i ljudskog aspekta. Također se koristi za pojašnjenje praktičnih pitanja, naprimjer, ukoliko postoji potreba za nastavkom razgovora i da se svjedoku žrtvi kaže da će vjerovatno trebati učestvovati u sudskom postupku.

U nastavku teksta se nalaze ključne napomene o ovoj fazi razgovora:

- rekapitulacija ključnih stvari iz razgovora kako bi se provjerilo da i ispitivač i ispitivana osoba razumiju ono što je iskazano
- svjedoku bi se trebalo zahvaliti, ali ga ne i pohvaliti na odvojenom vremenu
- ispitivana osoba treba biti obaviješteni o narednim fazama
- svjedoka bi trebalo pitati da li ima pitanja; na ista je potrebno odgovoriti u mjeri u kojoj to okolnosti dozvoljavaju
- ni pod kakvim okolnostima ne smiju se davati obećanja koja se ne mogu ispuniti (naprimjer, obećanje da će svjedoku biti odobren boravišni status)
- žrtvama je potrebno pružiti mogućnost da daju izjavu o posljedicama krivičnog djela,¹⁶⁸ što će pokazati efekat/efekte krivičnog djela po njih same;
- potrebno je dati informacije o raspoloživoj pomoći i podršci; u većini predmeta trgovine ljudima, istražitelji i drugi su već dogovorili odgovarajuću podršku prema prethodno dogovorenim aranžmanima na lokalnom nivou i/ili državnim mehanizmima upućivanja

4.2.6. Evaluacija

Strukturirana evaluacija onoga što je rečeno tokom razgovora omogućava planiranje daljnjih razgovora i istrage. Također omogućava da se razmotri da li je odabrani pristup razgovoru bio najbolji i da li ima potrebe da se mijenja.

Ključne napomene:

- Evaluacija je obavezna nakon svakog razgovora.
- Uvijek je potrebno provesti procjenu rizika nakon svakog razgovora u svjetlu otkrivenih činjenica. (Ne zaboraviti da procjenu rizika treba imati na umu u toku razgovora, u slučaju da se dođe do saznanja koja zahtijevaju trenutno preduzimanje određenih radnji.)
- Razmotriti mentalno i fizičko stanje ispitivane osobe i razmisliti o podršci koja joj je potrebna.
- Sarađivati sa drugima u istražnom timu na identifikaciji, analizi i preduzimanju radnji na osnovu istražnih mogućnosti koje su otkrivene tokom razgovora.

¹⁶⁸ Neki pravni sistemi poznaju institut takozvane izjave o posljedicama krivičnog djela na oštećenog (*Victim Impact Statement*). Tako, npr. u Nizozemskoj, žrtve krivičnih djela mogu zahtijevati naknadu štete u krivičnom postupku. Ako se na to odluče, one u skladu s članovima 51e) i 302. Zakona o krivičnom postupku, mogu dati izjavu o posljedicama krivičnog djela, u kojoj opisuju kakave je materijalne i nematerijalne posljedice učinjeno krivično djelo ostavilo na njih. Vidjeti više u Cusveller J, i Kleemans, E., *Fair compensation for victims of human trafficking? A case study of the Dutch injured party claim*, dostupno na: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6066862/pdf/10.1177_0269758018758427.pdf (stranica posjećena 18. 3. 2019).

Primjer pitanja koja se postavljaju u toku razgovora sa žrtvom trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije**Pitanja vezana za radnje učinjenja**

- Šta Vam je rečeno u vezi s poslom koji ćete obavljati?
- Kakvo iskustvo imate u radu na tim poslovima?
- Kolika će Vam biti plaća/koji su Vam uslovi zaposlenja ponuđeni?
- Kako ste saznali za taj posao?
- Ako Vam je neko rekao za taj posao, ko je to bio?
- Da li ste o tom poslu razgovarali lično/putem telefona/tekstualnih poruka/e-maila?
- Ako ste posao našli preko oglasa, gdje ste pročitali oglas? Šta je pisalo u oglasu? Da li još uvijek imate oglas kod sebe?
- Ko snosi Vaše putne troškove do mjesta u kojem ćete dobiti posao?
- Ako ne snosite Vi, ko onda snosi troškove? Šta Vam je rečeno u vezi s povratom tog iznosa?
- Šta Vam je rečeno u vezi sa odlaskom/rutom kojom ćete ići/načinu prijevoza koji ćete koristiti?
- Kada putujete?

Pitanja vezana za fazu transporta

- S kim putujete?
- Kako se zovu?
- Kako ste ih upoznali?
- Imate li novca kod sebe?
- Koliko?
- Da li ste bilo kome dali novac da ga za Vas čuva?
- Ko Vam je platio kartu?
- Da li imate putne dokumente (kartu itd.)?
- Ako nemate, da li znate ko ima?
- Ako neko drugi čuva Vaše dokumente, kada ste ih dali toj osobi?
- Da li imate lične dokumente (ličnu kartu, pasoš itd.)?
- Možete li mi reći kojim ste putnim pravcem išli?

Pitanja vezana za iskorištavanje			
Radno iskustvo	Plaćanje	Radni uslovi	Sloboda kretanja
Koje ste poslove do sada obavljali?	Šta sada radite? To zvuči kao težak posao. Koliko novca dobijete za taj posao?	U koliko sati počinjete raditi?	Šta najviše volite raditi kada imate slobodan dan?
Koje ste poslove najviše voljeli?	Ako biste uspjeli uštedjeti malo novca, šta biste s njim uradili?	U koliko sati završavate s radom?	Ko ide s Vama?
Koja su Vaša pozitivna i negativna iskustva na tim poslovima?	Koliko ste daleko od toga da to isto radite sada? Da li Vam je potrebno više novca ili samo mala suma da ponovo to isto radite?	Gdje idete u toku pauze za ručak?	Šta kupujete?
Koliko dugo ste obavljali te poslove? Kada ste prestali raditi kao _____? (<i>upišite navedenu profesiju</i>).	Da li ste uspjeli uštedjeti bilo koju sumu novca otkad radite ovaj posao?	Šta volite jesti na poslu?	Šta ste kupili otkako ste došli ovamo?
Čime ste se bavili nakon što ste završili taj posao i dok ste čekali na sljedeći?	Ako imate viška novca, kako ga najradije trošite da se zabavite?	Šta radite u toku pauze?	Da li sami izlazite?
Gdje trenutno radite?	Ko Vam čuva novac ako uspijete nešto uštedjeti?	Šta radite kada završite s jelom u toku pauze?	Koju vrstu hrane volite? Gdje se nalazi najbliži restoran koji služi takvu hranu? Da li ste bili u njemu?
Da li je to sve čime se bavite otkako ste došli ovamo?	Kolika Vam je plaća?	Kažite mi nešto o mjestu na kojem radite. Koliki je prostor? Kako izgleda?	Kada ste posljednji put išli u restoran?
To zvuči kao zanimljiv posao. Recite mi nešto više o tome.		Šta se dešava kada je hladno/vruće? Da li imate ventilator/grijalice?	Da li idete u džamiju/crkvu/hram?
Da li je to što ste i očekivali da ćete raditi po dolasku ovdje? (Ako je odgovor na pitanje "ne": "Pa zašto niste to radili kada ste došli ovamo?")		Sigurno ožednite dok ste u polju. Kako dođete do osvježenja?	U koju? Kada su mise/molitve itd? Kada ste posljednji put bili tamo?
		Koliko Vam traje pauza?	
		Da li ste slobodni da u toku pauze napustite fabriku/bar/restoran?	

4.3. Posebne istražne radnje

Napomene u ovom dijelu Priručnika u vezi s posebnim istražnim radnjama ne predstavljaju program operativnog provođenja pojedinačnih radnji. Namjera ovog dijela Priručnika je da pruži uvid u mogućnosti korištenja ovih radnji u istragama trgovine ljudima.

S obzirom na prirodu posebnih istražnih radnji kojima se zadire u pravo na privatnost, bitno je istaknuti da se ove radnje koriste samo izuzetno, imajući u vidu stepen rizika povrede osnovnih ljudskih prava i sloboda. Takav položaj posebnih istražnih radnji se ogleda i u relevantnim odredbama zakona o krivičnom postupku u BiH.

4.3.1. Pravni okvir za posebne istražne radnje

Zakonima o krivičnom postupku su propisane vrste posebnih istražnih radnji i uslovi za njihovu primjenu.¹⁶⁹ Protiv osobe za koju postoje osnovi sumnje da je sama ili sa drugim osobama učestvovala ili učestvuje u učinjenju krivičnog djela specificiranog odredbama zakona o krivičnom postupku¹⁷⁰ mogu se odrediti posebne istražne radnje ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama.

Vrste posebnih istražnih radnji:

- a) nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija
- b) pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjenje podataka
- c) nadzor i tehničko snimanje prostorija
- d) tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima
- e) korištenje prikriivenih istražitelja i korištenje informatora
- f) simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine
- g) nadzirani prijevoz i isporuka predmeta krivičnog djela¹⁷¹

Izmjenom i dopunom Zakona o krivičnom postupku BiH pooštreni su uslovi za određivanje posebnih istražnih radnji¹⁷² te dodatno navedena krivična djela za koja se može izreći posebna istražna radnja.¹⁷³ Posebne istražne radnje se određuju naredbom sudije za prethodni postupak na obrazloženi prijedlog tužioca koji sadrži: podatke o osobi protiv koje se radnja preduzima, osnove sumnje, razloge za njeno preduzimanje, navođenje radnje koja se zahtijeva i način njenog izvođenja, obim i trajanje radnje. Naredba sadrži iste podatke kao i prijedlog, kao i utvrđivanje trajanja naređene radnje. Izuzetno, ako se pismena naredba ne može dobiti na vrijeme i ako postoji opasnost od odlaganja, može se započeti sa izvršavanjem mjere i na osnovu usmene naredbe sudije za prethodni postupak. Pismena naredba sudije za prethodni postupak mora biti pribavljena u roku od 24 sata od izdavanja usmene naredbe.

¹⁶⁹ Član 116. ZKPBiH i ZKPBD, član 234. ZKPRS i član 130. ZKPFBiH.

¹⁷⁰ Član 117. ZKPBiH i ZKPBD, član 235. ZKPRS i član 131. ZKPFBiH.

¹⁷¹ Član 116. stav 2. ZKPBiH, član 130. stav 2. ZKPFBiH, član 234. stav 2. ZKPRS i član 116. stav 2. ZKPBDBiH.

¹⁷² Član 117e) za druga krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna.

¹⁷³ Član 117. tačka d).

Zakonom je također propisano trajanje pojedinih posebnih istražnih radnji.¹⁷⁴

Posebne istražne radnje koje se često koriste u istragama trgovine ljudima su nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija, nadzor i tehničko snimanje prostorija, odnosno osoba, sredstava i predmeta, kao i korištenje informatora i prikrivenih istražitelja.

Posebne istražne radnje u istragama trgovine ljudima su naročito korisne prilikom identifikacije trgovaca ljudima, žrtava, prostorija, komunikacijskih mreža, metode transporta.

Za razliku od drugih krivičnih djela, kod trgovine ljudima često postoji neprekidan rizik po žrtvu (npr. silovanje, fizički napad ili povreda na radu) pa ovlaštene službene osobe, odnosno tužilac ovakav rizik moraju imati uvijek na umu i planirati interventne radnje koje će zaštititi žrtve. Iskustva pokazuju da je svaka posebna istražna radnja bitna i korisna tehnika, ali je efekat daleko veći ukoliko se koristi u kombinaciji ili je povezana sa drugim radnjama.

4.3.2. Vrste posebnih istražnih radnji i njihova primjena

Posebna istražna radnja **nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija** sastoji se u tajnom nadzoru (prisluškivanju) i snimanju razgovora koji se vode na daljinu. U tehničkom pogledu, taj nadzor se odnosi na sva tehnička sredstva, u bilo kojem obliku (stacioniranom, mobilnom, analognom, digitalnom, tonskom, slikovnom, integriranom i dr.), koja korisnici upotrebljavaju bilo preko poštanskih (npr. privatni telefonski priključci, javne govornice i sl.), bilo preko drugih organizacija (npr. telekomunikacije u prometu i sl.).

Blisko vezana posebna istražna radnja je i **pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjenje podataka**, koja označava skup različitih tehničkih sredstava i postupaka koji služe kako bi se iz jednog kompjuterskog sistema prikriveno prikupili podaci putem zahvata provedenog iz daljine preko elektronske mreže. Ono se odnosi i na upoređivanje ličnih podataka građana u određenim bazama i ovom radnjom se mogu uporediti i sravniti različiti podaci građana (porezne prijave, finansijske transakcije, pranje novca i sl.). Pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjenje podataka je radnja koja je usko vezano za korištenje kompjutera, kompjuterskih programa i sistema, što svakako zahtijeva određenu stručnost u preduzimanju ove posebne istražne radnje.

Nadzor i tehničko snimanje prostorija podrazumijeva optičko i akustičko snimanje određenog prostora, odnosno aktivnosti koje se u nadziranom prostoru odvijaju. Tehničke mogućnosti za nadzor i snimanje razgovora koji se obavljaju u nekom zatvorenom prostoru, a u određenim situacijama i na otvorenom prostoru, ali i ugradnja i korištenje tehničkih sredstava za tu svrhu nije jednostavna i zahtijeva dosta stručnosti, opreza i tajnosti u radu, kao i tehničke opremljenosti. Kod ove posebne istražne radnje, *podrazumijeva se tajno ulaženje policijskih službenika u tuđi stan, automobil ili prostorije sa svrhom tajnog ugrađivanja tehničkih uređaja za optičko i akustičko snimanje prostorija* i potom ulaženje u iste prostorije radi "demitiranja" tih tehničkih "optičkih i akustičkih" sredstava.

Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima predstavlja kontinuirano ili povremeno optičko i (ili) akustičko nadgledanje određenih osoba, objekata i prostora. U dokumentiranju tajnog praćenja značajnu ulogu ima tajno fotografiranje fotoaparatom, kamerama i skrivenim minijaturnim fotoaparatom u drugim prikladnim predmetima.

¹⁷⁴ Član 118. stav 3. ZKPBiH.

Prilikom provođenja ovih radnji postoje ključna pitanja koja je potrebno uzeti u razmatranje prilikom korištenja istražne radnje nadzora i tajnog praćenja:

- Da li su ove posebne istražne radnje, ustvari, potrebne? Kada se radi o nekim osnovnim zadacima, moguće je primijeniti klasične policijske metode. To su redovne patrole, koje će obratiti pažnju na određene stvari, kao što su brojevi registarskih tablica ili će zaustavljati vozila radi prividnih rutinskih kontrola. Kriminalci svih vrsta su često naviknuti na rutinske poslove policije i možda ih neće doživjeti kao direktno usmjerene na njih.
- Na mnogim lokacijama je danas moguće koristiti i analogni sistem videonadzora (CCTV) radi nadgledanja aktivnosti u realnom vremenu.
- Zaštita podataka o poziciji s koje se vrši nadgledanje uvijek je veoma važna, s tim da može biti čak važnija u istragama krivičnog djela trgovine ljudima zato što postoji veća vjerovatnoća nego u istragama djela općega kriminaliteta da će biti potrebno izvesti operaciju pronalaska i spašavanja.
- Može biti teže locirati pozicije s kojih se vrši statičko posmatranje u istragama krivičnog djela trgovine ljudima nego u istragama djela općega kriminaliteta zato što su ljudi generalno svjesniji policijskih aktivnosti. Primjeri su područja i lokacije na kojima se žrtve trgovine ljudima koriste u nezakonite svrhe, kao što su prosjačenje i sitne krađe.
- Fizički izgled/etničko porijeklo službenika uključenih u "vidljivi" nadzor, kao što su praćenje pješaćenjem i pokretno praćenje, treba biti jednak fizičkom izgledu etničke/rasne grupe koja predstavlja većinu u datom području kako izgledom ne bi privlačili pažnju.
- Na nekim lokacijama moguće je postaviti "markere" na kompjuterske sisteme s podacima o brojevima registarskih tablica ili kriminalističko-obavještajne podatke. To znači da istražitelji mogu biti tajno ili otvoreno obaviješteni kad god se vrši provjera vozila ili osobe. U slučaju transportnih vozila, ovi sistemi su sve više povezani s kompjuterskim sistemom automatskog prepoznavanja brojeva registarskih tablica.
- Praćenje pomoću elektronskog označavanja vozila može se koristiti radi smanjenja potrebe za fizičkim praćenjem vozila ili omogućavanja njihovog praćenja s veće udaljenosti.
- Sve veći broj uređaja iz sistema za globalno pozicioniranje (GPS) povećava potencijal praćenja sa određene udaljenosti.
- Satelit otvorenog koda i snimci Zemljine površine, poput Google Earth i Google Street View, nude korisne polazne informacije o lokacijama, iako je potrebno imati na umu da uvijek trebate provjeriti da se ništa nije promijenilo otkako je snimak napravljen.
- Kada koristite mjere tehničkog snimanja osoba, transportnih sredstava i predmeta, uvijek je preporuka da praćenje radite 24 sata, 7 dana u sedmici.
- Sve gore navedene taktike podrazumijevaju neki oblik istraživanja ili studije da biste procijenili izvodljivost.
- Sve taktike zahtijevaju i mjere održavanja – bilo da se radi o potrebama službenih osoba ili zamjeni baterija, popravku kvarova na opremi itd.
- Šta održavanja podrazumijevaju i koliko je vremena potrebno za servisiranje ovisi o taktici. Prema tvrdnjama, najzahtjevnija u smislu postavljanja opreme je intruzivna mjera tehničkog snimanja, koja može zahtijevati brojne odlaske na lice mjesta i može trajati nekoliko dana.

Preuzeto iz: ICMPD, Human Trafficking – How to Investigate It: Training Manual for Law Enforcement Officers, dostupno na: https://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/ICMPD_General/Publications/2015/Human_Trafficking_-_How_to_investigate_it.pdf

4.3.3. Korištenje prikrivenih istražitelja i korištenje informatora

Prikriveni istražitelj je posebno obučena ovlaštena službena osoba koja istražuje pod izmijenjenim identitetom. Upotreba prikrivenog istražitelja i informatora predstavlja najsloženiju posebnu istražnu radnju, a ovu osobu će često biti potrebno saslušati u svojstvu zaštićenog svjedoka s kodnim imenom. Informatore, bilo koje vrste, koriste praktično sve policijske agencije u svim zemljama svijeta. Prikriveni istražitelji se koriste rjeđe, s tim da ih policijske agencije u svakoj zemlji koriste barem u određenoj formi. Informatori i prikriveni istražitelji pružaju direktno opservirane informacije policijskim agencijama; informacije koje je često nemoguće ili veoma teško pribaviti na bilo koji drugi način. Osnovna razlika između korištenja informatora i korištenja prikrivenih istražitelja je ta što informatori nisu službenici zaposleni u policijskim agencijama (iako možda primaju manje naknade za informacije), dok su prikriveni istražitelji pripadnici policijskih snaga, koji su (generalno) infiltrirani u kriminalne mreže.

Informatori se regrutiraju za određeni zadatak ili su to osobe koje nude informacije iz više razloga. Informatori mogu dobiti zadatak, odnosno instrukcije, da dođu do određene informacije. Takav zadatak se može u određenom smislu dodijeliti i informatorima u agencijama za provođenje zakona. Naprimjer, od inspektora rada se može tražiti da provedu naizgled rutinsku inspekciju i da policijske agencije izvijeste o onome što su na licu mjesta zatekli.

Osnovna razlika između prikrivenog istražitelja i informatora je ta što je informator imao određenu vrstu odnosa sa osobom ili grupom o kojoj pruža informacije. Taj odnos se kreće od jednostavne činjenice, naprimjer, da je živio u blizini mjesta učinjenja kriminalne aktivnosti pa sve do njegove pripadnosti toj kriminalnoj mreži. Jasno je da prikriveni istražitelj, kao pripadnik policije, nema takvu vrstu odnosa. Stoga ih je potrebno, na neki način, uvesti u kriminalni milje.

Uvođenje prikrivenog istražitelja u mrežu je kompliciran i složen zadatak, koji provodi samo obučeno i iskusno osoblje. U suštini, radi se o seriji predstavljanja/upoznavanja jedne osobe sa drugima, sve dok poslije četiri ili pet predstavljanja kriminalnim mrežama ne bude veoma teško detektirati da li je "novopridošli", ustvari, prikriveni istražitelj. Prikriveni istražitelji imaju priču o tome ko su, šta su radili u prošlosti itd. Legendiranje je veoma kompleksno i zahtijeva puno vještina da bi se konstruirala i nakon toga primijenila uvjerljiva legenda.

Prikriveni istražitelji se, u suštini, koriste na isti način kao i informatori koji su dobili određeno zaduženje, to jeste, oni pribavljaju konkretne informacije prikrivenim djelovanjem. Prednost korištenja prikrivenih istražitelja u odnosu na informatora je ta što postoji veća šansa da će zadatak biti obavljen i da će produkt nakon obavljenog zadatka biti višeg standarda.

Druge posebne istražne radnje predviđene zakonima o krivičnom postupku su **simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine te nadzirani prijevoz i isporuka predmeta krivičnog djela**. Iako je moguće koristiti ove radnje u istragama trgovine ljudima, s obzirom na predmet (ljudi), njihovo korištenje je kontroverzno sa aspekta zaštite žrtava.

4.3.4. Obaveze po prestanku provođenja posebnih istražnih radnji

Po prestanku posebne istražne radnje, policijski organi moraju sve informacije, podatke i predmete, kao i izvještaj o tome predati tužiocu. Tužilac je dužan dostaviti sudiji za prethodni postupak pismeni izvještaj o preduzetim radnjama. Na osnovu podnesenog izvještaja, sudija za prethodni postupak provjerava da li je postupljeno po njegovoj naredbi i on će, bez odlaganja, a nakon preduzimanja posebne istražne radnje, obavijestiti osobu protiv koje je radnja bila preduzeta. Ako tužilac odustane od krivičnoga gonjenja, odnosno ako informacije i podaci pribavljeni naređenim radnjama nisu potrebni za krivični postupak, uništiti će se pod nadzorom sudije za prethodni postupak, koji će o tome sastaviti posebni zapisnik. O preduzimanju radnji, razlozima za njihovo preduzimanje, informaciji da dobijeni materijal nije bio osnov za krivično gonjenje i da je uništen, pismeno se obavještava osoba protiv koje je neka od posebnih istražnih radnji predviđenih zakonom bila preduzeta.¹⁷⁵

4.4. Finansijske istrage

Krivično djelo trgovine ljudima se, u pravilu, vrši radi stjecanja imovinske koristi¹⁷⁶ i može se posmatrati kao kriminalna poslovna aktivnost.¹⁷⁷ Jedan od najefikasnijih načina borbe protiv trgovine ljudima predstavlja udar na imovinu trgovaca ljudima, koju su oni pribavili na nezakonit način putem oduzimanja. Međutim, imovina koja vodi porijeklo iz kriminalnih aktivnosti često je prikrivena tako da je provođenje finansijskih istraga neophodan korak u efikasnoj borbi protiv fenomena trgovine ljudima.

Međunarodni standardi u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, kao što je **Konvencija Vijeća Evrope**, zahtijevaju od države da usvoji zakonodavne i druge mjere koje omogućavaju da zaplijeni ili na drugi način oduzme sredstva ili prihode od krivičnog djela trgovine ljudima ili imovinu čija vrijednost odgovara takvom prihodu.¹⁷⁸ Pravni instrument za realizaciju navedenog zahtjeva, prema zakonskim rješenjima u BiH, predstavlja "krivičnopravna mjera oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom", dok je "primjena ove mjere obavezna... u svim slučajevima u kojima se utvrdi da je učinilac izvršenjem krivičnog djela pribavio imovinsku korist".¹⁷⁹

Krivični procesni zakoni u BiH "propisuju da se imovinska korist u krivičnom postupku utvrđuje po službenoj dužnosti te da je tužilac taj koji je u postupku dužan prikupljati dokaze i izviđati okolnosti od važnosti za utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom".¹⁸⁰

¹⁷⁵ Član 119. ZKPBiH i ZKPBd, član 237. ZKPRS i član 133. ZKPFBiH.

¹⁷⁶ OSCE, *Sažet prikaz sudske prakse*, str. 51.

¹⁷⁷ Vidjeti uopćeno Aronowitz, A., Theuermann G., and Tyurykanova, E., 2010, *Analysing the Business Model of Trafficking in Human Beings to Better Prevent the Crime*, OSCE/Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings, Vienna.

¹⁷⁸ Član 23. Konvencije Vijeća Evrope.

¹⁷⁹ OSCE, *Sažet prikaz sudske prakse*, str. 51.

¹⁸⁰ Član 35. stav 2. tačka g) i član 392. stavovi 1. i 2. ZKPBiH, član 45. stav 2. tačka g) i član 413. stavovi 1. i 2. ZKPFBiH, član 386. stavovi 1. i 2. ZKPRS i član 35. stav 2. tačka g) i član 392. stavovi 1. i 2. ZKPBd. Preuzeto iz: Denis Pajić, "Finansijske istrage za krivična djela iz oblasti organizovanog kriminala, korupcije i pranja novca u Bosni i Hercegovini – izazovi u radu i rezultati", 57–136, u: Bojan Božović i Zlatko Vujović (ur.), 2018, *Finansijske istrage kao sredstvo u borbi protiv organizovanog kriminala, korupcije i pranja novca – komparativna analiza Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije*. Studija je nastala u okviru projekta "Jačanje kapaciteta istrage i krivičnog gonjenja

Pored toga, putem posebnih zakona kao što su **Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH**,¹⁸¹ **Zakon o oduzimanju imovine stečene izvršenjem krivičnog djela RS-a**¹⁸² i **Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine BDBiH**¹⁸³ preciznije se regulira materija oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

Potrebno je naglasiti da su dva od gore navedenih zakona (FBiH i BDBiH) bazirana na rješenju prihvaćenom u Republici Hrvatskoj, dok su zakonska rješenja u Republici Srpskoj usvojena po ugledu na rješenja u Republici Srbiji.¹⁸⁴ U literaturi se naglašava da su ova dva rješenja “međusobno različiti u nizu odredbi, počev od obima primjene, a zatim toka i vrste postupka oduzimanja imovine”.¹⁸⁵ Ono što je zajedničko navedenim zakonima jeste da se pojam finansijske istrage posebno naglašava, a tužiocima na raspolaganju imaju oruđe koje omogućava efikasnije procesuiranje slučajeva trgovine ljudima.

Finansijska istraga u osnovi znači preduzimanje istražnih mjera i radnji radi pronalaženja i identifikovanja nezakonito stečene imovine, sredstava pranja novca, druge imovine prema kojoj treba preduzeti mjere osiguranja s ciljem trajnog oduzimanja imovinske koristi stečene krivičnim djelom i naplate protuvrijednosti. Preduzima se u svim slučajevima kada se provodi kriminalistička obrada krivičnog djela kojim je pribavljena imovinska korist, zatim u slučajevima kriminalističke obrade organizovanog kriminala kada je potrebno tragati za nezakonitom imovinom, za imovinom učinitelja, te sumnjivim finansijskim transakcijama i aktivnostima. Cilj finansijske istrage jeste pronalaženje, privremeno i trajno oduzimanje imovinske koristi, a glavna zadaća aktera finansijske istrage bit će pronalaženje dokaza o uzročnoj vezi između određenog krivičnog djela i njime pribavljene imovinske koristi.

Pajić. D, 2018, *Finansijske istrage*, str. 60. (reference i fusnote izostavljene)

Institut finansijske istrage je odvojen od pojma krivične istrage, ali posebni zakoni upućuju na shodnu primjenu odgovarajućih krivičnoprocesnih zakona, što podrazumijeva primjenu svih radnji dokazivanja reguliranih odgovarajućim zakonima o krivičnom postupku

---

u zemljama Zapadnog Balkana – Finansijske istrage kao sredstvo u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije”, koji je finansirala Ambasada Kraljevine Nizozemske (u daljnjem tekstu: Pajić. D., 2018, *Finansijske istrage*, dostupno na: <http://adi.org.ba/wp-content/uploads/2018/11/Studija-Finansijske-istrage-kao-sredstvo-u-borbi-protiv-organizovanog-kriminala-korupcije-i-pranja-novca-BiHCG-SRB.pdf>, stranica posjećena 22. 10. 2018), str. 67–68.

¹⁸¹ “Službene novine FBiH”, broj 71/14.

¹⁸² “Službeni glasnik RS”, broj 66/18.

¹⁸³ “Službeni glasnik BDBiH”, broj 29/16.

¹⁸⁴ Pajić. D., 2018, *Finansijske istrage*, str. 68.

¹⁸⁵ USAID, 2017, Analiza sistema oduzimanja imovine pribavljene vršenjem krivičnih djela u Bosni i Hercegovini, USAID, Projekt pravosuđa u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2017, str. 14. (u daljnjem tekstu: USAID, *Analiza oduzimanja imovine*, dostupno na: https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet?p_id_doc=44911 stranica posjećena 23. 10. 2019). U navedenoj analizi se dalje navodi da je različitost u “prihvaćenim modelima dovela ... i do različitosti u razumijevanju pravnih instituta pa i sadržaju samih prava učesnika u sudskom postupku na različitim nivoima pravosuđa u BiH i, bez sumnje, do udaljavanja stanovišta sudske prakse koja se razvija u različitim pravcima kada je u pitanju ova materija u dva entiteta, BD-u i na nivou BiH. Iako je navedena analiza kompletirana 2017. godine, različitost modela prihvaćenih u posebnim zakonima u entitetima je i dalje prisutna”.

prilikom vođenja finansijske istrage.¹⁸⁶ Treba imati u vidu da posebni zakoni ne važe za sva krivična djela, nego samo za određena, dok se u pogledu ostalih krivičnih djela primjenjuju opće odredbe.

Posebnim zakonom u RS-u uređuju se uslovi, postupak, organi nadležni za otkrivanje, oduzimanje i upravljanje imovinom koja je proistekla učinjenjem krivičnog djela. Zakon naglašava da se primjenjuje na krivična djela trgovina ljudima, trgovina djecom i udruživanje radi vršenja krivičnih djela trgovine ljudima i djecom.¹⁸⁷ Finansijsku istragu naredbom pokreće javni tužilac protiv vlasnika imovine kada postoje osnovi sumnje da ima imovinu koja je proistekla učinjenjem krivičnog djela. Na zahtjev javnog tužioca ili po službenoj dužnosti, a pod nadzorom javnog tužioca, dokaze o imovini i zakonitim prihodima koje je vlasnik imovine stekao, načinu i troškovima života vlasnika imovine, dokaze o imovini koju je naslijedio pravni sljedbenik, odnosno dokaze o imovini i naknadi za koju je imovina prenesena na treću osobu prikuplja posebna organizacijska jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova RS-a.¹⁸⁸

Posebni zakoni o oduzimanju imovine FBiH i BDBiH primjenjuju se u odnosu na krivična djela za koja se može izreći kazna od tri godine zatvora ili teža kazna.¹⁸⁹ Naredbu za provođenje finansijske istrage može izdati nadležni tužilac ukoliko je to potrebno za sveobuhvatno utvrđivanje stvarnog porijekla, vrijednosti i strukture nezakonito stečene imovine. Svi organi vlasti i institucije su dužni postupati prema nalogima tužioca.¹⁹⁰

Za detaljnija uputstva o provođenju finansijskih istraga (uključujući tu i primjere odgovarajućih naredbi) i o primjeni odgovarajućih propisa u Bosni i Hercegovini za oduzimanje imovine vidjeti *Vodič kroz dobre prakse u procesuiranju koruptivnih krivičnih djela, krivičnih djela sa finansijskim elementom i krivičnih djela organizovanog kriminala i priručnik za opšta pitanja krivičnog postupka*.

Navedeni vodič je dostupan na: www.usaidjp.ba

Za sveobuhvatan pregled dostupnih izvora relevantnih za provođenje finansijskih istraga povezanih s trgovinom ljudima vidjeti publikaciju OSCE-ovog Specijalnog predstavnika i koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima pod nazivom *Slijedite novac: Zbirka resursa i korak po korak vodič za finansijske istrage trgovine ljudima (Following the Money: Compendium of Resources and Step-by-step Guide to Financial Investigations Into Trafficking in Human Beings)*.

Navedena publikacija je dostupna na: <https://www.osce.org/secretariat/438323>

4.5. Kvalitet optužnica i presuda u predmetima trgovine ljudima

Optužnica i presuda imaju različite zadatke koje trebaju ispuniti, optužnica je akt nadležnog tužioca kojom on ostvaruje funkciju krivičnoga gonjenja. Optužnicom ne samo

¹⁸⁶ Pajić, D, 2018, *Finansijske istrage*, str. 69.

¹⁸⁷ Vidjeti članove 1. i 2. Zakona o oduzimanju imovine stečene izvršenjem krivičnog djela RS-a.

¹⁸⁸ Vidjeti članove 6, 9, 10. i 11. Zakona o oduzimanju imovine stečene izvršenjem krivičnog djela RS-a.

¹⁸⁹ Vidjeti član 3. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH, te posebni zakon BDBiH.

¹⁹⁰ Vidjeti član 8. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH.

da se pokreće krivičnopravni spor, nego i određuje predmet suđenja.¹⁹¹ Presuda je odluka suda kojom se rješava određeni krivičnopravni spor između dvije ravnopravne stranke. Ona treba dati odgovore na navode iz optužnice i navode odbrane.

Optužnica mora ispunjavati formalnopravne i materijalnopravne uslove te treba predstavljati rezultat istrage tokom koje su prikupljeni dokazi o postojanju osnovane sumnje da je osoba koja se optužuje učinila krivično djelo. Stoga, materijalnopravni kvalitet optužnice ovisi o kvalitetu dokaza koji su prikupljeni u toku istrage, ali ne samo onih koji terete osumnjičenog. Tužilac je dužan s jednakom pažnjom ispitivati i utvrđivati kako činjenice koje terete osumnjičenog tako i one koje mu idu u korist.¹⁹² (Kvalitet pribavljenih dokaza tokom istrage ne ovisi samo o njihovoj spoznajnoj vrijednosti, odnosno o tome koliko informacija o krivičnom djelu i učinitelju sadrže, nego i o tome da li će se moći koristiti u cilju s kojim su prikupljeni. Sud ne može zasnivati svoju presudu na nezakonitim dokazima¹⁹³ pa stoga kvalitet optužnice ovisi i o tome da li su dokazi pribavljeni zakonito, odnosno u skladu s formalnim zakonskim pravilima).

Osiguranju kvaliteta optužnice služi i institut potvrđivanja optužnice, a normama je propisano da sudija za prethodno saslušanje provjerava formalnu ispravnost optužnice, ali i postojanje osnova sumnje da je osumnjičeni učinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret. Kvalitet činjeničnog opisa djela u optužnici je već u ovoj fazi postupka presudan za efikasno krivično gonjenje.

Činjenični opis djela mora sadržavati činjenice i okolnosti iz kojih proizlaze zakonska obilježja određenog krivičnog djela.¹⁹⁴ Činjeničnim opisom se određuje predmet suđenja pa se presuda može odnositi samo na osobu koja je optužena i samo na djelo koje je predmet optužbe.¹⁹⁵

ZKP propisuje pravila prema kojima se izvode dokazi na glavnom pretresu,¹⁹⁶ a kojima je cilj postići najbolje rezultate dokazivanja uz poštivanje osnovnih ljudskih prava optuženih ali i drugih učesnika u krivičnom postupku.

4.5.1. Preciznost činjeničnog opisa djela

Analizom presuda i optužnica koje su bile dostupne za potrebe pisanja ovog Priručnika uočeno je da određeni broj optužnica/presuda ne sadrži preciziran činjenični opis (navodeći činjenice i okolnosti) u odnosu na pojedine elemente krivičnog djela. Upućivanje na sud optužnice s činjeničnim opisom djela u kojem nedostaju činjenice i okolnosti koje se odnose na pojedina zakonska obilježja bića krivičnog djela za koje se tereti optuženi trebalo bi dovesti do donošenja presude kojom se optuženi oslobađa optužbe, pošto djelo za koje se optužuje

¹⁹¹ Filipović, Lj, *Osvrt: Kvalitet optužnica i presuda u Bosni i Hercegovini kao faktor efikasnog procesuiranja krivičnih djela korupcije*, dostupno na: <http://www.analitika.ba/sites/default/files/publikacije/Osvrt%20Kvalitet%20optuznica%20i%20presuda%20FINAL.pdf>

¹⁹² Član 14. stav 2. ZKPBH, ZKPBD i ZKPRS i član 15. stav 2. ZKPFBiH.

¹⁹³ Član 10. ZKPBH, ZKPBD i ZKPRS i član 11. ZKPFBiH.

¹⁹⁴ Član 227. stav 1. tačka c) ZKPBH, član 227. stav 1. tačka c) ZKPBD, član 242. stav 1. tačka v) ZKPRS i član 242. stav 1. tačka c) ZKPFBiH.

¹⁹⁵ Član 280. stav 1. ZKPBH, član 280. stav 1. tačka c) ZKPBD, član 294. stav 1. tačka v) ZKPRS i član 295. stav 1. ZKPFBiH.

¹⁹⁶ Članovi 261–276. ZKPBH i ZKPBD, članovi 276–291. ZKPFBiH i ZKPRS.

po zakonu nije krivično djelo ili, eventualno, do osude optuženog za drugo krivično djelo. Ukoliko prvostepeni sud to propusti učiniti, takav nedostatak mora na isti način biti otklonjen odlukom drugostepenog suda. Ako činjenični opis ne sadrži obilježja krivičnog djela za koje je optuženi oglašen krivim, drugostepeni sud će preinačiti prvostepenu presudu i optuženog osloboditi optužbe ili, ako su zakonom ispunjeni uslovi, optuženog oglasiti krivim za neko drugo krivično djelo (u pravilu blaže) čija su obilježja sadržana u činjeničnom opisu djela.

Činjenični opis krivičnog djela trgovine ljudima može biti izazovan u smislu navođenja činjenica i okolnosti u vezi sa svakim pojedinim elementom djela. Kako bi se ispravno utvrdilo činjenično stanje, neophodno je naglasiti da tužiocima moraju pokazati potpuno razumijevanje elemenata krivičnog djela te izazova u pogledu preciziranja određenih okolnosti i njihove kvalifikacije kao radnje, načina učinjenja ili svrhe preduzimanja radnje učinjenja krivičnog djela trgovine ljudima.

Također je iz analize optužnica i presuda evidentno da je činjenični opis djela u optužnici u određenim slučajevima opterećen činjenicama i okolnostima koje ne predstavljaju zakonska obilježja djela. Ovo je posebno zabrinjavajući trend u slučajevima kada se radi o osobama mlađim od 18 godina, a tužilac navodi činjenice i okolnosti koje su neophodne da bi se dokazala sredstva, odnosno načini učinjenja ili kada se navode okolnosti vezane za pristanak žrtve na namjeravanu eksploataciju. Time se bespotrebno opterećava činjenični opis djela pa on gubi na preglednosti i razumljivosti a usložnjava se dokazni postupak na glavnom pretresu. Stoga se čini važnim osigurati dovoljne kapacitete te razumijevanje elemenata krivičnog djela, osigurati planiranje istrage u cilju dokazivanja bitnih elemenata krivičnog djela i unaprijediti tehnike izrade optužnica i presuda u predmetima trgovine ljudima.

5. DOKAZI KORIŠTENI U PREDMETIMA TRGOVINE LJUDIMA

U predmetima trgovine ljudima koriste se različita dokazna sredstva, uključujući iskaze svjedoka i vještaka, materijalne dokaze koji uključuju vještačenja finansijskih i poslovnih knjiga, ugovore, pisanu korespondenciju, SMS-poruke ili fakture. Također je bitno napomenuti da se u predmetima trgovine ljudima često kao dokazi koriste fotografije, analize biološkog materijala, tragovi, otisci i drugi dokazi koji se mogu prikupiti prilikom uviđaja. Prema analizi predmeta, najčešći dokazi koji se koriste su iskazi svjedoka a naročito žrtve. S tim u vezi, slučajevi trgovine ljudima se najčešće ne dokazuju usljed (ne)dostupnosti/kvaliteta iskaza žrtve.

5.1. Iskaz žrtve trgovine ljudima

Prema analizi istraga i pravomoćnih predmeta u BiH, najčešće se kao ključni dokaz koristi iskaz žrtve trgovine ljudima. U određenim slučajevima, to može biti i jedini dokaz koji je dostupan pa i u slučajevima kada su drugi dokazi prikupljeni, iskaz žrtve je često potreban kako bi objasnio druge dokaze i njihovu vezu. Npr. iskaz vještaka medicinske struke može ukazivati na postojanje povreda ili modrica na tijelu žrtve, ali samo žrtva može ukazati na način na koji su one zadobijene. Često se akteri u krivičnopravnom sistemu previše oslanjaju na iskaz žrtve te ne prikupljaju druge dokaze ili ih je veoma teško prikupiti.

Sa druge strane, sam iskaz žrtve često ne mora biti uvjerljiv, direktan i konzistentan, već je često neracionalan, neuvjerljiv ili neistinit. Tipične slabosti iskaza žrtve su: nekonzistentan iskaz ili netačan iskaz (razloge možemo tražiti u slabostima u pamćenju, konfuziji u slijedu

događaja ili traumi). Žrtve također mogu strahovati da će one ili članovi njihove porodice biti povrijeđeni ukoliko daju iskaz. U pojedinim slučajevima, žrtve trgovine ljudima su zaljubljene u trgovce ili su vezane za njih, ili su trgovci koristili sredstva da ih uvjere u određenu priču, ili, sa druge strane, žrtve mogu imati nepovjerenje u osobe koje ih ispituju.

U nastavku ovog priručnika daje se kratki pregled slučajeva u međunarodnoj praksi u kojima su sudovi našli načina da prevaziđu slabosti identificirane u pogledu iskaza žrtava.

U predmetu **Urizar** (Kanada) sud je naveo:

Procjena kredibiliteta svjedoka je, prije svega, primjena istih kriterija zdravog razuma koje svaki dan koriste razumne osobe kako bi odlučile da li neko govori istinu. Ne postoji magična formula kako bi se procijenio kredibilitet ili poklonila vjera nekom svjedoku. [...] Sud je primijetio, zajedno sa advokatom odbrane, da je unakrsno ispitivanje otkrilo određene manjkavosti i rupe u sjećanju, nekoliko pretjerivanja, kontradikcija i trenutaka oklijevanja, pa čak i neke dijelove iskaza koji su nedosljedni.

Međutim, iluzorno je vjerovati da mlada osoba koja je upravo preživjela devetomjesečnu vezu koja je bila prepuna fizičkog, verbalnog, emocionalnog i seksualnog iskorištavanja, može biti u stanju da reproducira sve ovo u detalje i hronološki; svakako bi bilo više zabrinjavajuće da je to u stanju učiniti. U ovom predmetu sud je stanovišta da je podnosilac pritužbe iskrena osoba te da nema razloga da ne govori istinu. Ona je lično doživjela incidente koje je opisala na jasan način. Verbalno nasilje kojem je bila izložena daje razloge za gubitke u pamćenju i omaške u sjećanju u odnosu na detalje ovih incidenata.

Kao što je prethodno napomenuto, činjenica svjedočenja pred sudom, otkrivanje stresnih događaja i emocija koje je osjećala bili su traumatični za nju. Sud je uvjerenja da njene omaške u sjećanju i odbijanje da odgovori na pojedina pitanja ne predstavljaju izgovor da pokuša ne odgovoriti na pitanja. Bez obzira na to kako strašna njena priča može izgledati, njeno svjedočenje je razumno, racionalno i koherentno.¹⁹⁷

U drugom predmetu vezanom za seksualnu eksploataciju, **K-165/11** (Srbija),¹⁹⁸ svjedočenje žrtve je bilo kontradiktorno izjavama koje su date u istrazi u odnosu na suštinske dijelove. Posebno, u toku istrage, žrtve su tvrdile da je optuženi od njih uzimao sav novac koji su zaradile. Udarao ih je te im nije dopuštao da izlaze iz kuće. Međutim, na suđenju, obje žrtve su rekle da se optuženi ponašao dobro prema njima, da ih nije tukao te da su dobrovoljno plaćale hranu i odjeću koju im je davao. Apelacioni sud je ukinuo prvostepenu presudu kao posljedicu ovih nedosljednosti. Jedna od žrtava je izjavila da su kontradiktornosti u iskazima rezultat pritiska optuženikove porodice, s kojom je ona došla na suđenje i s kojima je sjedila na ročištima. Nadalje, sud je smatrao da je žrtvin iskaz interno nelogičan. Sud nije našao uvjerljivim da su žrtve bile tako dobro tretirane u optuženikovoj kući a da su ipak odlučile da pobjegnu od njega te da su dobrovoljno davale novac kako bi mu pomagale, iako su one same bile u lošoj materijalnoj situaciji. Također, sud se oslonio na vještačenje kako bi objasnio razlike u iskazima iz istrage i na suđenju. Sud je osudio optuženog za vrbovanje, prijevoz i prihvatanje dvije žrtve u svrhu prostitucije.

Poznati su i slučajevi u kojima je trgovac instruirao žrtve da lažu i u kojima je dio tužiočevog dokazivanja bilo i objašnjenje okolnosti pod kojima je dat iskaz.

¹⁹⁷ R. v. *Urizar*, Sud u Kvebeku, Kanada, presuda od 13. 8. 2010. godine, UNODC, *Case Digest*, str.

14.

¹⁹⁸ Presuda Višeg suda u Novom Sadu od 14. 10. 2011. godine, UNODC, *Case Digest*, str. 141–142.

Slučaj u kojem je evidentno laganje u iskazima žrtava policiji i imigracijskim vlastima je **Wei Tang** (Australija),¹⁹⁹ gdje su žrtve lagale o činjenici da su trgovane, da su imale šefa i o okolnostima u kojima su živjele i radile, uključujući i s kim su živjele. Također, prvobitno su lagale da su živjele u jednoj od kuća koju je vodila "Mama", koja nije bila optužena. Međutim, razlozi za ovakvo laganje su objašnjeni, dokazima od žrtava koji su bili dio tužiočevog slučaja, a koji se odnosio na činjenicu da im je rečeno od strane optuženog i drugih, koji su govorili u njihovo ime, da će ih provesti nadležne vlasti, da će ih policija i imigracijske službe poslati u zatvor ili pritvor ukoliko ne kažu istinu. Stoga im je rečeno da lažu kako je navedeno gore. Ovaj strah je dodatno pojačan kada ih je optuženi natjerao da se sakriju na drugu lokaciju određenim danima te im je rekao da to rade kako bi se sakrile od imigracijskih službi koje su, navodno, trebale izvršiti raciju u kućama na te dane. Pored toga, one su upozorene na to šta će im se desiti ukoliko pobjegnu. Uprkos očiglednom laganju, porota je osudila optužene.

Alati za procjenu kredibiliteta kada žrtva ne saraduje/nevoljko daje iskaz: naučene lekcije

1. Postoji li objašnjenje za motivaciju žrtve? (Strah? Nepoznato okruženje? Ranjivost? Porodične veze sa optuženim?)
2. Da li postoje pokrepljujući dokazi?
3. Da li tužilac može preformulirati pitanja tako da ohrabri žrtvu na davanje iskaza?

(UNODC, *Case Digest: Evidential Issues in Trafficking in Persons Cases*)

Naučene lekcije: Kako prepoznati kredibilan iskaz kada je iskaz žrtve kontradiktoran ili sadrži laži

1. Koje rezultate daje interna procjena iskaza? (Da li je logičan? Razuman? Sadržajno konzistentan? Inkonzistentan samo u detaljima?)
2. Na koji način se žrtva ponaša, kako izgleda dok daje svjedočenje na sudu? (Da li pokazuje strah? Izbjegava odgovor?)
3. Da li postoji objašnjenje u vanjskim faktorima? (trauma, porodične veze s trgovcem, ovisnost o trgovcu, prisustvo trgovca ili njegove porodice u sudnici, strah, prijetnje, protek vremena, indoktrinacija od strane trgovca)
4. Da li postoje dokazi koji potkrepljuju iskaz žrtve?
5. Može li žrtva objasniti nedosljednosti u iskazima? Obrnuto, da li žrtva ima motiv da laže?
6. Da li razumijevanje traumatskih procesa kroz koje je žrtva prošla pruža nijansiranu procjenu kredibiliteta? (Da li se smatra problematičnim ukoliko je iskaz detaljan i dat hronološkim redoslijedom u predmetima trgovine ljudima? Da li određene nedosljednosti mogu zapravo pojačati kredibilitet?)
7. Da li žrtva svoj iskaz može dati izvan sudnice ili iza ekrana ili na drugom uređaju tako da ne mora biti suočena sa optuženim?
8. Da li vještačenje može pomoći sudu da procijeni kredibilitet iskaza?

(UNODC, *Case Digest: Evidential Issues in Trafficking in Persons Cases*)

¹⁹⁹ Vrhovni sud Viktorije, broj VSCA 134, UNODC, *Case Digest*, str. 59.

Također se u praksi javljaju predmeti u kojima postoji odložena prijava ili nevoljkost u svjedočenju žrtve. Tako je u predmetu **Urizar** (Kanada)²⁰⁰ sud naveo u opisu činjenica da je žrtva prijavila slučaj tek devet mjeseci nakon iskorištavanja, i ne prilikom prvog bijega žrtve, već nakon što je žrtva više puta pobjegla pa se vratila optuženom. Sud je primijetio da žrtva nije odmah prijavila slučaj iz razloga što je žrtva (je) izjavila da nije imala hrabrosti prijaviti optuženog zato što je voljela optuženog. Osjećala se rastrganom između ljubavi koju je osjećala prema njemu i zlostavljanja s njegove strane.

Isto tako je važno obratiti pažnju na činjenicu da postoje slučajevi u kojima se nevoljkost svjedočenja ili neprijavlivanje odnosi samo na jedan segment trgovine ljudima. U tom smislu, moguće su situacije u kojima žrtve mogu dati iskaz u odnosu na uskraćivanje plaće, dok druge okolnosti neće spomenuti ili će ih spomenuti naknadno, naročito ukoliko se one odnose na ograničenja slobode ili na izolaciju.

Tako, naprimjer, u predmetu **Lukasz Adamowicz i Jerzy Bala** (UK)²⁰¹ žrtve su prijavile lokalnoj policiji samo neisplaćene plaće, iako se daljnjom istragom utvrdilo nekoliko važnih okolnosti: dugo radno vrijeme od 12 sati dnevno, smještaj u neuslovnoj kući, koju nisu smjeli napustiti te prisilno istjerivanje nakon nekoliko sedmica neplaćenog rada pod prijetnjom fizičke sile. Optuženi su osuđeni za udruživanje radi učinjenja krivičnog djela trgovine ljudima.

Slučajevi bez iskaza žrtve ili sa djelimično dostupnim iskazom žrtve predstavljaju izazov u smislu dokazivanja. Ilustracija uspješnosti osude i u ovim slučajevima vidljiva je u predmetu **Lito Manalo Anunsencio** (Filipini),²⁰² u kojem je žrtva pobjegla iz skloništa. Sud je donio osuđujuću presudu na osnovu drugih iskaza svjedoka, iskaza iz istrage te materijalnih dokaza. U predmetu **Martin** (Filipini),²⁰³ žrtve nisu mogle svjedočiti u sudnici. Sud je osudio optužene na osnovu svjedočenja policijskih službenika koji su izvršili raciju u bordelu i materijalnih dokaza.²⁰⁴

Alati koji pomažu sudovima u slučaju izostanka iskaza žrtve: naučene lekcije

1. Ocijenite razloge koji su doveli do propusta uzimanja izjave žrtve. (Da li je žrtva živa? Da li je nestala? Ili na drugi način nedostupna?)
2. Ocijenite da li postoje drugi dokazi i, ako je odgovor pozitivan, koliko i na koji način su uvjerljivi.
3. Provjerite da li postoji mogućnost ulaganja izjave žrtve ukoliko ona nije u mogućnosti svjedočiti (ovaj postupak je prirodno lakši u pravnim sistemima kontinentalne pravne tradicije). (UNODC, *Case Digest: Evidential Issues in Trafficking in Persons Cases*)

²⁰⁰ Ranije citirano.

²⁰¹ Krunski sud u Šefildu, presuda od 7. 10. 2010. godine, UNODC, *Case Digest*, str. 19.

²⁰² Regionalni krivični sud u Manili, Filipini, broj 06-242304, presuda od 22. 12. 2009. godine.

²⁰³ Regionalni krivični sud za grad Cebu, Filipini, broj CBU-91076, presuda od 3. 7. 2013. godine.

²⁰⁴ UNODC, *Case Digest*, str. 24.

5.2. Drugi dokazi od značaja za dokazivanje trgovine ljudima

U mnogim slučajevima trgovine ljudima, iskazi žrtve i optuženog će biti ključni dokazi. Drugi svjedoci mogu pomoći istrazi kako bi se u potpunosti shvatile sve okolnosti slučaja te time utjecati na konačnu osudu. Ti iskazi mogu dolaziti od: klijenta (korisnika usluga), susjeda, policajaca, nevladinih organizacija, medicinskih radnika/psihologa/socijalnih radnika, radnika koji dolaze u objekte ili rade u njima, prolaznika.

Korištenje **vještačenja** može biti dragocjeno u određenim oblastima kao što je psihološko, viktimološko ili antropološko vještačenje. Određene slabosti se ogledaju u činjenici da se sve žrtve ne ponašaju po određenom obrascu, što može oslabiti psihološko ili viktimološko vještačenje, dok odbrana može izvoditi svoje vještačenje koje je suprotno od tužiočevog i time dodatno otežati procjenu. Sa druge strane, psihološko i viktimološko vještačenje mogu biti krucijalni za osudu, naročito u slučajevima u kojima su korištene suptilne metode, npr: kod razumijevanja kako metode kontrole trgovca imaju utjecaja na žrtvu, kod procjene efekta trgovine ljudima na žrtvu, različitih odgovora i reakcija osoba na trgovinu ljudima, žrtvine motivacije, profiliranja karakteristika ličnosti žrtve, prirode položaja ranjivosti te načina zlostavljanja, i razumijevanja razloga pristanka žrtve. Antropološko vještačenje može se koristiti kod značenja određenih znakova kao što je tetovaža, priroda i implikacije određenih kulturoloških vjerovanja i uloga stigme u žrtvinom ponašanju.

U jednom predmetu iz strane sudske prakse – **K-165/11** (Srbija),²⁰⁵ vještačenje je korišteno kako bi se omogućilo sudu da stekne uvjerenje da je svjedočenje žrtve kredibilno. Na osnovu nalaza vještaka neuropsihijatra, sud je utvrdio da je žrtva izuzetno sugestibilna i da je jednostavno njom manipulirati te da na njen iskaz može utjecati prisustvo onoga ko je nad njom vršio krivično djelo. Izmijenjene iskaze na glavnom pretresu sud je ocijenio kao nelogične i neživotne i prilikom njihove ocjene imao je u vidu navedeno sudskopsihijatrijsko mišljenje, kao i činjenicu da je okrivljeni bio prisutan prilikom njenog saslušanja na glavnom pretresu. Sud je dalje prilikom ocjene kredibilitnosti iskaza oštećene imao u vidu i činjenicu da je supruga okrivljenog sjedila u publici i komunicirala sa oštećenom.

Sa druge strane, izjave koje je dala u toku istrage bile su bez prisustva optuženog ili drugih članova porodice. U odnosu na drugu žrtvu, psiholog i socijalni radnik su svjedočili na sudu da njen stepen mentalnog razvoja nije konzistentan sa njenim godinama [druga žrtva je maloljetna], da joj nedostaje znanje o moralnim vrijednostima, da je emocionalno nestabilna i nesposobna da razlikuje društveno prihvatljivo i neprihvatljivo ponašanje. Sud je osudio trgovca što je vrbovao, prevezio i skrivao dvije žrtve putem upotrebe sile i prijetnje u svrhu prostitucije.

Materijalni dokazi mogu biti od izuzetne važnosti u predmetima trgovine ljudima, naročito u slučajevima kada iskaz žrtve i drugih svjedoka nije dovoljan da se oslika cjelokupna slika ili da se potkrijepe ti iskazi. Materijalni dokazi mogu biti, ali nisu ograničeni na: tekstualne poruke, pisma, finansijsku dokumentaciju, dnevnike, spiskove ili transkripte (npr. telefonskih razgovora), rodni list, upis u školu za dokazivanje dobi, lažne rodne listove kako bi se dokazala manipulacija, prijevozne karte, pasoše ili druge lične dokumente, ugovore, medicinski karton ili policijske evidencije.

²⁰⁵ Viši sud u Novom Sadu, presuda od 14. 10. 2011. godine, UNODC, *Case Digest*, str. 143.

Uporedna sudska praksa pokazuje da su materijalni dokazi korišteni kao potkrepljujući dokazi naročito u slučajevima kada je postojao samo iskaz žrtve. U predmetu **Urizar** (Kanada) optuženi je žrtvi poslao brojne tekstualne poruke, koje su predložene kao dokaz na sudu. U ovom slučaju, iskaz žrtve nije bio potkrijepljen drugim dokazima. Tekstualne poruke su potkrijepile iskaz žrtve, koji je bio kredibilan te su služile kao osnov za osudu. U predmetu **Udeozor** (SAD)²⁰⁶ snimljeni su telefonski razgovori između žrtve i saučesnika i predloženi kao dokaz na sudu. Razgovori su se odnosili na okolnost ilegalnog dovođenja žrtve u zemlju, kako je optuženi iskazao interes da žrtvin iskaz i njegov budu u saglasnosti, te kako je on pitao žrtvu da li je rekla policiji da je on tukao. Optuženi je osuđen na osnovu snimljenih razgovora. Također, u predmetu **K-133/11(2012)** (Srbija),²⁰⁷ transkripti telefonskih razgovora i tekstualnih poruka između dva optužena su pomogli da se dokaže njihov doprinos u učinjenju krivičnog djela, kao i način na koji su kontrolirali žrtve te su osuđeni za trgovinu ljudima.

Provođenje finansijske istrage i prikupljanje dokaza na okolnosti iskorištavanja od naročite su važnosti prilikom dokazivanja nezakonito stečene imovinske koristi, odnosno visine imovinskopravnog zahtjeva.

Dokazi prikupljeni korištenjem posebnih istražnih radnji, a naročito nadzorom i tajnim praćenjem i tehničkim snimanjem osoba, imaju niz prednosti, koje uključuju: otkrivanje grupe učinitelja i njihove uloge, otkrivanje "mozaika dokaza" kao što je jezik koji se koristi, nivo nasilja te transnacionalni element djela, što može ukazivati na svrhu iskorištavanja, naročito u slučajevima u kojima iskorištavanje nije nastupilo te može dovesti do priznanja.

U praksi istražnih organa u BiH u dokazivanju trgovine ljudima i srodnim djelima koriste se sve navedene radnje dokazivanja iako u različitom obimu u pogledu primjene i planiranja prikupljanja "mozaika dokaza".

Psihološka vještačenja su korištena u gotovo svim analiziranim predmetima. Tako je u u jednom predmetu²⁰⁸ sud donio presudu na osnovu priznanja, dok su se od prikupljenih dokaza, pored iskaza oštećene, koristili i iskazi saslušanih svjedoka, kao i korisnika usluga. Vještačenje specijaliste za nervne i duševne bolesti i psihologa korišteno je kako bi se utvrdilo da je oštećena "osoba s primarno zaostalim duševnim razvojem na nivou lake mentalne retardacije, zbog čega je potrebno da se ista [...]sasluša uz psihološku potporu, te iz druge prostorije".

Posebno je indikativna ocjena suda u pogledu dokazne vrijednosti preduzetog vještačenja u predmetu u kojem je korišteno vještačenje psihologa na okolnosti stepena razvoja žrtava (a kojim je utvrđeno da je nemoćna osoba u odnosu na njegov psihofizički razvoj, odnosno psihofizički nezrela osoba), koje je sud prihvatio kao istinito i vjerodostojno, ali mu nije dao odlučujući značaj u ocjeni ukupnih okolnosti slučaja, a naročito dokazivanja položaja bespomoćnosti. I drugostepeni sud je potvrdio ocjenu prvostepenog suda u pogledu ocjene dokaza i zaključio: *U svom nalazu i mišljenju vještak je utvrdila da se, zbog razloga koje je navela u pogledu ličnosti ispitanika, Z. B. i maloljetna M. T. smatraju nemoćnim licima, a ne bespomoćnim licima i u situaciji bespomoćnosti, kako se žalbom tužioca na više*

²⁰⁶ *U. S. v. Udeozor*, 515 F.3d 260 (4th Cir. 2008), UNODC, *Case Digest*, str. 40.

²⁰⁷ Viši sud u Novom Sadu, presuda od 9. 02. 2012. godine.

²⁰⁸ Apelacioni sud BDBiH, presuda broj 96 0 K 098618 17 K Kž od 7. 9. 2017. godine.

mjesta neargumentovano potencira. Ovaj sud zaključuje da se u žalbi ne pravi dovoljna distinkcija između položaja bespomoćnosti u kojem se jedno lice može naći i stanja koje je od strane vještaka ocijenjeno kao nemoćno lice.

Takođe se ističe da činjenica da je oštećeni zbog svog intelektualnog i psihičkog razvoja i vaspitno-socijalne zapuštenosti nemoćna osoba, što je utvrdio vještak, istovremeno ne znači da je bio u bespomoćnom položaju. Sa aspekta navoda istaknutih u žalbi, očigledno je da se istim potpuno poistovjećuje položaj bespomoćnosti u kojem se može određena osoba naći, sa stanjem nemoćnosti, a do kojih situacija dovode sasvim različiti sticaji životnih okolnosti u kojima žive Z. B. i maloljetna M. T.²⁰⁹

Izazovi u pogledu kontradiktornih izjava su ilustrirani u istom predmetu, gdje je sud donio oslobađajuću presudu, koju je temeljio isključivo na iskazima svjedoka datih na glavnom pretresu. Sud je naveo da je više ključnih svjedoka, u skladu s članom 273. ZKPBD, suočeno sa svojim iskazima iz istrage, a iste su u potpunosti negirali, odnosno na glavnom pretresu dali suprotne iskaze. Iskazi u istrazi u potpunosti terete optuženog. Svi navedeni svjedoci naveli su da nisu pismeni, da nisu znali šta potpisuju, a i da tokom dolaska na glavni pretres nisu znali pročitati tekst zakletve. Činjenica da isti znaju da se potpišu sama po sebi nije dokaz da su pismeni.

Tužilac je u tom smislu predložio i vještačenje vještaka grafološke struke na okolnosti potpisa na zapisniku, dok je sud zaključio da se na pismenom iskazu iz istrage nalaze potpisi svjedoka, ali da ta činjenica ne dokazuje da je svjedok pismen. Naime, čak i vještak psiholog u svojoj ekspertizi konstatira da je Z. B. znao da se potpiše, ali da se radi o nepismenoj osobi. Sud daje konačnu ocjenu iskaza: *Indikativno je i to što su svi navedeni svjedoci u potpunosti dali suprotne iskaze u odnosu na istragu pa je bilo teško izvući zaključak da je optuženi bio u mogućnosti da eventualno utiče na sve ove svjedoke. Nadalje, terminologija koja se koristi u sadržini iskaza ovih svjedoka iz istrage apsolutno ne odražava način izražavanja i poimanje određenih stvari od ovih svjedoka, u što se sud uvjerio u toku glavnog pretresa. Sve naprijed navedeno je opredijelilo sud da se prilikom donošenja odluke rukovodi iskazima datim na glavnom pretresu, koji su iz navedenih razloga dobili opredjeljujući procesni značaj.*²¹⁰

I u drugom predmetu²¹¹ sud je zauzeo slično stanovište u pogledu ocjene iskaza datih u istrazi, a koji su suprotni u odnosu na iskaze date na glavnom pretresu. Sud je u tom pogledu zaključio: *Prvostepeni sud je naglasio u pogledu dokaza da se sud prvenstveno prilikom donošenja odluke rukovodio iskazima datim na glavnom pretresu, uz istovremeno uvažavanje da su iskazi koji su čitani na glavnom pretresu u mnogome kontradiktorni, dati na osnovu nejasnih pitanja, na način što su ovlaštena službena lica konstantno postavljali pitanja koja su se odnosila i na optuženog i na njegovog oca (drugooptuženi). Prilikom davanja odgovora na takva pitanja nejasno je iz iskaza svjedoka osim u pojedinim dijelovima koji se odnose na M. šta je to konkretno poduzimao optuženi i u kojem vremenskom periodu. U konačnom, valja naglasiti da iskazima koji se čitaju na glavnom pretresu sud svakako ne može dati preovlađujući procesni značaj (u odnosu na iskaze date na glavnom pretresu) s obzirom da isti svjedoci nisu unakrsno ispitani od strane optuženog i njegovog branioca.*

²⁰⁹ Apelacioni sud BDBiH, presuda broj 96 0 K 091113 17 Kž od 5. 4. 2017. godine.

²¹⁰ Osnovni sud BDBiH, presuda broj 96 OK 091113 15 od 2. 8. 2016. godine.

²¹¹ Apelacioni sud BDBiH, presuda broj 96 0 K 078903 15 Kž 2 od 17. 3. 2016. godine.

Dokazi pribavljeni posebnim istražnim radnjama (tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba, transportnih sredstava i predmeta – presretanje telekomunikacija) posebno su korišteni u predmetu²¹² gdje su prikupljeni dokazi na okolnosti radnje učinjenja te svrhe iskorištavanja. Posebno je utvrđeno da se određeni broj telefona koristi za radnje i okolnosti koje ukazuju na učinjenje krivičnog djela. Utvrđen je identitet maloljetne osobe koju osumnjičeni svakodnevno vozi na određene lokacije u svrhu prosjačenja, kao i radnja učinjenja prijevoza. Posebno: *Primjenom posebnih istražnih radnji (tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba) ustanovljeno je da osumnjičeni dolazi na mjesto po djecu u određenom periodu dana a fotodokumentacija pokazuje da u vozilo mercedes kojim je upravljao osumnjičeni sjedaju pored S. A. i troje djece te ih odvodi na mjesto prosjačenja.*

Primjenom posebnih istražnih radnji, snimljena je i fotodokumentacija gdje je zabilježen sam postupak transporta djece i S. A. od kuće do mjesta gdje će prositi kao i način prosjačenja. Konstatovane su vrlo niske temperature koje su prema izvještajima za taj dan iznosile oko -15 stepeni. Ista procedura je ponovljena naredni dan kojom prilikom su sačinjene fotografije sa istim načinom transporta i prosjačenja kao i prethodni dan. Tokom provođenja mjera jedno od djece koje je prosjачilo je prišlo policijskom službeniku kojom prilikom je utvrđeno da se radi o jednoj od oštećenih.

Mjera tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba je izvršena i na lokaciji kuće u kojoj je nastanjen osumnjičeni, koji je izašao iz kuće i izveo pmv. marke mercedes u koje je ušlo dvoje djece i jedna muška osoba te su se istim vozilom odvezli do osnovne škole iz koje izlazi samo sa jednim djetetom. Zabilježen je i telefonski razgovor u kojem osumnjičeni nudi drva za ogrev a u koju svrhu je angažovao djecu za cijepanje i rezanje.

Pored korištenja posebnih istražnih radnji, korišteni su i iskazi oštećenih, vještačenja psihologa, neuropsihijatra i Centra za forenzička ispitivanja, vještačenja i istraživanja. Pored toga, korištene su istražne radnje pretresanja pokretnih stvari te privremeno oduzimanje predmeta. Presuda je donesena na osnovu sporazuma o priznanju krivnje za trgovinu ljudima.

Stoga je evidentno da se u predmetima trgovine ljudima koriste različite istražne metode koje osiguravaju prikupljanje dokaza, dok će njihova primjenjivost biti u direktnoj korelaciji s poznavanjem elemenata krivičnog djela. Iz ovog razloga je neophodno osigurati da odabir i primjena istražnih metoda i dokaza koji se prikupe bude planski prikupljena uz povećanu svijest istražnih organa o pojmovnom određenju elemenata krivičnog djela te uz svijest o mogućnostima prevazilaženja pojedinih teškoća koje su ilustrirane u ovom priručniku.

---

²¹² Optužnica Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona broj T03 KT 0064969 17 od 30. 10. 2017. godine.

REFERENTNI MATERIJAL

Priručnici koji su korišteni prilikom izrade ovog materijala pružaju detaljnije upute i opise pojedinih istražnih radnji, dokaza i specifičnosti istraga u predmetima trgovine ljudima.

Stoga je izuzetno važno da se prilikom korištenja ovog materijala, konsultiraju i sljedeći priručnici:

- **Elementi krivičnog djela:**

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, *Trgovina ljudima: Priručnik za obuku sudija i tužitelja*, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, 2. 4. 2018. godine, dostupno na: <https://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/376708>

- **Prikaz sudske prakse**

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, *Sažet prikaz sudske prakse u slučajevima trgovine ljudima*, 26. 1. 2016. godine, dostupno na: <https://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/218191?download=true>

- **Prikaz međunarodne i komparativne sudske prakse i izazova u dokazivanju:**

UNODC, *Case Digest: Evidential Issues in Trafficking in Persons Cases* (Zbornik sudske prakse: Pitanja dokazivanja u predmetima trgovine ljudima), 2017, dostupno na: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2017/Case_Digest_Evidential_Issues_in_Trafficking.pdf

- **Istražne metode u predmetima trgovine ljudima:**

ICMPD, *Human Trafficking – How to Investigate It: Training Manual for Law Enforcement Officers*, dostupno na: https://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/ICMPD_General/Publications/2015/Human_Trafficking_-_How_to_investigate_it.pdf

- **Istražne metode i istraživačke sposobnosti:**

Projekat jačanja tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa: Modul istraživanje i istraživačke sposobnosti, dostupno na: https://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/docservlet?p_id_doc=48590

- **Procedure za postupanje sa žrtvama trgovine ljudima:**

Smjernice za postupanje regionalnih monitoring timova za borbu protiv trgovine ljudima u BiH, dostupne na: <https://bih.iom.int/sites/default/files/TRAFIC/SMJERNICE%20ZA%20POSTUPANJEREGIONALNIH%20MONITORING%20TIMOVA%20ZA%20BORBU%20PROTIVTRGOVINE%20LJUDIMA%20U%20BOSNI%20I%20HERCEGOVINI.pdf>. Dokument sadrži i listu indikatora za prepoznavanje žrtava trgovine ljudima.

LITERATURA

1. Adrian Cristian, M., 2017, *Some Aspects of Criminal Law and Forensic Science regarding Human Trafficking* Law Review, vol. VII, issue 1, January-June 2017, International Criminal Law, dostupno na: http://www.internationallawreview.eu/fisiere/pdf/04_Law-review_no_1-2017_PAGINAT_BT_A-C_Moise.pdf (18.03.2019).
  2. Aronowitz, A., Theuermann, G., and Tyurykanova, E., 2010, *Analysing the Business Model of Trafficking in Human Beings to Better Prevent the Crime*, OSCE/Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings, Vienna.
  3. Božović B. i Vujović, Z. (ur.), 2018, *Finansijske istrage kao sredstvo u borbi protiv organizovanog kriminala, korupcije i pranja novca – komparativna analiza Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije*. Studija je nastala u okviru projekta "Jačanje kapaciteta istrage i krivičnog gonjenja u zemljama Zapadnog Balkana – Finansijske istrage kao sredstvo u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije", dostupno na: <http://adi.org.ba/wp-content/uploads/2018/11/Studija-Finansijske-istrage-kao-sredstvo-u-borbi-protiv-organizovanog-kriminala-korupcije-i-pranja-novca-BiHCG-SRB.pdf> (22. 10. 2018).
  4. Cusveller, J., Kleemans, E., *Fair compensation for victims of human trafficking? A case study of the Dutch injured party claim*, dostupno na: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6066862/pdf/10.1177_0269758018758427.pdf (18. 3. 2019).
  5. Đurić, LJ. i Stojanović, E., *Krivično djelo trgovine ljudima u KZ Republike Srbije*, dostupno na: <http://wp2008.ius.bg.ac.rs/klinika01/files/2012/12/Krivicno-delo-trgovine-ljudima-u-KZ-Republike-Srbije-i-praksa-sudova.pdf> (18. 3. 2019).
  6. Esser, L. B, Dettmeijer-Vermeulen, C. E, 2016, *The prominent role of national judges in interpreting the International definition of Human trafficking*, Anti-Trafficking Review, <https://www.antitraffickingreview.org/index.php/atrjournal/article/view/171/174> (18. 10. 2019).
  7. European Communities, 2015, *Study on case-law relating to trafficking in human beings for labour exploitation, Final report*, dostupno na: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/study_on_case-law_on_trafficking_for_the_purpose_of_labour_exploitation_2.pdf (23. 10. 2019).
  8. Filipović, Lj, 2017, *Osvrt: Kvalitet optužnica i presuda u Bosni i Hercegovini kao faktor efikasnog procesuiranja krivičnih djela korupcije*, dostupno na: <http://www.analitika.ba/sites/default/files/publikacije/Osvrt%20Kvalitet%20optuznica%20i%20presuda%20FINAL.pdf> (22. 10. 2018).
  9. ICMPD, *Human Trafficking – How to Investigate It: Training Manual for Law Enforcement Officers*, dostupno na: https://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/ICMPD_General/Publications/2015/Human_Trafficking_-_How_to_investigate_it.pdf (22. 10. 2018).
  10. ICMPD, 2015, *Priručnik za naprednu obuku kriminalističke policije u BiH*.
  11. Istraživanje o primjeni krivičnog procesnog zakona u BiH u pogledu međusobnih odnosa tužilaca i ovlaštenih službenih osoba, dostupno na: https://europa.ba/wp-content/uploads/2015/05/delegacijaEU_2014041609151718bos.pdf (25. 10. 2019).
  12. Izvještaj sa obrazloženjima [Explanatory report – CEST 197 – Action against Trafficking in Human Beings], dostupno na: <https://rm.coe.int/16800d3812> (22. 10. 2018).
  13. Kosović, J, 2018, *Komentar Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine*, Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Sarajevo.
  14. Lansik, A, Rapportuer, *Committee on Feminism and International Law*, 2004, International Law Association, Interim Report on Women and Migration.
  15. Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, 2009, *Trgovina ljudima i odgovor domaćeg*
-

- pravnog Sistema – Kritički pregled zakona i prakse u Bosni i Hercegovini u svjetlu ključnih međunarodnih standard*, Sarajevo, dostupno na: <https://www.osce.org/bs/bih/110140> (22. 10. 2018).
16. Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, 2018, *Trgovina ljudima: Priručnik za obuku sudija i tužitelja, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Sarajevo, dostupno na: <https://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/376708?download=true>
  17. OSCE, Resource Police Training Guide: *Trafficking in Human Beings*, dostupno na: <http://www.osce.org/secretariat/109935?download=true> (22. 10. 2018).
  18. Pettersen, L. C, *Tracking the Trafficker – A Qualitative Study of the Investigation of Trafficking in Human Beings in Norway*, dostupno na: https://www.mensenhandelweb.nl/system/files/documents/01%20sep%202015/master_Pettersen_2015_1.pdf (18. 10. 2019).
  19. Škulić, M, 2015, *Organizovani kriminalitet, Pojam, oblici, krivična dela i krivični postupak*, Službeni glasnik, Beograd. Prebacivanje kao radnja izvršenja je posebno propisano KZRS.
  20. The OSCE Action Plan 2003, OSCE, Ministerial Council Decision No. 2/03, Combating Trafficking in Human Beings, Annex, MC.DEC/2/0.
  21. UNODC, *Case Digest: Evidential Issues in Trafficking in Persons Cases* (Zbornik sudske prakse: Pitanja dokazivanja u predmetima trgovine ljudima), 2017, https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2017/Case_Digest_Evidential_Issues_in_Trafficking.pdf (18. 3. 2019).
  22. UNODC, *Handbook on effective prosecution responses to violence against women and girls*, dostupno na: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/V1402565-HB_on_effective_prosecution_responses_to_violence_against_women_and_girls.pdf (20.4. 2019).
  23. USAID, 2017, *Analiza sistema oduzimanja imovine pribavljene vršenjem krivičnih djela u Bosni i Hercegovini*, USAID-ov Projekat pravosuđa u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2017, str. 14, dostupno na: <https://usaidjp.ba/assets/files/publication/1507035681-analiza-sistema-oduzimanja-imovine-pribavljene-vrsenjem-krivicnih-djela-u-bih.pdf> (23. 10. 2019).
  24. Verhoeven, M, Van Gestel, B, 2011, *Human trafficking and criminal investigation strategies in the Amsterdam red-light district. Trends in Organized Crime*, 14, 148–164. <https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/42577540/chapter+4+Investigation+Strategies.pdf> (12. 10. 2019).
  25. Vranješević, H. i Hadžimahmutović A, *Modul istraživanje i istraživačke sposobnosti, Projekat jačanja tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa*, https://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/docservlet?p_id_doc=48590 (19. 10. 2019).
-

Aneksi

*U Aneksu su navedeni prepisi optužnica i sudskih spisa, koji su za ovu potrebu obrađeni tako da zaštite lične podatke osumnjičenih, oštećenih i svjedoka.

Prilog 1: Optužnica

(Trgovina ljudima u svrhu iskorištavanja prostitucije drugih - stranih državljanke - sa prijedlozima za oduzimanje sredstava izvršenja i imovinske koristi pribavljenjem izvršenjem krivičnog djela)

BOSNA I HERCEGOVINA
TUŽILAŠTVO/TUŽITELJSTVO BIH
Broj. _____
Sarajevo, XX. XX. 2012. godine

HITNO PRITVOR

SUDU BOSNE I HERCEGOVINE
Sudiji za prethodno saslušanje

SARAJEVO

Na osnovu člana 35. stav I. i 2. tačka h) i člana 226. i 227. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, podižem,

OPTUŽNICU

protiv

1. J.M. sin _____ i majke _____, rođ. _____, rođen XX. XX. 1967. godine u _____, gdje je i nastanjen, ul. _____, pismen sa VSS, diplomirani _____, zaposlen, oženjen, bez djece, državljanin BiH, osuđivan, po rješenju Suda BiH broj: _____ nalazio se u pritvoru od 01.10.2011. do 31.12.2011. godine, i

2. M.V. zv. _____, kći _____ i majke _____, rođ. _____, rođena XX. XX. 1980. godine u _____, Republika Srbija, gdje je i nastanjena, _____, pismena sa SSS, frizerka, nezaposlena, razvedena, majka dvoje mladb. djece, _____, državljanica Republike Srbije, neosuđivana, po rješenju Suda BiH broj: _____, od 29.12.2011. godine, nalazi se u pritvoru od 01.10.2011.

Što su,

1. J. M. i M. V.

U periodu od septembra mjeseca 2009. godine, pa do januara mjeseca 2010. godine, zatim od oktobra 2010. godine, pa do januara 2011. godine, te od marta 2011. godine, pa do 30. septembra 2011. godine, u mjestu _____, opština _____, u stambenom objektu vlasništvo _____, držali zatočene državljanke Republike Srbije, _____ i _____, koje su prethodno doveli iz R. Srbije, lažno im prikazujući činjenice da će raditi kao konobarice u jednom ugostiteljskom objektu, na čemu su im ove dvije povjerovala, jer su bile u teškom materijalnom stanju, te kada su ih smjestili u ovaj stambeni objekat, gdje su ih držali zatočene na način da ih je M. V., koja je bila sa njima u ovom objektu, držala zaključane u ovom objektu i da su morale zastirati prozor na svojoj sobi kako ne bi bile opažene od okoline, a prethodno im je J. M. oduzeo lične karte, koje su one imale kod sebe kao jedini dokumenat za utvrđivanje

identiteta i koji su mogle da koriste za kretanje, niti da se uopšte kreću bez njenog nadzora i nadzora J. M., te im nije dozvoljavala da se mobilnim telefonima javljaju svojoj rodbini u _____, jer im je iste prethodno oduzela, a kada bi im povremeno to dozvolila te razgovore su mogle voditi samo u njenom prisustvu, da bi ih J. M. svakodnevno, oko 19.00 sati, svojim putničkim vozilom marke „_____” registarske oznake _____, iz stambenog objekta o kojem su bile zatočene, odvezio u njegov ugostiteljski objekat _____, koji se nalazi u naselju _____, u neposrednoj blizini grada _____, gdje su od strane njega i M. V., pod prijetnjom upotrebe sile, na način da će im, ukoliko odbiju ili nekome ispričaju da su zatočene, polomiti ruke i noge i da će ih isjeći u komade, prisiljavane da gostima___ klijentima pružaju seksualne usluge za iznos od po 60,00 KM za pola sata, a kasnije od po 80,00 KM za pola sata, koju cijenu su odredili J.M. i M.V., od kog iznosa su njima dvjema davali po iznos od 20,00 KM za jednu pruženu uslugu, a ostatak novca je J. M. uzimao za sebe, te uz pružanje seksualnih usluga bile su primorane da na traženje gostiju sjede s njima u društvu i piju piće, a prilikom pružanja seksualnih usluga, koje su morale pružati i kada su imale menstrualni ciklus, iste su morale pružati isključivo na način kako je to klijent tražio, pa ukoliko bi se klijent požalio na datu uslugu, oboje su ih kažnjavali tukući ih i vrijeđajući, kako nasamo, tako i pred gostima, a niti su im, ukoliko bi se one požalile da je neki od klijenata sa njima grubo postupao, pružili bilo kakvu zaštitu, da bi od njihovih zarada, koristeći činjenicu da ove dvije nisu znale koja je vrijednost valute u BiH i kolike su stvarne cijene hrane, M. V., koja je bila u kontaktu sa vlasnikom objekta u kojem su bile zatočene i koja im je nabavljala hranu, uzimala im je novac za stanarinu mjesečno u iznosu od 300 eura, za utrošak električne energije mjesečno iznos od po 100 KM, za jedan hljeb iznos od 5 KM, za bocu „Coca-cola” iznos od 10 KM, za jedno pakovanje vlažnih maramica iznos od 10 KM, a J. M. im je za korištenje soba radi pružanja seksualnih usluga u njegovom ugostiteljskom objektu uzimao mjesečni iznos od po 100 KM, tako da im od njihovih zarada nije ništa preostajalo,

dakle, kao saizvršioци, upotrebom sile, prijetnjom upotrebe sile i prevarom, u svrhu iskorištavanja prostitucijom, zatočene držali osobe ženskog pola, kao žrtve trgovine ljudima,

2. J.M.

a) Što je u drugoj polovini 2007. godine, sa licem po imenu M. iz Republike Srbije, dogovorio da će mu isti, za neutvrđen iznos novca u Republici Srbiji pronaći ženske osobe radi iskorištavanja istih u vidu prostitucije u BiH, a radi sticanja imovinske koristi, nakon čega je osoba po imenu M. u mjestu _____, Republika Srbija, _____, koja je bila u teškom materijalnom stanju, ponudio zaposlenje, lažno joj prikazujući činjenice da će se zaposliti u jednom hotelu, ne rekavši u kojem i gdje, kao čistačica i spremačica, na čemu mu je ova povjerovala, da bi isti, neutvrđenog datuma, 2007. godine, automobilom nepoznate marke i nepoznatih registarskih oznaka, _____, mimo njenog znanja i pristanka, dovezao u Bosnu i Hercegovinu, pri tom je zadržao njenu ličnu kartu, kao jedini dokumenat za utvrđivanje identiteta i koji joj je služio za kretanje i prelazak granice iz Republike Srbije u BiH, pa kada ju je dovezao u _____, istu je predao J. M., kao i njenu ličnu kartu, nakon čega je J.M. istu smjestio u stambeni objekat vlasništvo _____, u naselju _____, gdje ju je osoba po imenu M., u dogovoru sa M. J., držala zatočenu, na način da je držala zaključanu u ovom objektu, da joj nije dozvoljavala da se kreće bez njenog nadzora i nadzora M. J., da je prozor od svoje sobe morala zastirati, kako ne bi bila viđena od stanara okolnih kuća, da bi istu J. M., od momenta kada je smještena u ovaj stambeni objekat, pa do januara 2008. godine svakodnevno oko 19.00 sati, putničkim vozilom marke „_____” registarske oznake _____, odvezio do svog ugostiteljskog objekta _____ koji se nalazi u naselju _____,

u neposrednoj blizini grada _____, gdje je istu pod prijetnjom da će je tući, prisilio da gostima-klijentima pruža seksualne usluge i to isključivo na način na koji je to klijent tražio, pa i u dane kada je imala menstrualni ciklus, a za neutvrđeni iznos novca kojeg je J. M. od klijenata uzimao za sebe, da bi je, ukoliko bi se neko od klijenata požalio na pruženu uslugu, ili ukoliko bi ona od klijenta primila novac za pruženu uslugu, ili bi odbila da nekom klijentu pruži seksualnu uslugu, zajedno sa osobom po imenu M., tukao i prijetio da će je ubiti, a ako bi se požalila da je neko od klijenata grubo postupao sa njom, nije joj pružio bilo kakvu zaštitu,

b) u mjesecu aprilu 2009. godine, sa licem po imenu M. iz _____, dogovorio da će mu isti za neutvrđen iznos novca u Republici Srbiji pronaći ženske osobe i dovesti mu ih radi iskorištavanja istih u vidu prostitucije u BiH, a radi sticanja imovinske koristi, nakon čega je osoba po imenu _____ otišla u mjesto _____ u Republici Srbiji u porodičnu kuću _____, gdje je njoj i _____, koje su bile u teškoj materijalnoj situaciji, ponudio zaposlenje, rekavši im i lažno im prikazujući činjenice da će kao čistačice i spremačice raditi u jednom hotelu u _____ i da će tu ostati tri nedelje, na čemu su mu iste povjerovala i pristale, da bi ih potom putničkom vozilom nepoznate marke i nepoznatih registarskih oznaka dovezao, mimo njihovog znanja i pristanka, dovezao u BiH, prethodno im uzeo lične karte kao jedine dokumente za utvrđivanje identiteta i na osnovu kojeg su se mogle kretati i preći granicu iz Republike Srbije u BiH, pa kada je sa njima došao u _____, tu ih je, kao i njihove lične karte, predao J. M., koji ih je odvezao u _____, u stambeni objekat vlasništvo _____, gdje ih je osoba po imenu M. koja je bila u dogovoru sa J. M. i koja je radila u njegovom ugostiteljskom objektu kao konobarica, držala zatočene, tako što ih je u ovom stambenom objektu držala zaključane, nisu mogle da se kreću bez njenog nadzora i nadzora M. J., a u sobi u kojoj su spavale morale su da zastiru prozore, kako ne bi bile viđene od strane stanara okolnih kuća, odakle ih je J. M., do kraja juna 2009. godine, svakodnevno, oko 19.00 sati, svojim putničkim vozilom marke „_____” registarske oznake _____ odvezio u svoj ugostiteljski objekat „_____”, koji se nalazi u naselju _____ u neposrednoj blizini _____, gdje ih je pod prijetnjom upotrebe sile, da će ih tući ako odbiju, zajedno sa osobom po imenu M., prisilio da gostima — klijentima pružaju seksualne usluge, i to isključivo na način na koji je to klijent tražio, pa čak i u dane kada su imale menstrualni ciklus, a za neutvrđeni iznos novca koji je on odredio i koji novac je on uzimao za sebe, da bi ih, ukoliko se neki od klijenata požalio na pruženu uslugu, ili ukoliko su od klijenata uzele novac za uslugu, ili su odbile da nekom klijentu pruže uslugu, zajedno sa osobom po imenu M. tukao i prijetio da će ih ubiti, tako da je jedne prilike i jednu i drugu uhvatio za kosu te tukao tako što je njihovim glavama udario jednu od drugu, a za slučaj da su se one požalile da je neko od klijenata sa njima grubo postupao, nije im pružio bilo kakvu zaštitu,

dakle, pod tačkom 2a) i 2b) upotrebom sile, prijetnjom upotrebe sile i prevarom, u svrhu iskorištavanja prostitucijom, zatočene držao osobe ženskog pola, kao žrtve trgovine ljudima,

c) dana 01.10. 2011. godine, u jednoj od soba koje je koristio u stanu vlasništvo _____, koji se nalazi u _____, _____, suprotno čl. 7. Zakona o oružju i municiji (Sl. glasnik RS br. 70/07), posjedovao jednu automatsku pušku sa kundakom i rukohvatom cal. 7,62 mm serijskog broja _____, jednu automatsku pušku sa preklapajućim kundakom cal. 7,62 mm serijskog broja _____ i četiri komada okvira za automatsku pušku, pronađenih prilikom pretresa od strane ovlaštenih službenih lica CJB _____, koji su mu ove automatske puške i okvire oduzeli, dakle, neovlašteno držao oružje, čije držanje građanima nije dozvoljeno, čime su počinili,

- J. M. i M. V., pod tačkom I. krivično djelo trgovina ljudima iz člana 186. stav 1. KZ BiH,

- u vezi sa članom 29. KZ BiH,
- J. M., pod tačkom 2a) i 2b) produženo krivično djelo trgovine ljudima iz člana 186. stav 1 KZ BiH, u vezi sa članom 54. KZ BiH, a pod tačkom 2c) krivično djelo nedozvoljena proizvodnja i promet oružja ili eksplozivnih sredstava iz člana 399. stav 1. KZ RS.

Na osnovu naprijed navedenog podnosimo

PRIJEDLOG dokaza koje treba izvesti

1. Da se pozovu i u svojstvu svjedoka saslušaju:

_____, kći _____
 _____, kći _____
 _____, kći _____
 _____, kći _____
 _____, sin _____

2. Da se pozovu i u svojstvu vještaka saslušaju:

dr _____, Psihijatrijska klinika _____,
 dr _____, Psihijatrijska klinika _____,
 _____, vještak psiholog, Psihijatrijska klinika _____.

...

3. Da se izvrši uvid u:

DT 1. Naredba za pretresanje stana, poslovnog prostora i ostalih prostorija i pokretnih stvari CJB _____.

4. Predlažemo da se na osnovu člana 74. i 186. stav 8) KZ BiH, od J.M. oduzme automobil marke _____, kao sredstvo kojim je vršen prevoz žrtava trgovine ljudima,

_____. Predlažemo da se na osnovu člana 74. i 186. stav 8) KZ BiH, od J. M. oduzme novac u iznosu od 36.700,00 KM i 48.950,00 Eura, za koji novac se osnovano pretpostavlja da je isti stekao J.M. vršenjem predmetnog krivičnog djela, iako je predmetni novac pronađen u stanu njegovog punca _____.

Predlažemo na osnovu člana 75. KZ BiH, da se J. M. izrekne mjera sigurnosti zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti, i to ugostiteljskog radnika — vlasnika ugostiteljskog objekta, iz razloga što je uslijed vršenja ove djelatnosti počinio predmetno krivično djelo.

Predlažemo da se na osnovu člana 74. KZ BiH, od J. M. oduzme automatska puška sa rukohvatom i kundakom cal. 7,62 mm serijskog broja _____, automatska puška sa preklapajućim kundakom cal. 7,62 mm serijskog broja _____ i četiri komada okvira za automatsku pušku.

Rezultati istrage

Rezultati provedene istrage na nesumnjiv način potvrđuju osnovanost i opravdanost ove optužnice, iz koje nedvosmisleno proizilazi da su počinili krivična djela za koje ih tereti ova optužnica.

Svi subjektivni i materijalni dokazi govore u prilog tvrdnje da su J.M. i M.V. počinili navedena krivična djela, i to upravo u vrijeme, u mjestu i na način kako je to činjenično i pravno opisano. J. M. i M.V. u svojim iskazima datim u svojstvu osumnjičenih u cijelosti negiraju izvršenje predmetnih krivičnih djela.

Svjedoci _____, _____, _____ i _____, kao žrtve trgovine ljudima, u svojim iskazima navele su sve činjenice i detalje koje čine obilježja krivičnog djela trgovine ljudima. U prilog njihovim iskazima su i svi ostali materijalni dokazi prikupljeni tokom istrage, koji govore u prilog tome da su se žrtve trgovine nalazile na mjestima za koja to optužnica tvrdi, da su bile u takvom položaju kako optužnica navodi, odnosno jednom riječju da su imale svojstvo žrtve trgovine ljudima.

J. M. je takođe negirao i krivično djelo neovlaštenog posjedovanja oružja, ističući da isto nije njegovo, a u svom iskazu nije naveo niti je uputio na bilo koga trećeg čije bi to oružje moglo biti.

Na osnovu navedenog smatramo da postoji dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da su J.M. i M. V. počinili krivična djela za koja ih tereti ova optužnica, pa predlažemo da Sudija za prethodno saslušanje istu potvrdi.

Dokazi koji su nabrojani u prijedlogu dokaza, u smislu člana 227. stav I. tačka g) ZKP BiH, su

PRILOZI
uz optužnicu koji potkrepljuju navode ove optužnice.

Rješenjem Sudije za prethodni postupak Suda BiH broj: _____ od XX.XX.2011. godine, _____ je određena mjera pritvora u trajanju od jedan mjesec dana, i to od 01.10.2011. do 01.11.2011. godine.

Rješenjem Vijeća iz člana 24. stav 7. Suda BiH, broj: _____ od XX.XX.2011. godine _____ produžena je mjera pritvora za još dva mjeseca i ista je trajala do 31.12.2011. godine.

Rješenjem Vijeća iz člana 24. stav 7. Suda BiH, broj: _____ od XX.XX.2011. godine, M.V. produžena je mjera pritvora za još tri mjeseca i traje do 31.03.2012. godine. Istim rješenjem osumnjičeni J. M. pušten je na slobodu uz izrečene mjere zabrane, i to zabrana napuštanja mjesta boravišta i putovanja, oduzimanje putnih isprava uz zabranu izdavanja novih putnih isprava, zabrana sastajanja sa određenim osobama i obaveza javljanja državnom organu.

Smatramo da je i nakon potvrđivanja optužnice prema M.V. neophodno produžiti mjeru pritvora, a iz razloga propisanih članom 132. stav I. tačka a) i b) ZKP BiH, iz kojih razloga je ova mjera prema imenovanoj određena, odnosno produžavana.

Naime, M. V. je strana državljanka, te ukoliko bi se našla na slobodi, napustila bi teritorij BiH i time izbjegla krivično gonjenje u BiH za predmetno krivično djelo. Imenovana u BiH nema nigdje prijavljeno boravište, što govori o njenoj isključivo formalnoj povezanosti sa _____.

Takođe, M.V. poznaje osobe, tj. žrtve trgovine ljudima, nad kojima je počinila predmetno krivično djelo, koje se takođe nalaze na teritoriji _____, pa se osnovano može pretpostaviti da bi M. V. iskoristila tu mogućnost te pronašla ove osobe i na njih kao svjedoke uticala

kako da svjedoče u ovom krivičnom postupku, budući da M.V. za to ima veliki interes, koji je sadržan u zapriječenoj kazni za predmetno krivično djelo.

Kada je u pitanju J.M., predlažemo da protiv imenovanog i nakon potvrđivanja optužnice izrečene mjere zabrane ostanu na snazi.

Na osnovu navedenog predlažemo da Sudija za prethodno saslušanje Suda BiH, na osnovu člana 137. ZKP BiH, protiv M. V. produži mjeru pritvora, a iz razloga propisanih članom 132. stav 1. tačka a) i b) ZKP BiH.

Tužilac

Tužiteljstva-Tužilaštva BiH

Prilog 2: Naredba o provođenju istrage*(Trgovina ljudima u svrhu prisilnog rada i služenja)*

BOSNA I HERCEGOVINA

BRČKO DISTRIKT BiH

T U Ž I L A Š T V O

BRČKO DISTRIKTA BiH

Broj: _____

Brčko, 4. _____. 2013. godine

SF/DA

Na osnovu člana 35. i člana 216. Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH, donosim:

NAREDBU
O PROVOĐENJU ISTRAGE

Protiv:

1. H.M., sin _____, i majke _____, djevojačko _____, rođen XX. XX. 1965. godine u _____, nastanjen u naselju _____, oženjen, državljanin BiH, broj lične karte _____, izdata od strane Javnog registra Vlade Brčko distrikta, JMBG _____, osuđivan, trenutno se nalazi u KPZ- u _____ na izdržavanju kazne zatvora
2. H.O., sin _____, rođen XX. XX. 1984. godine, u mjestu _____, nastanjen u naselju _____, Brčko distrikt, oženjen, otac troje mladb. djece, broj lične karte _____, izdate od strane Vlade Brčko distrikta, JMBG _____

Zbog osnova sumnje da su :

1. Od neutvrđenog datuma, pa do 07.11.2013 godine, na području Brčko distrikta, nakon što je H.M., nagovorio _____, da od njega kupi PMV, za određenu sumu novca, znajući da je _____ u teškoj materijalnoj situaciji i da nije u mogućnosti da mu taj iznos isplati, pa kada mu _____, nije isplatio dogovorenu sumu, silom i prijetnjom upotrebe sile prema _____ i njegovoj supruzi _____, te prijetnjama da će mu silovati sedmogodišnju kćerku _____, te osakatit mu maloljetnu djecu i odvesti ih u Italiju da za njega prose, prisiljavao ih da, _____ supruga _____, svakodnevno odlazi, zajedno sa svojom maloljetnom djecom, sinom _____, starosti 9 godina, kćerkom _____, starosti 7 godina i najmlađim sinom _____, starosti 5 godina, odvozeći ih svojim vozilom na razne lokacije na području _____ da prose i da mu tako isprošeni novac donese, navodno kao otplatu duga, te je tako _____ proseći sa djecom, bila prinuđena da M. donosi tako zarađeni novac od po 25-30 KM dnevno, sve dok 19.09.2013 godine, kada je M. otišao na izdržavanje zatvorske kazne, kada je njegov sin O. na isti način nastavio silom i prijetnjama prisiljavati _____ da sa djecom prosi i da njemu predaje tako zarađeni novac a kada _____ ne bi prošnjom zaradila dovoljno novaca, M., a kasnije i O. su silom i prijetnjama upotrebe sile prisiljavali _____ da radi za M. i O. tako što su ga tjerali da ih služi i to da za njih čisti stan, klozete, pravi im šupe i da vrši sve druge poslove koje mu narede, izrabljujući ga tako po cijele dane a sve to bez ikakve naknade,

dakle, silom i prijetnjom upotrebe sile, vrbovali i prevozili osobe radi iskorištavanja tih lica u svrhu prisilnog rada i služenja i kakvog drugog iskorištavanja

čime su počinili krivično djelo – Trgovina ljudima – iz člana 207a. stav 1. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH

Stoga je potrebno preduzeti sljedeće istražne radnje :

- Pozvati i u svojstvu osumnjičenog ispitati H.M. na sve okolnosti navedene u dispozitivu ove naredbe
- Od centra za socijalni rad pribaviti kompletnu anamnezu porodice
- Po potrebi izvršiti druge istražne radnje

Okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za provođenje istrage, proizilaze iz Izvještaja Policije BD BiH br. _____ od XX. XX. 2013 godine.

TUŽILAC

Prilog 3: Optužnica*(Trgovina ljudima u svrhu prisilnog rada i služenja)*

BOSNA I HERCEGOVINA
BRČKO DISTRIKT BiH
TUŽILAŠTVO/TUŽITELJSTVO
BRČKO DISTRIKTA BiH

Broj: _____
Brčko, XX.XX.2013.godine

FS/AP

OSNOVNI SUD
BRČKO DISTRIKT BiH

Na osnovu člana 35. stav 2. tačka i) i člana 226. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH, podižem

OPTUŽNICU

PROTIV:

1. H.M. zv. „_____“, sin _____ i majke _____, djevojačko _____, rođen XX.XX.1965. godine u _____, nastanjen u naselju _____, oženjen, otac troje djece, po narodnosti _____, državljanin BiH, po zanimanju limar, pismen, završio osnovnu školu, vojsku nije služio, ne vodi se u vojnoj evidenciji, neodlikovan, JMBG _____, osuđivan 1) kaznom zatvora u trajanju od 3 mjeseca, uslovna osuda na 2 godine i novčana kazna u iznosu od 2.000.000,00 dinara, pravosnažna XX.XX. 1989. godine od Osnovnog suda _____ za izvršeno krivično djelo Krađa iz člana 147. stav 1. Krivičnog zakona SR BiH, 2) kaznom zatvora u trajanju od 6 mjeseci, pravosnažna XX.XX.2000. godine od Osnovnog suda _____ za izvršeno krivično djelo Teška krađa iz člana 222. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske, 3) kaznom zatvora u trajanju od 2 godine i 8 mjeseci, pravosnažna XX.XX.2006. godine od Osnovnog suda _____ za izvršeno krivično djelo Nasilje u porodici iz člana 218. stav 4. u vezi sa stavom 1., 2. i 3. za krivično djelo Laka tjelesna povreda iz člana 170. stav 1. i krivično djelo Bludne radnje iz člana 205. stav 2. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH, dana 05.11.2009. godine izdržao kaznu zatvora u KPZ _____, 4) kaznom zatvora u trajanju od 5 mjeseci, pravosnažna XX.XX.2012. godine od Osnovnog suda _____ za izvršeno krivično djelo Nasilje u porodici iz člana 218. stav 4. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH, dana XX.XX.2013. godine pušten iz KPZ _____ sa izdržavanja kazne zatvora u trajanju od 5 mjeseci na uslovni otpust koji traje do XX.XX. 2013. godine, 5) kaznom zatvora u trajanju od 1 godine, pravosnažna XX.XX. 2011. godine od Osnovnog suda _____ (obavijest dostavljena od strane KPZ _____) dana XX.XX.2013. godine počeo sa izdržavanjem kazne zatvora u KPZ _____,

2. H.O. zv. " _____ " sin _____, rođen. XX.XX. 1984. godine, u mjestu _____, nastanjen u naselju _____, Brčko distrikt, po narodnosti _____, državljanin BiH, oženjen, otac troje mlđb. djece, nepismen, nije služio vojsku, ne vodi se u vojnoj evidenciji, neodlikovan, lošeg imovnog stanja, JMBG _____, osuđivan 1) Presudom Osnovnog suda _____ broj: _____ kažnjen zatvorskom kaznom od 30 dana, uslovno na 2 godine i novčanom kaznom od 300,00 KM, zbog krivičnog djela Skidanje ili povreda službenog pečata ili znaka iz člana 360. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH i krivičnog djela Oštećenje tuđe stvari iz člana 287. stav 1. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH, nalazi se na slobodi,

ŠTO SU:

od neutvrđenog datuma, pa do 07.11.2013 godine, na području Brčko distrikta BiH, u naselju _____, gdje je H.M. prijetnjama, galamom i psovka dovedo u stanje straha stanovnike tog naselja, a nakon što je, u cilju iskorištavanja _____, riječima, kad god mu plati, istog privolio da od njega kupi staro putničko motorno vozilo marke „_____“, za oko 3.000,00 KM pa kada je _____, preuzevši to vozilo, u roku od jedan do dva dana, utvrdio da vozilo nije ispravno i vratio mu ga, dao je _____ drugo vozilo i istovremeno mu povećao dug, za cijenu dva vozila, i kako se to vraćanje vozila ponavljalo sedam puta i kako je M. svaki put _____ povećavao dug za cijenu vraćenog vozila kao da je isto prodao _____, koji dug je tako i dostigao visinu od 29.000,00 KM, natjeravši ga, da o tome dana 27.01. i 05.04.2012. godine, pod njegovim uslovima i njegovom diktatu, sastavi i potpiše ugovore, pa iako je _____ realno dugovao samo oko 7.000,00 KM i iako je isplatio M. iznos od oko 18.000,00 KM, a da nije isplatio iznos od 29.000,00 KM koji mu je M. nametnuo, prijetnjama upotrebe sile prema _____ i to da će ga napraviti invalidom i odvesti u šumu i svezati lancima, i njegovoj supruzi _____ da će je silovati i odvesti u svoju kuću, te prijetnjama da će silovati njihovu sedmogodišnju kćerku, i da će im „osakatiti“ maloljetnu djecu i odvesti u Italiju da prose, prisiljavao je, _____ da radeći u pekari u _____, cijelu platu donosio njemu, a po potrebi i pozivu da mu uz to donosi bureke i peciva iz pekare, sve na račun _____, pa kada je _____ ostao bez posla u pekari, prisiljavao ga je da za njega prosi i da mu donosi sav novac koji bi prošnjom zaradio, te ga je prisiljavao da mu donosi cijelu dnevnicu koju bi zarađivao sakupljanjem starog željeza i drugih povremenih poslova, ostavljajući _____ samo 3,00 KM za hljeb i mlijeko, pa kada mu ne bi donio dovoljno novaca prisiljavao ga je da ga služi, da ga zabavalja igranjem dok on pije alkohol, da mu čisti kuću, da mu cijepa drva, pravi drvenu šupu, kao i da radi sve druge poslove koje mu naredi, izrabljujući ga tako bez ikakve naknade ili smanjenja duga koji mu je nametnuo, a _____ suprugu _____ je prisiljavao da prosi sa svojom maloljetnom djecom, koje je on sa svojim sinom O., svojim vozilom, odvezio na razne lokacije da prose, i da mu tako isprošeni novac donose, navodno kao otplatu duga, te je _____ bila prisiljena da tako zarađeni novac predaje M. i to u iznosu od po 50,00 - 60,00 KM dnevno, a kada je otišao na izdržavanje zatvorske kazne XX.XX.2013. godine zadužio je sina O. da na isti način prisiljava _____ i _____ da mu predaju tako zarađeni novac,

dakle, prevarom i prijetnjom upotrebe sile, vrbovali i prevozili osobe radi iskorištavanja tih lica u vidu prisilnog rada, služenja i kakvog drugog iskorištavanja

čime su kao saizvršioči počinili, krivično djelo – Trgovina ljudima – iz člana 207a. stav

1. a sve u vezi sa članom 31. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH
Radi toga

P r e d l a ž e m

1. Da se pozovu :

- Tužilac Brčko distrikta BiH,
- Osumnjičene:
- H.M. sin _____, KPZ _____
- H.O. sin _____, _____, Brčko distrikt BiH,

Svjedoci-oštećeni:

- _____, sin _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- _____, kći _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- Mldb. _____, kći _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- Mldb. _____, sin _____, _____, Brčko distrikt BiH,

Svjedoci:

- _____, kći _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- _____, sin _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- _____, kći _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- _____, sin _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- _____, sin _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- _____, sin _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- _____, kći _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- _____, OSL Policije Brčko distrikt BiH,
- _____, OSL Policije Brčko distrikta BiH

2. Da se pročita i izvrši uvid u :

1. Službena zabilješka _____ od dana XX.XX. 2013. godine,
.....

Rezultat istrage

Iz dokaza prikupljenih u toku istrage nesporno je da su optuženi O.M. i O.H. počinili krivično djelo koje im se ovom optužnicom stavlja na teret i to na način kako je i opisano ovom optužnicom.

Naime, to nesporno proizilazi iz iskaza svjedoka oštećenih, kao i ostalih svjedoka, koji su dali svoje iskaze u toku istrage.

To takođe proizilazi iz materijalne dokumentacije koja se nalazi u spisu.

Zbog svega toga je ova optužnica opravdana i na zakonu zasnovana.

3. Navode optužnice potkrepljuju slijedeći dokazi:

- Izveštaj Policije Brčko distrikta BiH, broj _____ od _____. godine,
- Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog O.H. Tužilaštva Brčko distrikta BiH od XX.XX.2013. godine,
- Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog M.H. Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka T.A. Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka R.A. Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka K.M. Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka mldb. _____ Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka mldb. _____ Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ Policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Zapisnik o saslušanju svjedoka _____, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Depeša Jedinice krim.policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX.2013. godine,
- Depeša Jedinice krim.policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Depeša Jedinice krim.policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Depeša Jedinice krim.policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Depeša Jedinice krim.policije Brčko distrikta BiH, broj: _____ od XX.XX. 2013. godine,
- Kopija lične karte lica _____,
- Zahtjev za odobrenje uzimanje izjave Jedinice krim.policije Brčko distrikt BiH od osumnjičenog M.H., broj: _____ od XX.XX. 2013. godine.

TUŽILAC

Prilog 4: Izmjena optužnice*(Trgovina ljudima u svrhu prisilnog rada i služenja)*

BOSNA I HERCEGOVINA
BRČKO DISTRIKT BiH
TUŽILAŠTVO /TUŽITELJSTVO
BRČKO DISTRIKTA BiH
Broj: _____
Brčko, XX.XX. 2016. godine

OSNOVNI SUD
BRČKO DISTRIKTA BiH
Na broj: _____

U predmetu protiv optuženog H.M. zbog krivičnog djela – Trgovina ljudima iz člana 207a. stav 1. u vezi sa članom 31. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH, vršim preciziranje činjeničnog opisa koji sada glasi:

od neutvrđenog datuma, pa do 07.11.2013 godine, na području Brčko distrikta BiH, u _____ naselju _____, gdje je H.M. prijetnjama, galamom i psovkaama doveo u stanje straha stanovnike tog naselja, a nakon što je, u cilju iskorištavanja _____, riječima, kad god mu plati, istog privolio da od njega kupi staro putničko motorno vozilo marke „_____“, za oko 3.000,00 KM pa kada je _____, preuzevši to vozilo, u roku od jedan do dva dana, utvrdio da vozilo nije ispravno i vratio mu ga, dao je _____ drugo vozilo i istovremeno mu povećao dug, za cijenu dva vozila, i kako se to vraćanje vozila ponavljalo sedam puta i kako je M. svaki put _____ povećao dug za cijenu vraćenog vozila kao da je isto prodao _____, koji dug je tako i dostigao visinu od 29.000,00 KM, natjeravši ga, da o tome dana 27.01. i 05.04.2012. godine, pod njegovim uslovima i njegovom diktatu, sastavi i potpiše ugovore, pa iako je _____ realno dugovao samo oko 7.000,00 KM i iako je isplatio M. iznos od oko 18.000,00 KM, a da nije isplatio iznos od 29.000,00 KM koji mu je M. nametnuo, prijetnjama upotrebe sile prema _____ i to da će ga napraviti invalidom i odvesti u šumu i svezati lancima, i njegovoj supruzi _____ da će je silovati i odvesti u svoju kuću, te prijetnjama da će silovati njihovu sedmogodišnju kćerku, i da će im „osakatiti“ maloljetnu djecu i odvesti u Italiju da prose, prisiljavao je, _____ da radeći u pekari u _____, cijelu platu donosio njemu, a po potrebi i pozivu da mu uz to donosi bureke i peciva iz pekare, sve na račun _____, pa kada je _____ ostao bez posla u pekari, prisiljavao ga je da za njega prosi i da mu donosi sav novac koji bi prošnjom zaradio, te ga je prisiljavao da mu donosi cijelu dnevnicu koju bi zarađivao sakupljanjem starog željeza i drugih povremenih poslova, ostavljajući _____ samo 3,00 KM za hljeb i mlijeko, pa kada mu ne bi donio dovoljno novaca prisiljavao ga je da ga služi, da ga zabavalja igranjem dok on pije alkohol, da mu čisti kuću, da mu cijepa drva, pravi drvenu šupu, kao i da radi sve druge poslove koje mu naredi, izrabljujući ga tako bez ikakve naknade ili smanjenja duga koji mu je nametnuo, a _____ suprugu _____ je prisiljavao da prosi sa svojom maloljetnom djecom, koje je on sa svojim sinom O., svojim vozilom, odvezio na razne lokacije da prose, i da mu tako isprošeni novac donose, navodno kao otplatu duga, te je _____ bila prisiljena da tako zarađeni novac predaje M. i to u iznosu od po 50,00-60,00 KM dnevno, a kada je otišao na izdržavanje zatvorske kazne XX.XX.2013. godine zadužio je sina O. da na isti način prisiljava _____ i _____ da mu predaju tako zarađeni novac,

dakle, prevarom i prijetnjom upotrebe sile, vrbovao i prevezio osobe radi iskorištavanja tih lica u vidu prisilnog rada, služenja i kakvog drugog iskorištavanja

čime je počinio, krivično djelo – Trgovina ljudima – iz člana 207a. stav 1. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH

Prilog 5: Naredba o provođenju istrage*(Trgovina ljudima u svrhu prisilnog prosjačenja i radne eksploatacije)*

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
KANTONALNO TUŽILAŠTVO
TUZLANSKOG KANTONA

Broj: _____

XX.XX. _____ godine

Na osnovu člana _____ Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine,
donosim

N A R E D B U
O PROVOĐENJU ISTRAGE

Protiv osumnjičenih:

1. M.E. sin _____ i majke _____ rođ. _____, rođen XX.XX.1978. godine u _____, gdje je i stalno nastanjen, ul. _____ br. _____, _____, nacionalnosti _____, državljanin BiH, JMBG _____, pismen, bez zanimanja, nezaposlen, oženjen, otac sedmero djece, vojsku služio 1993. godine u _____, nema čin rezervnog vojnog starješine, vodi se u vojnoj evidenciji u _____, lošeg imovnog stanja, do sada osuđivan presudom _____ godine zbog krivičnog djela iz člana _____ na kaznu zatvora u trajanju od 6 mjeseci i uslovom od 2 godine, lišen slobode dana _____ godine u _____ sati
2. S.A., kći _____, rođena _____ godine u _____, prijavljeno prebivalište u _____, ulica _____, trenutno nastanjena u _____, ulica _____, po nacionalnosti _____, JMB _____, nepismena, neosuđivana, lišena slobode dana _____ godine u _____ sati

Što su:

Od mjeseca _____ godine pa nadalje, na području grada _____, u jednoj prostoriji u kojoj su živjeli sa šestero djece _____, _____, _____, _____, _____ i _____, pa je M.E. iako svjestan da vrbuje, navodi i prevozi osobe koje nisu navršile 18 godina života, radi iskorištavanja prisilnim radom i prisilnim prosjačenjem i htijući to, radi sticanja novčane dobiti, svakodnevno bez obzira na vremenske prilike kao i u vremenskim prilikama kada je temperatura bila ispod -20 stepeni Celzijusa, prisiljavao na prosjačenje i na teške fizičke poslove djecu _____, sin _____, otac nepoznat, rođen XX.XX.2004. godine, _____, kći _____, otac nepoznat, rođenu XX.XX.2007. godine, te _____, sin _____, otac nepoznat, rođenog XX.XX. 2009. godine, a za koje M.E. govori da su njegova djeca iz braka sa _____, a koja djeca žive s njim u zajedničkom domaćinstvu, iako iste zakonski nije priznao i upisao očinstvo, kao i drugo troje djece od S.A. s kojom živi u vanbračnoj zajednici i to _____, rođenu XX.XX. 2006. godine, _____, rođenog XX.XX. 2008. godine, sin S.A. i oca _____ i _____, rođenog XX.XX. 2003. godine, koristeći njihovu nedovoljnu duševnu razvijenost s obzirom da se radi o djeci, prisiljavao ih na prosjačenje na način da je neke od njih tukao, te im svima naređivao da u jutarnjim satima i to oko 09.00 sati moraju ući u

njegova vozila _____ ili _____, a on bi ih potom razvezao na određene lokacije i to po gradu _____ i između ostalog ispred prodavnice „_____, te prodavnice _____, kao i ispred tržnog centra _____, pa su ovi iz straha od istog ostajali na tim lokacijama, te bili prinuđeni da prosjače i od građana tražili novac, te nakon što svako dijete pojedinačno skupi iznos između 10 i 20 KM, istog su pozivali na njegov telefon broj _____, kako bi došao po njih, a od kojeg novca nisu smjeli kupiti sebi ni hranu da jedu, dok je _____, _____, _____ sa drugom djecom u pomenutoj porodici radno eksploatisao u vidu rada na prikupljanju sekundarnih sirovina, na način da bi djeca vukla trokolicu na kojoj se nalazilo do 100 kg sirovine, te u fabrici namještaja _____, gdje su pravili namještaj, skupljali spužvu, te su radili poslove vezane za rad na prozorima, kao i prodavali stvari na _____ pijaci u _____, čime je prijeteci silom i koristeći nezrelost djece i maloljetne osobe u namjeri ostvarivanja protupravne dobiti i u cilju eksploatacije radne snage, pratio, ograničavao i sprečavao slobodu kretanja djece, a s kojom djecom se nalazila i S.A., kako isti ne bi zarađeni novac sakrili, te su djeca pod prijetnjom fizičke sile morala predavati isprošeni novac u gore navedenim iznosima S.A., a koja je taj novac predavala M.E., ili su taj novac predavali direktno M.E., dok je

S.A., kao roditelj djece _____, _____ i _____, iako svjesna da na taj način grubo zanemaruje brigu o odgoju svoje djece, a što je i htjela, dozvoljavala M.E. da isti tjera djecu na prosjačenje i prisiljava ih na rad, na način da je odlazila s djecom na gore pomenute lokacije, te prosila i ona, te iste ostavljala na ulici bez nadzora, a koja djeca su bila vidno zapuštena, kako spoljašnjim izgledom, tako i ličnom higijenom, kao i bez adekvatne zdravstvene brige, te ista nisu pohađala školu, iz kojeg razloga je JU Centar za socijalni rad _____ dana XX.XX.2017. godine izuzeo djecu i smjestio ih u hraniteljsku porodicu,

Čime bi počinili M.E. krivično djelo –Trgovina ljudima– iz člana 210a. stav 2. KZ F BiH i S.A. krivično djelo – Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika – iz člana 219. stav 3. u vezi sa stavom 2. i 1. KZ F BiH

Osnovi sumnje da je osumnjičeni počinio gore navedeno krivično djelo proizlaze iz Izvještaja MUP _____ i drugih priloga spisa.

U cilju utvrđivanja svih okolnosti vezanih za izvršenje krivičnog djela, potrebno je preduzeti sljedeće istražne radnje:

- ispitati osumnjičenog M.E.
- ispitati osumnjičenu S.A.
- saslušati svjedoke
- izvršiti potrebna vještačenja
- Po potrebi preduzeti i druge radnje za koje se ukaže potreba u toku istrage.

TUŽILAC

Prilog 6: Optužnica*(Trgovina ljudima u svrhu prisilnog prosjačenja i radne eksploatacije)*

Bosna i Hercegovina
 FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
 KANTONALNO TUŽILAŠTVO
 TUZLANSKOG KANTONA
 Broj: _____
 Tuzla, XX.XX. 2017. godine

PRITVOR

KANTONALNOM SUDU
 Tuzla

Na osnovu člana 45. stav 2. tačka i) i člana 241. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, *p o d i ž e m*

OPTUŽNICU

Protiv osumnjičenih:

1. M.E., sin _____ i majke _____ rođ. _____ rođen _____ godine u _____, gdje je i stalno nastanjen,, ul. _____, _____, državljanin BiH, JMBG _____, pismen, bez zanimanja, nezaposlen, oženjen, otac sedmero djece, vojsku služio 1993. godine u _____, općina _____, nema čin rezervnog vojnog starješine, vodi se u vojnoj evidenciji u _____, lošeg imovnog stanja, lišen slobode dana XX.XX .2017. godine u _____ sati, *do sada osuđivan:*
  - *Presudom Općinskog suda _____ broj _____ od _____ 2014. godine zbog krivičnog djela iz člana 371. stav 1. KZ FBiH na kaznu zatvora u trajanju od 6 mjeseci i uslovom od 2 godine;*

NALAZI SE U PRITVORU, a pritvor je određen Rješenjem Kantonalnog suda _____ broj _____ i može trajati najduže do 13.06.2017. godine do 09.00 sati, pritvor produžen rješenjem Kantonalnog suda u _____ broj: _____ od _____ .2017. godine i po tom rješenju *može trajati najduže do 06.09.2017. godine do 09.00 sati*, zastupan po braniocu _____.

2. S.A., kći _____, rođena _____ .godine u _____, prijavljeno prebivalište u _____, ulica _____, trenutno nastanjena u _____, ulica _____, po nacionalnosti _____, JMB _____, nepismena, do sada neosuđivana, lišena slobode dana XX.XX.2017. godine u _____ sati,

IZREČENE MJERE ZABRANE po Rješenju Kantonalnog suda _____ broj _____, a produžene su Rješenjem Kantonalnog suda _____ broj _____ od _____ godine

Š t o s u :

M.E.

U periodu od jula 2016. godine do sredine marta 2017.godine, na području grada _____, živeći u vanbračnoj zajednici sa S.A. i sa šestero djece, i to

_____, sin _____, otac nepoznat, rođenim XX.XX.2004. godine, _____, kći _____, otac nepoznat, rođenom XX.XX. 2007. godine, te _____, sin _____, otac nepoznat, rođenim XX.XX.2009. godine, a za koje je tvrdio da su njegova djeca iz braka sa _____ kao i sa djecom _____, rođenom XX.XX.2006 godine, _____, rođenim XX.XX. 2008. godine, sin _____ i oca _____ i _____, rođenim XX.XX. 2003. godine, čija je majka S.A.,

svjestan da navodi i prevozi osobe koje nisu navršile 18 godina života u svrhu iskorištavanja prisilnim prosjačenjem i prisilnim radom, što je i htio,

koristeći njihovu nedovoljnu duševnu razvijenost s obzirom da se radilo o djeci, u gore navedenom periodu,

svu imenovanu djecu prisiljavao na prosjačenje na način da ih je svako jutro, *bez obzira na vremenske prilike, čak i po iznimno hladnom vremenu i niskim temperaturama*, u situaciji kada su djeca bila i bez odgovarajuće odjeće i obuće, svojim putničkim ili kombi vozilom razvozio na više lokacija u gradu, između ostalog ispred prodavnice „_____“ u naselju _____, ispred prodavnice „_____“ u _____ i ispred Tržnog centra „_____“;

prisiljavajući ih i tjerajući ih, da prosjače i da od građana traže novac, te da svako dijete mora dnevno skupiti iznos od 10,00 do 20,00 KM, nakon čega bi ga pozivali na njegov mobilni broj _____, kako bi došao po njih, a od prikupljenog novca nisu sebi smjeli kupiti ni hranu, nego su mu djeca sav novac morala predati, te je na njih galamio i vikao ukoliko bi odbijali da idu da prose, a _____ i tukao kajšem,

te je, takođe u gornjem periodu, djecu _____, _____, _____ i _____ prisiljavao da skupljaju željezo i druge sekundarne sirovine, *na način da su djeca na trokolici vukla i do 100 kg sirovine, koja je kasnije prodavana na otkupnoj stanici „_____“ d.o.o.*, za neutvrđen iznos novca, kojeg je uzimao sebi,

a zatim svu gore navedenu djecu prisiljavao da rade u Fabrici namještaja „_____“ d.o.o. _____, koja se nalazi u naselju _____, vlasništvo _____ kojom prilikom su djeca izvlačila otpad, utovarala spužve u kamion, a _____ i kovao daske te se jednom prilikom i povrijedio, nakon čega mu je _____ po završenom poslu plaćao određene novčane iznose,

S.A.

u periodu juli 2016. godine – mart 2017. godine, u _____, kao roditelj djece _____, _____ i _____, iako svjesna da na taj način grubo zanemaruje brigu o odgoju svoje djece, a što je i htjela, dozvoljavala M.E. da isti tjera djecu na prosjačenje i prisiljava ih na rad, na način da je odlazila s djecom na gore pomenute lokacije, te prosila i ona, te iste ostavljala na ulici bez nadzora, a koja djeca su bila vidno zapuštena, kako spoljašnjim izgledom, tako i ličnom higijenom, kao i bez adekvatne zdravstvene brige, te ista nisu pohađala školu, iz kojeg razloga je JU Centar za socijalni rad _____ dana XX.XX.2017. godine izuzeo djecu i

smjestio ih u hraniteljsku porodicu,
Dakle,

M.E. – navodio i prevezio osobu koja nije navršila 18 godina života u svrhu iskorištavanja prislinim radom i prislinim prosjačenjem, a

S.A. - kao roditelj grubo zanemarila svoju funkciju zbrinjavanja i odgoja djeteta, a zbog krivičnog djela dijete se odalo prosjačenju

Čime su počinili krivična djela, i to:

- *M.E.s - Trgovina ljudima – iz člana 210a. stav 2. KZ F BiH,*
- *S.A. - Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika – iz člana 219. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ F BiH,*

Radi toga,

P r e d l a ž e m o :

Da se pred tim sudom zakaže pretres, na kojem da se izvedu *sljedeći dokazi optužbe:*

1. ISPITIVANJE SVJEDOKA OPTUŽBE:

- mldb. _____, sin _____ iz _____ ul. _____ broj _____
- mldb. _____, kći _____ iz _____ ul. _____
- mldb. _____, sin _____ iz _____ ul. _____ broj _____
- mldb. _____, kći _____ iz _____ ul. _____ broj _____
- mldb. _____, sin _____ iz _____ ul. _____ broj _____
- _____, sin _____ iz _____ ul. _____ broj _____
- _____, sin _____ iz _____ ul. _____ broj _____
- _____, sin _____ iz _____ ul. _____ broj _____

2. ISPITIVANJE VJEŠTAKA OPTUŽBE:

- dr. sc. _____, dipl. psih., stalni sudski vještak psiholog
- prim. dr. _____, vještak neuropsihijatar, iz _____
- _____, inspektor u Ministarstvo unutrašnjih poslova _____
- _____, diplomirani kriminalista, Centar za forenzička ispitivanja, vještačenja i istraživanja, Federalna uprava policije _____

3. DA SE PROČITAJU SLIJEDEĆI DOKUMENTI I SPISI:

- Nalaz i mišljenje vještaka psihologa dr. sc. _____ od XX.XX.2017. godine
- Nalaz i mišljenje vještaka psihijatra prim. dr. _____ od XX.XX.2017. godine
- Nalaz i mišljenje vještačenja mobilnih telefonskih aparata i SIM kartica, Federalne uprave policije _____ broj _____ od XX.XX.2017. godine
- Fotodokumentacija MUP-a _____, Predmet: _____, otvaranje predmeta, Mjesto: Kantonalno tužilaštvo _____ broj _____ od XX.XX.2017. godine
- Sažeci razgovora sa CD-om
- Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta, broj _____ od XX.XX. 2017. godine
- Naredba za pretresanje pokretnih stvari izdata od strane Kantonalnog suda _____, broj _____

_____ od XX.XX.2017. godine

- Uvjerenje o državljanstvu na ime _____ broj: _____ od XX.XX. 2015. godine
- Izvod iz matične knjige rođenih na ime _____ broj: _____ od XX.XX.2015. godine
- Izvod iz matične knjige rođenih na ime _____ broj: _____ od XX.XX.2015. godine
- Izvod iz matične knjige rođenih na ime _____ broj: _____ od XX.XX.2016. godine
- Izvod iz matične knjige rođenih na ime _____ broj: _____ od XX.XX.2016. godine
- Izvod iz matične knjige rođenih na ime _____ broj: _____ od XX.XX.2016. godine
- Izvod iz matične knjige rođenih na ime _____ broj: _____ od XX.XX.2004. godine
- Izvod iz matične knjige rođenih na ime _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Izvod iz matične knjige rođenih na ime _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Obavijest JU Kantonalnog centra za socijalni rad, Služba socijalne zaštite općine _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Akt JU Centra za socijalni rad _____ broj _____ od XX.XX.2016. godine
- Izvod iz kaznene evidencije MUP-a TK, Policijske uprave _____, Odjeljenje kriminalističke policije broj: _____ od XX.XX.2017. godine na ime osumnjičenog M. E.
- Izvod iz kaznene evidencije Policijske uprave _____, Odjeljenje kriminalističke policije broj: _____ od XX.XX.2017. godine na ime osumnjičene S. A.

4. *PREDLAŽEMO* da Sud osumnjičenoj S. A. izrekne *SIGURNOSNU MJERU – Oduzimanje predmeta* iz člana 78. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine i to:

- *mobitel* marke „Samsung“, model SHV-E160S Galaxy Note, IMEI: _____, sa _____ SIM karticom ser. br. _____, IMSI br. _____, pretplatnički broj + _____

5. *PREDLAŽEMO* da Sud osumnjičenom M.E. izrekne *SIGURNOSNU MJERU – Oduzimanje predmeta* iz člana 78. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine i to:

- *mobitel* marke „Samsung“, model GT-I9000 Galaxy S, IMEI: _____, sa _____ SIM karticom ser. br. _____, IMSI br. _____, pretplatnički broj + _____
- *mobitel* marke „Alcatel“, model OT-208, IMEI: _____, sa _____ SIM karticom ser. br. _____, IMSI br. _____, pretplatnički broj + _____

6. **PREDMETI KOJI SLUŽE KAO DOKAZI**

- originalno zapakovana kutija na kojoj je crnim slovima ispisano broj _____ datum: XX.XX.2017. godine, Federacija Bosne i Hercegovine, _____ kanton, Kantonalno tužilaštvo _____ kantona, prilog uz akt, dok je sa druge strane crnim slovima ispisano Federacija Bosne i Hercegovine, _____ kanton, Kantonalno tužilaštvo _____ broj: _____ datum: XX.XX.2017. godine, prilog CD, _____

7. *PREDLAŽEMO* da Sud prema osumnjičenom M. E., shodno odredbi člana 151. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, *PRODUŽI MJERA PRITVORA iz razloga propisanih u članu 146. stav 1. tačka b) i c) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 46. stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama istoga zakona.*

8. Da se prema osumnjičenoj S. A. primjenom odredbe člana 140a) i člana 140b)

Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine produže mjere zabrane:

- zabrana napuštanja mjesta boravišta
- zabrana sastajanja osumnjičene sa osumnjičenim _____ i svjedocima – _____, _____, _____, _____ i _____, kao i drugim svjedocima, uz naredbu da se jedan puta sedmično javlja Policijskoj upravi _____, Policijska stanica _____, po rasporedu koji će sačiniti Policijska uprava

8. Rezultat istrage

I. Osnovana sumnja da je osumnjičeni _____ počinio krivično djelo koje mu se optužnicom stavljaju na teret, proizilazi iz rezultata provedene istrage.

Naime, iz svih prikupljenih dokaza, nesporno proizilazi, da je osumnjičeni _____ koristio djecu i maloljetne osobe kako bi iste radno eksploatisao, te iste tjerao na prosijačenje.

Navodi optužnice su u cijelosti potvrđeni iskazima saslušanih svjedoka, nalazima i mišljenjima vještaka, kao i materijalnim dokazima koji se nalaze u spisu.

Osumnjičeni su se u istrazi branili ćutnjom.

Dakle, cijeneći naprijed izloženo, smatramo da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizilazi osnovana sumnja da su osumnjičeni počinili krivična djela koja im se optužnicom stavljaju na teret, te s toga predlažem da sudija za prethodno saslušanje potvrdi ovu optužnicu.

II. DOKAZI koji potkrepljuju navode ove optužnice

- Zapisnik Kantonalnog tužilaštva _____ kantona o ispitivanju osumnjičenog _____ od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik Kantonalnog tužilaštva _____ kantona o ispitivanju osumnjičene _____ od _____, 2017. godine
- Zapisnik MUP-a _____ o audio-vizuelnom saslušanju maloljetnika _____ sa transkriptom od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik MUP-a _____ o audio-vizuelnom saslušanju maloljetnika _____ sa transkriptom od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik MUP-a _____, Sektor kriminalističke policije o audio-vizuelnom saslušanju maloljetnika _____ sa transkriptom od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik MUP-a _____, Sektor kriminalističke policije o audio-vizuelnom saslušanju maloljetnika _____ sa transkriptom od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik MUP-a _____, Sektor kriminalističke policije o audio-vizuelnom saslušanju maloljetnika _____ sa transkriptom od XX.XX.2016. godine
- Zapisnik MUP-a _____, Odjeljenje za borbu protiv organizovanog kriminaliteta o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik MUP-a _____, Odjeljenje za borbu protiv organizovanog kriminaliteta o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik MUP-a _____, Sektor Kriminalističke policije Odjeljenje za borbu protiv organizovanog kriminaliteta o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2017. godine
- Naredba Kantonalnog tužilaštva _____ kantona za vještačenje mobilnih telefonskih

- aparata od XX.XX.2017. godine
- Naredba Kantonalnog tužilaštva _____ kantona za psihijatrijsko vještačenje od XX.XX.2017. godine
- Naredba Kantonalnog tužilaštva _____ kantona za psihološko vještačenje od XX.XX.2017. godine
- Prijedlog Kantonalnog tužilaštva _____ kantona za izdavanje naredbe za obustavu primjene posebnih istražnih radnji od XX.XX.2017. godine
- Zahtjev Kantonalnog tužilaštva _____ kantona za izdavanje naredbe za pretresanje pokretnih stvari od XX.XX.2017. godine
- Prijedlog Kantonalnog tužilaštva _____ kantona za izdavanje naredbe za primjenu posebnih istražnih radnji od XX.XX.2017. godine
- Naredba Kantonalnog suda u _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Naredba Kantonalnog suda u _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Naredba Kantonalnog suda u _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Naredba Kantonalnog suda u _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Naredba Kantonalnog suda u _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Naredba Kantonalnog suda u _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Izvještaj o provođenju posebnih istražnih radnji broj _____ od XX.XX.2017. godine
- Fotodokumentacija o provođenju posebnih istražnih radnji, XX.XX.2017. godine
- Izvještaj o provođenju posebnih istražnih radnji broj _____ od XX.XX.2017. godine
- Fotodokumentacija o provođenju posebnih istražnih radnji, XX.XX.2017. godine
- Izvještaj o provođenju posebnih istražnih radnji broj _____ od XX.XX.2017. godine
- Fotodokumentacija o provođenju posebnih istražnih radnji, XX.XX. 2017. godine
- Zapisnik Kantonalnog tužilaštva _____ kantona o otvaranju, pregledu i pretresanju privremeno oduzetih predmeta od XX.XX.2017. godine
- Zahtjev za izdavanje naredbe MUP-a _____, Sektor kriminalističke policije, Odjeljenje za borbu protiv organizovanog kriminaliteta broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Izvještaj o realizaciji naredbe MUP-a _____, Sektor kriminalističke policije, Odjeljenje za borbu protiv organizovanog kriminaliteta broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Izvještaj o realizaciji naredbe MUP-a _____, Sektor kriminalističke policije, Odjeljenje za borbu protiv organizovanog kriminaliteta broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik o pretresanju MUP-a _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik o pretresanju MUP-a _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik o pretresanju osobe MUP-a _____, Sektor kriminalističke policije broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik o pretresanju osobe MUP-a _____, Sektor kriminalističke policije broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta MUP-a _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik o predaji osobe kojoj je oduzeta sloboda nadležnom tužiocu MUP-a _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Zapisnik o predaji osobe kojoj je oduzeta sloboda nadležnom tužiocu MUP-a _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine
- Službena zabilješka MUP-a _____, Sektor kriminalističke policije, Odjeljenje za borbu protiv organizovanog kriminaliteta broj: _____ od XX.XX.2016. godine
- Naredba Kantonalnog tužilaštva _____ kantona o preuzimanju lica lišenog slobode od XX.XX.2017. godine
- Naredba Kantonalnog tužilaštva _____ kantona o preuzimanju lica lišenog slobode od XX.XX.2017. godine
- Rješenje Kantonalnog tužilaštva _____ kantona vještaku dr. _____ od XX.XX.2017.

godine

Svi dokazi navedeni u segmentu po tačkom 3. „Da se pročitaju slijedeći dokumenti i spisi“

III. Na osnovu čl. 151 st. 1. i stav 2. ZKP F BiH stavljamo i slijedeći:

9. PRIJEDLOG ZA PRODUŽENJE PRITVORA:

Da se prema osumnjičenom _____ nakon potvrđivanja optužnice, produži mjera pritvora na osnovu člana 151. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, a iz razloga propisanih u članu 146. stav 1. tačka b) i c) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP F BiH), u vezi sa članom 46. stav 1. Zakona o izmjenama i dopunama ZKP-a F BiH („Službene novine F BiH 9/09“), *tako da dispozicija rješenja o produženju pritvora sadrži decidno određenje Suda da se pritvor prema optuženom produžava nakon potvrđivanja optužnice, i da po tom rješenju može trajati najduže 2. (dvije) godine (jer se za optuženo krivično djelo može izreći kazna zatvora preko 10. godina),*

s tim da će Sud kontrolu opravdanosti pritvora vršiti po isteku svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru.

RAZLOZI za produženje mjere pritvora:

- a) Razloge za tvrdnju da postoji viši stepen sumnje, zasnovan na prikupljenim dokazima i spisima, koji upućuju na zaključak da je osumnjičeni _____ počinio krivična djela, za koje je podignuta optužnica, prepoznamo u slijedećem:

Osnovana sumnja između ostalog proizilazi iz: zapisnika o audio vizuelnom saslušanju maloljetnika _____ od XX.XX.2017. godine, te _____ od XX.XX.2017. godine te zapisnika o audio vizuelnom saslušanju maloljetnika _____ od XX.XX.2016. godine, zapisnika o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2017. godine, izvoda iz matične knjige rođeni na ime _____ uvjerenja na ime _____ od XX.XX.2015. godine, izvještaja o realizaciji naredbe za pretresanju od XX.XX.2017. godine, naredbe Kantonalnog suda _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine, zapisnika o pretresanju stana od XX.XX.2017. godine, zapisnika o pretresanju pmv _____ od XX.XX.2017. godine, potvrda o privremenom oduzimanju predmeta od XX.XX.2017. godine, zapisnika o pretresanju osoba _____ i _____ od XX.XX.2017. godine, zahtjeva za izdavanje naredbe od XX.XX.2017. godine, dopisa JU Centar za socijalni rad _____ o prijavi nasilja nad mladb. _____ od XX.XX.2016. godine, i podaci od XX.XX. 2016. godine, službena zabilješka MUP-a _____ od XX.XX.2016. godine, obavještenje JU Kantonalni centar za socijalni rad Kanton _____ od XX.XX.2017. godine, naredbe Kantonalnog suda _____ kojim se određuju i produžavaju posebne istražne radnje, izvještaj o realizaciji naredbe za provođenje posebnih istražnih radnji od XX.XX.2017. godine, zapisnici o predaji osobe kojoj je oduzeta sloboda nadležnom tužiocu od XX.XX.2017. godine, naredbe o preuzimanju lica lišenih slobode od XX.XX.2017. godine, sažetci razgovora, izvještaji o provođenju posebnih istražnih radnji tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba, zapisnika o saslušanju svjedoka djeteta _____, naredbe za otvaranje, pregled i pretres mobitela, zapisnika o otvaranju, pregledanju i pretresanju mobitela, naredbe za vještačenjem mobitela i sim kartica, naredbe za psihijatrijsko vještačenje osumnjičenog _____, naredbi za psihološko vještačenje _____, kao i ostale materijalne dokumentacije.

Osnovana sumnja proizilazi iz zapisnika o saslušanju od XX.XX.2016.godine _____, u kojem iskazu, dijete _____ navodi da ga je osumnjičeni _____ svakodnevno, radi prosjačenja,

zajedno sa ostalom djecom odvozi vozilom _____ ili _____ u grad _____, dok _____ bude odvezen na _____, kod TC _____, a isprošeni novac po dolasku uvečer kući mora predati _____. Ukoliko donese manju količinu novca (5 do 10 KM) bude fizički kažnjen. Isprošeni novac predaju i ostala djeca koja prose po gradu _____ i koja su pod nadzorom _____. _____ u svojoj izjavi također između ostalog navodi da pored toga što osumnjičeni tuče njega, također isti tuče i djecu _____, dok je napolju i dok prosi dijete _____ navodi da nema jaknu kada je zima, odnosno nema ničega kada je zima, a kada je kod kuće osumnjičeni mu ne da da izađe napolje, te također navodi da ga tjera na, kako dijete kaže, teške poslove i to poslove vezane za drva, krevete, prozore, namještaj, sve što je teško, te da dječak _____ kuje daske sa heftaricom, zbog čega se jednom prilikom udario u prst, a dok _____ radi te teške poslove osumnjičeni _____ bude kod kuće gdje sjedi i ništa ne radi, a _____ ostavlja da sam radi, te ga između ostalog ostavljao da radi i u fabrici koja pravi krevete, a za koju misli da se zove „_____“ a koja se nalazi u _____. Dijete također navodi da kada dođe kazan za rakiju što se pravi i to kada treba da se odvuče kući, i to _____ odvlači, a to radi na način da taj kazan dignu i ubaci ga u _____, pri tom ga osumnjičeni tjera na to, a ako dijete _____ to ne uradi, osumnjičeni ga počne udarati, zbog čega u svom iskazu _____ navodi, da ne bi želio zbog svega što mu se u kući dešavalo da se vrati u porodicu odnosno kod osumnjičenog _____. Također navodi da se njegova majka _____ nalazi u _____ sa četvero djece, te bi on volio otići do svoje majke, te dodaje da je jedne prilike njegova majka iz _____ poslala po nekom čovjeku novac kako bi taj čovjek _____ kupio mobitel, što je taj čovjek i uradio, ali kada je to vidio osumnjičeni odmah je od _____ uzeo telefon, a ovo je uradio prema izjavi djeteta jer mu nije dozvoljavao da nazove mater i da joj kaže šta se s njim dešava. Svjedok također navodi, da osumnjičeni svako jutro kada ustane govori djeci da ustanu kako bi ih mogao odvući na određeno mjesto gdje će prostiti, te da on mora zaraditi 10-20 KM, koji novac mora da preda osumnjičenom. Pored njega, osumnjičeni tjera na prošnju i _____, te djecu _____ koji ima 13 godina, _____ staru 9 godina, _____ koji ima 5 godina, _____ koja ima 8 godina i _____ koji ima 7 godina, a _____ ima 12 godina. Također navodi, da je njega najčešće ostavljao ispred _____ dok je neku od djece ostavljao kod _____. _____ također navodi da ga je bilo sramota da traži novac od građana, te je isti gurao kolica i onda čekao da mu građani daju nešto novca. _____ je rijetko dolazio po njega nego je svaki put naredio djetetu _____ da pješke dođe do kuće koja se nalazi na _____.

Iz zapisnika o saslušanju djeteta _____ od XX.XX.2017. godine koji je rođen XX.XX.2008. godine, proizilazi da na adresi u _____ živi sa nenom _____, tetkom _____, majkom _____, očuhom _____, te sa svojom braćom i sestrama. _____ navodi između ostalog da prosi zajedno sa sestrom _____, a na mjestu gdje prose ih odveze njihov očuh _____ svojim autom i to u zadnje vrijeme _____, dok je prije ih na ta mjestu vozio _____ i _____, a zajedno s njima ide u prošnju i _____. _____ je prije mjesec dana krenuo u školu, a navodi da već oko godinu dana prosi sa majkom i braćom, a da je upravo _____ taj koji im kaže da idu da prose. Konkretno _____ je _____ odvezio da prosi kod fakulteta i kod _____, a _____ dnevno zaradi oko 15 KM, dok novac daje ili _____ a ako nema nje _____. Pored toga što prosi _____ skuplja i flaše, papir i željezo, te to prodaju u otpad, a za koju prodaju dobije novac. Također _____ navodi da je osumnjičenom _____ govorio da ne želi da prosi na što ga je ovaj nagovarao da ostane samo još jedan, pa još jedan i tako stalno. Također _____ navodi da je ranije prosio i sa _____. Svjedok također navodi da je osumnjičeni _____ zadnjih mjesec dana mu rekao da ako vidi policiju, istim ne govore da prosi. Također svjedok navodi da je skupljao i željezo, te da se jednom prilikom povrijedio u nogu i to kako on kaže kada je išao raditi „Osjekli mi nogu“. Također, iz iskaza djeteta _____ proizilazi da ga je osumnjičeni tjerao da radi razne poslove,

kao i da prosi, da ih je razvezao na razne lokacije svojim vozilima _____ plavi, _____, a u zadnje vrijeme _____, da su djeca _____ prosila kod buregdžinice na _____, da su prosili bez obzira na vremenske prilike, da nije imao adekvatnu ni odjeću ni obuću, a da je _____ dnevno zarađivao oko 20 KM, te je novac davao majci _____ a _____ je davao novac osumnjičenom. _____ je, kao i ostala djeca koja su živjela sa osumnjičenim radio u firmi _____, a za taj rad je dobijao oko 150,00 KM, od kojih novaca je _____ davao 110,00 KM _____, a također su i po kontejnerima skupljali papir i flaše. Svjedok također navodi, da se prema njemu _____ ponašao dobro, ali da je na ostalu djecu galamio i tukao ih, a kada djeca neće da prose, osumnjičeni, prema iskazu svjedoka bude totalno ljut. Dijete _____ navodi da se grozno osjeća kada prosi, u školu ne ide, a želio bi da ide. Također navodi da je i njegova majka _____ prosila, a osumnjičeni _____ je i nju tukao i to kada se napije pa joj prijete da će je ubiti. Svjedok je također prodavao robu i po pijaci i to na _____ pijaci, a po jednom danu na pijaci je zarađivao između 100 i 150 KM, a pored njega na pijaci je prodavala i dijete _____ koja ima 10 godina. _____ je novac predavao majci, a ona je isti davala _____, jer ako mu ne da novac, osumnjičeni _____ ju je onda udarao.

Osnovana sumnja proizilazi iz akta Centra za socijalni rad _____ od XX.XX.2016.godine iz kojeg proizilazi da je u Prihvatilište za djecu žrtve nasilja prosjačenja ili radne eksploatacije _____, smješteno dijete _____ iz _____, rođen XX.XX. 2004.godine u _____. Tom prilikom je kao nasilno lice navedeno njegov navodni otac iako očinstvo nije nikada priznato, _____ iz _____ a kao vrsta nasilja navodi se da je _____ svakodnevno izložen fizičkom nasilju, prisiljava na prosjačenje i na teške fizičke poslove.

Dijete _____ se trenutno nalazi u Prihvatilištu čime je spriječena dalja viktimizacija djeteta.

Iz iskaza djeteta _____, rođene XX.XX.2006. godine od majke _____ i _____ između ostalog proizilazi, da živi na adresi _____ u jednoj prostoriji zajedno sa majkom _____ te ostalom djecom _____, _____, _____, _____, a ta prostorija nema ni struju ni vodu. Djevojčica navodi da ne ide u školu jer ne posjeduje ni rodni list, a ima 10 godina. Zajedno sa njima živi i osumnjičeni _____ koji svako jutro bez obzira na vremenske prilike ih probudi stavi ih u vozilo i vodi ih na određene lokacije, nju najčešće kod _____ gdje ona mora da prosi, te da isprošeni novac mora da preda _____. Djevojčica također u izjavi navodi da joj je _____ rekao da ako policija bude je kada zaustavila i pitala šta radi na ulici da ista policiji kaže da ne prosi, a da novac skuplja za hranu, te da joj je rekao da njemu daje pare koje isprosi od građana, a da djevojčica _____ ima strah od osumnjičenog koji galami na nju zbog čega ona tako mora da postupi. Pored navedenog djevojčica navodi da uspije da zaradi određeni novčani iznos između 10 i 20 KM. Također navodi da po naredbama osumnjičenog ista zajedno sa bratom _____ zvanu _____, a prije je s njima bio i _____ odlazio u fabriku _____ gdje skuplja spužvu, a u toj fabrici se prave kreveti, pa kada spužvu pokupi odu na smeće da tu spužvu bace, nakon čega im gazda te fabrike plati i to u iznosu od 20 KM koji novac oni daju ili _____ ili osumnjičenom _____. Pored ovog djeca također sakupljaju flaše, papir, željezo, te nakon što to skupe moraju to da prodaju, a sve to vuku u trokolici, a navedene artikle skupljaju po _____, a te lokacije su im prilično udaljene od njihove kuće koja se nalazi u _____ otpad znaju skupljati i po kantama i tada dobiju novčane iznose između 10 i 20 KM. Svjedokinja također navodi da je nju ustvari sramota da prosi i da ne voli to raditi, a svaki put kada je osumnjičenom _____ rekla da to ne želi da radi isti je galamio na nju te ju je natjerao da prosi, a prema izjavi svjedokinje osumnjičeni je tjerao i njenu majku da prosi, a pored nje i ostalu braću i sestre koji žive s njima, s tim što na vodi da je osumnjičeni ranije češće zlostavljao dijete _____, a kako je _____ izmješten iz porodice sada najviše zlostavlja nju. Pored navedenog, dijete _____ u svom iskazu također ističe, da prodaje stvari po pijaci zajedno sa djetetom _____, i djetetom _____

i to na _____ pijaci u gradu _____. Također _____ navodi, da prosi zadnjih pet do šest godina, a prose skoro svaki dan, te pored osumnjičenog nekad ih na lokacije koje su određene za prošnju odveze _____ koji je muž od njene sestre _____.

Osnovana sumnja proizilazi i iz iskaza _____ koji je vlasnik firme _____ te koji u svom iskazu između ostalog navodi da se firma nalazi u _____ i to u ul. _____ a bavi se proizvodnjom tapaciranog namještaja. S obzirom da u toku proizvodnje ostane dosta otpadnog materijala kao što je karton, najlon, spužva, metalni dijelovi namještaja i slično on angažuje pojedina lica kako bi se to izvuklo. Tako mu je poznato da lice _____ nacionalnosti koje živi u kući pored asvalta u _____ dolazi kod firme sa djecom i plavim _____ i odvlači sav navedeni otpad iz firme. To lice _____ nacionalnosti sa sobom dovozi dvoje do troje djece, a nakon što određene poslove odrade za njega to lice _____ nacionalnosti bude isplaćeno oko 100 KM a koji novac _____ daje direktno tom licu na ruke. Također mu je poznato, da se ta djeca i to lice družu sa radnicima iz firme i često su prisutni u firmi.

Osnovana sumnja proizilazi i iz iskaza _____ koji je između ostalog naveo, da je bio u braku sa _____ sa kojom ukupno ima petero djece, te da je nastanjen u _____. Poznato mu je da je _____ zajedno sa četvero djece otišla u _____ gdje je odlučila da živi sa _____ a od njegove pastorke _____ koja živi u _____ je čuo da je njihova zajednička kćerka _____ prosila, a što mu je i _____ potvrdila.

Osnovana sumnja također proizilazi i iz iskaza _____, koji navodi da poznaje osumnjičenog _____ koji živi na spratu kuće sa svojom ženom _____ i sa djecom _____, _____, _____ i _____, dok _____ sa svojom suprugom i djecom živi u prizemlju te kuće. _____ je zaposlen u manjoj firmi a njegov polubrat _____ nije zaposlen već se bavi skupljanjem željeza, dok mu je poznato da su _____, _____ i _____ češće išli u grad ili u _____ gdje su prosili, dok su _____, _____ i _____ prosili uglavnom sa majkom _____. Poznato mu je da je osumnjičeni sa svojim vozilom marke _____, a kasnije vozilom marke _____, a kasnije i vozilom _____ odvodio djecu i _____ na određene lokacije radi prošnje, a nekad u rjeđim slučajevima ih je i _____ odvezio svojim vozilom _____. Također navodi, da novac koja bi djeca skupila od prošnje su uvijek davala _____ ili _____. Također navodi da posjeduje trokolicu koju nekad posudi _____ koji tu trokolicu daje djeci kako bi siti prevukli do otkupne stanice staro željezo, a poznato mu je da se u blizini nalazi otkupna stanica _____ doo gdje djeca ponekad odvoze staro željezo, a na tu trokolicu _____ je tovario i po 400 kg materijala, dok su djeca znala gurati po 100 kg materijala.

Iz zapisnika o pretresu od XX.XX.2017. godine proizilazi, da su od osumnjičenih _____ i _____ oduzeti mobilni telefoni, kao i od _____.

Iz izvoda iz kaznene evidencije na ime _____ od XX.XX.2017. godine proizilazi da je osumnjičeni do sad kažnjavao presudom Općinskog suda _____ od XX.XX.2014. godine zbog krivičnog djela iz člana 371. stav 1. KZ FBiH na kaznu zatvora u trajanju od 6 mjeseci i uslovom od 2 godine.

Iz rodni listova za djecu _____ proizilazi da je rođen XX.XX.2004. godine u _____ od majke _____ dok otac nije upisan, _____ je rođen dana XX.XX.2009. godine od majke _____, otac nije upisan, a rođen je u _____, a _____ je rođena dana XX.XX.2007. godine u _____ također od majke _____ bez upisa oca. _____ je rođena dana XX.XX.2006. godine u _____, od majke _____ i dok otac nije poznat, _____, rođen XX.XX.2008.

godine od oca _____ i majke _____, _____ je rođen XX.XX.2003. godine od majke _____, dok otac nije poznat.

Iz izvoda iz matične knjige rođenih za opštinu _____ proizilazi, da je osumnjičeni _____ rođen XX.XX.1978. godine u _____, a osumnjičena _____ je rođena XX.XX. 1977. godine u _____.

Iz obavještenja JU Kantonalni centar za socijalni rad, općine _____ od XX.XX.2017. godine proizilazi da je majka mladb _____ se ovoj službi obratila putem telefona i tada je navela, između ostalog, da se nalazi u _____ u azilu, te da moli da se njena djeca _____ i _____ i _____ izuzmu od _____, jer joj je poznato da su prisiljeni na prosijačenje od strane _____.

Osnovana sumnja proizilazi i iz dopisa Centra za socijalni rad _____ u kojem se navodi, da je _____ preuzet od strane Službe socijalne zaštite i u skladu sa svojim nadležnostima preuzela dalje zbrinjavanje i da su tom prilikom stupili u kontakt sa majkom _____, _____ koja se od 2014.godine nalazi u _____ kao tražilac azila. U kontaktu sa _____ ista je zatražila da se i ostalo dvoje djece izuzme od _____ obzirom da su oni i za vrijeme zajedničkog života bili prinuđeni na prosjačenje i da je to jedan od osnovnih razloga zbog čega je _____ napustila vanbračnu zajednicu sa _____.

Iz nalaza i mišljenja vještaka neuropsihijatra dr _____ između ostalog proizilazi da je osumnjičeni psihopatski poremećena ličnost sa asocijalnim ponašanjem, a njegova sposobnost da upravlja svojim postupcima za djela koja su predmet ovog vještačenja su nešto smanjena (ali ne bitno), ali sposobnost shvatanja značaja svojih postupaka je očuvana.

Dana XX.XX.2017. godine Kantonalni sud je izdao Naredbu za otvaranjem, pregledanjem i pretresanjem mobilnih telefona, te je izvršeno otvaranje, pregledanje i pretresanje istih od strane Kantonalnog tužioca dana XX.XX.2017. godine, nakon čega je izdata Naredba za vještačenjem mobilnih telefona Centru za forenziku i podršku FUP-a _____ i izvršeno je vještačenje telefona.

_____ je u svom iskazu također potvrdila da je morala prosijačiti te vršiti poslove koje joj je naredio osumnjičeni, te da nije želila da prosjači, a u svom iskazu je potvrdila navode do sada saslušane djece.

Dana XX.XX.2017. godine je od strane vještaka psihološke struke dr. sc. _____, dipl. Psih. dostavljen nalaz i mišljenje vezano za vještačenje djece – oštećenih _____, _____, _____, _____, i _____, u kojem nalazu i mišljenju u dijelu zaključka vještak navodi da vještačena djeca u svojim najbitnijim dijelovima iskaza koji se tiču prošnje, ekspolatacije, svjedočenja nasilju, te bivanjem žrtvom fizičkog, psihičkog i emocionalnog zlostavljanja i zanemarivanja nisu sklona izmišljanju i konstrukciji događaja, tako da se njihovim iskazima može dati puna vjera. Nivoi mentalne dobi su kod sve djece nešto ispod prosjeka u odnosu na njihove vršnjake, te je stepen njihovog duševnog razvoja takav da su teško psihološki pogođeni u sferi emocionalnog funkcionisanja i psihosocijalnog prilagođavanja usrediti s oštećenjima u nošenju s svakodnevnim stresovima, zbog čega su postali manje psihološki otporni na stresove, tako da je za očekivati da su podložna razvoju teških oblika psihičkih poremećaja u budućnosti, zbog čega vještak predlaže trajnu zabranu pristupa osumnjičenog _____ svakom vještačenom djetetu i oduzimanje starateljstva/roditeljstva nad svakim djetetom ukoliko takvo starateljstvo odnosno roditeljstvo postoji. Ovo sve iz razloga što je osumnjičeni učestvovao i bio inicijator brojnih scenarija fizičkog

i psihičkog zlostavljanja, emocionalnog zlostavljanja i zanemarivanja, kao i eksploatacija djece u korist toga da vraća sopstvene dugove, te je izlagao djecu opasnom naoružanju, drogama, alkoholu, i higijenski nehumanim uslovima u kojoj su se djeca svakodnevno obitavala s insektima i glodarima, a dodatno ih izgladnjavao i tjerao da donose novac kojeg je on trošio na konzumiranje psihoaktivnih supstanci (alkohola i droge) na očigled djece. Pored navedenog u nalazu i mišljenu vještak je između ostalog naveo da je dijete _____ bio višestruka žrtva eksploatacije, te da je bio izlagan batinama i verbalnom ponižavanju te da dijete treba intitucionalni smještaj uz obavezu oduzimanja roditeljstva, a da su na djevojčicu _____ svi opisani događaji ostavili traumatske posljedice te da se to posebno reflektuje na posebnu sferu funkcionisanja u smislu da je sklona sindromu blage depresivne simptomatologije, te da se također predlaže trajno oduzimanje roditeljstva od strane roditelja, dok je i _____ bio izlagan višestrukim formama fizičkog zlostavljanja, a opisani događaji su na njega ostavili posebno traumatične posljedice, a što je ista situacija i sa djevojčicom _____ te dječacima _____, koji je također bio tjeran na prošnju i emocionalno psihički fizički i socijalno zapušten, zlostavljan i zanemarivan kao i dječak _____.

Tokom izvršenja mjera i radnji naloženih Naredbom i analizom presretanih telefonskih razgovora i SMS poruka kao i izvršenjem mjere tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima do sada je uočeno da postoji veći broj događaja koji ukazuju na osnovanu sumnju da je počinjeno krivično djelo - Trgovina ljudima - iz člana 210a KZ F BiH. Posebne istražne radnje su vršene po osnovu Naredbi Kantonalnog suda _____.

Analizom presretnutih telefonskih razgovora i SMS poruka osumnjičenog _____ utvrđeno je, da broj telefona koji koristi _____ ima manji broj komunikacija od kojih je jedan broj onih koji se odnosi na radnje i okolnosti koje ukazuju na izvršenje krivičnog djela Trgovine ljudima.

Tako je dana XX.XX.2017.godine u 12.47 sati (razgovor broj 46) ostvarena komunikacija između brojeva telefona _____ koji koristi _____ a u ovoj komunikaciji telefon je koristila djevojčica po imenu _____ i broj telefona _____ korisnika majka od _____ sljedećeg sadržaja "C-neno ja sam _____ de moreš zvati _____ - sad ću ga zvati C-haj". Sljedeća komunikacija je istog dana, u 12.50 (razgovor broj 47) sadržaja „C-jesi neno stigla _____ je kreno C-haj dobro je“. Kroz primjenu posebne istražne radnje - tajno praćenje i snimanje osoba i predmeta utvrđeno je da je djevojčica po imenu _____ jedna od djece koju skoro svakodnevno _____ vozi na lokacije radi prosjačenja na području _____, te je utvrđeno da _____ svoj telefon daje _____ koja ga upotrijebi samo radi pozivanja ili ostavljanja poruke majci _____ da dođe po njih i odveze ih kući i time bi prestajalo prosjačenje djece i _____ za taj dan. Ustanovljeno je da _____, bilo da je uslijedio poziv prema njemu od _____ ili ne, po njih na mjesto prosjačenja dolazio između 12 i 14 sati kada ih je odvozio kući, a što potvrđuju i posebne istražne radnje iz člana 130. ZKP F BiH stav 2. tačka d) Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima, jer iz fotografija broj 10, 11, 12, 13 i 14. u foto dokumentaciji pokazuje se da u vozilo _____, reg. oznaka _____ kojim je upravljao _____ sjedaju pored _____ troje djece, te ih odvozi na mjesto prosjačenja u _____.

Dana XX.XX.2017.godine u 12.58 sati (razgovor broj 49) sa broja telefona _____ koji koristi _____ poziva _____ na broj telefona _____ majku _____ kojom prilikom kaže „Neno ja **sam** _____, reci _____ da dođe po nas“ a majka _____ odgovara „Dobro sine“. Iz komunikacije proizilazi da su za taj dan prosjačenje završili oko 13.00 sati kada poziva _____ da dođe po njih autom da ih vozi kući.

Dana XX.XX.2017.godine primjenom mjere tajnog praćenja i tehničkog snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima sačinjeno je 39 fotografija u

vremenskom periodu od 08.26 do 12.21 sati gdje je zabilježen sam postupak transporta djece i _____ od kuće do mjesta gdje će prositi - kod prodavnica _____(_____) i _____ na _____, kao i način prosjačenja. Konstatovane su vrlo niske temperature, koje su prema izvještajima za taj dan iznosile oko -15 stepeni .

Dana XX.XX.2017.godine primjenom mjere tajnog praćenja i tehničkog snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima sačinjeno je 20 fotografija u vremenskom periodu od 08.28 do 12.09 sati sa istim načinom transporta i prosjačenja kao i prethodni dan. Tokom provođenja mjera jedno od djece koje je prosjačilo je prišlo policijskom službeniku koje je provodilo mjere i pitalo da li ima cigaru za njenu nenu. Na upit od strane policijskog službenika kako se zove djevojčica je odgovorila da se zove _____. Radi o _____ rođenoj 2007.godine. Prema izvještajima za taj dan temperatura je iznosila -10 stepeni i njihovo prosjačenje je posljednji puta za taj dan zabilježeno od strane policijskih službenika u 14.45 sati.

Dana XX.XX.2017.godine primjenom mjera tajnog praćenja i tehničkog snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima je utvrđeno, da je na lokaciji kuće u mjestu _____, u kojoj je nastanjen osumnjičeni _____, isti izašao iz kuće i iz garaže izvezao vozilo marke „_____, registarskih oznaka _____u koje je ušlo dvoje _____ djece i jedna NN muška osoba, te su sa istim vozilom otišli do Osnovne škole _____ u koju je, u 09:33 sati, zajedno sa djecom ušao _____, te iz iste izašao u 09:55 sati, ali samo sa jednim NN djetetom, zatim sjeo u vozilo i vratio se kući odakle više nije izlazio.

Dana XX.XX.2017.godine _____ razgovara sa NN muškom osobom (razgovor broj 82) kojom prilikom mu nudi drva za ogrev, grabovina i hrast po cijeni od 50, odnosno na 60 KM, mogu biti izrezana, iscijepana, zavisno od dogovora, a u te poslove angažuje i djecu.

Dana XX.XX.2017.godine primjenom mjere tajnog praćenja i tehničkog snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima sačinjeno je 9 fotografija.

Dana XX.XX.2017.godine primjenom mjere tajnog praćenja i tehničkog snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima, sačinjeno je 30 fotografija, u vremenskom periodu od 09.14 do 13.10 sati, a zabilježen je prevoz _____ i jednog djeteta u naselje _____radi prosjačenja, zatim prevoz starije ženske osobe, jedne odrasle muške osobe i jednog dijeta do Doma zdravlja u _____, Odjeljenje pedijatrije, što ukazuje na moguća oboljenja djece kao posljedica prosjačenja u prethodnim danima na vrlo niskim temperaturama. U 12.55 sati _____ dolazi po _____ i dijete na mjesto gdje su prosjačili, te nakon što ulaze u njegovo auto, odvozi ih kući.

Dana XX.XX.2017.godine primjenom mjere tajnog praćenja i tehničkog snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima sačinjeno je 56 fotografija, u vremenskom periodu od 07.19 do 14.00 sati kojom prilikom je zabilježeno, da je _____ odvezao _____ i djevojčicu po imenu _____ do ulice _____ radi prosjačenja te se vratio kući. Kada je djevojčica prišla policijskim službenicima koji su provodili posebnu istražnu radnju, ne sumnjajući o kome se radi, tražila od njih jednu KM, a na upit OSL kako se zove ona je odgovorila da se zove _____, kćerka _____ i živi u _____. Evidentirane su i radnje _____ koje ukazuju na kontrolu i nadzor nad _____, na način da je pretresala _____ u namjeri da joj oduzme sav novac koji je isprosila.

Dana XX.XX.2017.godine u 13.29 sati (broj razgovora 89) ostvarena je komunikacija između _____, koristeći broj telefona _____ za koji se pretpostavlja da je posudila od prolaznika, obzirom da se do sada nije pojavio u komunikacijama i tom prilikom poziva _____ na njegov broj telefona _____ te se odvija razgovor sljedećeg sadržaja: „B Halo _____, A evo mene pred _____ hajde dođi po nas (u offu se čuju dječiji glasovi) A-hajde eto me“.

Dana XX.XX.2017.godine iz komunikacija telefonom utvrđeno je da _____ je razbio karter na svom vozilu _____ te je u narednim danima komunicirao putem telefona sa osobama

radi popravka vozila.

Dana XX.XX.2017.godine primjenom mjere tajnog praćenja i tehničkog snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima sačinjeno je 56 fotografija, u vremenskom periodu od 08.22 do 13.09 sati kojom prilikom je zabilježeno da je _____ dovezao _____ i djevojčicu po imenu _____ u _____, ulica _____ radi prosjačenja. Imenovane su prosile do 12.55 sati kada je _____ primijetila vozilo _____ kojim je upravljao _____ u neposrednoj blizini mjesta gdje su prosjačile te pozvala _____ da ide sa njom u pravcu auta, sjele u njega a _____ ih je odvezao kući u _____.

Dana XX.XX.2017.godine primjenom mjere tajnog praćenja i tehničkog snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima sačinjeno je 11 fotografija, u vremenskom periodu od 08.40 do 12.34 sati kojom prilikom je evidentirano da su djeca, jedno muško i jedno žensko dijete iz kuće u kojoj stanuju u _____ odvezla kolica - trokolica napunjena sekundarnim sirovinama i vratili se nakon sat vremena sa praznim kolicima, nakon što su vjerovatno ih prodale jer se u blizini nalazi firma za otkup sekundarnih sirovina. U 09.34. sata _____ putem telefona broj _____ poziva muško dijete a telefon je korisnika _____ i pita ga da li može dati _____ auto da ih odvuče do _____ na _____ a _____ odgovara da može samo neka ide polako. Praćenjem je ustanovljeno da u 09:38 sati, u vozilo marke „_____“, registarskih oznaka _____, na mjesto vozača sjelo NN muško lice a na zadnje sjedište su sjeli NN žensko dijete i NN muško dijete te su se uputili u pravcu naselja _____ gdje je vozač dovezao vozilo na raskrnicu za naselje _____ gdje su iz vozila izašli NN žensko dijete i NN muško dijete i pješice se uputili prema naselju _____ da bi skrenuli s puta i zemljanom površinom krenuli prema željezničkoj pruzi odnosno prema tržnom centru „_____“. Na parking prostor naprijed navedenog tržnog centra došli su u 09:52 sati i tada je primjećeno da je NN žensko dijete, dijete koje se prethodnih dana prosjačilo _____, koje se predstavljalo kao _____. Na navedenom parking prostoru te ispred ulaza u tržni centar, NN žensko dijete i NN muško dijete su prosjačili do 12:20 sati kada su se ponovo uputili prema željezničkoj pruzi koju su prešli te kroz naselje _____, pješice, došli do kuće u kojoj su nastanjeni, naselje _____. Praćenje vozila i lica vršeno dana XX.XX.2017.godine u vremenu od 08:40-12:34 sati kojom prilikom su vozilo i lica fotografisana sa fiksnih tački i iz vozila u pokretu. _____ je vozilo _____ u međuvremenu kupio po cijeni od 1500 KM, te dogovorio plaćanje na tri rate.

Dana XX.XX.2017.godine primjenom mjere tajnog praćenja i tehničkog snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima sačinjeno je 6 fotografija, u vremenskom periodu od 08.25 do 10.45 sati kojom prilikom je zabilježeno da je _____ svojim vozilom odvezao _____ i žensku djevojčicu po imenu _____ u _____ ulicu u _____ radi prosjačenja. Prolaskom patrola policije promijenile su lokaciju prosjačenja te prešli u K. ulicu ali se i tamo pojavila patrola policije tako da su se uputile pješice prema kući u _____. Da su morale prekinuti prosjačenje dokazuje i razgovor _____ i lica po imenu _____ u 12.44 sati (razgovor broj 142) u kojem mu _____ govori da ne može isplatiti dug danas jer mu je ženu otjerala „milicija“ i da je morao otići po nju. Dana XX.XX.2017.godine primjenom mjere tajnog praćenja i tehničkog snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima sačinjeno je 26 fotografija, u vremenskom periodu od 09.15 do 13.50 sati kojom prilikom je zabilježeno da je _____ odvezao _____ i dvoje djece radi prosjačenja u naselje _____, kod tržnog centra _____. U 13.07. sati _____ je primijećen na ovom području kada je _____ i djecu odvezao kući u _____.

Dana XX.XX.2017.godine primjenom mjere tajnog praćenja i tehničkog snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima sačinjeno je 14 fotografija, u vremenskom periodu od 08.42 do 13.56 sati kojom prilikom je zabilježeno da je jedno dijete vozilo sekundarne sirovine u trokolici a kasnije se vratilo kući prazne trokolice, dok je _____

odvezao _____ sa _____ u ulicu _____ i _____ u blizini _____ fakulteta i _____ škole gdje su prosjačile do 13.30 sati kada ih je _____ dovezao kući.

Imajući sve naprijed navedeno, te obzirom na činjenicu da je osumnjičeni koristi za ovo krivično djelo djecu od 7 do 14 godina, upotrebljavajući silu i prijetnju, te koristeći njihov položaj bespomoćnosti, tjerao ih na prosjačenje i na radnu eksploataciju, na koju djeca ni jednog momenta nisu dobrovoljno pristajala, a sve radi iskorištavanja, na način da ih je prevezio do određenih lokacija na kojima su ta djeca morala da nabave novac na razne načine i to prosjačenjem i prisilnim radom, a da je osumnjičeni nezaposlen i da je na takav način pribavljao novac za sebe, to iz svega proizilazi da je osumnjičeni izvršio krivično djelo koje mu se optužnicom stavlja na teret, a čime su ispunjeni i opći uslovi za produženje mjere pritvora.

Osumnjičeni _____ i osumnjičena _____ nisu iznosili odbranu i branili su se ćutanjem.

Osnovana sumnja je opći uvjet za određivanje pritvora, a sve u skladu sa članom 146. stav 1. ZKP-a FBiH.

Nakon lišavanja osumnjičenih _____ i _____, djeca su izmještena u JU Centar za socijalni rad, gdje će im biti određen privremeni staratelj, te će biti pokrenuti postupci u skladu sa Zakonom.

2) Poseban razlog za produženje mjere pritvora osumnjičenom _____ iz člana 146. stav 1. tačka b) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 46. stav 1. i stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, prepoznamo u sljedećem:

Iz iskaza svjedoka – oštećenih djece _____ koji je rođen XX.XX.2004. godine i _____ rođene XX.XX.2006. godine proizilazi, da su najmanje zadnjih 5 godina izloženi prisili od strane osumnjičenog _____, u smislu fizičke i psihičke prisile na njih, kao i na ostalu djecu kako bi isti prosijačili i radili teške poslove, a zbog te prisile isti od osumnjičenog osjećaju strah, s obzirom da se radi o najbesspomoćnijoj populaciji – djeci, koja su u podređenom položaju u odnosu na osumnjičenog, a da je djetetu _____ njegova prava majka _____ putem drugog čovjeka kupila mobilni telefon Samsung, koji je istom nakon mjesec dana osumnjičeni oduzeo, te imajući u vidu činjenicu da je dijete _____ navela, da joj je osumnjičeni rekao da ako je policija zaustavi, istima kaže da ne prosi, a da novac koji se zatekne kod nje nabavlja radi hrane, a što je ista iz straha prema osumnjičenom morala da govori, a da nisu saslušana ostala djeca, i to njih četvero, te majka _____, _____, iz navedenog jasno proizilazi namjera osumnjičenog da uništi dokaze važne za krivični postupak, jer je isti oštećenima prijetio da o tome nikome ne smiju pričati inače će ih kazniti, a imajući u vidu da do sada nisu saslušani ni svjedoci djeca _____ zvani _____ koji ima 13 godina, _____ koja ima 8 godina i _____ koji ima 7 godina, te _____, koja se nalazi u inostranstvu, iz koji razloga nalazimo da postoji osnovana bojazan da će osumnjičeni boravkom na slobodi uništiti, sakriti dokaze važne za krivični postupak, odnosno da postoje naročite okolnosti da će osumnjičeni ometati krivični postupak uticajem na svjedoke – oštećene navedenu djecu, kako i na koji način da daju svoj iskaz vezano za saznanja koja imaju.

3) Poseban razlog za produženje mjere pritvora osumnjičenom _____ iz člana 146. stav 1. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 46. stav 1. i stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, prepoznamo u sljedećem

Imajući u vidu činjenicu da je osumnjičeni prema iskazima oštećenih djece _____ i _____ u zadnjih oko pet godina, svu djecu, njih 6 odvodio na razne lokacije na području grada _____, kako bi isti prošnjom, te radnom eksploatacijom zarađivali novac, koji su morali predavati osumnjičenom, svaki dan, te imajući u vidu činjenicu da isti nije uzimao u obzir vremenske uslove pod kojim su se djeca nalazila na ulici, a da im je na taj način zajedno sa _____ oduzeo osnovna dječija prava, da se od njih šestero školuje samo _____, koji je ove godine tek upisan u školu, a da i on zadnjih godinu dana prosi i radno je eksploatisan, a u školu je upisan, tek nakon što je _____ izuzet iz porodice u Prihvatište, ukazuje na sklonost osumnjičenog _____ ka povređivanju vrijednosti zaštićenih krivičnom zakonodavstvom, pa obzirom da mu se stavlja na teret da je počinio krivično djelo – Trgovina ljudima – iz člana 210 a. stav 2. KZ F BiH, a sve u cilju ostvarivanja njegove protupravne imovinske koristi upotrebljavajući silu i prijetnju prema djeci, te koristeći položaj bespomoćnosti te djece, tjerao ih na prosjačenje i na radnu eksploataciju, a što je potvrdio u svom nalazu i mišljenju vještak psiholog _____, koji je između ostalog naveo da su djeca i psihički i fizički zlostavljana zbog čega su preživjeli traume koje su dugoročnog karaktera, a na eksploataciju djeca ni jednog momenta nisu dobrovoljno pristajala, a da je osumnjičeni nezaposlen, to sve ukazuje na izrazitu sklonost osumnjičenog da vrši krivična djela koja su motivirana koristoljubljem, odnosno koristoljubljivom namjerom osumnjičenog, a što u svom nalazu potvrđuje i vještak psiholog navodeći da su djeca između ostalog morala da nabave novac kako bi osumnjičeni isplaćivao svoje dugove, te imajući u vidu i činjenicu da je osumnjičeni ranije osuđen za krivično djelo Nedorazvoljeno držanje oružja i municije iz člana 371. KZ FBiH i to 2014. godine i da se još uvijek nalazi u vremenu provjeravanja, a što, po ocjeni ovog tužilaštva, predstavlja naročite okolnosti koje opravdavaju bojazan da će osumnjičeni ponoviti krivično djelo – Trgovina ljudima - iz člana 210a. stav 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ili neko drugo krivično djelo motivirano koristoljubljivom namjerom za koje se može izreći kazna zatvora u trajanju od najmanje deset godina, a osumnjičenom se stavlja na teret optužnicom, krivično djelo za koje je predviđeno kažnjavanje zatvorom od najmanje 10 godina, pa je ispunjen i objektivni uslov, jer se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora i u trajanju od 3 godine ili teža kazna, čime su po ocjeni tužilaštva ispunjeni i posebni razlozi za produženjem pritvora iz člana 146. stav 1. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.

Iz svih navedenih razloga koji se odnose i na osumnjičenu _____ i to kako posebnih, tako i opštih uslova predlažemo da se prema osumnjičenoj _____ produže mjere zabrane propisane odredbom člana 140 a) i člana 140 b) ZKP FBiH i to zabrana napuštanja boravišta i zabrana putovanja, zabrana sastajanja sa određenim osobama, svjedocima _____, _____, _____, _____ i _____, kao i drugim svjedocima i osumnjičenim _____ i obaveza da se sedmično nastavi javljati nadležnom državnom organu – Policijskoj upravi _____.

TUŽILAC:

Prilog 7. Sporazum o priznanju krivnje*(trgovina ljudima u svrhu prisilnog prosjačenja i radne eksploatacije)*

Bosna i Hercegovina
 FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
 KANTONALNO TUŽITELJSTVO
 TUZLANSKOG KANTONA
 Broj: _____
 Tuzla, XX.XX.2017. godine

Na osnovu člana 246. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (U daljem tekstu: "ZKP FBiH") Kantonalno tužilaštvo _____ kantona, po *tužiocu* _____ i *optuženi* _____ iz _____, ul. _____ br. _____ (U daljem tekstu: "Optuženi"), kao *stranke ovoga sporazuma, uz branitelja* Optuženog _____, povodom podignute Optužnice Kantonalnog tužilaštva _____ kantona broj: _____ od XX.XX.2017. godine (U daljem tekstu: "Optužnica"), XX.XX.2017. godine, *postigli su slijedeći:*

SPORAZUM

o

- a). *priznanju krivice* Optuženog;
 b). *prijedlogu tužioca za izricanje krivičnopravne sankcije* Optuženom.

I.

Stranke ovog sporazuma potvrđuju da se isti odnosi na Optužnicu Kantonalnog tužilaštva _____ kantona broj: _____ od XX.XX.2017. godine, koja je podignuta pred Kantonalnim sudom _____, a kojom se Optuženom stavlja na teret da je:

U periodu od jula 2016. godine do sredine marta 2017.godine, na području grada _____, živeći u vanbračnoj zajednici sa _____ i sa šestoro djece, i to

_____, sin _____, otac nepoznat, rođenim XX.XX.2004. godine, _____, kći _____, otac nepoznat, rođenom XX.XX.2007. godine, te _____, sin _____, otac nepoznat, rođenim XX.XX.2009. godine, a za koje je tvrdio da su njegova djeca iz braka sa _____ kao i sa djecom _____, rođenom XX.XX.2006. godine, _____, rođenim XX.XX.2008. godine, sin _____ i oca _____ i _____, rođenim XX.XX.2003. godine, čija je majka _____,

svjestan da navodi i prevozi osobe koje nisu navršile 18 godina života u svrhu iskorištavanja prisilnim prosjačenjem i prisilnim radom, što je i htio,

koristeći njihovu nedovoljnu duševnu razvijenost s obzirom da se radilo o djeci, u gore navedenom periodu,

svu imenovanu djecu prisiljavao na prosjačenje na način da ih je svako jutro, *bez obzira na vremenske prilike, čak i po iznimno hladnom vremenu i niskim temperaturama,* u situaciji kada su djeca bila i bez odgovarajuće odjeće i obuće, svojim putničkim ili kombi vozilom razvezio na više lokacija u gradu, između ostalog ispred prodavnice „_____“ u naselju _____,

ispred prodavnice „_____“ u _____ i ispred Tržnog centra „_____“, prisiljavajući ih i tjerajući ih, da prosjače i da od građana traže novac, te da svako dijete mora dnevno skupiti iznos od 10,00 do 20,00 KM, nakon čega bi ga pozivali na njegov mobilni broj _____, kako bi došao po njih, a od prikupljenog novca nisu sebi smjeli kupiti ni hranu, nego su mu djeca sav novac morala predati, te je na njih galamio i vikao ukoliko bi odbijali da idu da prose, a _____ i tukao kajšem,

te je, takođe u gornjem periodu, djecu _____, _____, _____ i _____ prisiljavao da skupljaju željezo i druge sekundarne sirovine, *na način da su djeca na trokolici vukla i do 100 kg sirovine, koja je kasnije prodavana na otkupnoj stanici „_____“ d.o.o., za neutvrđen iznos novca, kojeg je uzimao sebi,*

a zatim svu gore navedenu djecu prisiljavao da rade u Fabrici namještaja „_____“ d.o.o. _____, koja se nalazi u naselju _____, vlasništvo _____, kojom prilikom su djeca izvlačila otpad, utovarala spužve u kamion, a _____ i kovao daske te se jednom prilikom i povrijedio, nakon čega mu je _____ po završenom poslu plaćao određene novčane iznose,

dakle, navodio i prevezio osobu koja nije navršila 18 godina života u svrhu iskorištavanja prislinim radom i prislinim prosjačenjem,

Čime je počinio krivično djelo – *Trgovina ljudima* – iz člana 210a. stav 2. KZ F BiH

II.

Optuženi potvrđuje da je i prije potpisivanja ovoga sporazuma, kako od tužioca, tako i od svoga branitelja, upoznat o mogućim posljedicama zaključivanja sporazuma, uključujući i posljedice vezane za imovinskopravni zahtjev oštećenih, kao i posljedice vezane za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, kao i one koje se vezuju za troškove krivičnog postupka.

Optuženi izjavljuje da je primio Optužnicu, da se je konsultovao sa svojim braniteljem, i da dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem potpuno priznaje svoju krivicu za počinjeno krivično djelo kako je ono činjenično i pravno opisano u tački I. ovog Sporazuma.

III.

Stranke su se sporazumjele da *tužilac* ovim sporazumom *predloži da sud Optuženom* za krivično djelo iz tačke I. ovog Sporazuma *izrekne kaznu zatvora u trajanju od 5. (Slovima: "pet") godina.*

IV.

Stranke su saglasne da se na osnovu člana 78. stav 1. KZ F BiH optuženom M.E. - izrekne mjera sigurnosti – oduzimanja predmeta i to:

- *mobitel marke „Samsung“, model GT-I9000 Galaxy S, IMEI: _____, sa _____ SIM karticom ser. br. _____, IMSI br. _____, pretplatnički broj +3_____*
- *mobitel marke „Alcatel“, model OT-208, IMEI: _____, sa _____ SIM karticom ser.*

br. _____ IMSI br. _____, pretplatnički broj + _____

V.

Optuženi razumije da se ovim sporazumom kojim priznaje krivicu za krivično djelo iz tačke I. odriče prava na suđenje, i da ni on ni njegov branitelj neće moći izjaviti žalbu na krivičnopravnu sankciju koja će mu biti izrečena presudom suda na osnovu ovoga sporazuma.

VI.

Ako sud prihvati ovaj sporazum stranke su saglasne da Optuženi presudom bude obavezan da snosi troškove postupka, kao i paušalni iznos koji odredi sud.

Optuženi

Branilac - advokat

Tužilac

Prilog 8. Optužnica*sa prijedlogom za određivanje mjere osigaranja imovinske koristi*

Broj:
Sarajevo, XX.XX.XXXX. godine

PRITVOR

KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU
Sudiji za prethodno saslušanje
SARAJEVO

Na osnovu člana 45. stav 2. tačka i), člana 241. stav 1. ZKP F BiH, p o d i ž e m:

OPTUŽNICU

Protiv:

1. A
2. B
3. C
4. D
5. E

Što su:

A. u vremenskom periodu od _____ godine, a po prethodnom dogovoru zajedno sa _____ i u periodu od _____ do _____ godine, u _____ u ulici _____, općina _____ u objektu zvanom „_____“, znajući da je trgovina robom bez ovlaštenja nadležnog organa zabranjena i da ne posjeduju ovakvo odobrenje izdato od strane nadležnog organa Kantona _____, te htijući da se bave trgovinom robe na ovaj način, od pravnih lica, koja se bave prodajom alkoholnih i bezalkoholnih pića i to: _____ i drugih njima poznatih pravnih i fizičkih lica, kontinuirano u većem obimu, a što proizilazi iz perioda u kojem su na pomenuti način trgovali, te broja pravnih i fizičkih lica od kojih su naručivali robu, nabavljali alkoholna i bezalkoholna pića i ista prodavali u objektu „_____“ po cijenama znatno većim od nabavnih pribavivši imovinsku korist prodajom ove robe u iznosu od preko 30.000,00 KM, da bi istovremeno, po prethodnom dogovoru zajedno, u vremenskom periodu od _____ godine do _____ godine s ciljem sticanja protupravne imovinske koristi, svjesni zabranjenosti radnji i htijući učinjenje istih, sami ili posredstvom drugih lica pronalazili ženske osobe za „rad“ u objektu „_____“ i obećavali im „brzu i dobru zaradu“ ukoliko budu pružali seksualne usluge licima koja su dolazila u navedeni objekat navodeći na taj način na prostituciju _____, _____, _____, _____, _____, _____, _____, _____, _____, i druge njima poznate ženske osobe, a po prethodnom dogovoru zajedno sa _____, navodili na prostituciju i _____, _____, _____, i NN osobu po imenu _____, a _____ znajući da _____ i _____ traže ženske osobe za pružanje seksualnih usluga u navedenom objektu, na njihov zahtjev, radi ostvarenja imovinske koristi, htijući to, stupili u kontakt i to _____ sa NN ženskom osobom po imenu _____, _____ sa _____ i

_____, a _____ sa _____, te ih uputili na _____ i _____, koje su zajedno sa njima navodili na pružanje seksualnih usluga u navedenom objektu, da bi pojedine od pomentih ženskih osoba u navedenom vremenskom periodu zbog lošeg imovnog stanja, u ovom objektu kao i na drugim njima poznatim mjestima pružale seksualne usluge licima koji su dolazili u ovaj objekat i to u vidu ostvarivanja seksualnih odnosa sa njima za iznos od 150,00 do 200,00 KM, oralnog zadovoljavanja za iznos od 80,00 do 100,00 KM, diranja i maženja po intimnim dijelovima tijela za cijenu od oko 50,00 KM, od čega bi polovinu dobijenog novčanog iznosa _____ njima davao, kao i „dnevnicu“ u visini od 20,00 do 50,00 KM, a ostatak zadržavao za sebe i _____ kojoj je ovu zaradu, kao i zaradu od novca stečenog nedozvoljenom trgovinom predavao u vidu „dnevnicu“, pokriva svih troškova života, kao i drugih davanja, te uz zajednički dogovor da će joj kupiti stan držao dio ovako stečenog novca u svom stanu, ostvarivši na ovaj način imovinsku korist u većem tačno neutvrđenom novčanom iznosu, a istovremeno novac stečen počinjenjem ovih krivičnih djela i to novac stečen nedozvoljenom trgovinom robe u vremenskom periodu od _____ godine do _____ godine _____, znajući da se radi o novcu pribavljenom učinjenjem krivičnog djela i htijući to, isti držao, a zatim i raspolagao njim s ciljem prikriivanja porijekla ovog novca da bi u navedenom periodu od novca stečenog na navedeni način _____ plaćao zakupninu za objekat „_____“ u iznosu od 2.000,00 KM za svaka tri mjeseca, plaćao komunalije za ovaj objekat, radnicama za rad u objektu svakodneno isplaćivao „dnevnicu“ od najmanje 20,00 KM, te s ciljem prikriivanja porijekla ovog novca, na ime svog oca, _____, u mjesecu _____ godine kupio pmv marke _____, broj šasije _____, za novčani iznos od 40.000,00 KM, a ostatak novca stečenog na opisani način držao kod sebe i raspolagao sa njim na druge njemu poznate načine, da bi se od _____ godine do _____ godine zajedno sa _____, znajući da se radi o novcu kojeg su pribavili učinjenjem krivičnih djela nedozvoljena trgovina i navođenje na prostituciju, udružio radi držanja i raspolaganja ovako stečenog novca i prikriivanja porijekla istog, te _____ u mjesecu _____ godine na ime svoje supruge _____ kupio pmv marke _____, broj šasije _____, za novčani iznos od 6.570,00 KM, u mjesecu _____ godine kupio pmv marke _____, broj šasije _____ za novčani iznos od 3.550,00 KM, plaćao troškove održavanja sva tri vozila koja je posjedovao, koristeći ime svoje supruge _____ kao sufinasijera finansirao izgradnju apartmana u sklopu hotela _____ po ugovorima broj _____ i _____ od _____ godine u ukupnom iznosu od 6.000,00 KM, da bi od ovog novca _____ i _____ plaćali zakupninu za objekat „_____“ u iznosu od 2.000,00 KM za svaka tri mjeseca, plaćali komunalije za ovaj objekat, radnicama za rad u objektu isplaćivali dnevnicu od najmanje 20,00 KM, dio ovog novca u iznosu od najmanje 20,00 KM u vidu „dnevnicu“ stavili na raspolaganje _____, od ovog novca vršili mjesečno plaćanje troškove zakupa stana kojeg je koristila _____ i to u iznosu od 250,00KM, kao i režija za ovaj stan, vršili mjesečno plaćanje životnog osiguranja _____ u iznosu od 123,21 KM, da bi s ciljem prikriivanja porijekla ovako stečenog novca pri kupovini stana _____, dana _____ godine, _____ podigao dugoročni nenamjenski kredit u _____ banci d.d. Sarajevo u iznosu od 40.000,00 KM, te koristeći novac pribavljen vršenjem navedenih krivičnih djela u cilju namirenja redovnih životnih potreba sebe i članova svoje petočlane porodice pomenuti kredit isplaćivao dijelom prihoda po osnovu svoje penzije u mjesečnim iznosima od po 477,28 KM, da bi na dan _____ godine zajedno u u sefu koji se nalazi u stanu _____ u ulici _____ držali novac u iznosu od 97.300,00 KM i 2000 EUR-a namijenjen za kupovinu stana _____,

Čime su, _____ i _____ počinili krivično djelo nedozvoljena trgovina iz člana 267. stav 2. u vezi stava 1. KZ F BiH, krivično djelo navođenje na prostituciju iz člana 210. stav 1. KZ F BiH i krivično djelo pranje novca iz člana 272. stav 4. u vezi sa stavom 3., 2., i 1. KZ F BiH, sve u vezi sa članom 31., 54. i 55. KZ F BiH, a _____, _____ i _____ počinile krivično djelo navođenje na prostituciju iz člana 210. stav 1. KZ F BiH u vezi sa članom 31. KZ F BiH.

Za glavni pretres pred sudom:

P r e d l a ž e m

Da se provedu slijedeći dokazi:

a) Ispitivanje svjedoka:

1-40

b) Ispitivanje vještaka:

1. 1-4

c) Čitanjem i uvidom u:

1-186

Rezultati istrage su potvrdili navode optužnice da su osumnjičeni _____ počinili krivična djela koja im se predmetnom optužnicom stavljaju na teret. Iz iskaza saslušanih svjedoka saglasno proizilazi da su _____ i _____ počinili krivična djela koja im se stavljaju na teret s obzirom da navedeni svjedoci opisuju, kada i na koji način su pružane seksualne usluge gostima u objektu _____, na šta su poticani i što su organizovali osumnjičeni _____ i _____ nakon čega je _____ uzimao jednu polovinu novca koji su djevojke koje su pružale seksualne usluge na ime toga zarađivale. Svjedoci saglasno navode da su sve djevojke, koje su radile u objektu _____, nagovarane od prisutnih osumnjičenih da svojim ponašanjem, oskudnom garderobom i slično potiču goste da naručuju i konzumiraju što više alkoholnih pića koja su u objektu _____ prodavana po znatno većim cijenama od nabavnih i tržišnih uz naznaku da je riječ o potpuno neregistrovanom objektu u kojem nisu izdavani računi, nije postojala fiskalna kasa, zaposleni nisu registrovani i nikave dadžbine nisu plaćane Kantonu _____ a što proizilazi iz dokumentacije nadležne poreske uprave tako da su _____ i _____ sav novac zarađen vršenjem krivičnih djela navođenje na prostituciju i nedozvojena trgovina zadržavali za sebe, držali u sefu _____ i dr. i stavljali u legalne novčane tokove ili to namjeravali učiniti jer, između ostalog iz subjektivnih dokaza prikupljenih u toku istrage, proizilazi da su _____ i _____ imali namjeru kupiti stan koji bi koristila _____, koja je do sada u _____ bila podstanar, a kojoj je zakup stana plaćao osumnjičeni _____. Iskazi svjedoka su u saglasnosti sa iskazima osumnjičenih _____ i dr. koji takođe na jednak način opisuju ono što se dešavalo u objektu _____ za vrijeme dok su one radile u istom, a koje su u svojim izjavama opisivale i na koji način su one odvodile druge djevojke radi pružanja seksualnih usluga što su organizovali _____ i _____, te ih poticali na isto stalnim pozivima što potvrđuju i rezultati posebnih istražnih radnji. Svi dokazi subjektivne prirode su u saglasnosti sa materijalnim dokazima koji su prikupljeni u toku istrage, a vezani su za dokumentaciju poreske uprave iz koje proizilazi da je _____ bio neregistrovan, rokovnika sa imenima djevojaka koje su pružale seksualne usluge i upisanim iznosima dnevnica istih, fakturama sa vrstom i količinom pića koja su naručivana od strane _____ i dr., fotografijama oskudno obučenih djevojaka u objektu _____ kao i rezultatima posebnih istražnih radnji iz kojih proizilaze komunikacije osumnjičenih koji se odnose na nabavku robe, dolazak gostiju, razgovori koji su usmjereni na organizaciju dolaska novih djevojaka i njihovo zapošljavanje u objektu _____ odnosno navođenje na prostituciju istih a što takođe proizilazi i iz nalaza i mišljenja vještačenja mobilnih telefona i dr. koje je provedeno po naredbi Kantonalnog suda u _____. Iz nalaza i mišljenja finansijskog vještačenja proizilazi da su _____ i _____

samo u periodu od _____ godne do _____ godine od firme _____ d.o.o. naručili robu u iznosu od 8.249,39 KM a kad se uzme u obzir da se osumnjičenima stavlja na teret period inkriminacije od 10 godina te podatak da su robu koja je prodavana u objektu _____ i to kafu, rakiju i dr. nabavljali i od drugih firmi odnosno proizvođača (_____ i dr.) jasno proizilazi da su osumnjičeni _____ nemajući ovlaštenje za trgovinu pribavili imovinsku korist koja prelazi 30.000,00 KM, te u cilju dalje prodaje i u većem obimu se neovlašteno bavili trgovinom u oblasti prometa roba. Iz nalaza i mišljenja finansijskog vještačenja takođe proizilazi da je razlika između ukupnih prihoda i rashoda porodice _____ bez uključenih redovnih režijskih troškova, te prehrambenih i drugih troškova života petočlane porodice novac u iznosu od 469,60 KM odnosno to je iznos novca koji je trebao da zadovolji potrebe petočlane porodice koje se tiču navedenih režijskih, prehrambenih i drugih troškova na mjesečnom nivou. Iz pomenutog nalaza i mišljenja jasno proizilazi da je novac u iznosu od oko 100.000,00 KM, koji je pronađen u sefu osumnjičenog _____, novac koji potiče iz vršenja predmetnih krivičnih djela koja se njemu i drugih osumnjičenima u ovom predmetu stavljaju na teret, a što se odnosi i na vozila koja su kupljena u periodu inkriminacije od strane _____ i to na ime njegove supruge i oca na koji način je pokušao prikriti porijeklo novca s obzirom na prethodno navedene podatke o troškovima života porodice _____ kao i na novac koji je ulagan u apartmane naselja _____ takođe na ime supruge i dr. što upućuje na zaključak da su _____ i _____ izvršili krivično djelo pranje novca na način kako je to prethodno činjenično i opisano.

U predmetu broj gornji protiv _____ i dr. zbog krivičnog djela navođenje na prostituciju iz člana 210. stav 1. KZ F BiH i dr., a na osnovu člana 3., člana 4. stav 1. tačka d) i člana 17. stav 1. i stava 2. tačka a) i b), stava 3. i 4. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom (Službene novine F BiH broj 71/14), podnosimo

I

PRIJEDLOG ZA ODREĐIVANJE MJERE OSIGURANJA IMOVINSKE KORISTI

U cilju obezbjeđenja oduzimanja nezakonito stečene imovinske koristi predlažemo:

1. da se odredi mjera osiguranja zabrane otuđenja i opterećenja 1/52 suvlasničkog dijela apartmana broj _____ u hotelu _____ na K.Č. broj _____ upisane u KK. Uložak. _____ prema povezanoj osobi sa osumnjičenim _____, supruzi osumnjičenog _____ – koji se ogleda u pravu na korištenje pomenutog apartmana svake godine u periodu od _____ tekuće godine odnosno pravu na korištenje pomenutog apartmana u periodu _____ tekuće godine, uz zabilježbu zabrane u zemljišnim knjigama u _____
2. da se odredi mjera osiguranja zabrane otuđenja, sakrivanja, opterećenja ili raspolaganja pokretnom imovinom prema povezanoj osobi sa osumnjičenim _____, ocu osumnjičenog _____ i to zabrana otuđenja, sakrivanja, opterećenja ili raspolaganja pokretninom – putničkim motornim vozilom marke _____, tip _____, model _____, broj šasije _____
3. da se odredi mjera osiguranja zabrane otuđenja, sakrivanja, opterećenja ili raspolaganja pokretnom imovinom prema povezanoj osobi sa osumnjičenim _____, supruzi osumnjičenog _____ i to zabrana otuđenja, sakrivanja, opterećenja ili raspolaganja pokretninom – putničkim motornim vozilom marke _____, broja šasije _____ i

putničkim motornim vozilom marke _____, _____, broja šasije _____.

Na način da se predložena privremena mjera odredi na period od godinu dana, da se izvrši zabilježba zabrane otuđenja i opterećenja suvlasničkog dijela apartmana kako je to opisano u tački 1. ovog prijedloga u zemljišnim knjigama, te da se opisana putnička motorna vozila oduzmu od _____ i _____ od strane policijskih službenika F MUP-a, Odjeljenje za borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije _____ i povjere na čuvanje policijskim službenicima F MUP-a, Odjeljenje za borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije _____.

O b r a z l o ž e n j e

Tužilaštvo predlaže donošenje navedene mjere osiguranja u odnosu na pomenute osobe – povezane osobe sa osumnjičenim _____ jer je riječ o nezakonito pribavljenoj imovinskoj koristi od strane istog. Iz dopisa _____ od _____ godine proizilazi da supruga osumnjičenog _____ sa društvom _____ ima zaključena dva ugovora o sufinansiranju izgradnje apartmana u sklopu hotela _____ i to broj _____ i _____ od _____ godine. Iz pomenutih ugovora proizilazi da je _____ udruživanjem sredstava za zajedničku izgradnju navedenih apartmana u iznosu od 2 x po 3.000,00 KM postala suvlasnik 1/52 apartmana broj _____ u okviru hotela _____, te da se predmetni suvlasnički dio u apartmanu u naravi odnosi na korištenje istog svake godine dva puta i to u periodu od _____ tekuće godine odnosno od _____ tekuće godine uz naznaku da se fizičko lice kao suvlasnik apartmana upisuje u zemljišnu knjigu i katastar nekretnina u _____. Iz iskaza svjedoka _____ godine proizilazi da je njen suprug osumnjičeni _____ izvršio kupovinu kako to ista u svom iskazu navodi dva apartmana po cijeni od 6.000,00 KM na njeno ime a što se ogleda u principu korištenja apartmana dva puta po 7 dana. Iz prethodno navedenog jasno proizilazi da je osumnjičeni _____ koristeći ime svoje supruge _____ na pomenuti način kupovinom suvlasničkog dijela apartmana u hotelu _____ pokušao prikriti sticanje nezakonite imovinske koristi odnosno novca koji potiče iz vršenja krivičnih djela posebno kada se uzme u obzir da su navedena sredstva na opisani način uložena u apartmansko naselje _____ godine što ulazi u period inkriminacije koji se stavlja na teret osumnjičenom _____, te da isti sredstva nije uložio na svoje ime. Naime, iz podataka akta MUP-a _____, Uprava administracije, Sektor za administraciju _____ - dosije za vozilo i informaciju od _____ godine proizilazi da je pmv marke _____, tip _____, model _____, broj šasije _____, vlasništvo _____, oca osumnjičenog _____ te da je isti stekao pravo vlasništva nad pomenutim vozilom u mjesecu septembru _____ godine (period inkriminacije za osumnjičenog _____ je od _____ do _____ godine). Iz izjave osumnjičenog _____ od _____ godine, kao i iz izjave svjedoka njegove supruge _____ od _____ godine proizilazi da je stvarni korisnik navedenog vozila bio osumnjičeni _____ te da je on svojim novcem izvršio kupovinu pomenutog vozila.

Iz dokumentacije MUP-a _____, PU _____ - zahtjeva za registraciju-probne tablice i dr. od _____ godine proizilazi da je vlasnik pmv marke _____, broja šasije _____ te da je ista kao kupac sklopila ugovor o komisioj prodaji navedenog vozila dana _____ godine (period inkriminacije za osumnjičenog _____ je od _____ godine). Iz iskaza svjedoka _____ od _____ godine proizilazi da je navedeno pmv marke _____ takođe koristio njen suprug _____.

Iz akta MUP-a _____, PU _____ - zahtjeva za registraciju-probne tablice i dr. od _____ godine proizilazi da je vlasnik pmv marke _____, _____, broja šasije _____,

_____ te da je ista kao kupac sklopila ugovor o komisionoj prodaji navedenog vozila dana _____ (period inkriminacije za osumnjičenog _____ je od _____ do _____ godine).

Prilikom ispitivanja osumnjičenog _____ odnosno saslušanja svjedoka _____ isti prilikom odgovora na pitanja koja se odnose na posjed imovine pribavljene u periodu inkriminacije koji se stavlja na teret osumnjičenom _____ nisu pomenuli da posjeduju navedeno vozilo marke _____ na koji način su pokušali prikriti pomenuti podatak koji se odnosi na nezakonito stečenu imovinu kupovinom navedenog vozila. Naime, iz prethodno navedenog proizilazi da je osumnjičeni _____, u cilju prikrivanja sticanja nezakonito stečene imovine, a kako bi prikrrio činjenicu da se radi o njegovom novcu koji je korišten za kupovinu navedena tri putnička motorna vozila ista kupovao na ime najbližih srodnika odnosno oca i supruge, a potom bio u posjedu istih i navedena vozila dalje koristio.

Iz nalaza i mišljenja finansijskog vještačenja od _____ godine proizilazi da je razlika između ukupnih prihoda i rashoda bez uključenih redovnih režijskih troškova i troškova života petočlane porodice _____ (_____, _____, _____, _____, _____) iznosi 469,60 KM. Iz navedenog proizilazi da bi pomenuta porodica trebala od novca u iznosu od 469,60 KM podmiriti sve osnovne životne potrebe iz čega jasno proizilazi da su naprijed navedena putnička motorna vozila pribavljena novcem koji potiče iz izvršenja krivičnih djela koja se osumnjičenom _____ stavljaju na teret. Cijeneći sve prethodno navedeno Tužilaštvo smatra da u konkretnom slučaju postoji opasnost da će osumnjičeni odnosno njemu bliske osobe izvršiti otuđenje, sakriti, opteretiti ili na drugi način raspolagati navedenom pokretnom imovinom na koji način će biti spriječeno ili otežano potraživanje F BiH u pogledu oduzimanja imovinske koristi stečene krivičnim djelom što opravdava donošenje navedene mjere osiguranja, a Tužilaštvo opravdano vjeruje da je takva imovinska korist pribavljena izvršenjem krivičnih djela, a počinitac nije pružio dokaze da je korist pribavljena zakonito.

II

P R I J E D L O G Z A O D U Z I M A N J E I M O V I N S K E K O R I S T I

Na osnovu člana 114. stav 1. i 2. KZ F BiH i člana 10. stav 2., 3. i 4. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom predlažemo da se oduzme imovinska korist pribavljena krivičnim djelom i to:

1. Od povezane osobe sa osumnjičenim _____ - putničko motorno vozilo marke _____, tip _____, model _____, broj šasije _____,
2. Od povezane osobe sa osumnjičenim _____ - putničko motorno vozilo marke _____, broja šasije _____,
3. Od povezane osobe sa osumnjičenim _____ - putničko motorno vozilo marke _____, broja šasije _____,
4. Od osumnjičenog _____ - novac u iznosu od 97.300,00 KM i 2000 EUR

O b r a z l o ž e n j e

Tužilaštvo je u obrazloženju prijedloga za izricanje mjera osiguranja imovinske koristi pojasnilo iz kojih razloga smatra da opisana pokretna imovina – tri pmv predstavljaju nezakonito pribavljenu imovinsku korist od strane osumnjičenog _____.

Kada je u pitanju oduzimanje imovinske koristi od osumnjičenog _____ u vidu novca u

iznosu od 97.300,00 KM i 2000 EUR-a Tužilaštvo takođe smatra da je u pitanju nezakonito stečena imovinska korist koja potiče iz krivičnih djela koja se osumnjičenom _____ i dr. predmetnom optužnicom stavljaju na teret, a koji novac je prilikom pretresa stana koji koristi osumnjičeni _____ u ul. _____ pronađen, privremeno oduzet, a potom deponovan u depozit Kantonalnog suda u _____ uz specifikaciju apoena i serijskih brojeva novčanica.

Kako je to već prethodno navedeno iz nalaza i mišljenja finansijskog vještačenja od _____ godine proizilazi da je petočlana porodica _____ imala na raspolaganju 469,60 KM za troškove života i redovne režijske troškove što jasno upućuje na zaključak da novac koji je pronađen u stanu osumnjičenog _____ potiče iz vršenja navedenih krivičnih djela. Tačno je da je osumnjičeni _____ godine podigao kredit u iznosu od 40.000,00 KM ali je isti isplaćivao dijelom prihoda po osnovu svoje penzije što je znatno umanjilo ukupne redovne prihode porodice _____ i otežavalo ostvarivanje životnih potreba članova iste te čak i u varijanti da je taj iznos novca (40.000,00 KM) stavljen u sef u stanu osumnjičenog _____ te naknadno prilikom pretresa i pronađen i oduzet razlika u iznosu između pomenutog novca (40.000,00 KM) i pronađenog novca (97.300,00 KM i 2000 EUR-a) kada se uzme u obzir iznos novca od 469,60 KM koliko je porodici _____ ostajalo za troškove života i druge redovne troškove jasno ukazuje na to da osumnjičeni _____ na taj način nije mogao uštedjeti iznos pomenute razlike u novcu. U svojoj izjavi osumnjičeni _____ je naveo da su mu određenu sumu novca poklonile majka, sestra i dr., ali u odnosu na navedeno ne postoje nikakvi materijalni dokazi, a navedena lica ne predstavljaju relevante i objektivne svjedoke zbog porodičnog odnosa sa osumnjičenim.

Cijeneći navedeno smatramo da je Tužilaštvo pružilo dovoljno dokaza da se opravdano vjeruje da je takva imovinska korist – novac u iznosu od 97.00,00 KM i 2000 EUR-a pribavljena krivičnim djelom a počinitelj nije pružio dokaze da je korist pribavljena zakonito zbog čega smatramo da je navedeni prijedlog osnovan.

Dokazi koji potkrijepljuju navode iz optužnice:

- Materijalni dokazi koji su naprijed navedeni, za koje se predlaže čitanje i uvid, 1-278.

Na osnovu prethodno izloženog smatram da postoji osnovana sumnje da su osumnjičeni počinili krivična djela koja im se optužnicom stavljaju na teret, zbog čega predlažem da sudija za prethodno saslušanje potvrdi optužnicu.

PRIJEDLOG ZA PRODUŽENJE MJERE PRITVORA

Predlažemo da se shodno odredbi člana 242. stav 3.i člana 151.stav 1. ZKP-a F BiH prema osumnjičenim _____ i _____ produži mjera pritvora iz zakonskih razloga propisanih u odredbi člana 146. stav 1. tačka c) ZKP-a F BiH.

Postojanje osnovane sumnje da su _____ i dr. počinili krivična djela koja im se predmetnom optužnicom stavljaju na teret proizilazi iz: _____

Prilog 9: Naredba o provođenju istrage*(trgovina ljudima u svrhu prinudnog braka i služenja)*

Broj: _____
Brčko, XX.XX. 2015. godine
FS/AP

Policija Brčko distrikta BiH
Na broj: _____
n/r policijskog službenika _____

Državna agencija za istrage i zaštitu
Nikole Tesle br.59
Istočno Sarajevo

Na osnovu člana 35. i člana 216. Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH, d o
n o s i m:

NAREDBU
O SPROVOĐENJU ISTRAGE

Protiv:

1. A.N. sin _____, rođen XX.XX.1974. godine, u mjestu _____, općina _____, JMBG _____ sa prebivalištem na adresi, _____ mjesto _____ Brčko distrikt BiH,
2. I.S. kći _____, rođena XX.XX.1974. godine, u mjestu _____, općina _____, JMBG _____ sa prebivalištem na adresu _____ Brčko distrikt BiH,
3. T.S. sin _____, rođen XX.XX.1982. godine, sa prebivalištem na adresu _____, općina _____,
4. B.Z. zv. „_____“, sin _____, rođen XX.XX.1985. godine, u mjestu _____, Brčko distrikt BiH, JMBG _____ sa prebivalištem na adresi _____, Brčko distrikt BiH,

Zbog osnova sumnje da su:

A.N. i I.S. krajem aprila ili početkom maja 2014. godine u porodičnoj kući T.S. koja se nalazi u naselju _____, u svrhu zasnivanja vanbračne zajednice između djeteta _____ rođene XX.XX. 2002. godine sa B.Z. punoljetnim licem koje je u to vrijeme boravilo i radilo u porodici A.N. i I.S., iskorištavanjem položaja bespomoćnosti trinaestogodišnje _____ gdje je položaj

bespomoćnosti konstatovan u Socijalnoj anamnezi Centra za socijalni rad _____, broj: _____, koristeći se obmanom trinaestogodišnje _____ obećavši joj da neće prosijačiti u toj vanbračnoj zajednici, privolili, njenog oca T.S. da svoju trinaestogodišnju kćerku _____ za novčani iznos od 600,00 KM i pmv marke „_____“, kao protunaknadu preda A.N. i I.S. a sve u cilju sklapanja vanbračne zajednice sa B.Z. nakon čega A.N. i I.S. trinaestogodišnju _____ zajedno sa B.Z. odvezla na područje _____, gdje su tu maloljetnicu _____ radno eksploatisali u vidu prosijačenja, odvozeći je na razne lokacije na područje opštine _____ i to _____, _____, _____, _____ i sl. kao i služenjem u njihovom porodičnom domaćinstvu, a B.Z. kao punoljetno lice u periodu od kraja aprila ili početka maja 2004. do početka juna 2014. godine zasnovao vanbračnu zajednicu sa djetetom, odnosno trinaestogodišnjom djevojčicom _____ znajući da se radi o trinaestogodišnjoj djevojčici.

čime bi A.N., I.S. i T.Z. počinili krivično djelo – Trgovina ljudima - iz člana 207a. stav 2. u vezi sa stavom 1. a sve u vezi sa članom 31. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH, a osumnjičeni B.Z. krivično djelo – Vanbračna zajednica sa mlađim maloljetnikom iz člana 213. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH,

S toga je potrebno:

- Pozvati i u svojstvu osumnjičenih ispitati u prisustvu advokata, na sve okolnosti izvršenja krivičnog djela,
- Pozvati i u svojstvu svjedoka saslušati i druga lica koja imaju saznanja o okolnostima počinjenja djela i počiniocu,
- Preduzeti i sve druge istražne radnje za kojima se ukaže potreba.

Nakon preduzimanja traženih radnji izvještaj dostavite ovom tužilaštvu.

TUŽILAC

Prilog 10: Optužnica*(trgovina ljudima u svrhu prinudnog braka i služenja)*

BOSNA I HERCEGOVINA
BRČKO DISTRIKT BiH
TUŽILAŠTVO/TUŽITELJSTVO
BRČKO DISTRIKTA BiH
Broj: _____
Brčko, XX.XX.2015.godine
FS/AP

OSNOVNI SUD
BRČKO DISTRIKT BiH
Sudiji za maloljetnike

Na osnovu člana 35. stav 1. tačka i) i člana 226. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH i člana 184 stav 1 tačka k) i s) Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Brčko distrikt BiH, p o d i ž e m:

OPTUŽNICU**PROTIV:**

1. N.A. sin _____ i majke _____ rođene _____, rođen XX.XX.1974. godine u mjestu _____, nastanjen u mjestu _____, Brčko distrikt BiH, po narodnosti _____, državljanin BiH, JMB _____, oženjen, po zanimanju radnik, pismen, završio prvi razred osnovne škole, vojsku nije služio, ne vodi se u vojnoj evidenciji, lošeg imovnog stanja, osuđivan 1) Presuda Višeg suda u _____ br. _____ od XX.XX.1995 godine, Teška krađa iz člana 148/1 tačka 1) kazna zatvora 6 mjeseci, 2) Presuda Općinskog suda _____ br. _____ od XX.XX.2005. godine, pravosnažna XX.XX.2005. godine, Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa, član 336/3 u vezi sa članom 332/3 Krivičnog zakona Federacije BiH, kazna zatvora 6 mjeseci, kaznu izdržao u KPZ _____ od 01.02.2005. godine do 01.05.2006. godine uz uvjetni otpust do 01.06.2006. godine, 3) Presuda Osnovnog suda _____ broj: _____ od XX.XX.2000. godine, pravosnažna XX.XX.2000. godine, Združena provalna krađa u stan u tri slučaja, a od toga jednom slučaju u pokušaju, kazna zatvora 11 mjeseci, 4) Presuda Općinskog suda u _____ broj _____ od XX.XX.2010.godine, pravosnažna XX.XX.2011. godine, Teška krađa iz člana 287/1 tačka a) u vezi sa članom 31. Krivičnog zakona Federacije BiH, kazna zatvora 6 mjeseci, ne vodi se postupak za drugo krivično djelo, nalazi se na slobodi,

2. S.T. zv. „_____“ sin _____ i majke _____, rođene _____, rođen XX.XX.1982. godine, u _____, gdje je i nastanjen, po narodnosti _____, državljanin BiH, JMB _____, razveden, po zanimanju radnik, pismen završio tri razreda osnovne škole, vojsku nije služio, ne vodi se u vojnoj evidenciji, lošeg imovnog stanja, osuđivan 1) Presudom Općinskog suda u _____, broj: _____ od XX.XX.2010. godine pravosnažna XX.XX.2011. godine, Teška krađa član 287/1 tačka a) u vezi sa članom 31. Krivičnog zakona

Federacije BiH, kazna zatvora 6 mjeseci, kaznu izdržao, ne vodi se postupak za drugo krivično djelo, nalazi se na slobodi,

ŠTO SU:

N.A.

1. Od oktobra mjeseca 2013. godine pa do kraja juna mjeseca 2014. godine, na području Brčko distrikta u mjestu _____, zloupotrebom položaja bespomoćnosti B.Z. i njegovu nemogućnost shvatanja situacije u kojoj se našao, te koristeći njegovu nezrelost kao ličnosti koja intelektualno funkcioniše ispodprosječnog nivoa u odnosu na kalendarski uzrast, te koristeći situaciju kada je B.Z. zbog svađe sa roditeljima, izbačen iz porodične kuće, pa je u svrhu iskorištavanja B.Z. istog pozvao a zatim i primio u svoju kuću da živi i stanuje sa njegovom porodicom uspostavljajući tako kontrolu nad B.Z. a zatim privolvivši time B.Z. da, samo za hranu i stanovanje u njegovoj kući, svakodnevno radi za njega i to prosijači i sakuplja staro željezo, obilazeći razne lokacije, koje željezo je potom, dovezio do njegove kuće a zatim su zajedno isto odvozili i predavali na otpad, nakon čega je on sav tako zarađeni novac uzimao sebi, kao i nakon što je, protiv volje B.Z. za istog ugovorio brak i oženio ga sa djetetom _____, zadužio je B.Z. za iznos od 4.000,00 KM na ime troškova organizovanja njihove svadbe,

dakle, zloupotrebom položaja bespomoćnosti primio lice u svrhu iskorištavanja tog lica u vidu služenja, radnog ili kakvog drugog iskorištavanja

N.A.

2. u maju mjesecu 2014. godine, nakon što je na području opštine _____, u naselju _____, u svrhu iskorištavanja djeteta _____, rođene XX.XX. 2002. godine, došao u kuću T.S. i isprosiio njegovu kćerku, dijete _____, za B.Z. nad kojim je imao kontrolu i kojeg je radno iskorištavao te ubijedivši T.S. i to navodeći da će _____, kod njega, sa Z. lijepo živjeti i da neće prositi, kojom prilikom je, za _____ isplatio i predao a T.S. primio iznos od 600,00 KM i putničko motorno vozilo marke _____, privolvivši tako T.S. da mu preda svoju kćerku, dijete _____, koju je, nakon toga, zajedno sa svojom porodicom i B.Z. prevezao svojoj kući u _____, gdje je dijete _____, kao psiho-fizički nezrelu osobu, privolio da obavlja sve kućanske poslove i da služi cijelu njegovu porodicu, perući im odjeću, čisteći kuću i istovarajući staro željezo koje bi sakupili kao i proseći zajedno sa njegovom suprugom _____, a potom predajući mu tako zarađeni novac,

dakle, prevezao i primio lice koje nije navršilo 18 godina života u svrhu radnog iskorištavanja, služenja ili kakvog drugog iskorištavanja

T.S.

3. U dužem vremenskom periodu pa do maja mjeseca 2014. godine, zanemarivao roditeljsku dužnost zbrinjavanja i odgoja svoje kćerke djeteta _____, rođene XX.XX.2002.godine, tako što je nedovoljno brinuo o njenim potrebama pa je bila prinuđena prositi, kao i o njenom psihofizičkom razvoju zbog čega nije naučila

čitati i pisati, te se usljed toga njena ličnost nije mogla razviti u adekvatnom obliku za svoj uzrast, pa je tako i iz koristoljublja primivši od A.N. iznos od 600,00 KM i putničko motorno vozilo marke „_____“, ugovorio udaju svoje kćerke djeteta _____ za B.Z., i time je privolio da stupi u vanbračnu zajednicu sa B.Z. a koja zbog svoje psihofizičke nezrelosti nije mogla shvatiti pravo značenje pojma takve zajednice što je dodatno veoma štetno za njen dalji psihofizički razvoj,

dakle, kao roditelj grubo zanemarivao svoje dužnosti zbrinjavanja i odgoja svog djeteta i iz koristoljublja je naveo na ponašanje koje je štetno za njen razvoj

čime je, N.A. pod tačkom 1. i 2. optužnice počinio dva krivična djela – Trgovina ljudima – iz člana 207a. stav 1. i 2. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH, a S.T. pod tačkom 3. optužnice počinio krivično djelo - Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika iz člana 216. stav 2. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH

Radi toga

P r e d l a ž e m

1. Da se se zakaže i održi glavni pretres na koji treba da se pozovu:

- Tužilac Brčko distrikta BiH,
- Osumnjičeni:
- _____ sin _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- _____ sin _____, _____, Lukavac,

Svjedoci-oštećeni:

- Dijete _____ kći _____, (trenutno boravi u sigurnoj kući) uz podršku psihologa i prisustvo privremenog staratelja _____ radnika iz Centra za socijalni rad _____,
- _____ sin _____, _____ - _____ bb, Brčko distrikt BiH, uz podršku psihologa,

- Svjedoci:

- _____ kći _____, _____ - _____ bb, Brčko distrikt BiH,
- _____ sin _____, _____ - _____ bb, Brčko distrikt BiH,
- _____ sin _____, _____ - _____ bb, Lukavac,
- _____ kći _____, _____ - _____ bb, Brčko distrikt BiH,
- _____ sin _____, Ul. _____ br. _____, Brčko distrikt BiH,
- _____ sin _____, _____ - _____ bb, Lukavac,
- _____ sin _____, _____, _____, Brčko distrikt BiH,
- _____ sin _____, _____, opština _____,
- _____, OSL Policije _____,
- _____, Državna agencija za istrage i zaštitu Regionalni ured _____,
- _____, Državna agencija za istrage i zaštitu Regionalni ured _____,

4. Da se pročita i izvrši uvid u :

2. Akt Udruženja „_____“ _____ od XX.XX.2014. godine,
3. Službena zabilješka Centra za socijalni rad _____, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
4. Akt Centra za socijalni rad _____, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
5. Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu Regionalni ured _____, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
6. Izvod iz matične knjige rođenih, za dijete _____, broj: _____ od XX.XX.2015. godine,
7. Uvjerenje o državljanstvu za dijete _____, broj: _____ od XX.XX.2015. godine,
8. Službena zabilješka PU _____, broj: _____ od XX.XX.2014. godine, prilog kopija pasoša lica _____, broj: _____, Pretraga _____ za lice _____
9. Akt Centra za socijalni rad _____, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
10. Obavještenje Međunarodni forum solidarnosti, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
11. Zahtjev za smještaj mladb. _____ Centra za socijalni rad _____, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
12. Rješenje Centra za socijalni rad _____, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
13. Službena zabilješka Državne agencije za istrage, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
14. Potvrda o preuzimanju predmeta PU _____, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
15. Službena zabilješka Državne agencije za istrage, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
16. Akt PU _____, Odjeljenja krim.policije, broj: _____ od XX.XX.2015.godine,
17. Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
18. Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
19. Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
20. Izvještaj o izvršenom krivičnom djelu, PU _____, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
21. Zapisnik o saslušanju svjedoka _____, PU _____, broj: _____ od XX.XX.2014. godine,
22. Kopija dosijea vozila registarskih oznaka _____
23. Kopija dosijea vozila šasije broj _____,
24. Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ iz _____,
25. Kopija Ugovora o komisionoj prodaji motornog vozila „_____“ _____, broj: _____
26. Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog _____ iz _____,
27. Socijalna anamneza Centra za socijalni rad _____, broj _____ od XX.XX.2015. godine,
28. Socijalna anamneza Pododjeljenja za socijalnu zaštitu, broj: _____ od XX.XX.2015. godine, za _____ i _____,
29. Socijalna anamneza Pododjeljenja za socijalnu zaštitu, broj: _____ od XX.XX.2015. godine, za _____ i _____,
30. Jedinice opšte.policije _____, broj: _____ od dana XX.XX.2015. godine,

31. Službena zabilješka Jedinice krim.policije _____, broj: _____ od XX.XX.2015. godine,
32. Akt Državne agencije za istrage, broj: _____ od XX.XX.2015. godine,
33. Izvod iz kaznene evidencije PU _____, broj: _____ od XX.XX.2015. godine, za lice _____,
34. Naredba Tužilaštva za vještačenje djeteta _____, broj _____ od XX.XX.2015. godine,
35. Nalaz i mišljenje psihologa, _____ od XX.XX.2015.godine,
36. Rješenje o isplati troškova vještaku Tužilaštva _____, broj: _____ od XX.XX.2015. godine,
37. Naredba Tužilaštva za vještačenje _____, broj _____ od XX.XX.2015. godine,
38. Nalaz i mišljenje psihologa, _____ za lice _____,
39. Rješenje o isplati troškova vještaku Tužilaštva _____, broj: _____ od XX.XX.2015. godine,
40. Izvod iz kaznene evidencije za lice _____ PU _____, broj: _____ od XX.XX.2015. godine,
41. Izvod iz kaznene evidencije za lice _____, PU _____, broj: _____ od XX.XX.2015.godine.

Rezultat istrage

Iz dokaza prikupljenih u toku istrage nesporno je da su optuženi N.A. i S.T. počinili krivična djela koje im se ovom optužnicom stavljaju na teret i to na način kako je i opisano ovom optužnicom.

To nesporno proizilazi iz svih dokaza prikupljenih u toku istrage i zo iz iskaza saslušanih svjedoka, oštećenih, i drugih svjedoka. To takođe proizilazi i iz nalaza i mišljenja vještaka psihologa kao i materijalne dokumentacije koja se nalazi u spisu.

Naime, iz dokaza pribavljenih u toku istrage nesporno proizilazi da je optuženi N.A. kako je i opisano u optužnici nakon što je, iskoristivši situaciju u kojoj se našao B.Z. kada je zbog svađe sa roditeljima bio izbačen iz porodične kuće te je u svrhu njegovog iskorištavanja istog primio u svoju kuću, da ga je radno iskorištavao tako što je zahtijevao a što je B.Z. i činio da za njega prosi, da sakuplja staro željezo, nakon čega je za sebe uzimao sav tako zarađeni novac. B.Z. je od toga imao samo „hranu i spavanje“ a od N. nije dobijao niti jednog novčića. Iz dokaza proizilazi da B.Z. nije imao novaca ni za svoje sitne potrebe za što se „snalazio“ tako što je novac posuđivao od svoje majke i tako što je kradom od N. , za sebe uspijevao prodati dio starog željeza a i odjeću koju je koristio je morao nositi svojoj majci na pranje.

Takođe, je N. protiv volje B. istog oženio djetetom _____ i za to ga zadužio iznosom od 4.000,00 KM držeći ga tako pod kontrolom u cilju njegovog daljeg iskorištavanja.

Prema nalazu vještaka psihologa _____ se smatra nemoćnom osobom spram nivoa njegovog psiho – fizičkog razvoja.

Isto tako optuženi N.A. je u svrhu iskorištavanja djeteta _____, koja u to vrijeme nije bila napunila ni 12 godina, ugovorio brak sa njenim ocem T.S. plativši mu za nju 600,00 Km i pmv marke „_____“ , nakon čega je istu prevezao u _____ i primio u svoju kuću i time je privolio da, iako psihofizički nezrela, služi njega i njegovu porodicu radeći sve kućanske poslove, zatim da istovara staro željezo da prosi i da mu predaje tako zarađen novac.

Prema nalazu vještka psihologa _____ se kao psiho fizički nezrela osoba smatra nemoćnom osobom.

Takođe iz dokaza prikupljenih u toku istrage, proizilazi da je T.S. kao otac _____

grubo zanemarivao svoje roditeljske obaveze zbrinjavanja i njenog odgoja znajući da njegova kćerka _____ nema ni 12 godina života, pa je i iz koristoljublja sa A.N. ugovorio njen brak za B.Z., primivši za nju od N.A. novac u iznosu od 600,00 KM i pmv „_____“.

Prema nalazu i mišljenju vještaka psihologa _____ spada u kategoriju zanemarene djece i da kao takva kasni u psiho fizičkom razvoju i da funkcioniše ispod svog kalendarskog uzrasta.

To takođe proizilazi iz materijalne dokumentacije koja se nalazi u spisu.

Zbog svega toga je ova optužnica opravdana i na zakonu zasnovana.

5. Navode optužnice potkrepljuju slijedeći dokazi:

- a. Izvještaj Policije _____, broj: _____ od XX.XX.2015. godine,
- b. ....

TUŽILAC

Prilog 12: Optužnica*(trgovina ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja)*

OKRUŽNO TUŽILAŠTVO U DOBOJU

Broj: _____

Doboj, XX.XX. 2015.godine

OKRUŽNOM SUDU U DOBOJU

Na osnovu člana 43. stav 2. tačka z), člana 241. stav 1. i člana 242. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske broj 53/12), podižem

O P T U Ž N I C U

PROTIV:

1. M.D. , kći _____ i majke _____ rođene _____, rođena XX.XX.1994. godine u _____, _____, nastanjena u _____, u ulici _____, pismena po zanimanju trgovac, nezaposlena, bez imovine, neudata, majka jednog djeteta, po nacionalnosti _____ državljanin RS-BiH, sa JMB: _____, do sada neosuđivana, vode se drugi postupci, nalazi se u pritvoru po rješenju Okružnog suda u _____ broj _____ od _____ godine,
2. O.M., sin _____ i majke _____ rođene _____, rođen XX.XX.1993. godine u _____, gdje je i nastanjen u mjestu _____, pismen sa završenom srednjom školom, nezaposlen, bez imovine, neoženjen, bez djece, po nacionalnosti _____, državljanin BiH, sa JMB: _____, do sada neosuđivan, ne vode se drugi postupci, nalazi se u pritvoru po rješenju Okružnog suda u _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,

ŠTO SU:

u toku januara mjeseca 2015. godine na području _____, radi prostitucije, u više navrata silom, prijetnjom i drugim oblicima prinude i to prijeteći oštećenoj _____ da će biti izložena najsurovijim metodama mučenja i zlostavljanja, prijeteći da će joj oduzeti maloljetno dijete starosti od 1,5 godine i isto dati u dom prisiljavali na pružanje seksualnih usluga tako što su je predavali klijentima na području opština _____ i _____ i to između ostalih _____, _____ i drugima za određene novčane iznose koje su uzimali za sebe neposredno od klijenata ili bi im oštećena _____ morala predavati novac, a kada je oštećena odbila da pruža seksualne usluge za njih, osumnjičeni M.D. i O.M. su je dana XX.XX.2015. godine fizički napali u njenoj porodičnoj kući u _____, tako što su joj zadali više udaraca rukama i nogama po cijelom tijelu uslijed čega je ista zadobila tjelesne povrede, pa kada je ista i dalje odbijala da pruža seksualne usluge za osumnjičene, osumnjičeni M.D. i O.M. su je dana XX.XX.2015. godine odveli u mjesto _____ gdje su prema oštećenoj u podrumu porodične kuće osumnjičenog O.M. primjenjivali silu tako što su joj vezali žicu za prste na rukama i bradavice na dojčkama, koju žicu su potom uključivali u napon električne energije, te su oštećenu zatvarali u kokošinjac sa kokoškama, a sve kako bi istu prisilili da se i dalje prostituše za njih, odnosno da pruža seksualne usluge klijentima koje bi joj oni nalazili za određene novčane iznose, što je oštećena odbila, a njena majka događaj prijavila policiji,

dakle, silom, prijetnjom i drugim oblicima prinude u cilju prostitucije predavali drugo lice radi pružanja seksualnih usluga drugome,

čime su počinili krivično djelo trgovina ljudima iz člana 198.a) stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske u vezi sa članom 23. KZ RS,

Na osnovu člana 242. stav 1. tačka d) Zakona o krivičnom postupku RS, stavljam,

PRIJEDLOG DOKAZA KOJE TREBA IZVESTI

1. da se pozovu optuženi:

- M.D., nalazi se u pritvoru KPZ _____,
- O.M., nalazi se u pritvoru KPZ _____.

2. da se pozovu i saslušaju svjedoci :

- Oštećena _____, kći _____, iz _____,
- maloljetno dijete svjedok _____ sin _____ i majke _____, iz _____, (predlažem da se svjedok sasluša putem tehničkih uređaja za prenos slike i zvuka iz zasebne prostorije, a uz pomoć kliničkog psihologa)
- _____, kći _____, iz _____,
- _____, sin _____, iz _____,
- _____, sin _____, iz _____,
- _____, sin _____, iz _____,
- _____, sin _____, iz _____,
- Policijski službenik PS _____ (na okolnosti službene zabilješke broj _____ od XX.XX.2015. godine),

3. Da se pozove i sasluša vještak:

- dr _____, vještak sudskomedicinske struke na adresu _____

5. Da se pročita i izvrši uvid u :

- Nalaz sudskomedicinskog vještačenja po vještaku sudskomedicinske struke _____ od XX.XX.2015. godine, sa Naredbom za sudskomedicinsko vještačenje od XX.XX.2015. godine,
- Nalaz bolnice _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine, odjeljenje ginekologije sa snimcima ultrazvuka,
- Nalaz bolnice _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine, odjeljenje hirurgije,
- Nalaz bolnice _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine, nalaz urologa,
- Laboratorijski nalaz,
- Nalaz službe za Urologiju broj _____ od XX.XX.2015. godine,
- Radiološki Izveštaj broj _____ od XX.XX.2015. godine,
- Nalaz i mišljenje _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,
- Zapisnik o dobrovoljnoj predaji predmeta _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine, sa potvrdom,
- Zapisnik o dobrovoljnoj predaji predmeta _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine, sa potvrdom,
- Službena zabilješka _____ broj _____ od XX.XX. godine,

- Fotodokumentaciju _____ od XX.XX.2015. godine,
  - Potvrda o lišenju slobode _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,
  - Potvrda o prihvatu lica lišenog slobode _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,
  - Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta od _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,
  - Izvještaj o izvršenom pretresu lica bez naredbe _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,
  - Prava lica lišenog slobode _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,
  - Potvrda o lišenju slobode _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,
  - Potvrda o prihvatu lica lišenog slobode _____ broj _____ od XX.XX. 2015. godine,
  - Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta od _____ broj _____ od XX.XX. godine,
  - Izvještaj o izvršenom pretresu lica bez naredbe _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,
  - Prava lica lišenog slobode _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,
  - Da se izvrši uvid i čitanje Zapisnika o ispitivanju osumnjičene _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,
  - Izvod iz kaznene evidencije na ime _____.
6. Na osnovu člana 242. stav 3. Zakona o krivičnom postupku RS, predlažem da se protiv _____ i _____ produži pritvor, a po osnovu člana 197. stav 1 tačka g) Zakona o krivičnom postupku RS.
7. Predlažem da se u smislu člana 251. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, isključi javnost za cijeli tok glavnog pretresa, radi zaštite ličnog i intimnog života oštećene.

REZULTATI ISTRAGE

Provedenom istragom utvrđeno je da su optuženi: D.M. i M.O. učinili krivično djelo u vrijeme, mjesto i na način kako je to navedeno u dispozitivu optužnice.

Tokom istrage saslušani su osumnjičeni D.M. i M.O. od kojih se O. o osnovama sumnje koje mu se stavljaju na teret nije izjašnjavao, dok je D.M. u prisustvu svog branioca iznijela koncept odbrane, te je dijelom i potvrdila navode optužnice.

Takođe, saslušani su između ostalih i svjedoci: oštećena _____, _____, _____, _____, _____, koji su svi potvrdili navode optužnice u onim njenim dijelovima koji se odnose na svakog pojedinog svjedoka. Takođe, provedeno je i sudskomedicinsko vještačenje povreda koje je oštećena _____ zadobila dana XX.XX.2015. godine, kojim vještačenjem su takođe potvrđeni navodi oštećene.

Na osnovu pribavljenih dokaza, kako objektivnih tako i subjektivnih smatramo da su se u radnjama optuženih stekla sva bitna obilježja krivičnog djela trgovina ljudima iz člana 198.a) stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske u vezi sa članom 23. KZ RS.

Izvođenjem na glavnom pretresu predloženih dokaza ovo Tužilaštvo će dokazati ostvarenje

zakonskih elemenata krivičnog djela koje se optuženim licima stavlja na teret ovom optužnicom kao i njihovu krivicu na osnovu čega će sud, a nakon što isto utvrdi i optužene oglasi krivim, istima moći izreći krivičnu sankciju predviđenu zakonom.

Imajući u vidu naprijed navedeno, uz materijalne dokaze koji potvrđuju navode optužnice, Tužilaštvo smatra da su optuženi učinili krivično djelo koje im se optužnicom stavlja na teret, pa je stoga ova optužnica opravdana i na zakonu zasnovana.

RAZLOZI KOJI OPRAVDAVAJU PRODUŽENJE PRITVORA

Optuženi D.M. i M.O. nalaze se u pritvoru u _____ od XX.XX.2015. godine, a koji je potom produžen rješenjem Vijeća Okružnog suda u _____. Pritvor prema ovim optuženim licima određen je i produžen po osnovu iz člana 197. stav 1. tačke b) i g) Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske.

Razlozi zbog kojih je pritvor određen rješenjem sudije za prethodni postupak broj _____ od XX.XX.2015. godine, a zatim i produžen rješenjem Vijeća Okružnog suda u _____ od XX.XX.2015. godine, po mišljenju ovog tužilaštva i dalje stoje i već su obrazloženi u prijedlogu za određivanje, a potom i produženje pritvora broj _____ od XX.XX.2015. godine.

Smatramo da se stanje stvari u pogledu osnova za pritvor nije promijenilo. Osnovana sumnja da su naprijed navedena lica počinila predmetno krivično djelo proizilazi iz svih dokaza koji su predloženi da se izvedu na glavnom pretresu, dok sa druge strane smatramo da i dalje stoje razlozi za produženje pritvora prema oboje osumnjičenih po osnovu člana 197. stav 1 tačka g) Zakona o krivičnom postupku RS.

Naime, za krivično djelo iz člana 198a. stav 1. KZ RS zapriječena je kazna zatvora najmanje 3 godine, tako da je ispunjen objektivni uslov za produženje pritvora po ovom osnovu. Osim objektivnog uslova ispunjeni su i subjektivni uslovi za produženje pritvora prema oboje optuženih.

Tužilaštvo smatra da i dalje postoje razlozi iz člana 197. stav 1. tačka g) ZKP-a RS, da se osumnjičenima produži pritvor i nakon potvrđivanja optužnice jer u konkretnom slučaju postoje vanredne okolnosti zbog kojih bi moglo doći do remećenja javnog reda jer je riječ o krivičnom djelu, za koje se može izreći kazna zatvora u trajanju od 10 godina, a koje je posebno teško obzirom na način izvršenja i posljedice krivičnog djela. Naime, osumnjičeni primjenjuju veoma surove metode fizičkog zlostavljanja oštećene _____ kako bi je privoljeli da klijentima koje oni pronalaze, pruža seksualne usluge za novac. Dakle, osumnjičeni ne prezaju ni da dođu u kuću oštećene, da je fizički tuku na očigled njenog maloljetnog jedanaestogodišnjeg brata i jednoipogodišnje kćerke. Ne prezaju da oštećenu silom odvedu i zatvore u podrum kuće, te da se tu bukvalno izivljavaju na način da joj spajaju metalnu žicu priključenu na napon električne energije sa dijelovima tijela, što sve ukazuje na posebno težak način izvršenja krivičnog djela, pa su navedene okolnosti, takvog karaktera da osnovano ukazuju da bi puštanje na slobodu osumnjičenih razultiralo stvarnom prijetnjom narušavanju javnog reda. Pogotovo, kada se ima u vidu da je pritvor po ovom osnovu određen osumnjičenima dana XX.XX.2015. godine, te da je od tada protekao relativno kratak period da bi se okolnosti po ovom osnovu za određivanje pritvora promijenile. U prilog tome govori i službena zabilješka PS _____ od XX.XX.2015. godine.

Navedene okolnosti ukazuju na visok stepen društvene opasnosti djela i izvršilaca te predstavljaju vanredne okolnosti koje bi u slučaju puštanja optuženih na slobodu za rezultat

imale stvarnu prijetnju narušavanja javnog reda u mjestu izvršenja krivičnog djela, pa i šire. Stoga, predlažem da vijeće Okružnog suda u _____ osumnjičenima D.M. i M.O. produži pritvor i nakon potvrđivanja optužnice po osnovu iz člana 197. stav 1. tačka g) Zakona o krivičnom postupku, a na osnovu člana 202. Zakona o krivičnom postupku RS.

DOKAZI KOJI POTKREPLJUJU NAVODE OPTUŽNICE

1. Izvještaj Policijske stanice _____ od XX.XX.2015. godine,
2. Zapisnik o ispitivanju osumnjičene _____ od XX.XX.2015. godine,
3. Zapisnik o ispitivanju osumnjičene _____ od XX.XX.2015. godine
4. Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog _____ od XX.XX.2015. godine
5. Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2015. godine,
6. Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2015. godine,
7. CD sa Zapisnikom o snimanju audio ili audio vizuelnim sredstvima sastavljen dana _____ u prostorijama PS _____ prilikom saslušanja djeteta svjedoka _____,
8. Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2015. godine,
9. Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2015. godine,
10. Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2015. godine,
11. Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2015. godine,
12. Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2015. godine,
13. Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ od XX.XX.2015. godine,
14. Zapisnik o saslušanju svjedoka _____ broj _____ od XX.XX.2015. godine,
15. Službena zabilješka PS _____ od XX.XX.2015. godine,
16. Evidencija o troškovima broj _____ od XX.XX.2015. godine,
17. Nalaz sudskomedicinskog vještačenja po vještaku sudskomedicinske struke _____ od XX.XX.2015. godine, sa Naredbom za sudskomedicinsko vještačenje od XX.XX.2015. godine,
18. Nalaz bolnice _____ od XX.XX.2015. godine, odjeljenje ginekologije sa snimcima ultrazvuka,
19. Nalaz bolnice _____ od XX.XX.2015. godine, odjeljenje hirurgije,
20. Nalaz bolnice _____ od XX.XX.2015. godine, nalaz urologa,
21. Laboratorijski nalaz,
22. Nalaz službe za Urologiju _____ od XX.XX.2015. godine,
23. Radiološki Izveštaj _____ od XX.XX.2015. godine,
24. Nalaz i mišljenje _____ od XX.XX.2015. godine,
25. Zapisnik o dobrovoljnoj predaji predmeta PS _____ od XX.XX.2015. godine, sa potvrdom,
26. Zapisnik o dobrovoljnoj predaji predmeta PS _____ od XX.XX.2015. godine, sa potvrdom,
27. Službena zabilješka PS _____ od XX.XX.2015. godine,
28. Službena zabilješka PS _____ od XX.XX.2015. godine,
29. Službena zabilješka PS _____ od XX.XX.2015. godine,
30. Službena zabilješka PS _____ od XX.XX.2015. godine,
31. Službena zabilješka PS _____ od XX.XX.2015. godine,
32. Službena zabilješka PS _____ od XX.XX.2015. godine
33. Rješenje Centra za socijalni rad _____ od XX.XX.2014. godine,
34. Fotodokumentaciju _____ od XX.XX.2015. godine,
35. Potvrda o lišenju slobode _____ od XX.XX.2015. godine,
36. Potvrda o prihvatu lica lišenog slobode _____ od XX.XX.2015. godine,
37. Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta od _____ od XX.XX.2015. godine,

38. Izvještaj o izvršenom pretresu lica bez naredbe _____ od XX.XX.2015. godine,
39. Prava lica lišenog slobode _____ od XX.XX.2015. godine,
40. Potvrda o lišenju slobode _____ od XX.XX.2015. godine,
41. Potvrda o prihvatu lica lišenog slobode _____ od XX.XX.2015. godine,
42. Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta od _____ od XX.XX. godine,
43. Izvještaj o izvršenom pretresu lica bez naredbe _____ od XX.XX.2015. godine,
44. Prava lica lišenog slobode _____ od XX.XX.2015. godine,
45. Izvod iz kaznene evidencije na ime _____.

OKRUŽNI TUŽILAC

Prilog 13: Optužnica*(trgovina maloljetnim licima u svrhu seksualnog iskorištavanja)*

REPUBLIKA SRPSKA
REPUBLIČKO JAVNO TUŽILAŠTVO
POSEBNO ODJELJENJE ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE
ORGANIZOVANOG I NAJTEŽIH OBLIKA PRIVREDNOG KRIMINALA
BANJA LUKA

Broj: _____

Dana, XX.XX.2018. godine

OKRUŽNI SUD U BANJOJ LUCI
Posebno odjeljenje za suzbijanje korupcije,
organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala

-sudiji za prethodno saslušanje-

Na osnovu člana 43. stav 2. tačka z) i člana 241. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 53/2012), p o d i ž e m

OPTUŽNICU

Protiv:

O.M. zv. „_____“ sin _____ i majke _____, djevojački _____, rođen XX.XX.1963. godine, u mjestu _____ broj _____, opština _____, gdje je i nastanjen, JMB: _____ državljanin BiH, _____ narodnosti, pismen, sa završenom srednjom ugostiteljskom školom, po zanimanju ugostitelj, vlasnik UR „_____“ ul. _____ br. _____, _____, razveden, vojsku služio u _____ 1982. godine, ne vodi se u vojnoj evidenciji, bez čina i odlikovanja, srednjeg imovnog stanja posjeduje kuću, pmv marke „_____“, sa prosječnom mjesečnom zaradom od 700 KM, ranije osuđivan: presudom Opštinskog suda u _____ broj _____ od XX.XX.2011. godine, zbog krivičnog djela Teška tjelesna povreda iz člana 172. stav 1. KZ Federacije BiH, kaznom zatvora od osam mjeseci, uslovna kazna dvije godine, prema izjavi ranije osuđivan za krivično djelo Nedorazvoljena proizvodnja i promet opojnih droga 1994. godine u _____, kaznu zatvora u trajanju od 4 godine izdržao u _____, _____, 1998. godine.

Što je:

U periodu od juna mjeseca 2016 godine pa do kraja 2016. godine na području _____ seksualno iskorištavao maloljetu oštećenu _____ staru 17 (sedamnaest) godina, na način što je doveo u svoju ugostiteljsku radnju „_____“ u ulici _____ broj _____ u _____, pod izgovorom da će raditi kao konobarica za dnevnicu u iznosu od 20 KM, gdje je ista radila samo jedan dan, nakon čega je koristeći njeno psihičko stanje i postojanje traumatskog stresa u kom se oštećena nalazila, nagovorio je da se bavi prostitucijom, govoreći joj da ima više ljudi, koje je nazivao bibcima, koji bi seksualne odnose sa njom plaćali od 100 do 200

KM, što je oštećena iz straha za sebe prihvatila, da bi krajem 2016. godina oštećena odlučila da to više ne radi, tako što je i napustila _____ i preselila se u _____, pa je tako,

1. neutvrđenog dana u junu ili julu mjesecu 2016. godine, u ugostiteljskoj radnji " _____" maloljetnoj oštećenoj _____, kako bi mu vratila dug u iznosu od 50 KM, tražio da za novac pruži seksualne usluge _____ zvanom " _____" što je iz straha za sebe maloljetna _____ prihvatila, nakon čega je osumnjičeni svojim vozilom marke „_____“, tip _____, _____boje, odvezao oštećenu _____ do kuće _____ zvanog " _____", koja se nalazi u ulici _____broj _____u _____, gdje je oštećena navedenom licu pružala seksualne usluge, za koje joj je isti platio novčani iznos od 100 Eura, od kog iznosa je oštećena, nakon što je Eure razmjenila u marke, iznos od 100 KM dala osumnjičenom;
2. neutvrđenog dana, sredinom novembra mjeseca 2016. godine, kontaktirao maloljetnu, oštećenu _____na njen mobilni telefonski broj _____ putem "Viber-a" i tražio da odmah dođe u njegov ugostiteljski objekat " _____", te nakon što je oštećena došla upoznao je sa licem _____ zvan " _____" i bez pristanka oštećene rekao joj da tu večer mora otići kod kuće navedenog lica radi pružanja seksualnih usluga, što je iz straha za sebe maloljetna oštećena _____prihvatila, nakon čega je osumnjičeni svojim vozilom marke „_____“ tip _____, _____boje, odvezao oštećenu i _____ u mjesto _____, opština _____gdje je u kući _____, oštećena imala seksualni odnos sa istim, koji joj je poslije seksualnog odnosa dao iznos od 100 KM, koji novac je oštećena dala osumnjičenom nakon što je isti došao po nju svojim automobilom i odvezao je kući.
3. neutvrđenog dana u novembru mjesecu 2016. godine u svojoj ugostiteljskoj radnji " _____" u _____, dogovorio sa licem _____, automehaničarom iz _____, da mu oštećena _____ pruža seksualne usluge za novac na ime duga koji je osumnjičeni imao prema navedenom licu za popravku svog automobila marke " _____", _____boje i u toj namjeri više puta je pozivao oštećenu sa svog telefona i sa telefona _____, što oštećena nije prihvatila, zbog čega je kasnije na traženje osumnjičenog morala istom dati novčani iznos od 100,00 KM.

Dakle, vrbovao lice mlađe od 18 godina, radi prostitucije ili drugih oblika seksualnog iskorišćavanja.

Čime je izvršio krivično djelo Trgovina maloljetnim licima iz člana 198. b) stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske.

PRIJEDLOG DOKAZA KOJE TREBA IZVESTI:

I Pozvati i u svojstvu svjedoka saslušati:

1. _____, kći _____, prijavljena na adresi: _____;
2. _____, kći _____, ulica _____,
3. _____, sin _____, _____,
4. _____, sin _____, _____,
5. _____, sin _____, ulica _____,
6. _____, zv" _____", sin _____, _____,

II Pozvati i saslušati vještaka

1. _____ MUP _____ – Jedinica za forenziku – Odjeljenje za kriminalističko tehnička vještačenja i ispitivanja _____;

III Pročitati i izvršiti uvid u sljedeće dokaze:

1. Izvještaj MUP-a Uprava za organizovani i teški kriminalitet broj: _____ od XX.XX.2017. godine;
2. ....

Rezultati istrage na nesumnjiv način ukazuju da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičeni _____ izvršio krivično djelo Trgovina maloljetnim licima iz člana.198. b) stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske, na način pobježe opisan u činjeničnom opisu optužnice.

Nadležnost Posebnog odjeljenja za suzbijanje korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala Republičkog javnog tužilaštva Republike Srpske, za gonjenje i procesuiranje izvršioca navedenog krivičnog djela zasniva se na odredbama člana 13. stav 1. tačke 4. Zakona o suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala („Službeni glasnik Republika Srpske, br. 39/16 i br. 91/17).

Dokazi pribavljeni u toku istrage nesporno potvrđuju postojanje osnovane sumnje da je osumnjičeni počinio krivično djelo u vrijeme, mjestu i na način kako mu je to optužnicom stavljeno na teret. Naime, iz svih pribavljenih dokaza nesporno proizilazi da je osumnjičeni u vremenskom periodu od početka juna 2016. godine kraja 2016. godine, na području opštine _____ obećanjem novca vrbovao i predavao maloljetno lice koje nije navršilo 18 godina života radi vršenja prostitucije. Pribavljeni dokazi nesumnjivo ukazuju da je osumnjičeni preduzimao radnje kojima je kod maloljetne oštećene stvorio odluku da se, za novac, izloži seksualnom iskorištavanju sa drugim muškarcima, da je ugovarao seksualne usluge sa svojim prijateljima i gostima ugostiteljske radnje „_____“, koju je držao, da je maloljetnu oštećenu _____ dovodio u situaciju i uslove da bude predmet izrabljivanja, odnosno seksualnog eksploataisanja.

Osumnjičeni _____ je prilikom ispitivanja od strane policijskih službenika MUP-a _____ Uprave za organizovani i teški kriminalitet u svojoj odbrani u cjelosti poricao navode i osnove sumnje koje mu se stavljaju na teret navodeći da se u njegovom ugostiteljskom objektu „_____“ ne odvija nikakav oblik prostitucije. U svojoj izjavi je naveo da je oštećenu _____ upoznao polovinom 2016. godine u svom ugostiteljskom objektu, kad je ista došla i pitala ga da je zaposli kao konobaricu, napominjući da je _____ radila kao konobarica u njegovom objektu samo jedan dan, odnosno smjenu, da je napravila manjak od 50 KM. Osumnjičeni je naveo da je krajem 2016. godine, _____ došla u njegov ugostiteljski objekat i sjela za sto za kojim je sjedio sa svojim gostom _____, da ga je nakon kraćeg vremena _____ zamolio da maloljetnu _____ i njega odveze do kuće _____, da ih je odvezao svojim putničkim motornim vozilom marke „_____“, _____ boje, da _____ nije pitao za razlog zašto ih vozi. Osumnjičeni je naveo da ga je _____ po proteku sat vremena od kada je odvezao do kuće _____ pozvala na njegov telefon broj _____ i rekla mu da dođe po nju, što je i učinio. U svojoj izjavi osumnjičeni je naveo da dok je vozio nazad _____ da je pitao šta je radila kod _____, da mu je ona rekla da je sa _____ imala dogovoren seksualni odnos ali

da on nije mogao ništa napraviti i da joj je za to platio 100 KM.

Osnovana sumnja da je osumnjičeni _____ izvršio navedeno krivično djelo, da je nagovorio tada maloljetnu oštećenu _____, obećavanjem materijalne koristi, da dolazi u njegov ugostiteljski objekat, kao i to da je ista po njegovom nagovoru prihvatila da se bavi prostitucijom proizlazi kako iz iskaza svjedoka tako i iz materijalnih dokaza prikupljenih u istrazi i to: Izvještaja MUP-a Uprave za organizovani i teški kriminalitet _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine, Zapisnika o saslušanju svjedoka _____ broj: _____ od dana XX.XX.2017. godine i Zapisnika broj: _____ od XX.XX.2018. godine, Zapisnika o saslušanju svjedoka _____ broj: _____ od dana XX.XX.2017. godine, Zapisnika o saslušanju svjedoka _____ broj: _____ od dana XX.XX.2017. godine, Zapisnika o saslušanju svjedoka _____ broj: _____ od XX.XX.2018. godine, Zapisnika o saslušanju svjedoka oštećene broj: _____ od dana XX.XX.2017. godine, Zapisnika o saslušanju svjedoka _____ broj: _____ od XX.XX.2016. godine, akta JU Centra za socijalni rad _____ broj: _____ od XX.XX.2017. godine, Nalaza o izvršenom vještačenju mobilnog telefona, SIM kartice i memorijske kartice privremeno oduzetih od _____ broj: _____ od XX.XX.2018. godine, brojne medicinske dokumentacije za oštećenu _____ koja je dostavljena od strane Univerzitetsko kliničkog centra Klinike za psihijatriju pod brojem: _____ od XX.XX.2018. godine i dr.

Navedeno je potvrdio i svjedok koji je bio korisnik seksualnih usluga, kao i svjedok _____, koja je i podnijela prijavu protiv osumnjičenog, jer je u navedenom periodu radila kao konobarica u ugostiteljskoj radnji „_____“ i sve joj je veoma dobro bilo poznato. Ista je potvrdila da je tu osumnjičeni i dogovarao pružanje seksualnih usluga. A sve navedeno proizilazi i iz iskaza same maloljetne oštećene _____, kao i drugih svjedoka, koji su bili gosti navedenog ugostiteljskog objekta i iz materijalnih dokaza - Izvještaja ovlaštenih službenih lica sa priložima, Potvrde o privremenom oduzimanju predmeta mobilnog telefonskog aparata koji je oduzet od osumnjičenog, Zapisnika o pretresanju mobilnog telefonskog aparata (uz prethodno pribavljenu naredbu suda), Nalaza vještačenja privremeno oduzetog telefonskog aparata (po prethodno izdatoj naredbi za vještačenje), iz brojne Medicinske dokumentacije Klinike za psihijatriju Odjeljenje za dječiju i adolescentnu psihijatriju za oštećenu _____, iz Izvoda iz kaznene evidencije za osumnjičenog i drugih dokaza pribavljenih u toku istrage.

U svojim iskazima svjedoci _____, _____, kao i _____ i _____ su potvrdili iskaz svjedoka oštećene _____, vezano za okolnosti koji se odnose na razloge njenih dolazaka u ugostiteljsku radnju „_____“, kod osumnjičenog, kao mjesto gdje je osumnjičeni najčešće dogovarao seksualne usluge sa oštećenom, a koje su se obavljale u privatnim kućama korisnika seksualnih usluga, za koje usluge su oštećenju plaćali najčešće iznose od 100,00 do 200,00 KM, od kojih iznosa je oštećena polovinu davala osumnjičenom.

Okolnosti osnovane sumnje da je osumnjičeni _____ u navedenom periodu vrbovao i predavao drugim licima maloljetnu oštećenu _____, radi prostitucije, proizilaze upravo iz iskaza maloljetne oštećene _____. U svom iskazu ista je navela da je rođena XX.XX.1999. godine, u _____, gdje je odrasla sa majkom do svoje 11-te godine, nakon čega joj je majka otišla da radi u _____, da je ostala da živi sa bakom i djedom po majci. Oštećena je dalje navela da je u _____ završila osnovnu školu, da je srednju školu „_____“ u _____ napustila u _____ razredu, da je sa navršениh 16 godina počela da traži posao i radi, da je osumnjičenog _____ upoznala preko lica _____ koji je ranije držao kafanu koju sad drži _____, koja se sada zove „_____“. Iz iskaza oštećene dalje proizlazi da se u junu ili julu mjesecu 2016. godine, bila dogovorila sa osumnjičenim _____ da radi u njegovom ugostiteljskom objektu „_____“, međutim da je u navedenom ugostiteljskom objektu radila samo jedan dan, jer nije bila zadovoljna uslovima i izgledom navedenog ugostiteljskog

objekta i jer je _____ počeo da joj nudi da pruža seksualne usluge ljudima za pare koje bi ona i _____ dijelili po pola.

Oštećena D.M. i M.O. je dalje u svom iskazu navela da joj je _____ rekao da će joj on naći ljude sa kojima će ona spavati i sa kojima će biti i da će oni davati _____ novac u iznosu od po 100,00 KM koje će oštećena _____ sa njim dijeliti na pola.

Iz iskaza oštećene proizlazi da je u junu ili julu mjesecu 2016. godine, napravila manjak u _____ kafani i da joj je _____ rekao da ona može da namiri taj manjak tako što će spavati sa jednim njegovim čovjekom, da joj je rekao da dođe u kafanu da sve dogovore i da joj ne smije ništa pisati preko telefona, da kad je došla u kafanu da je tu zatekla čovjeka koji joj se predstavio kao „_____“ i da joj je osumnjičeni predložio da ona za pare spava sa navedenim licem, te da je pristala zbog straha za sebe. Da su se dogovorili da je _____ odveze kod „_____“ kući, da će ostati kod njega cijelu noć i da će _____ doći po nju ujutro, pa je tako i uradila. Prema navedenom dogovoru oštećena je navela da ju je _____ odveo kod „_____“, kući koja se nalazi u blizini centra _____ u blizini kafića „_____“, gdje je po dogovoru spavala sa „_____“ i da joj je „_____“ nakon toga dao 100 Eura. Dalje je izjavila da _____ nije došao po nju te da je sama otišla svojoj kući, nakon čega je razmijenila novac koji je dobila od „_____“ i _____ dala 100 KM, dok je ostatak zadržala za sebe. Oštećena je također izjavila da je _____ bio zadovoljan kad je dobio novac i da joj je rekao da treba više pažnje da posveti „_____“ i da traži od „_____“ da ponovo spavaju zajedno za pare, a da _____ opet da iznos od 100 KM. Da je to bilo prvi put da je imala seksualni odnos za pare i da je isti odnos _____ dogovorio.

Oštećena je takođe navela da i nakon što je bila otišla kod majke u _____, da je _____ nastavio da je zove telefonom i da joj govori kako ima još njegovih ljudi i da treba da bude u _____ njima na usluzi, a posebno da joj je naglasio da treba da bude u _____ u decembru mjesecu 2016. godine, jer ima još njegovih ljudi, koje je zvao „_____“ i koji će iz inostranstva doći a kojima je on već obećao da će biti sa oštećenom za pare. Da joj nisu bili poznati ljudi koje je _____ pominjao, da se uglavnom radilo o starijim ljudima, koji ne žive u _____ već dolaze za praznike. Da je do novembra mjeseca 2016. godine pokušavala da se izvuče iz svega toga, na način što je odbijala _____ pozive ili izbjegavala da mu se javi.

Oštećena _____ je dalje navela da joj je _____ u novembru mjesecu 2016. godine, poslao poruku na „Viber“ i zvao je na njen telefon broj _____, da joj je rekao da odmah mora doći u kafanu, da kad je došla u kafanu da joj je _____ pokazao nekog njoj nepoznatog čovjeka i rekao joj da to večer mora sa njim otići njegovoj kući i biti sa njim za novac. Oštećena je napomenula da je _____ nije pitao ni da li ona hoće ili neće već joj je samo tako rekao, da je na to pristala iz straha i da ih je _____ odveo u mjesto _____ kod _____, kod kuće tog čovjeka za koga joj je _____ rekao da mu je nadimak „_____“, da je kasnije saznala da se preziva _____, da je imala seksualne odnose sa navedenim licem i da ju je on bukvalno skidao, jer da se ona od muke nije mogla sama ni skinuti kao i da je isti zahtijevao da ona ima seks sa njim i da ostane do jutra. Oštećena je navela da joj je nakon seksa „_____“ dao 100 KM koje je ona dala _____, a koji je po njenom pozivu došao po nju svojim motornim vozilom na adresu _____ zvanog „_____“.

Poslije navedenog događaja, oštećena je izjavila da je _____ i narednih nekoliko dana i dalje zvao na „Viber“ i telefon govoreći joj da ima neki čovjek automehaničar, kojem ona ne zna ime ali kom je on dugovao novac i kom je obećao da će mu ona za taj novac koji je dugovao odraditi seksom sa tim čovjekom. Da ju je ubrzo poslije toga počeo zvati neki čovjek koji joj je rekao da mu je _____ dao njen broj, da joj je rekao da su on i _____

preklopili neki dogovor tako što će ona imati seks sa tim čovjekom, a ako hoće pare da se obrati _____ jer da je njemu tako rečeno. _____ joj je također rekao da je taj čovjek oženjen i da njegova žena ne smije saznati za to. Iz iskaza oštećene dalje proizlazi da nije pristala da bude sa navedenim licem, niti je saznala ko je on, iako ju je isti uporno zvao te je oštećena detaljno navela i vrijeme navedenih poziva i to: dana XX.XX.2016. godine u 22.05, 22.10 i 22.30 časova, zatim dana XX.XX.2016.godine u 00.31 čas, zatim dana XX.XX.2016. godine u 20.34 časa, zatim dana XX.XX.2016. godine u 15.11 časova i dana XX.XX.2016. godine u 11.13 i 13.33 časa. Budući da oštećena nije bila sa navedenim automehaničarom, da joj je _____ rekao da je od njega napravila budalu i da je neodgovorna, da je zbog toga tražio od nje da mu vrati pare, te da mu je zbog toga dala 100 KM.

Sve navedeno nesporno ukazuje da je u navedenom periodu kod oštećene postojalo stanje podređenosti prema osumnjičenom. Ista je takođe izjavila da je ubrzo nakon poslednjih događanja, promjenila broj telefona i otišla iz _____ u _____, gdje je često obilazio otac, koji je znao da je imala problema i da je uznemiravana ali da nije znao razloge i pojedinosti, a da to nisu znali ni drugi.

Oštećena je napomenula da joj je _____ govorio da puno ne priča okolo i da je isti jako pazio da joj ništa ne piše u porukama i da ona njemu ne šalje poruke, već kad je zovne da dođe na kafu, da odmah dođe u kafanu, jer da to znači da joj je dogovorio seks za pare. Takođe je navela da joj je govorio da nije pametno da ga pravi budalom u smislu da ne dođe i da se ne pojavi kad joj on dogovori susret sa nekim. Iz navedenog proizlazi da je oštećena detaljno opisala kako su se odvijeli susreti sa korisnicima seksualnih usluga, da ju je nakon dogovora, osumnjičeni vozio svojim vozilom na kućne adrese muških lica, odnosno predavao je „klijentima“ sa kojima joj je ugovarao seksualne odnose za novac, kao i da je polovinu dobijenog novca predavala osumnjičenom _____, dok je polovinu zadržavala za sebe.

Navedeni iskaz oštećene saglasan je i sa iskazom svjedoka _____ kao i iskazom svjedoka _____ koji je bio korisnik seksualnih usluga u dijelu koji su njima poznati, jer je svjedok _____ u osnovnim crtama na isti način opisao kako ga je osumnjičeni upoznao i doveo u vezu sa oštećenom radi pružanja seksualnih usluga, te kako je oštećenoj u tu svrhu i dao iznos od 100,00 KM.

U svom iskazu svjedok _____ je navela da _____ poznaje više od 20 godina, da je sa istim bila u ljubavnoj vezi, te da je u periodu od avgusta do decembra mjeseca 2016. godine, bila zaposlena kao konobarica u njegovom ugostiteljskom objektu „_____“. Da joj je poznato da se _____ iz _____ bavi pronalaženjem maloljetnih djevojaka koje podvodi i kojima ugovara sastanke sa starijim licima, kojima te djevojke pružaju seksualne usluge za novac. Svjedok je dalje navela da klijenti koji su zainteresovani za seks sa maloljetnicom plaćaju istoj 100,00 Eura ili 200,00 KM a da ta djevojka polovinu novca daje _____. Svjedoku je takođe poznato da je tada maloljetna djevojka po imenu _____ pružala seksualne usluge za novac preko _____ na način što je ona njemu putem „Vibera“ slala poruke tipa „ima li bibca?“, a ako _____ pronađe takvu osobu da joj je ugovarao sastanak.

U svom iskazu navela je da joj je poznato da je _____ sredinom novembra mjeseca 2016. godine, bila sa licem koje se preziva _____, sa nadimkom „_____“ ili „_____“ iz _____. Da joj je navedeni događaj poznat jer je to veče radila u kafani i da je oko ponoći _____ poslao poruku _____, koja je ubrzo došla u kafanu u kojoj je već bio „_____“ sa kojim je sjela u auto i odvezla se njegovoj kući. Poslije sat ili sat i po vremena svjedok je navela da je _____ pozvala _____ da dođe po nju, što je _____ i učinio. Nakon što se

_____ ubrzo vratio da joj je ispričao da mu je _____ za ugovoreni seks sa _____ dala 100,00 KM.

Svjedok je takođe navela da joj je, u mjesecu junu 2016. godine, _____ ispričao da je _____ ugovorio seks sa _____ zvanim „_____“ koji živi i radi u _____ i da je za taj ugovoreni posao dobio od _____ 50,00 Eura.

Da je osumnjičeni _____ ugovarao pružanje seksualnih usluga maloljetne oštećene _____ drugim muškim licima za novac, potvrđuju i iskazi svjedoka _____ i _____ sa kojima je osumnjičeni dogovarao pružanje seksualnih usluga za novac sa oštećenom, a pogotovo iskaz svjedoka _____ korisnika navedenih seksualnih usluga, koji su u toku istrage jasno i nedvosmisleno označili osumnjičenog kao lice koje im je nudilo seksualne usluge oštećene _____, tako što je svjedok _____ objasnio način na koji mu je osumnjičeni nudio seksualne odnose sa oštećenom, odnosno radnje kojima je tada maloljetna oštećena bila dostupna korisnicima seksualnih usluga, kao i iznos novca koji je osumnjičeni tražio, odnosno koji je svjedok dao za pruženu seksualnu uslugu. Tako u svom iskazu svjedok _____ navodi da je u novembru ili decembru mjesecu 2016. godine, za vrijeme dok se nalazio u gostionici kod _____, u večernjim satima, njegovom stolu prišao _____ te sjeo sa njim. Da je nakon kraćeg vremena za sto prišla i ženska osoba za koju mu je _____ rekao da je to _____. Oštećenu _____ je svjedok opisao kao mlađu žensku osobu, kraće _____ kose. Svjedok je dalje naveo da je _____ tada, za _____ rekao da je to žena koja se seksa za pare i da to košta 100 KM, dok je _____ prema iskazu svjedoka sve to slušala i ništa nije na to rekla, već se samo smijala i to potvrdila. Nakon sat vremena prema navodima svjedoka _____ je oštećenu i svjedoka odvezao svojim motornim vozilom u mjesto _____ gdje se nalazi kuća svjedoka _____. Prilikom izlaska iz vozila oštećena je rekla _____ da dođe po nju za sat vremena. Nakon toga _____ i svjedok su ušli u njegovu kuću oko 10 sati naveče i sjeli na kauč, kojom prilikom je _____ dao 100 KM i da je tad _____ počela da ga grli i da ga drži u zagrljaju, te je svjedok naveo da je i on nju zagrlio i milovao po leđima. Svjedok je dalje naveo da ga je u jednom trenutku _____ uhvatila za polni organ i pitala da li će imati seksualni odnos, a da joj je on odgovorio da ne može i da mu se ne diže, a što je i sama oštećena navodno potvrdila, pošto ga je držala za međunožje. Da su nakon toga sjedili na kauču još sat vremena, da joj je rekao da pozove _____ da dođe po nju, što je ona i uradila. Da je nakon petnaestak minuta _____ došao pred njegovu kuću, da se _____ pozdravila sa njim izašla i sjela u auto, da je on ostao u kući. Svjedok je izjavio da je sutradan otišao kod _____ u njegovu gostionicu i upitao _____ ko je ta mala _____ na šta mu je _____ odgovorio da je ona iz _____ i da je udata, napominjući mu da o tome šta se desilo između njega i _____ nikome ne priča.

Iz iskaza svjedoka _____ proizlazi da _____ poznaje od sredine ljeta 2016. godine, kada je dovezao svoje vozilo „_____“, _____ boje na popravku u njegov auto-servis u _____. Svjedok se sa _____ dogovorio da mu auto nakon popravke doveze do njegove kafane „_____“, što je svjedok i učinio. Naveo je da je u navedenu kafanu došao oko osam ili devet sati uveče, da ga je _____ pozvao da popiju piće kojom prilikom mu je saopštio da za njega ima curicu sa kojom može imati seksualne odnose za 100 KM. _____ mu je još rekao da je „mala ko avion“ nakon čega je svjedoku pokazao njenu sliku na Fejsbuku. Svjedok dalje navodi da je rekao _____ da je zove, što je _____ i učinio, pozivajući oštećenu i sa svog telefona i sa telefona svjedoka, ali da mu se oštećena tad nije javila na telefon. Nakon sat vremena od kad je _____ zvao _____, da se ona _____ javila na telefon i rekla da je sa drugaricama i da je zauzeta. Svjedok je dalje naveo da mu je _____ rekao da se ona zove _____ i da je iz _____, opština _____, da ima 19. godina.

Nakon mjesec dana, kad je _____ ponovno došao kod svjedoka da ga je isti pitao za

_____, na šta mu je _____ odgovorio da će biti sigurno. Da bi pred kraj 2016. godine, prema navodima svjedoka oko ponoći na njegov broj telefona _____ pozvao ga nepoznat broj kojom prilikom mu je ženska osoba, koja se nije predstavila, ali svjedok pretpostavlja da je _____, rekla da su je zvali on i _____ i pitala ga je „da li je _____“, na šta je svjedok odgovorio da jeste ali pošto je supruga bila pored njega, da joj je rekao da je pogriješila. U svom iskazu svjedok napominje da nije imao seksualni odnos sa _____.

Iz iskaza svjedoka _____ od XX.XX.2017. godine, proizlazi da isti osumnjičenog _____ poznaje dvadeset godina, kao i da mu je poznato da je _____ vlasnik ugostiteljskog objekta „_____“ u koji svjedok svraća kad iz _____ dođe u _____. Svjedok dalje u svom iskazu navodi da je iz _____ došao krajem decembra mjeseca 2016. godine, na odmor i kao i obično da je svratio kod _____ u njegovu kafanu, da je tom prilikom upitao _____ ima li neka djevojka za druženje, na šta mu je _____ rekao da trenutno nema, te da će biti i da će mu javiti kad dogovori s njom. Svjedok napominje da, kad je upitao _____ da li ima neka djevojka za druženje da je mislio i na seksualni odnos, kao i da je pretpostavljao da će to koštati iako nisu pričali o cijeni, odnosno koji je iznos u pitanju.

Iz iskaza svjedoka _____, zvanog „_____“, koji je oštećenu upoznao sa osumnjičenim _____, kako je ista navela, proizlazi da je on osumnjičenog upoznao u vrijeme kad je prije _____ držao navedeni ugostiteljski objekat, koji se tad zvao „_____“, odnosno u periodu od 2014. do 2016. godine, a koji objekat sad drži Mehmed pod nazivom „_____“. Da je _____ dolazio u pomenuti objekat kao gost, da su se počeli družiti i da su postali dobri prijatelji. Takođe u svom iskazu svjedok je naveo da je u vrijeme dok je on držao navedeni lokal da je upoznao oštećenu _____, kao i da mu je bilo poznato da je navedena djevojka bila maloljetna, zbog čega je nije mogao ni zaposliti kao konobaricu u svom lokalu.

U daljem toku postupka od osumnjičenog _____ privremeno je oduzet jedan mobilni telefon, uz potvrdu MUP-a Uprave za organizovani i teški kriminalitet broj: _____ od XX.XX. 2017. godine. Iz navedene potvrde proizlazi da je od osumnjičenog _____ dana XX.XX. 2017. godine privremeno oduzet mobilni telefon marke „Samsung“, crne boje, sa pripadajućom SIM karticom broja _____. Po naredbi suda izvršen je pretres telefona koji je privremeno oduzet od osumnjičenog, o čemu je MUP-a Uprava za policijsku podršku, Jedinica za Forenziku – kriminalističko tehnički centar sačinila izvještaj, a nakon čega je izvršeno i vještačenje oduzetih predmeta.

Tom prilikom je utvrđeno da se radi o telefonu modela „SM-J100H, IMEI broj: _____, da se u telefonu nalazila i SIM kartica serijskog broja: _____ i memorijska kartica Micro SD HC Platoon veličine 16 GB“ koja pripada operateru telekomunikacija _____. Da je kreirana forenzička kopija ovog mobilnog telefona na kojoj je pronađen između ostalog kontakt pod rednim brojem, 111 i 112 pod nazivom „_____“ sa pretplatničkim brojem _____ i pod rednim brojem 113 pod imenom _____ User ID Facebook messenger: _____. kao što je prikazano na strani 25 i 26 navedenog Nalaza.

Dovodeći u međusobnu vezu sadržinu navedenog nalaza i izjavu oštećene _____ od XX.XX.2017. godine, potvrđeno je da je osumnjičeni _____ u telefonskom imeniku imao evidentiran telefonski broj _____ od oštećene _____ kao i kontakt sa oštećenom putem aplikacije Facebook messenger user ID – _____ putem kojeg je ostvarivao kontakt sa oštećenom _____ na način kako je to oštećena i navela u svom iskazu. U navedenom mobilnom telefonu nisu pronađeni tragovi komunikacije između oštećene _____ i osumnjičenog _____, što ukazuje da je osumnjičeni u svojim komunikacijama bio oprezan i da je svoje razgovore sa oštećenom sveo na minimum u okviru istih nastojao ne reći ništa što bi moglo uputiti na nedozvoljenu djelatnost kojom se bavi, a što je oštećena u svom

iskazu pojasnila „da kad bi je osumnjičeni samo zovnuo na kafu da je to značilo da odmah dođe u kafanu jer joj je dogovorio seks za pare.“

Iz izvještaja Centra za socijalni rad _____ od XX.XX.2017. godine, proizilazi da je oštećena _____ odrasla kao dijete čiji su se roditelji razveli kad je imala dvije godine, da su oba roditelja zasnovala nove bračne zajednice, da je _____ boravila kod majčinih roditelja za vrijeme osnovnog obrazovanja, kao i da je napustila srednje usmjereno obrazovanje u prvom razredu. Iz izvještaja dalje proizilazi da je oštećena u toku 2015. godine, bila na tretmanu u Centru za mentalno zdravlje i da je u periodu od XX.XX. do XX.XX. 2016. godine, bila hospitalizovana na Klinici za psihijatriju, Odjeljenje za dječiju adolescentnu psihijatriju, te da je otpuštena sa navedene klinike uz određenu terapiju i kontrolne preglede neuropsihijatra.

Takođe iz dostavljene Medicinske dokumentacije Klinike za psihijatriju Univerzitetsko klimničkog centra _____ proizilazi da je oštećena _____ liječena na Klinici za psihijatriju u periodu od XX.XX.2016. godine do XX.XX.2017. godine, od čega je 19 dana bila hospitalizovna u navedenoj Klinici sa bolničkim tretmanom i to od XX.XX. do XX.XX.2016. godine, dok je u preostalom periodu uz propisanu terapiju i stalne kontrolne preglede oštećena ostvarivala kroz ambulantni tretman. Iz dostavljene medicinske dokumentacije proizilazi da se oštećena u navedenom periodu liječila u Klinici za psihijatriju Odjeljenju za dječiju i adolescentnu psihijatriju, te da je ista u toku liječenja primala redovne doze medikamenata, te je bila uključena u psihoterapijski i socioterapijski tretman. Iz kontrolnih pregleda navedene Klinike za psihijatriju od XX.XX. i XX.XX.2017. godine, zatim XX.XX.2016. godine, proizilazi da je oštećena u pomenutom periodu koristila psihoaktivne supstance („travu“, metadon) i izražavala želju za konzumiranjem istih.

Iz navedenog se osnovano može zaključiti da je osumnjičeni koristio ovisnost maloljetne oštećene _____ o opojnim drogama, zatim njene psihičke smetnje i socijalnu situaciju, te nedovoljnu emocionalnu zrelost, usljed kojih nije bila u mogućnosti da u dovoljnoj mjeri shvati težinu položaja u kojem se nalazila i posljedice odluka koje je donosila, a naročito značaj odluke o stupanju u seksualne odnose sa drugim licima za novac, da je istu iskorištavao u periodu od juna 2016. godine do kraja 2016. godine, na način da joj je za svaku pruženu seksualnu uslugu koju bi joj dogovario sa drugim licima-korisnicima seksualnih usluga, od kojih je oštećena dobijala novac, osumnjičeni uzimao polovinu dobijenog iznosa.

Imajući u vidu opisanu tešku socijalnu i zdravstvenu situaciju oštećene, koju je osumnjičeni zloupotrebio u svrhu njenog seksualnog iskorištavanja, a što nesporno proizilazi i iz iskaza same oštećene, koja je navela da je osumnjičeni _____ stalno pozivao telefonom i nakon što je otišla kod majke u _____, da je nastavio da je zove telefonom, da joj je govorio kako ima još njegovih ljudi, kojima je već obećao da će biti sa oštećenom za pare i da treba da bude u _____, njima na usluzi, da joj je upućivao i SMS poruke sa kojima joj je govorio da odmah mora u kafanu, gdje bi joj pokazivao nepoznatog čovjeka i govorio da mora otići s njim njegovoj kući i biti sa njim za novac. Time je osumnjičeni vršio određeni pritisak na oštećenu _____ da ista pristane da se bavi prostitucijom, odnosno poticao je i namamljivao da za novac pruža seksualne usluge, a što ima kvalitet vrbovanja kao jednog od načina činjenja ovog krivičnog djela. Radnju vrbovanja osumnjičeni je ostvario samim činom dovođenja tada maloljetne oštećene u svoj ugostiteljski objekat sa navodnom namjerom da joj ponudi posao konobarice, iako je sa istom imao sasvim druge planove koje je ubrzo počeo da ostvaruje, pri čemu je iskoristio psihičke poteškoće, nedovoljnu emocionalnu zrelost i nedovoljno životno iskustvo kao i ovisnost oštećene o opojnim drogama kako bi istu nagovorio na donošenje odluke da se ista izloži seksualnom iskorištavanju za novac, obećavajući joj pri tom i materijalnu korist u vidu polovine novčanog iznosa dobijenog od pruženih seksualnih usluga.

Da je osumnjičenom bila poznata životna dob oštećene, odnosno da je ista u to vrijeme bila maloljetna, proizlazi i iz iskaza svjedoka _____, odnosno da je istoj bilo poznato da je oštećena maloljetna, koja je u svom iskazu navela da se osumnjičeni bavio pronalaženjem maloljetnih djevojaka kojima je ugovarao sastanke sa starijim licima kojima su te djevojke pružale seksualne usluge za novac, te da joj je poznato da maloljetna djevojka po imenu _____ tj. oštećena pruža seksualne usluge za novac preko _____. Imajući u vidu da je svjedok _____ u toku 2016. godine, radila kao konobarica u pomenutom ugostiteljskom objektu „_____” gdje je i upoznala oštećenu _____ za koju je znala da je maloljetna, u tom smislu nesumnjivo je da je i osumnjičeni _____ znao da je oštećena maloljetna, s obzirom na blizak odnos sa navedenim svjedokom sa kojom je bio u ljubavnoj vezi, kao i to da je oštećenu bolje i duže poznavao od navedenog svjedoka, te na osnovu svih okolnosti konkretnog slučaja, kao i ličnih podataka sa korisničkog Facebook profila oštećene čiji pristup je osumnjičenom bio omogućen, na što ukazuju podaci nalaza vještačenja mobilnog telefona privremeno oduzetog od osumnjičenog, iz kog je vidljivo da je osumnjičeni u telefonu imao evidentiran telefonski broj oštećene, kao i njen kontakt putem aplikacije Facebook messenger user ID – _____ gdje su osumnjičenom bili dostupni svi podaci oštećene koje je ista imala na svom profilu. U prilog navedenom ukazuje i iskaz svjedoka _____ koji je u pogledu uzrasta odnosno godina oštećene izjavio da je od _____, konobarice u kafiću osumnjičenog, saznao da je _____ mnogo mlađa nego što je on mislio. Životna dob oštećene odnosno da je u navedenom periodu bila maloljetna bilo je poznato i svjedoku _____, koji je prema iskazu oštećene istu i upoznao sa osumnjičenim _____, sa kojim je veoma dobar prijatelj i kojeg veoma dobro poznaje, a koji je u svom iskazu naveo da mu je bilo poznato da je oštećena u navedenom periodu bila maloljetna.

Imajući u vidu naprijed navedeno, može se jasno zaključiti da osumnjičenom nije moglo ostati nepoznato da je oštećena maloljetna, s obzirom da je navedeno bilo poznato i svjedocima sa kojim se svakodnevno viđao i družio kći i sa samom oštećenom tokom brojnih kontakata sa istom, kao i prilikom ugovaranja seksualnih odnosa i drugih radnji. Navedeno proizlazi i iz iskaza svjedoka _____ od XX.XX.2017. godine, iz čijeg iskaza proizilazi da mu je osumnjičeni saopštio da ima za njega „curicu” sa kojom može imati seksualni odnos za 100 KM.

Da je osumnjičeni kod oštećene _____ stvorio odluku da radi novca stupa u seksualne odnose sa drugim licima proizlazi iz iskaza oštećene, zatim iskaza svjedoka _____, kao i iskaza svjedoka _____ kao korisnika seksualnih usluga oštećene i koji je platio za seksualni odnos sa oštećenom, a koga je u vezu sa oštećenom doveo upravo osumnjičeni _____ u svom ugostiteljskom objektu „_____”; gdje je oštećena dolazila nakon što bi je osumnjičeni pozvao mobilnim telefonom, odakle je oštećenu odvezio svojim automobilom na dogovorena mjesta i kome je oštećena po završenom poslu, predavala polovinu iznosa od dobijenog novca, a što sve saglasno proizilazi iz iskaza oštećene _____ i iz iskaza svjedoka _____, kao i svjedoka _____ i _____ koji su opisali način na koji je osumnjičeni dovodio u vezu i činio dostupnom oštećenu korisnicima seksualnih usluga.

Način seksualne eksploatacije oštećene _____, posebno jasno proizilazi iz iskaza oštećene ali i iz iskaza korisnika seksualnih usluga _____, koji su opisali način na koji je osumnjičeni _____ vrbovao oštećenu na bavljenje prostitucijom, radi njenog seksualnog iskorištavanja. U svom iskazu oštećena je detaljno opisala situacije sa licima _____ zvani „_____” i _____ zvani „_____”, a što sve nepobitno ukazuje na radnje osumnjičenog _____ u kojima se ostvaruju obilježja krivičnog djela za koje se tereti. Navedene situacije jasno prikazuju na koji način je osumnjičeni _____ preduzimao radnje vrbovanja radi prostitucije, pri čemu je iskorištavao životnu dob oštećene (17 godina), i psihičko stanje u kom se nalazila, nagovarajući je na prostituciju, preduzimanjem u konkretnim slučajevima

radnje dogovaranja pružanja seksualnih usluga sa navedenim licima, korisnicima seksualnih usluga, kao i radnju prevoza oštećene do mjesta gdje je bila seksualno iskorištavana, kao i preuzimanjem dijela novca koji bi oštećena dobijala na osnovu pruženih seksualnih usluga, a koje radnje je osumnjičeni preduzimao isključivo sa ciljem iskorištavanja oštećene.

Osumnjičeni _____ je svoje radnje posredovanja u pružanju seksualnih usluga stekao novčanu dobit u iznosu od najmanje 300,00 KM. Navedeni iznos proizlazi iz iskaza oštećene koja je navela da je od 100 Eura koje je dobila, na ime seksualnog odnosa od _____, nakon što ih je razmijenila u konvertibilne marke, iznos od 100,00 KM dala _____, kao i cjelokupni iznos od 100,00 KM koji je nakon seksualnog odnosa dobila od _____, te iznos od 100,00 KM koji je oštećena dala osumnjičenom jer nije htjela da bude sa čovjekom sa kojim joj je _____ dogovorio seksualni odnos, zbog čega je _____ tražio od nje da mu vrati navedeni iznos novca, što je oštećena i učinila nakon što je od svoje majke dobila novac. Ukupan iznos od najmanje 300,00 KM predstavlja nezakonitu novčanu dobit od eksploatacije oštećene u svrhu prostitucije. Iskaz oštećene u kome ukazuje na navedeni iznos imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, predstavlja vjerodostojnu činjenicu, pogotovo što je potvrđen i iskazom svjedoka _____ koji je bio korisnik seksualnih usluga, a saglasan je i sa iskazom svjedoka _____, vezano za novčane iznose koji se odnose na cijenu seksualnih usluga.

Na osnovu svega izloženog smatram da postoje ubjedljivi dokazi u prilog postojanja osnovane sumnje da je osumnjičeni, na način kako mu se to u činjeničnom opisu optužnice stavlja na teret, učinio krivično djelo Trgovina maloljetnim licima iz člana.198.b) stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske, tako da smatram da je ova optužnica opravdana i na zakonu zasnovana.

Zaključno, predlažem da sudija za prethodno saslušanje Okružnog suda u _____ – Posebno odjeljenje za suzbijanje korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala cijeneći i analizirajući dokaze uz optužnicu istu potvrdi.

Na osnovu člana 94. a u vezi sa članom 95. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske predlažem da se od osumnjičenog oduzme imovinska korist pribavljena krivičnim djelom u iznosu od 300,00 KM.

Na osnovu člana 251. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, predlažem da se isključi javnost za cijeli glavni pretres, cijeneći da je to potrebno radi zaštite ličnog i intimnog života oštećene.

DOKAZI KOJI POTKREPLJUJU NAVODE OPTUŽNICE

1. Izvještaj MUP-a Uprava za organizovani i teški kriminalitet broj: _____ od XX.XX.2017. godine;
2. ...

Republički javni tužilac

Prilog 14: Naredba za finansijsko vještačenje

HITNO - PRITVOR

Broj: _____

Sarajevo, _____ godine

U krivičnom predmetu ovog Tužilaštva broj _____ protiv osumnjičenog _____ i dr., zbog krivičnog djela navođenje na prostituciju iz člana 210. stav 1. KZ F BiH, krivičnog djela nedozvoljena trgovina iz člana 267. stav 1. KZ F BiH i krivičnog djela pranje novca iz člana 272. stav 4. KZ F BiH u vezi sa stavom 3. 2. I 1. KZ F BiH a sve u vezi sa članom 55. 54. i 31. istog Zakona, u smislu člana 45. stav 2. tačka a) i člana 110. stav 1. ZKP F BiH, izdajem

N A R E D B U
Z A F I N A N S I J S K O V J E Š T A Č E N J E

I

Da se po stalnom sudskom vještaku finansijske struke _____ iz Sarajeva ul. _____, obavi finansijsko vještačenje na okolnosti visine ostvarene protupravne imovinske koristi osumnjičenih _____, u vremenskom periodu od _____ godine do _____ godine, a koja je ostvarena putem nezakonitog navođenja i poticanja djevojaka na pružanje seksualnih usluga, te prodajom bezalkoholnih i alkoholnih pića po znatno većim cijenama od tržišnih u neregistrovanom objektu " _____ " te da na bazi dokumentacije u tužilačkom spisu izračuna ukupnu visinu ostvarenog nezakonitog prihoda osumnjičenih koji je ostvaren navedenim aktivnostima, te gdje je taj novac utrošen ili investiran, kao i da se izjasni da li je u novčanim transakcijama vršeno „pranje novca“, na koji način i u kom obliku, a koje je vršeno protivpravnim radnjama osumnjičenih _____ i _____ u ovom predmetu.

II

Vještaku se nalaže da izvrši uvid u kompletan spis tužilačkog predmeta i da pribavi svu ostalu relevantnu dokumentaciju i informacije koje su potrebne za vršenje njegovog vještačenja, a koja je potrebno da bude po mogućnosti u originalnoj formi, ili formi ovjerenih fotokopija.

Vještak je dužan izjasniti se da li su prikupljeni dokazi dovoljni za provođenje finansijskog vještačenja, te da li su osumnjičeni _____ i _____, u periodu od _____ godine do _____ godine ostvarivali protupravnu imovinsku korist, tj. nezakonite prihode navođenjem i poticanjem djevojaka na pružanje seksualnih usluga i prodajom bezalkoholnih i alkoholnih pića po znatno većim cijenama od tržišnih u neregistrovanom objektu " _____ ", te kolika je visina protupravne imovinske koristi, odnosno da na bazi dokaza u spisu izračuna ukupnu visinu ostvarenog nezakonitog prihoda, odnosno imovinske koristi stečene učinjenjem krivičnih djela I to pojedinačno krivičnog djela navođenje na prostituciju iz člana 210. stav 1. KZ F BiH I krivičnog djela nedozvoljene trgovine iz člana 267. stav 1. KZ F BiH, gdje je taj novac utrošen ili investiran i da se izjasni da li je u novčanim transakcijama vršeno „pranje novca“, na koji način i u kom obliku i u kojem obimu.

III

Nadležne institucije su dužne sudskom vještaku omogućiti uvid u svu potrebnu

dokumentaciju, kao i na traženje vještaka, fotokopirati svu potrebnu dokumentaciju, nakon čega će se ista ovjeriti kod nadležnog organa i uručiti vještaku, a iz razloga što će ista dokumentacija biti sastavni dio vještakovog Nalaza i mišljenja.

IV

U postupku vještačenja ne smije učestvovati osoba koja ne može biti saslušana kao svjedok (član 96. ZKP F BiH), niti osoba koja je oslobođena dužnosti svjedočenja (član 97. ZKP F BiH), kao ni osoba prema kojoj je krivično djelo učinjeno, a davanje lažnog nalaza i mišljenja predstavlja krivično djelo propisano odredbom člana 348. KZ F BiH.

V

Nakon izvršenog vještačenja vještak će dostaviti svoj nalaz i mišljenje ovom Tužilaštvu, nakon čega će uz istovremenu dostavu troškovnika istome biti isplaćeni i troškovi vještačenja.

VI

Rok za izvršenje ove naredbe je 15 (petnaest) dana, od dana njenog dostavljanja vještaku.

KANTONALNI TUŽILAC

PRILOZI FCO.

_____

Prilog 15 : Prijedlog za ostvarivanje imovinsko pravnog zahtjevaSUD/TUŽILAŠTVO¹: _____**PRIJEDLOG ZA OSTVARIVANJE IMOVINSKOPRAVNOG ZAHTJEVA²
Informacije o krivičnom predmetu³**

Kod ovog suda vodi se krivični postupak pod poslovnim brojem _____

protiv optuženog (ime i prezime) _____

iz (mjesto prebivališta) _____

po optužnici broj _____

radi krivičnog djela iz člana _____

Lični podaci oštećene stranke koja podnosi prijedlog

Ja, _____

(Ime i prezime)

iz _____

(Mjesto prebivališta)

Adresa: _____

Izvršenjem navedenog krivičnog djela, oštećenom⁴ je pričinjena šteta, pa, u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku (čl. 194 ZKP BiH, čl.208 ZKP FBiH, čl.104 ZKP RS, čl.194 ZKP BD), podnosim sljedeći prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva, kojim tražim:

naknadu materijalne
štete⁵

u ukupnom iznosu od _____ KM,

od čega se iznos od _____ KM odnosi na _____

_____ KM odnosi na _____

_____ KM odnosi na _____

_____ KM odnosi na _____

i/ili

naknadu nematerijalne štete⁶

u ukupnom iznosu od _____ KM,

od čega se iznos od _____ KM odnosi na _____

_____ KM odnosi na _____

_____ KM odnosi na _____

_____ KM odnosi na _____

**i/ili
povrat sljedećih stvari:⁷**

**i/ili
poništenje pravnog posla:⁸**

OBRAZLOŽENJE

(Navedite sve okolnosti i činjenice na kojima se zasniva Vaš imovinskopravni zahtjev, imajući u vidu izvršeno krivično djelo i štetu koja Vam je, kao oštećenom, pričinjena izvršenjem tog djela. Dodajte dodatne stranice, ako je potrebno.)⁹

(Navedite sve dokaze, naprimjer, pismene isprave, svjedoke, medicinsku dokumentaciju, stručne nalaze i dr., na kojima se zasniva imovinskopravni zahtjev. Dodajte dodatne stranice, ako je potrebno.)¹⁰

Molim da budem pozvan na glavni pretres radi obrazloženja imovinskopravnog zahtjeva za naknadu štete, kao i ostvarivanja ostalih prava kao oštećenog u krivičnom postupku.

U _____ dana _____ godine

Oštećeni

Pojašnjenja u vezi popunjavanja imovinskopravnog zahtjeva

Svrha ovog obrasca, koji je pripremila Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, je da pomogne žrtvama krivičnih djela u ostvarivanju njihovih prava te, naročito, da pomogne kod podnošenja prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva tokom krivičnog postupka. Molimo da imate na umu da podnošenje imovinskopravnog zahtjeva ne znači da će Vašem zahtjevu biti automatski udovoljeno. O osnovanosti Vašeg zahtjeva odlučit će sud, koji će razmotriti da li je Vaš zahtjev dovoljno utemeljen i da li će odlučivanje o zahtjevu bitno utjecati na trajanje krivičnog postupka. Korištenje ovog obrasca ne podrazumijeva da Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini podržava Vaš zahtjev, ili da zauzima bilo kakvo stajalište u pogledu osnovanosti Vašeg slučaja, pošto Misija nije stranka u postupku.

¹ Napišite ovdje naziv suda ili tužilaštva kojem podnosite zahtjev.

² Šta je imovinskopravni zahtjev? Ukoliko Vam je izvršenjem krivičnog djela pričinjena šteta, možete tražiti naknadu te štete tako da podnesete prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva tužiocu, odnosno sudu na kojem se vodi krivični postupak protiv osumnjičenog/optuženog. Kao oštećeni, prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva možete podnijeti najkasnije do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije. Imovinskopravni zahtjev može se odnositi na: a) Naknadu štete prouzrokovane izvršenjem krivičnog djela; šteta može biti materijalna i nematerijalna (vidi fusnote 5 i 6 za daljnja objašnjenja); b) Povrat stvari koja je oduzeta izvršenjem krivičnog djela (vidi fusnotu 7 za daljnja objašnjenja); c) Poništenje pravnog posla (naprimjer, kupoprodajnog ugovora), koji je zaključen na nezakonit način (vidi fusnotu 8 za daljnja objašnjenja).

³ U ovom dijelu navedite pojedinosti o krivičnom predmetu koji se vodi povodom krivičnog djela, čijim izvršenjem Vam je nanesena šteta. Ako je potrebno, tražite pomoć suda/tužilaštva pred kojim se vodi ovaj predmet, da doznate ove informacije.

⁴ Ko može biti oštećeni? Oštećeni je osoba koja je pretrpjela štetu izvršenjem krivičnog djela. U slučaju da je neka osoba izvršenjem krivičnog djela izgubila život, status oštećenog imaju njegovi najbliži srodnici (bračni drug, djeca, roditelji, braća i sestre).

⁵ Materijalna šteta može nastati u sljedećim slučajevima: a) Gubitak ili oštećenje imovine usljed izvršenog krivičnog djela (naprimjer krađa motornog vozila, oštećenje pokretnih stvari, kao što su: automobil, televizor, namještaj i sl, ili nepokretne stvari, naprimjer, kuće, i sl.); b) Za tjelesne povrede i pogoršanje Vašeg zdravlja, što je nastalo kao posljedica počinjenja krivičnog djela, možete tražiti troškove liječenja: nabavka lijekova, medicinske usluge, troškovi rehabilitacije, nabavka ortopetskih pomagala, troškovi pojačane ishrane, njega i pomoć treće osobe, izgubljeni lični dohodak i zarada, naknada za umanjenje sposobnosti za rad; c) Za smrt osobe može se tražiti iznos za izdržavanje osobe koju je umrli izdržavao, troškovi sahrane, i troškovi liječenja umrlog, koji su nastali u periodu od povrede do smrti.

⁶ Nematerijalna šteta može nastati u sljedećim slučajevima: a) Fizička bol koja može biti uzrokovana tjelesnom povredom, operativnim zahvatom za vrijeme liječenja, kao i bol nakon završetka liječenja; b) Duševna bol nastala usljed smanjenja životne aktivnosti, unakaženosti (gubitak dijela tijela, ožiljci i sl.), usljed smrti ili invaliditeta bliske osobe, kažnjive oblube i kažnjive bludne radnje; c) Pretrpljeni strah, uzrokovan izvršenjem krivičnog djela, i nakon toga, ukoliko je strah bio izrazito jak i dugog trajanja. Radi određivanja iznosa nematerijalne štete, mogu se konsultirati orijentacijski kriteriji koje je razvio Vrhovni sud Federacije BiH. Navedeni kriteriji ne predstavljaju automatiziranu formulu za izračunavanje novčane naknade, s obzirom na to da i u primjeni pravila treba uzeti u razmatranje sve okolnosti konkretnog slučaja. Ovo su orijentacijski kriteriji za pojedine vrste nematerijalne štete: a) Fizički bolovi: jaki bolovi - 70,00 KM po danu; srednji bolovi - 40,00 KM po danu; slabi bolovi - 10,00 KM po danu; b) Duševni bolovi, nastali usljed smanjenja životne aktivnosti: do 25%, 5.000,00 KM za svakih 10%; preko 25% do 40%, 6.000,00 KM za svakih 10%; preko 40 do 60%, 7.000,00 KM za svakih 10%, preko 60 do 80% 8.000,00 KM za svakih 10%, preko 80 do 100% do 10.000,00 KM za svakih 10%. (Orijentacioni kriteriji i iznos za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete Vrhovnog suda Federacije BiH od 27.01.2016. godine)

Ovaj oblik štete je, u pravilu, trajnog karaktera, ali novčana naknada može se dosuditi i kad je smanjenje životne aktivnosti privremeno, ako je jačeg intenziteta i dužeg trajanja, ili ako to posebne okolnosti opravdavaju; c) Duševni bolovi, nastali usljed naruženosti: Izrazito jak stepen 10.000,00 KM, jak stepen, vrlo uočljivo trećim osobama - 7.000,00 KM; uočljivo samo ponekad (naprimjer, ukućanima, na plaži i sl.) - 6.000,00 KM; srednji stepen, vrlo uočljivo trećim osobama - 6.000,00 KM uočljivo trećim osobama samo ponekad - 3.000,00 KM; nizak stepen, vrlo uočljivo trećim osobama 1.500,00 KM; uočljivo trećim osobama samo ponekad - 700,00 KM;

d) Duševni bolovi zbog smrti bliskog srodnika (bračni i vanbračni drug, dijete, gubitak ploda, roditelj, braća i sestre): za slučaj smrti bračnog i vanbračnog druga ili djeteta - 20.000,00 KM; za slučaj gubitka ploda, roditeljima - 7.000,00 KM; za slučaj smrti nerođeno dijete (nasciturus) rodi živo za slučaj smrti roditelja 20.000,00 KM; e) Duševni bolovi, zbog naročito teškog invaliditeta bliske osobe: za slučaj naročito teškog invaliditeta bračnog i vanbračnog druga i djeteta - 20.000,00 KM; za slučaj naročito teškog invaliditeta roditelja: djetetu koje se nalazi na odgajanju i izdržavanju kod roditelja - 20.000,00 KM, djetetu - 12.000,00 KM; f) Strah: veoma jakog intenziteta 70,00 KM po danu, jakog intenziteta 60,00 KM po danu, srednjeg intenziteta 30,00 KM po danu, slabog intenziteta 5,00 KM po danu, g) Neopravdana osuda ili neosnovano lišenje slobode 100,00 KM po danu. Pravična novčana naknada za pretrpljeni strah dosuđuje se ako okolnosti slučaja, a naročito trajanje i jačina straha, to opravdavaju. Stepen i dužinu trajanja fizičkih bolova, duševnih bolova i straha, utvrđuje vještak medicinske struke.

⁷ Povrat stvari možete zahtijevati u slučaju ako je izvršenjem krivičnog djela oduzeta Vaša stvar kao oštećenog. Ako je stvar uništena ili oštećena, imovinskopravni zahtjev se mijenja u zahtjev za naknadu štete. Oduzeta stvar se vraća, ukoliko se nalazi kod počinioca krivičnog djela, kod saučesnika koji odgovara zajedno s počiniocem, ili kod treće osobe kojoj je povjerena na čuvanje od strane počinioca ili njegovog saučesnika. Opišite ovdje stvari koje tražite da Vam budu vraćene.

⁸ Poništenje nekog pravnog posla: termin "pravni posao" najčešće se odnosi na ugovore, naročito na ugovore o kupoprodaji (naprimjer, zemljišta, kuće, automobila i sl.). Ako je ugovor zaključen protuzakonito, možete tražiti poništenje tog ugovora u cijelosti ili djelomično, kako bi se uspostavilo pravno stanje koje je bilo prije izvršenja krivičnog djela, odnosno zaključenja ugovora. Navedite ovdje pravne poslove za koje tražite da budu poništeni.

⁹ U ovom dijelu objasnite sve činjenice i dokaze na kojima se zasniva Vaš imovinskopravni zahtjev. Posebno je potrebno objasniti sve okolnosti u pogledu mjesta, vremena i načina izvršenja krivičnog djela i izvršioca krivičnog djela, kao i sve okolnosti i činjenice vezane za nastalu štetu, kao i uzročnu vezu između izvršenog krivičnog djela i nastale štete.

¹⁰ U pogledu materijalne štete, koja se odnosi na gubitak ili oštećenje imovine usljed izvršenog krivičnog djela, neophodno je da, uz zahtjev, dostavite sve pismene dokaze i isprave koje dokazuju Vaše vlasništvo nad imovinom. U pogledu oštećenja stvari, predložite saslušanje svjedoka, ili vještačenje po vještaku odgovarajuće struke, kako bi šteta bila procijenjena. U pogledu materijalne štete u vidu tjelesne povrede i oštećenja zdravlja ili smrti osobe, potrebno je predočiti račune ili druge pismene isprave koji potvrđuju troškove liječenja, nabavke ortopedskih pomagala, nabavke lijekova, troškova sahrane i drugog; po potrebi, cijeneći okolnosti slučaja, predložiti provedbu dokaza vještačenja po vještaku odgovarajuće struke.

Prilog 16: Odluka o imovinskopravnom zahtjevu u krivičnom postupku*10. Odštetni zahtjev*

Odluku o djelimičnom odštetnom zahtjevu sud zasniva na odredbi člana 198. stav 2. ZKP BiH, kojom je krivičnom sudu dato ovlaštenje da o odštetnom zahtjevu odluči djelimično ukoliko „podaci krivičnog postupka pružaju pouzdan osnov za djelimično presuđenje“.

Sud utvrđuje da u konkretnom slučaju osnov za naknadu pretrpljene neimovinske štete oštećenoj krivičnim djelom ne može biti sporan zbog prirode krivičnog djela i činjenice da je pretrpljena šteta u samom biću krivičnog djela. Iz iskaza oštećene _____ nesumnjivo proizilazi da su seksualne veze sa optuženim kod nje izazivale psihičko uznemirenje koje je sanirala sedativima, da je trpila psihičke traume zbog kojih je pokušavala da se liši života, te da je nakon otkrivanja krivičnog djela bila identifikovana u socijalnoj sredini i bila izložena javnim osudama i žigosanje koje joj je pričinjavalo duševne patnje. Po prirodi stvari, normalna maloljetna ličnost u ovakvoj situaciji, mora proći kroz fazu teških psihičkih trauma, zbog čega sud prihvata osnovanim postavljeni odštetni zahtjev.

....

Sud je odlučio da oštećenoj _____ na ime pretrpljene nematerijalne štete dosudi paušalni iznos od 5.000 KM, kao vid djelimične satisfakcije, koji će joj pomoći da prevaziđe osjećaj žrtve i ublaži posljedice koje trpi kao žrtva izvršenja krivičnog djela. Sud smatra duboko pravičnim i opravdanim da se u konkretnom slučaju oštećena bar djelimično obešteti. I simboličan iznos obeštećenja oštećenoj će pomoći da vidi pravdu i omogućiti joj da pokrene i vodi parnični postupak za potpuno obeštećenje.

Osnov za djelimično dosuđenje štete bez izvođenja dokaza u pogledu visine sud nalazi i u sistemu građanskog prava. Naime, zakonodavac je u Zakonu o praničnom postupku u BiH sudiji dao moć da po slobodnoj ocjeni odluči o visini štete ako se ona ne može utvrditi, ili bi se mogla utvrditi samo sa nesrazmjernim teškoćama (član 94.).

Ova moć ima svoje uporište u načelu pravde. U krivičnom procesnom zakonodavstvu ovo pravo ima još dublji smisao jer se obeštećenjem žrtve krivičnog djela uspostavlja princip društvene pravde. Sa sociološkog stanovišta princip obeštećenja žrtve bi trebao imati istu važnost kao i princip kažnjavanja kao vid društvene reakcije na kriminogenu djelatnost. Naime, svrha suđenja ne smije ostati samo na represiji prema počiniocu krivičnog djela nego mora težiti potpunom uspostavljanju stanja koje je narušeno krivičnim djelom.

Prilog 17: Obrazac za planiranje i vođenje istrage u složenim predmetima**Obrazac za planiranje i vođenje istrage
u složenim predmetima**

Naziv tužilaštva:.....

Predmet (broj i naziv): .....

Osumnjičeno lice:

.....

(Ime, prezime, lični podaci kojima se raspolaže)

Obrana:

.....

(ime prezime advokata, angažovan po službenoj dužnosti ili ne)

Elementi krivičnog djela:

.....

*(Pravna kvalifikacija KD, a ako je više krivičnih djela, navesti zakonski naziv najtežeg
zapriječenog krivičnog djela.)*

Sadržaj obrasca:

A. Prethodne provjere

1. Pretpostavke za gonjenje**2. Mjere koje ne trpe odlaganje**

B Plan istrage

3. Planiranje istrage

C. Operativna faza (istraga)

4. Istraga**5. Određivanje istražnih koraka**

(Prethodne provjere)

Br.	Kolona I	Kolona II	Kolona III	Kolona IV	
	Petpostavke za gonjenje	Ciljevi: Preliminarna provjera nadležnosti i ostale pretpostavke za vođenje postupka	Označiti jednu od ponuđenih opcija i / ili upisati odgovarajući komentar.	odrađeno	otvoreno
1.	Nadležnost	Mjesna	Kanton / Entitet / BiH / BD	☐	☐
2.		Stvarna	Tužilaštvo BiH / Entitetsko / Kantonalno / Okružno / BD	☐	☐
3.		Postoji li protiv istog lica otvoren predmet u istom ili drugom tužilaštvu ili pravosnažna presuda. <i>*Ukoliko je odgovor Da, precizirati.</i>	Da / Ne Komentar:	☐	☐
4.		Potrebno je odobrenje za krivično gonjenje ? <i>*U slučaju visokih funkcionera na koje se odnosi zakon o</i>	Da / Ne Komentar:	☐	☐
5.		Da nema diplomatskog	Da / Ne Komentar:	☐	☐
6.		Postoji li potreba za delegacijom predmeta drugom tužilaštvu	Da / Ne Komentar:	☐	☐
7.		Ostale pretpostavke za vođenje postupka	Postojanje zastare (relativna / apsolutna). <i>*Ukoliko je odgovor Ne – Navesti preliminarnu procjenu rokova za</i>	Da / Ne Komentar:	☐

	Petpostavke za gonjenje	Ciljevi: Preliminarna provjera nadležnosti i ostale pretpostavke za vođenje postupka	Označiti jednu od ponuđenih opcija i / ili upisati odgovarajući komentar.	odrađeno	otvoreno
8.	Ostale pretpostavke za vođenje postupka	Upotrebljiv i zakonit dokazni materijal.	Da / Ne Komentar:	☐	☐
		Tužilac provjerava stanje spisa u smislu zakonitosti dostavljenih dokaza (slučajni nalazi, validan tužilački zahtjev za prikupljanje informacija itd.)		☐	☐
9.		Postoji osuđujuća presuda u istoj stvari?	Da / Ne Komentar:	☐	☐
10.		Otvoren stečajni postupak ili postupak likvidacije pravnog lica?	Da / Ne Komentar:	☐	☐
11.		Da li je određiva kvalifikacija krivičnog djela prema trenutnom stanju spisa (predmeta)	Da / Ne Komentar:	☐	☐
12.	Da li postojeći dokazi odgovaraju kvalifikaciji krivičnog djela prema trenutnom stanju predmeta. <i>*Ukoliko je odgovor Ne, precizirati šta nedostaje.</i>	Da / Ne Komentar:	☐	☐	
13.	Osnovi sumnje (ZKP BiH, ZKP RS, ZKP BD) i osnovana sumnja (ZKP FBiH)	Dostatna	Naredba o provođenju istrage	☐	☐
14.		Nedostatna	Zahtjev za prikupljanje dodatnih informacija (čl. 35. i 219. ZKP BiH) (čl. 45. i 234. ZKP FBiH) (čl. 43. i 227. ZKP RS) (čl. 35. i 219. ZKP Brčko Distrikt BiH) ili odluka o neprovođenju istrage (čl. 216. ZKP BiH) (čl. 231. ZKP FBiH) (čl. 224. ZKP RS) (čl. 216. ZKP Brčko Distrikt BiH)	☐	☐

	Petpostavke za gonjenje	Ciljevi: Preliminarna provjera nadležnosti i ostale pretpostavke za vođenje postupka	Označiti jednu od ponuđenih opcija i / ili upisati odgovarajući komentar.	odrađeno	otvoreno
15.	Identifikacija sudionika i stranaka u postupku			☐	☐
16.	Osumnjičeno(a) lice/lica	Ime/imena?	1. 2. 3.	☐	☐
17.	Oštećena lica	Ime/imena?	1. 2.	☐	☐
18.	Podnosilac prijave	Ime/imena?	1. 2.	☐	☐
19.	Svjedoci	Ime/imena?	1. 2. 3.	☐	☐
20.	Osoba koja daje informacije o predmetu (fakultativno) <i>*Radi se o osobi koja u ovoj fazi tužiocu i OSL neformalno daje informacije o licu i djelu</i>	Ime/imena?	1. 2. 3.	☐	☐
21.	Vještaci	Ime/imena?	1. 2.	☐	☐
22.	Treća lica Pravna i fizička lica koja se mogu dovesti u vezu sa predmetom, a nisu ni oštećeni ni osumnjičeni (banke, knjigovođe, univerziteti, javne ustanove, revizori itd.)	Ime/nazivi?	1. 2. 3.	☐	☐
23.	Napomene (Slučaj od velikog interesa za medije, involvirani službeni organi, javne ličnosti, nosioci javnih ovlaštenja i sl.)	Postupajući tužilac procjenjuje da li predmetni slučaj može dovesti do većeg interesa javnosti, te o tome obavještava ured glavnog tužioca.	Da / Ne Komentar:	☐	☐

	Mjere koje ne trpe odlaganje	Ciljevi: planiranje i provedba potrebnih mjera koje ne trpe odlaganje		odrađeno	otvoreno
24.	Dovođenje	Procjena postupajućeg tužioca	Da / Ne Komentar:	☐	☐
25.	Pretres objekata	Procjena postupajućeg tužioca	Da / Ne Komentar:	☐	☐
26.	Pribavljanje izvoda iz relevantnih institucija i organa (banke, porezna uprava itd.)	Procjena postupajućeg tužioca	Da / Ne Komentar:	☐	☐
27.	Blokada imovine (naredba banci, zabrana isplata itd.)	Procjena postupajućeg tužioca	Da / Ne Komentar:	☐	☐
28.	Posebne istražne radnje	Procjena postupajućeg tužioca da li i koju od posebnih istražnih radnji preduzeti.	Da / Ne Komentar:	☐	☐
29.	Osiguranje prava na odbranu osumnjičenog lica		Da / Ne Komentar:	☐	☐
30.	Osiguranje prava na ovlaštenog sudskog tumača osumnjičenom licu.	Odnosi se na osobe koje ne razumiju jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine	Da / Ne Komentar:	☐	☐
31.	Ostale napomene:			☐	☐

Plan istrage

	Planiranje istrage	Ciljevi: Opis mogućeg krivičnog djela; Zahtjev uredu glavnog tužioca sa podacima o potrebnom vremenu i resursima		odrađeno	otvoreno
32.	Analiza činjeničnog stanja i dokaza sa pogledom na moguća krivična djela	Procjena postupajućeg tužioca	Da / Ne Komentar:	☐	☐
33.	Definisanje posebnih problema	Navođenje specifičnih činjenica i informacija koje bi po procjeni tužioca mogle imati značajan uticaj u daljem toku postupka (fakultativno).	Komentar:	☐	☐
34.	Utvrđivanje prioriteta djelovanja	Želi li se odmah potpuno razjašnjenje činjeničnog stanja ili prvenstveno sporedni ciljevi kao što su trenutačno obavještanje javnosti, razbijanje organizacije, efikasno kažnjavanje, koordinacija sa drugim organima itd.	Komentar:	☐	☐
35.	Procjena rizika	Šta nam može ugroziti istragu i da li istraga može ugroziti nekoga.	Komentar:	☐	☐
36.	Koncept informisanja	Potrebe istrage / javni interes. Kontakt sa uredom glavnog tužioca i uredom za informisanje javnosti pri tužilaštvu	Komentar:	☐	☐
37.	Upravljanje aktima	Poseban način zavođenja i čuvanja povjerljivih predmeta, dokaza i dokumentacije.	Da / Ne Komentar:	☐	☐
38.	Procjena potrebnih resursa	Potrebno vrijeme tužilaštva za okončanje istrage, podrška od strane policije, finansijski resursi, timsko vođenje slučaja itd..	Komentar:	☐	☐
39.	Napomene				

Operativna faza (istraga)

	Istraga	Ciljevi: Pribavljanje informacija i dokaza i finalna analiza		odrađeno	otvoreno
40.	Formiranje istražnog tima	Nakon donošenja naredbe o provođenju istrage, u smislu odredbi Uputstava o postupanju OSL-a i tužilaca u fazi istrage, potrebno je tužilačkom naredbom formirati istražni tim koji će sačiniti zajednički plan provođenja radnji dokazivanja.	Da / Ne Komentar:	☐	☐
41.	Provođenje finansijske istrage	Jedan tužitelj angažiran na prikupljanju dokaza koji se tiču krivičnog djela, a drugi tužitelj će se baviti prikupljanjem dokaza provođenjem finansijske istrage.	Da / Ne Komentar:	☐	☐
42.	Osiguranje prisustva osumnjičene osobe	Dovođenje, uz mogućnost predlaganja pritvora. <i>*Procjena postupajućeg tužioca</i>	Da / Ne Komentar:	☐	☐
43.		Mjere zabrane <i>*Procjena postupajućeg tužioca</i>	Da / Ne Komentar:	☐	☐
44.	Osiguranje dokaza	Pretres objekata	Da / Ne Komentar:	☐	☐
47.		Naredba za oduzimanje predmeta	Da / Ne Komentar:	☐	☐
48.		Privremene mjere osiguranja	Da / Ne Komentar:	☐	☐
49.		Privremeno i trajno oduzimanje i upravljanje imovinom i imovinskom koristi stečenom krivičnim djelom. (Odredbe posebnih zakona u FBiH i RS o oduzimanju nezakonito stečene imovine izvršenjem krivičnog djela)	Da / Ne Komentar:	☐	☐

	Istraga	Ciljevi: Pribavljanje informacija i dokaza i finalna analiza		odrađeno	otvoreno
50.	Posebne istražne radnje	Ponovno razmatranje upotrebe posebnih istražnih radnji <i>* Procjena postupajućeg tužioca.</i>	Da / Ne Komentar:	☐	☐
51.	Prikupljanje dodatne dokumentacije	Porezne uprave, sudski registar pravnih lica, komisija za vrjednosne papire, agencije za bankarstvo itd.	Da / Ne Komentar:	☐	☐
52.	Molba za pravnu pomoć i službenu saradnju		Da / Ne Komentar:	☐	☐
53.	Naredbe za vještačenje	Ako je odgovor Da, navesti koja vještačenja.	Da / Ne Komentar:	☐	☐
54.	Saslušanje / ispitivanje	Dostavljanje poziva (pravovremeno dogovaranje termina)	Da / Ne Komentar:	☐	☐
55.	Osumnjičene	Ime i prezime	1. 2. 3.	☐	☐
56.	Svjedoci	Ime i prezime	1. 2. 3.	☐	☐
57.	Analiza prikupljenih dokaza	Za svako krivično djelo	Da / Ne Komentar:	☐	☐
58.	Procjena potrebe dodjeljivanja statusa zaštićenog svjedoka	Postoje razlozi za zaštitu nekog od svjedoka u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti svjedoka.	Da / Ne Komentar:	☐	☐
59.	Sastavljanje nacrtu tužilačke odluke	Nacrt odluke pravovremeno proslijediti šefu nadležnog odjeljenja / zamjenika GT)	Da / Ne Komentar:	☐	☐
60.	Završna kontrola	Provjera prema provedenim radnjama iz ovog obrasca od strane drugog tužioca.		☐	☐

Follow OSCE

OSCE Mission to Bosnia and Herzegovina
Press and Public Information
Fra Anđela Zvizdovića 1
71000 Sarajevo, BiH
Phone: +387 33 952 100
Fax: +387 33 442 479
info.ba@osce.org

osce.org/bih